

Q.H.NƏZİROV, S.M.BAĞIROV

**DƏMİRYOL NƏQLİYYATI
VƏ TƏSƏRRÜFATI MÜHƏNDİSLİYİ
İXTİSASI ÜZRƏ
SUALLAR – CAVABLAR
VƏ ÖZÜNÜ
YOXLAMA TESTLƏRİ**

**Ali təhsilin bakalavr və magistr pillələri üçün
«Dəmir yolu ümumi kurs» fənnindən əlavə vəsait**

*Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin
06 iyul 2010-cu il tarixli 1005 sayılı əmri ilə
dərs vəsaiti kimi təsdiq edilmişdir*

**«Nurlan»
Bakı – 2010**

Elmi redaktor: *«Azərbaycan Dəmir Yolları»*
Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin Sədri
A.N.Əsgərov

Rəyçilər: *Azərbaycan Texniki Universitetinin dosenti i.e.n.*
R.M.Məmmədov

«Azərbaycan Dəmir Yolları» Qapalı
Səhmdar Cəmiyyətinin Baş mütəxəssisi
H.Ə.Quliyev

Q.H.Nəzirov, S.M.Bağirov. Dəmiryol nəqliyyatı və təsərrüfatı
mühəndisliyi ixtisası üzrə suallar – cavablar və özünü yoxlama
testləri. Bakı, «Nurlan», 2010. – 312 səh.

ISBN 978-9952-8024-1-2

© «Nurlan», 2010

ÖN SÖZ

Ölkənin əmtəə bazarının formalaşmasında və inkişafında, əhəlinin daşıma prosesinə olan ehtiyacının təmin edilməsində dəmiryol nəqliyyatının əhəmiyyəti çox böyükdür. Dəmir yolu Azərbaycanın xarici ölkələrlə, o cümlədən MDB ölkələri ilə nəqliyyat – iqtisadi əlaqələrinin başlıca hissəsidir. Dəmiryol nəqliyyatından istifadə əsasən kütləvi sürətdə yük və sərnişin daşımalarından ibarətdir. Əldə edilən gəlirin təxminən 80 faizi yük daşımalarının üzərinə düşür. Sərnişinlərin daşınmasında isə şəhərətrafı və yerli daşımalar üstünlük təşkil edir. (sərnişinlərin ümumi sayının təxminən 90 faizi).

Dəmiryol nəqliyyatını digər nəqliyyat növlərindən fərqləndirən texniki – iqtisadi xüsusiyyətləri və üstünlükləri vardır. Onlardan ən başlıcaları aşağıdakılardır:

- istənilən quru ərazidə dəmiryol şəbəkəsinin tikilməsi imkanı, körpü, tunnel və bərə vasitəsilə qitələrlə adalar arasında nəqliyyat əlaqələrinin yaradılması;
- daşımaların kütləvi (böyük miqyasda) xarakteri və dəmir yollarının yüksək daşıma imkanı; (ikixətli yollarda – ildə yük daşımalarının kütləsi 80-90 milyon ton, birxətli yollarda isə – 20-30 milyon ton);
- müxtəlif ölçülü (dəmiryol nəqliyyatında qəbul edilmiş əndazə ölçüləri nəzərə alınmaqla) yüklərin daşınması imkanı;
- yük və sərnişin daşımalarının yüksək sürətlə həyata keçirilməsi imkanı;
- ilin fəslindən, günündən və iqlimindən asılı olmayaraq daşıma prosesinin müntəzəmliyi;
- dalan yolları olan iri müəssisələr ilə yüksək vəsait tələb edən yükboşaltma – yükvurma əməliyyatına müraciət etmədən, birbaşa əlaqələrin yaranması (yüklərin «qapıdan-qapıya» çatdırılması);
- yüklərin daşınmasında su nəqliyyatı ilə müqayisədə nisbətən daha qısa yoldan (orta hesabla 20 faizə qədər) istifadə etmək imkanı;

Dəmiryol nəqliyyatının texniki təchizatını əsasən aşağıdakılar təşkil edir: Süni tikililərdən ibarət olan dəmiryol şəbəkəsi, müvafiq qurğularla birlikdə stansiyalar və bölmə məntəqələri, hərəkət tərkibi (vaqonlar və lokomotivlər), elektrik təchizatı qurğuları, hərəkətin təhlükəsizliyini və daşıma prosesinin idarə olunmasını təmin edən xüsusi avadanlıqlar.

«Azərbaycan Dəmir Yolları» Qapalı Səhmdar Cəmiyyətində 170-dən çox müxtəlif təyinatlı stansiyalar mövcuddur. Yük və sərnişin axını əsasən həmin stansiyalarda aparılır. Stansiyalar əsaslı tikililərdən – vağzalardan, platformalardan, anbarlardan, konteyner terminallarından, yükvurma və yükboşaltma mexanizmlərindən, dalan yollarından və s. ibarətdir.

Dəmiryol nəqliyyatında yüklərin və sərnişinlərin daşınması güclü elektrik və istilik lokomotivləri vasitəsi ilə həyata keçirilir. Dəmir yollarının 1271,1 km (ümumi xəttin 60%) elektriklişdirilmişdir. Keçmiş Sovetlər birliyində ilk elektrik dəmiryol xətti 1926-cı il iyulun 6-da Bakı-Sabunçu-Suraxanı istiqamətində istifadəyə verilmişdir.

Daşıma prosesinin 82% elektrik lokomotivləri vasitəsilə həyata keçirilir.

İri texniki stansiyalarda lokomotiv və vaqon depoları, yol xidmətinin stansiya, işarəvermə və rabitə müəssisələri, yük və kommərsiya mərkəzləri və s. yerləşir. Şəhərlərin və sənaye mərkəzlərinin yük stansiyaları bir qayda olaraq dalan yolları vasitəsilə sənaye, kənd təsərrüfatı, tikinti və digər müəssisə təşkilatlarla, eləcə də dəniz limanları və neft bazaları ilə əlaqədardır.

«Azərbaycan Dəmir Yolları» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti əsasən Rusiyada istehsal olunmuş elektrik və istilik lokomotivləri parkından ibarətdir.

Yük vaqonları parkının əsasını dördöxlü vaqonlar təşkil edir.

Sərnişin vaqonları parkı bütöv metaldan hazırlanmış iki və dörd kupeli plaskart və digər vaqonlardan ibarətdir.

Bütün yük və sərnişin vaqonları qoşqu və əyləclərlə təchiz edilmişdir.

«Azərbaycan Dəmir Yolları» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti Dövlətə məxsusdur və Nazirlər Kabineti tərəfindən idarə edilir.

A.N.ƏSGƏROV

«Azərbaycan Dəmir Yolları»

DƏMİRYOL NƏQLİYYATI VƏ TƏSƏRRÜFATI MÜHƏNDİSLİYİ İXTİSASI ÜZRƏ SUALLAR

1. DAŞIMA PROSESLƏRİNDƏ İDARƏETMƏ

1.1. Daşıma proseslərində hərəkətin təhlükəsizliyi

1.1.1 Dəmir yolu nəqliyyatı işçilərinin əsas vəzifəsi nədən ibarətdir?	51
1.1.2. Hansı nasazlıqlar olduqda yoldəyişdiricinin istismarı qadağan olunur?	51
1.1.3. Yoldəyişənlərin çarpazlarının markaları hansı yolda və nə qədər olmalıdır?	52
1.1.4. Qatarların hərəkət qrafiki nədir və nəyi ifadə edir?	53
1.1.5. Qatarın hərəkət qrafiki nəyi təmin etməlidir?	53
1.1.6. Qatarlar neçə yerə bölünür?	53
1.1.7. Növbədənkənar qatarlar hansılardır?	54
1.1.8. Növbəli qatarlar hansılardır və üstünlüyünə görə necə düzülürlər?	54
1.1.9. Stansiya sərhəddi haradan başlayır və harada qurtarır?	54
1.1.10. Texniki sərəncam aktı nəyi müəyyən edir?	54
1.1.11. Texniki-sərəncam aktı kim tərəfindən tərtib olunur və onu kim təsdiq edir?	55
1.1.12. Yoldəyişənlərin normal istiqaməti nədir və hansı tərəfə olmalıdır?	55
1.1.13. Bölmə məntəqələri nədir və onlara nələr aiddir?	56
1.1.14. Yoldəyişənlər başqa istiqamətə hansı hallarda çevrilir?	56
1.1.15. Manevr işinə kim rəhbərlik edir?	56
1.1.16. Manevr işləri hansı hallarda müəyyən edilmiş sürətdən artıq olmayaraq aparılır?	57
1.1.17. Hansı vaqonları təpədən buraxmaq və ya onları təkanla manevr etmək olmaz?	57
1.1.18. Manevr işinə cavabdeh kimdir?	58

<i>1.1.19. Hansı vaqonları qatarlara qoşmaq qadağandır?</i>	<i>58</i>
<i>1.1.20. Sərnişin və poçt-baqaj qatarlarına hansı vaqonları qoşmaq qadağandır?</i>	<i>58</i>
<i>1.1.21. Qatarda tam əyləc yoxlanması nə vaxt aparılır?</i>	<i>58</i>
<i>1.1.22. Əyləclərin qısa yoxlanması hansı hallarda aparılır?</i>	<i>59</i>
<i>1.1.23. Stansiya növbətçisi qatarları qəbul etməzdən əvvəl nəyə əməl etməyə borcludur?</i>	<i>59</i>
<i>1.1.24. Stansiya növbətçisi qatarı göndərməzdən əvvəl nəyə əməl etməyə borcludur?</i>	<i>59</i>
<i>1.1.25. Göndərilən qatarın maşinisti üçün mənzili tutmağa hansı vasitələr icazə verir?</i>	<i>60</i>
<i>1.1.26. Çıxış işıqforunu kim açır?</i>	<i>60</i>
<i>1.1.27. Qatarın hərəkət jurnalında nələr qeyd olunur?</i>	<i>60</i>
<i>1.1.28. Qatarın hərəkəti zamanı hansı işarəvermə və əlaqə vasitələrindən istifadə olunur?</i>	<i>60</i>
<i>1.1.29. Qatarların hərəkətinə kim başçılıq edir?</i>	<i>60</i>
<i>1.1.30. Avtobloklamanın fəaliyyətinin dayandırılmasını tələb edən nasazlıqlar hansılardır?</i>	<i>61</i>
<i>1.1.31. Manevr zamanı hansı vaqonları təpədən buraxmaq qadağandır?</i>	<i>61</i>
<i>1.1.32. Stansiyada vaqonların bərkidilməsi zamanı harada başmaq qoymaq qadağandır?</i>	<i>62</i>
<i>1.1.33. Texniki İstismar Qaydalarına görə lokomotiv briqadalarına verilən xəbərdarlıq neçə cür olur?</i>	<i>62</i>
<i>1.1.34. Xəbərdarlıq vərəqəsi necə doldurulur?</i>	<i>63</i>
<i>1.1.35. Qatar telefonqrammaları jurnalının tərtibatı qaydası haqqında nə demək olar?</i>	<i>63</i>
<i>1.1.36. Qatarın qəbulu və göndərilməsi üçün ümumi tələblər hansılardır?</i>	<i>65</i>
<i>1.1.37. Tərtib edilmiş hərəkət qrafikində nələr qeyd olunur?</i>	<i>65</i>
<i>1.1.38. Avtobloklamanın nasazlığı barədə xəbər tutan növbətçinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?</i>	<i>66</i>
<i>1.1.39. Bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin fasiləsi zamanı qatarların hərəkət qaydaları barədə nə demək olar?</i>	<i>66</i>

1.1.40. Bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin fasiləsi zamanı hansı qatarları göndərmək qadağandır?	67
1.1.41. Dispetçer sərəncamları jurnalında qeydə alınması vacib olan əmrlər hansılardır?	67
1.1.42. Manevr işi nəyə əsasən aparılır?.....	68
1.1.43. Manevr işlərində hansı əsas rabitə vasitəsi işlədilir?	69
1.1.44. Qatarın qəbulundan əvvəl yolun boşluğunun yoxlanılması üsulları hansılardır?	69
1.1.45. Qatarların göndərilməsi üçün marşrutun hazırlanması barədə nə demək olar?.....	70
1.1.46. Giriş işıqforunun qadağanedici göstərişində qatarın qəbulu barədə nə demək olar?	71
1.1.47. Çəşidləmə təpəsindən vaqonlar buraxılmazdan əvvəl növbətçinin vəzifəsi nədən ibarətdir?	72
1.1.48. «Təpədən buraxma!» möhürü olan vaqonların hərəkəti barədə nə demək olar?	72
1.1.49. Partlayıcı maddələr (PM) olan vaqonlarla manevr işinin aparılması barədə nə demək olar?	73
1.1.50. «PM» olan vaqonları hansı qatarlara qoşmaq qadağandır?	74
1.1.51. Qəza vəziyyətində «PM» yüklü vaqonlarla iş hansı kitaba əsasən aparılır?.....	74
1.1.52. Dəmir yolunda neçə cür işarələr mövcuddür?	75
1.1.53. Giriş işıqforunda iki sarı işıq nəyi göstərir?	75
1.1.54. Dəvətedici işarə nədir?.....	75
1.1.55. Çıxış işıqforunda yuxarıdakı qırpışan iki sarı işıq nəyi göstərir?	75
1.1.56. Marşrut işıqforunda bir qırpışan sarı ışıq nəyi göstərir?	75
1.1.57. Keçid işıqforları harada quraşdırılır?	75
1.1.58. Təkrarlayıcı işıqforlar nəyi göstərir?	76
1.1.59. Təkrarlayıcı işıqforlar hansı şəraitdə normal vəziyyətdə olur?	76
1.1.60. Gündüz qırmızı bayraq, gecə əl fənarının qırmızı işığı olmadıqda «Dayan!» işarəsi necə verilir?	76

<i>1.1.61. Avtoəyləclər yoxlanılarkən hansı işarələr verilir?</i>	76
<i>1.1.62. Səs ilə «Dayan!» işarəsi necə verilir?</i>	77
<i>1.1.63. Üç uzun və bir qısa fit işarəsi nəyi bildirir?</i>	77
<i>1.1.64. Sayıqlıq işarəsi necə verilir?</i>	77
<i>1.1.65. Bildiriş işarəsi necə və hansı hallarda verilir?</i>	77
<i>1.1.66. Ümumi həyəcan signalı necə və hansı hallada verilir?</i>	77
<i>1.1.67. «Radiasiya təhlükəsi» və ya «Kimyəvi həyəcan» işarəsi necə verilir?</i>	77
<i>1.1.68. Texniki İstismar Qaydaları nə deməkdir?</i>	77
<i>1.1.69. Dəmir yolu nəqliyyatı işçilərinin əsas vəzifələri nədən ibarətdir?</i>	78
<i>1.1.70. Dəmir yolu tikililəri və qurğuları necə saxlanılmalıdır?</i>	78
<i>1.1.71. Tikililər, qurğular, mexanizmlər və avadanlıqlar nəyə uyğun istismar olunmalıdır?</i>	78
<i>1.1.72. Düz sahə üzrə ikiyollu xəttin mənzilində yolların oxlararası məsafəsi nə qədər olmalıdır?</i>	78
<i>1.1.73. Düz sahədə hər iki yana düzülmüş relslərin başlığı hansı səviyyədə olmalıdır?</i>	78
<i>1.1.74. İşarə nəyə qulluq edir?</i>	78
<i>1.1.75. Qatar dispetçerlərinin telefonu ilə qatarın hərəkətinə aid olmayan danışiq aparmaq olarmı?</i>	78
<i>1.1.76. Stansiyalarda hərəkət edən xidməti işçilər üçün ştat nəzərdə tutulmadıqda, yəni gün ərzində növbətçi olmadıqda qatar dispetçerlərinin telefonuna kimlər qoşula bilər?</i>	79
<i>1.1.77. Sabit cərəyanlı hərəkət qatarlarında gərginliyin səviyyəsi neçə kilovolt olmalıdır?</i>	79
<i>1.1.78. Kontakt şəbəkəsinin hündürlüyü stansiyalarda və mənzillərdə relsin başğılından hansı məsafədə olur?</i>	79
<i>1.1.79. Stansiyalarda manevr işlərini kimin göstərişi ilə aparmaq olar?</i>	79
<i>1.1.80. Lokomotiv briqadası manevr işləri görərkən, nə etməyə borcludur?</i>	79

1.1.81. Öz sahələrində qatarların hərəkətinə kim rəhbərlik edir?	79
1.1.82. Lokomotivdə lokomotiv briqadası ilə birlikdə eyni vaxtda neçə nəfər ola bilər?	79
1.1.83. İşarə nəyi təmin etmək üçündür?	80
1.1.84. İşarələri qəbul etmək üçün hansı işarəedici üsullar var?	80
1.1.85. Bir qırmızı yanan işıq nəyə işarədir?	80
1.1.86. Dəvət olunma işarəsi necə olur?	80
1.1.87. Işıqforun bir yaşıl işığı nəyi göstərir?	80
1.1.88. Sarı rəngli işarədə nəyi başa düşmək olar?	80

1.2. Daşıma prosesində əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik

1.2.1. İşçinin əmək intizamı və təhlükəsizlik texnikası qaydalarına əməl etməsi üzrə vəzifə borcu nədən ibarətdir?	80
1.2.2. Dəmir yolunu keçərkən işçi necə hərəkət etməlidir?	81
1.2.3. Yük qaldıran kran və nəqliyyat vasitələri iş zonasında olarkən təhlükəsizlik qaydalarına necə əməl etmək lazımdır?	81
1.2.4. Yanğın və partlayışlar hansı səbəbdən yaranır?	81
1.2.5. İlk yanğınsöndürmə vasitələri hansılardır?	81
1.2.6. Manevr vaxtı tələb edilən təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?	81
1.2.7. Çəşidləmə təpəsində iş gedərkən görülən təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?	82
1.2.8. Hərəkət sürətinin tənzimləyicilərinin vəzifələri hansılardır?	82
1.2.9. Qatar tərtibatçılarının işə qəbul edilməsi üçün hansı tələblər qoyulur?	82
1.2.10. Tərtibatçı briqadalarına hansı tələblər qoyulur?	82
1.2.11. Çəşidləmə təpəsində qurğu və avadanlıqları təmir edərkən hansı təhlükəsizlik tədbirləri görülür?	83

<i>1.2.12. İş vaxtı qatar tərtibatçısı hansı xüsusi geyimdə olmalıdır?</i>	83
<i>1.2.13. Hərəkət zamanı qatar tərtibatçısı və ya konduktora qoyulan qadağalar?</i>	83
<i>1.2.14. Təpədə yolun bağlanması ilə əlaqədar vaqonlar necə çeşidlənməlidir?</i>	83
<i>1.2.15. Sıxılmış hava altında olan manevr heyətindən açarkən qatar tərtibatçısı hansı təhlükəsizlik tədbirlərini görməlidir?</i>	84
<i>1.2.16. Stansiyanın yolları necə işıqlandırılmalıdır?</i>	84
<i>1.2.17. Stansiya yolları necə olmalıdır?</i>	84

1.3. Daşıma prosesində iştirak edən işçilərin vəzifə borcları

<i>1.3.1. Təpə növbətçisinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?</i>	84
<i>1.3.2. Manevr işi ilə məşğul olan işçilərin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün görülən tədbirlər hansılardır?</i>	85
<i>1.3.3. Növbəyə başlayarkən stansiya növbətçisinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?</i>	85
<i>1.3.4. Qatar dispetçerinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?</i>	86
<i>1.3.5. Manevr rəhbərinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?</i>	86
<i>1.3.6. Manevr zamanı lokomotiv briqadasının vəzifə borcu nədən ibarətdir?</i>	86
<i>1.3.7. Qatar dispetçerinin işi və vəzifəsi nədən ibarətdir?</i>	87
<i>1.3.8. Qatar dispetçeri növbəyə daxil olarkən vəzifələri nədən idarətdir?</i>	88
<i>1.3.9. Manevr rəhbərinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?</i>	88
<i>1.3.10. Qatarın təhlükəsiz qəbulu üçün növbətçinin vəzifəsi nədən ibarətdir?</i>	89
<i>1.3.11. Növbəyə daxil olan zaman qatar tərtibatçısının vəzifələri nədən ibarətdir?</i>	89
<i>1.3.12. Vaqonların hərəkət sürətinin tənzimləyicisinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?</i>	89

2. LOKOMOTİV VƏ LOKOMOTİV TƏSƏRRÜFATI

2.1. Lokomotiv və lokomotiv təsərrüfatında hərəkətin təhlükəsizliyi

<i>2.1.1. Manevr edən lokomotivin hərəkətinə və manevrin düzgün yerinə yetirilməsinə cavabdeh şəxs kimdir?</i>	93
<i>2.1.2. Qatarda hansı əyləc yoxlamaları aparılır?</i>	93
<i>2.1.3. Qatarın hərəkəti zamanı işarəvermə və əlaqə vasitələri hansılardır?</i>	93
<i>2.1.4. Qatarın mənzillərdə və stansiyalarda hərəkət sürəti kim tərəfindən müəyyən edilir və nələr nəzərə alınır?</i>	93
<i>2.1.5. Qatari idarə edərkən maşinistin və onun köməkçisinin vəzifə borcları hansılardır?</i>	93
<i>2.1.6. Hərəkət zamanı maşinistə nələr qadağan olunur?</i>	94
<i>2.1.7. Qatarların mənzildə məcburi dayanması zamanı maşinistin vəzifəsi nədir?</i>	94
<i>2.1.8. Mənzildə dayanmış qatarın çəpərlənməsi hansı halda aparılır?</i>	94
<i>2.1.9. Mənzildə dayanmış qatarın hərəkətinə icazə varmı?</i>	94
<i>2.1.10. Avtobloklama ilə təchiz edilmiş mənzildə – yoxuşda məcburi dayanmış yük qatarının geriə asan profilə basılmasına icazə verilirmi?</i>	95
<i>2.1.11. Motor-vaqonlu qatarın mənzildə məcburi dayanması və onun sərbəst hərəkəti mümkün olmur, arxadan gələn motor-vaqonlu qatarın köməyi ilə birinci stansiya qədər gətirilməsinə icazə verilirmi?</i>	95
<i>2.1.12. Mənzildə məcburi dayanmış sənişin qatarına köməkçi lokomotivin verilməsi necə aparılmalıdır?</i>	95
<i>2.1.13. Neçə növ xəbərdarlıq mövcuddur?</i>	95
<i>2.1.14. «FALİ» qurğusunda nasazlıq yaranarsa maşinist nə etməlidir?</i>	96
<i>2.1.15. «FALİ» nə vaxt nasaz sayılır?</i>	96
<i>2.1.16. «FALİ» nasazlığı zamanı qatar boş mənzilə nə vaxt göndərilir?</i>	96

2.1.17. «FALİ»-si nasaz olan lokomotivlər əsas depoya və ya əksinə necə göndərilir?	96
2.1.18. Çıxış və keçid işıqforunun icazəverici göstəricisi nə deməkdir?	97
2.1.19. Maşinist qatarı keçid işıqforunun qadağanedici qırmızı işığında, həmçinin aydın olmayan göstərişi qarşısında dayandırdıqdan sonra nə etməlidir?	97
2.1.20. Təkraredici işıqforu olan stansiyanın çıxış işıqforunun icazəverici işarəsində təkraredici işıqfor yanmasa maşinist nə etməlidir?	97
2.1.21. Avtobloklama ilə təchiz olunmuş sahədə düzgün hazırlanmış marşurut ilə birinci blok-sahə boşdursa, çıxış işıqforu açılırsa qatar stansiyadan necə göndərilir?	97
2.1.22. Stansiya növbətçisi birinci blok-sahənin boş olmasına əmin olmadan çıxış işıqforunun qadağanedici işarəsi ilə qatarı göndərə bilərmi?	98
2.1.23. Avtobloklamanın fəaliyyətinin dayandırılmasını tələb edən nasazlıqlar hansılardır?	98
2.1.24. Qatarın hərəkətini tənzimləmək üçün neçə əlaqə növü mövcuddur?	98
2.1.25. Bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin fasiləsi zamanı qatar maşinistinə hansı yazılı sənəd verilir?	98
2.1.26. Mənzildə məcburi dayanmış qatara arxadan gələn qatarın lokomotivi ilə kömək göstərilməsi necə aparılır?	99
2.1.27. İşarəvermə təlimatı nəyi öyrədir?	99
2.1.28. Görünən işarələr neçə yerə bölünür və hansılardır?	99
2.1.29. Səs işarələri nədir?	100
2.1.30. Işıqforlar öz təyinatına görə hansılardır?	100
2.1.31. Dəvətedici işarə necə yanır və onu ötür keçmək qaydası necədir?	100
2.1.32. Lokomotiv işıqforunda neçə işarə var və hər işarənin ayrı-ayrılıqda mənası nədir?	100

2.1.33. Fəaliyyətsiz işıqforu necə tanımaq olar?	101
---	-----

**2.2. Lokomotiv və lokomotiv təsərrüfatında çalışan işçilərin
əmək mühafizəsi və texniki təhlükəsizliyi**

2.2.1. İstilik lokomotivlərində (İL) dizelin hissələrinin sökülməsi və yığılması necə aparılır?	101
2.2.2. İL-də dizelin dirsəkli valının çıxarılması necə aparılmalıdır?	101
2.2.3. İL-də dizelin dirsəkli valını çevirərkən texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən nələr yoxlanılmalıdır?	102
2.2.4. İL-də dirsəkli valın çevrilməsi texniki təhlükəsizlik qaydalarına görə necə aparılır?	102
2.2.5. İL-də yanacaq püsgürücüsü nə vaxt və necə çıxarılır?	102
2.2.6. İL-də çəkisi 30 kq-dan çox olan su və yağ nasoslarının çıxarılması və qoyulması texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən necə aparılır?	102
2.2.7. İL-də fırlanma tezliyi tənzimləyicisini sökərkən hansı texniki təhlükəsizlik qaydalarına əməl olunmalıdır?	103
2.2.8. İL-də yağ nasoslarının sökülməsi və təmiri texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən hansı şəraitdə aparılmalıdır?	103
2.2.9. İL-də kompressorun təmiri aparılmazdan əvvəl texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən hansı işlər görülməlidir?	103
2.2.10. İL-in kuzovu domkrata qaldırılmamışdan əvvəl hansı işlər texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən aparılmalıdır?	103
2.2.11. İL-in kuzovunun qaldırılması və endirilməsi kimin rəhbərliyi altında və necə aparılmalıdır?	103
2.2.12. İL-in kuzovunun altından arabacıqların çıxarılması və qoyulması kimin rəhbərliyi altında aparılmalıdır?	104
2.2.13. İL-in kuzovu qaldırıldıqdan və arabacıqlar çıxarıldıqdan sonra, təlimata əsasən kuzovun altına nə qoyulmalıdır?	104

2.2.14. İL-in təmiri zamanı təkər-motor blokunu hərəkət etdirərkən harada dayanmaq olmaz?	104
2.2.15. İL-də akkumulyator batareyasını yükləyərkən təlimata əsasən hansı qadağalar qoyulur?	104
2.2.16. İL-də elektrik maşınlarının və aparatlarının tozdan təmizlənməsi təlimata əsasən necə aparılmalıdır?	105
2.2.17. İL-in elektrik maşınlarının elektrik izolyasiyasının möhkəmliyinin sınağı təmirdən sonra hansı şəraitdə yoxlanılmalıdır?	105
2.2.18. İL-in akkumulyator batareyasına baxış təlimata əsasən necə aparılmalıdır?	105
2.2.19. Elektron bloklara baxış təlimata əsasən necə aparılmalıdır?	105
2.2.20. İL-də blokların sazlanması və yoxlanması təhlükəsizlik qaydalarına əsasən neçə nəfər tərəfindən aparılmalıdır?	106
2.2.21. Naqillərin lehimlənməsi təlimata əsasən necə aparılmalıdır?	106
2.2.22. İL-də kuzovun içərisinə blokları yerləşdirərkən təlimata əsasən neçə volt gərginlikli işıqlandırıcıdan istifadə edilməlidir?	106
2.2.23. İL-in və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərin iş vaxtı əməyin mühafizəsinə dair vəzifə borcları hansılardır?	106
2.2.24. İL-in və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərə əməyin mühafizəsinə dair nələr qadağan olunur?	107
2.2.25. İL-in və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər yanğın təhlükəsizliyinin hansı tələblərini yerinə yetirməlidir?	108
2.2.26. İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər dəmir yolunda olarkən hansı tələblərə əməl etməlidir?	108
2.2.27. İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərə dəmir yolunda olarkən hərəkətin təhlükəsizliyinə dair nələr qadağan olunur?	109
2.2.28. İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər zədə aldıqda nə etməlidir?	109

2.2.29. <i>İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər təkər-motor blokunu İL-in altından çıxararkən nələrə riayət etməlidir?</i>	109
2.2.30. <i>İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərə konveyer xəttində dartı mühərriklərinin sökülməsi və yığılması vaxtı nələr qadağan edilir?</i>	110
2.2.31. <i>İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərə konveyer xəttində dartı mühərriklərinin lövbərinin təmirində nələr qadağan edilir?</i>	110
2.2.32. <i>İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər elektrik maşınlarının kollektorunu təmizləyərkən və cilalayarkən hansı tələbləri gözləməlidir?</i>	111
2.2.33. <i>Motor-vaqonun hərəkətli hissəsində (MVHH-də) işləyən çilingərlər texniki təhlükəsizliyə aid nələri bilməlidir?</i>	111
2.2.34. <i>MVHH-də işləyən çilingərlərə nələr qadağan olunur?</i>	112
2.2.35. <i>M.V.H.H-dən necə düşmək lazımdır?</i>	112
2.2.36. <i>Yemək yeməmişdən əvvəl çilingər təlimata əsasən hansı sanitari tələbləri yerinə yetirməlidir?</i>	113
2.2.37. <i>Qələvi, turşu, yağ və neft məhsulları ilə işləyərkən təlimata əsasən nələrdən istifadə etmək lazımdır?</i>	113
2.2.38. <i>Gecə binadan çıxarkən gözün qaranlığa alışması üçün nə etmək lazımdır?</i>	113
2.2.39. <i>MVHH-də işləyən çilingər işə başlamazdan əvvəl hansı alət və ləvazimatları yoxlamalıdır?</i>	113
2.2.40. <i>MVHH-in elektrik maşın və aparatlarını sıxılmış hava ilə təmizləyərkən hansı fərdi mühafizə vasitələri geyinilməlidir?</i>	113
2.2.41. <i>MVHH-də akkumulyatorçu akkumulyator batareyası ilə işləyərkən təlimata əsasən hansı fərdi mühafizə vasitələrini geyinməlidir?</i>	113
2.2.42. <i>MVHH-də təlimata əsasən çilingərə nələr qadağan olunur?</i>	114
2.2.43. <i>MVHH-in təlimata əsasən cərəyanqəbuledicisi qalxmış və gərginlik altında olarsa, o zaman hansı işlərin görülməsinə icazə verilir?</i>	114

<i>2.2.44. MVHH-ni hərəkətə gətirməzdən əvvəl texniki təhlükəsizlik qaydalarına görə çilingər nə etməlidir?</i>	115
<i>2.2.45. Depoda və texniki baxış məntəqəsində MVHH-nin damına qalxan yerdə qırmızı işıq təlimata əsasən nəyi bildirir?</i>	115
<i>2.2.46. Kontakt şəbəkəsindən gərginliyin çıxarılmasında yaşıl işıq nəyi bildirir?</i>	116
<i>2.2.47. MVHH baxış kanavasına daxil olduqdan sonra maşinist və usta nəyə riayət etməlidirlər?</i>	116
<i>2.2.48. MVHH-nə təmirdən sonra gərginliyin verilməsi, maşın və aparatların yoxlanılması kimin icazəsi ilə aparılır?</i>	116
<i>2.2.49. MVHH-də kontakt şəbəkəsindən gərginliyin təcili çıxarılması zərurəti yaranarsa təlimata əsasən çilingər hansı işləri yerinə yetirməlidir?</i>	117
<i>2.2.50. MVHH-də 400 V-a qədər gərginlikli kabelləri rozetkaya qoşmamışdan əvvəl usta hansı işləri görməlidir.</i>	117
<i>2.2.51. Təkər-motor blokunu EL-in altından çıxararkən hansı işləri aparmaq lazımdır?</i>	117
<i>2.2.52. MVHH-də kuzovun qaldırılması və endirilməsi təlimata əsasən kim tərəfindən aparılır?</i>	118
<i>2.2.53. MVHH-in kuzovunda qaynaq və digər odlu işlər aparılarkən təlimata əsasən nələrə əməl etmək lazımdır?</i>	118
<i>2.2.54. MVHH-də kuzovun qabaq hissəsini təmizləyərkən və rəngləmə işləri apararkən nələrdən istifadə olunur?</i>	118
<i>2.2.55. MVHH-də klapənləri, rezervuarları və əyləc qol ötürməsinin hissəsini təlimata əsasən necə dəyişdirmək lazımdır?</i>	118
<i>2.2.56. MVHH-də əyləc magistralının birləşdirici xortumlarını açmazdan əvvəl nəyi bağlamaq lazımdır?</i>	119
<i>2.2.57. MVHH-də sonluq kran dəyişdirilərkən əvvəl nə etmək lazımdır?</i>	119
<i>2.2.58. MVHH-də kuzovun altındakı əyləc avadanlıqlarını təmir edərkən nə etmək lazımdır?</i>	119
<i>2.2.59. MVHH-də mexaniki avadanlıqları təmir edərkən təlimata əsasən nələrə əməl olunmalıdır?</i>	119

<i>2.2.60. MVHH-də dartı mühərrikini gərginlik mənbəyinə qoşmaqla yoxlayarkən texniki təhlükəsizlik qaydalarına necə riayət olunmalıdır?</i>	119
<i>2.2.61. MVHH-in damında qoruyucu çəpərlənmə olmadıqda təlimata əsasən kim işləyə bilər?</i>	119
<i>2.2.62. Kontakt şəbəkəsinin naqilləri qırılıb lokomotivin üstünə düşdükdə lokomotiv briqadası təlimata əsasən necə hərəkət etməlidir?</i>	120
<i>2.2.63. Lokomotiv briqadası əyləclənmiş lokomotivdə hansı işləri apara bilər?</i>	120
<i>2.2.64. Lokomotiv briqadası lokomotivdə yanğın təhlükəsizliyinin hansı tələblərinə əməl etməlidir?</i>	121
<i>2.2.65. Lokomotiv briqadalarının təhlükəsizlik tələblərinin yerinə yetirilməsində maşinist köməkçisinə cavabdehlik və nəzarət kimə həvalə olunur?</i>	121
<i>2.2.66. Lokomotiv briqadası lokomotiv depoya və ya texniki baxış məntəqəsinə daxil olarkən və çıxarkən təlimata əsasən nələrə baxmalıdır?</i>	121
<i>2.2.67. İL-in deponun təmir yoluna qoyulması və çıxarılması lokomotiv briqadası tərəfindən necə aparılır?</i>	122
<i>2.2.68. Lokomotivin depoya və ya texniki baxış məntəqəsinə daxil olmasını və çıxmasını lokomotiv briqadası kimin rəhbərliyi altında yerinə yetirir?</i>	122
<i>2.2.69. Lokomotiv briqadası EL-in (MVHH) qəbulunda təlimata əsasən nələri yoxlamalıdır?</i>	122
<i>2.2.70. Kimin icazəsi ilə EL-in qəbulu lokomotiv briqadası tərəfindən aparılır?</i>	122
<i>2.2.71. Cəryanqəbuledici qaldırılmazdan əvvəl lokomotiv briqadaları nələri yoxlayıb sonra cəryanqəbuledicini qaldırmalıdır?</i>	123
<i>2.2.72. Qatırı hərəkətə gətirməzdən əvvəl lokomotiv briqadaları nələri yoxlamalıdır?</i>	123
<i>2.2.73. Hərəkət vaxtı lokomotiv briqadasına təlimata əsasən nələr qadağandır?</i>	123
<i>2.2.74. Lokomotiv briqadası lokomotivdən nə vaxt düşməli və təlimata əsasən necə hərəkət etməlidir?</i>	124

2.2.75. Qaranlıqda lokomotivə çöldən baxış keçirmək və ya təmir etmək üçün lokomotiv briqadası nədən istifadə etməlidir?	124
2.2.76. Qarşidan gələn qatarın vəziyyətinə nəzər yetirmək üçün lokomotiv briqadası necə hərəkət etməlidir?	125
2.2.77. Qaranlıqda mənzil və stansiyalarda lokomotiv briqadaları projektordan təlimata əsasən necə istifadə etməlidir?	125
2.2.78. Lokomotiv briqadaları tərəfindən hərəkət vaxtı lokomotivin maşın şöbəsinə baxış necə aparılır?	125
2.2.79. Lokomotiv briqadası lokomotivlə nasaz hərəkət vasitəsini apararkən nələr yoxlamalıdır?	126
2.2.80. Vaqonları elektrik-istilik sistemi ilə təchiz olunmuş EL-də lokomotiv briqadaları tərəfindən hansı təhlükəsizlik tələblərinə əməl olunmalıdır?	126
2.2.81. Dizelə, köməkçi avadanlıqlara və elektrik avadanlıqlarına baxış keçirilməzdən əvvəl lokomotiv briqadası hansı işləri görməlidir?	127
2.2.82. Lokomotiv briqadası tərəfindən gərginlik altında olan cihazlarda və aparatlarda təmir aparmaq olarmı?	127
2.2.83. Maşinistin əsas iş yeri kabinədə haradadır?	127
2.2.84. Dizeli işləməyən seksiyada təhlükəsizliyi təmin etmək üçün lokomotiv briqadası hansı tədbirləri görməlidir?	128
2.2.85. Lokomotiv briqadası lokomotivi qəbul edərkən lokomotivdə təhlükəsizlik texnikasına aid hansı alət və avadanlıqlar olmalıdır?	128
2.2.86. EL-i (MVHH) təmir və texniki baxış məntəqəsinin xəndəyinə qoyularkən lokomotiv briqadası hansı işləri görməlidir?	128
2.2.87. Lokomotivlərin seksiyaarası pnevmatik xortumlarının açılması və qoşulması necə aparılır?	128
2.2.88. Kontrollerin vəziyyəti hansı həddən yuxarı olduqda dizel şöbəsinə daxil olmaq qadağandır?	129
2.2.89. Lokomotiv briqadası lokomotiv və MVHH-də sərnişinlər üçün hər hansı bir təhlükə yarandıqda nə etməlidir?	129

2.2.90. <i>Hərəkət zamanı elektrik qatarının dam avadanlığında nasazlıq yarandıqda lokomotiv briqadası hansı işləri görməlidir?</i>	129
2.2.91. <i>Elektrikləşdirilmiş dəmir yolunda lokomotiv briqadasına elektrik hərəkət vasitəsinin damına qalxaraq hər hansı bir iş görməyə icazə verilirmi?</i>	130
2.2.92. <i>Qatar tuneldə məcburən dayandıqda lokomotiv briqadası hansı işləri görməlidir?</i>	130
2.2.93. <i>Lokomotiv briqadası nəyə borcludur?</i>	130
2.2.94. <i>Lokomotiv briqadaları nələri bilməlidir?</i>	131
2.2.95. <i>Depo ərazisində və sexlərdə lokomotiv briqadaları nələrə əməl etməlidir?</i>	131
2.2.96. <i>Lokomotiv briqadaları yanğın təhlükəsizliyinin hansı tələblərinə əməl etməlidir?</i>	132
2.2.97. <i>Lokomotiv briqadaları şəxsi gigiyena qaydalarına necə əməl etməlidir?</i>	132
2.2.98. <i>Təzyiq altında olan cihazlarda və birləşdiricilərdə hava itkisini və çənlərdə nasazlığı aradan qaldırmaq üçün hansı işlər görülməlidir?</i>	133

2.3. Lokomotiv təsərrüfatında işləyən işçilərin vəzifə borcları

2.3.1. <i>Kimlər lokomotiv briqadasına aid edilir?</i>	133
2.3.2. <i>Kimlər maşinist işləyə bilər?</i>	134
2.3.3. <i>Kimlər maşinist və maşinist köməkçisi təyin oluna bilər?</i>	134
2.3.4. <i>Lokomotiv briqadası nə üçün lokomotivə daimi təhkim olunmalıdır və bunun əhəmiyyəti nədən ibarətdir?</i>	134
2.3.5. <i>Sərnişin qatarlarına hansı maşinist və maşinist köməkçisi təyin olunur?</i>	135
2.3.6. <i>Tək (köməkçisiz) işləyən maşinist necə təyin olunur?</i>	135
2.3.7. <i>İşlədiyi lokomotivin tipi və iş sahəsi dəyişdikdə lokomotiv briqadasına hansı tələblər qoyulur?</i>	135
2.3.8. <i>Maşinist iş müddətində lokomotivi hansı halda tərk edə bilər?</i>	136
2.3.9. <i>Tək (köməkçisiz) işləyən maşinist lokomotivi necə tərk edə bilər?</i>	136

<i>2.3.10. Maşinist hansı halda bələdçi tələb edə bilər və bələdçi ona nə üçün verilir?</i>	<i>136</i>
<i>2.3.11. Lokomotiv briqadasının vəzifəsi nədən ibarətdir?</i>	<i>137</i>
<i>2.3.12. Lokomotiv briqadası lokomotivlərin texniki xidmətini (TX) necə və harada keçirməlidir?</i>	<i>137</i>
<i>2.3.13. Lokomotiv briqadası işə necə gəlməlidir?</i>	<i>137</i>
<i>2.3.14. Lokomotiv briqadası təyin olunmuş vaxtda işə gələ bilmədikdə nə etməlidir?</i>	<i>138</i>
<i>2.3.15. İş vaxtı Lokomotiv briqadasının üzərində hansı sənədlər olmalıdır?</i>	<i>138</i>
<i>2.3.16. Lokomotiv briqadasının lokomotivi qəbul edərkən vəzifələri?</i>	<i>138</i>
<i>2.3.17. Lokomotiv briqadası səfəri başa vurduqdan sonra lokomotivi necə təhvil verməli və onun vəzifələri.</i>	<i>138</i>
<i>2.3.18. Yolda hadisə baş verdikdə lokomotiv briqadası əsas depoya qayıtdıqdan sonra nə etməlidir?</i>	<i>139</i>
<i>2.3.19. Maşinist köməkçisinin vəzifələri nədən ibarətdir?</i>	<i>139</i>
<i>2.3.20. Lokomotiv briqadasının hüquqları nədən ibarətdir?</i>	<i>140</i>

3. YOL TƏSƏRRÜFATI VƏ ONUN İSTİSMARI

3.1. Hərəkətin təhlükəsizliyində «Yol təsərrüfatı» xidmətinin rolu

<i>3.1.1. İkiyollu mənzillərin düz sahələrində yolların oxları arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?</i>	<i>143</i>
<i>3.1.2. Düz sahələrdə üç və dördyollu xətlərin ikinci və üçüncü yollarının oxları arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?</i>	<i>143</i>
<i>3.1.3. Stansiyalardakı yanaşı yolların oxları arasındakı məsafə düz sahələrdə nə qədər, ikinci dərəcəli yollarda və yük rayonlarının yollarında nə qədər olmalıdır?</i>	<i>143</i>
<i>3.1.4. Stansiyalarda baş yollar kənarda yerləşdiyi halda onların arasındakı məsafənin nə qədər olmasına icazə verilir?</i>	<i>143</i>
<i>3.1.5. Torpaq yatağının üstdən eni nə qədər olmalıdır?</i>	<i>143</i>
<i>3.1.6. Torpaq yatağının kənarının üstdən eni nə qədər olmalıdır?</i>	<i>143</i>

3.1.7. Hansı radiusda əyri sahələrdə torpaq yatağı genişləndirilir?	144
3.1.8. Su daşan yerlərdə torpaq yatağının kənarı nə qədər olmalıdır?	144
3.1.9. Yolun düz və radiusu 350 metr və çox olan əyri sahələrdə relslərin başlıqlarının daxili səthləri arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?	144
3.1.10. Daha kəskin əyrilərdə relsarası məsafə nə qədər olmalıdır?	144
3.1.11. Rels-şpal manqaları kompleks dəyişməyən sahələrdə (yəni əsaslı təmirdən keçməmiş sahələrdə) bu ölçülər nə qədər olmalıdır?	144
3.1.12. Yolun düz və əyri sahələrində düzəldilməsi tələb edilməyən relsarası məsafənin nominal ölçülərdən darlıq və genlik üzrə kənara çıxma nə qədər olmalıdır?	144
3.1.13. Hərəkət sürəti 50 km/saat və az olan sahələrdə darlığa və genliyə nə qədər icazə verilir?	145
3.1.14. Relsarası məsafənin hansı ölçülərə qədər az və ya çox olmasına icazə verilir?	145
3.1.15. Yoldəyişənlərdə və kənar kəsişmələrdə hansı nasazlıqlar mövcud olduqda onların istismarı qadağan olunur?	145
3.1.16. Calaqsız rels hansı sahələrdə qoyula bilər?	146
3.1.17. Rels pletində ciddi qüsurlar və ya çat aşkar edilərsə təcili olaraq hansı tədbirləri görmək lazımdır?	146
3.1.18. Giriş işıqforunda:	146
a) Bir qırpışan sarı işıq (bir yaşilla) nəyi göstərir?	146
b) Bir qırpışan yaşıl, bir sarı işıq və bir işıqlanan yaşıl zolaq nəyi göstərir?	146
c) İki sarı və bir işıqlanan yaşıl zolaq nəyi göstərir?	146
ç) Üç sarı işıq harada tətbiq olunur?	146
3.1.19. Çıxış işıqforunda yuxarıdakı qırpışan iki sarı işıq nəyi göstərir:	146
a) Yuxarıda qırpışan iki sarı işıq nəyi göstərir?	147
b) Bir yaşıl və bir ağ-ay işığı nəyi göstərir?	147
c) Bir sarı bir ağ-ay işığı nəyi göstərir?	147

3.1.20. İşıqforun şərti icazəverici işarəsi avtobloklama ilə təchiz olunmuş sahələrin sürətli yoxuşunda keçid işıqforunda yerləşdirilmiş lövhədən əksetdirici nişanla verilən şəffaf ağ rəngli «T» hərfi şəklində işarə nəyi göstərir?	147
3.1.21. Relsarası standart və qısaldılmış uzunluqlar hansılardır?	147
3.1.22. İstismar prosesində relslər tək-tək dəyişdirilərkən yolda olan relslə yeni dəyişdirilmiş relsdə şaquli və üfüqi çıxıntıların (pilləciklərin), yəni rels başlıqlarında müqayisədə hündürlükdə fərq nə qədər olmalı, əgər fərq çox olarsa hansı ölçülər götürülməlidir?	147
3.1.23. R–75, R–65 və R–50 tipli relslərin hündürlüyünün, başlığının və oturacağının ölçüləri hansılardır və bir p/metr uzunluğunda relsin çəkisi nə qədərdir?	148
3.1.24. Standart ağac şpallar neçə növ və hansı (hündürlüyü, eni və uzunluğu) ölçüdə olur?	148
3.1.25. Adi yoldəyişən hansı əsas hissələrdən ibarətdir?	148
3.1.26. Adi yoldəyişənlərdə izin nəzarət ölçmə yerləri və onların şablonla ölçüləri hansılardır?	149
3.1.27. Adi yoldəyişənlərdə normadan kənara çıxma halları hansı ölçülərdə olur (darlıq və genliyə görə)?	149
3.1.28. İşarə nişanları və yol işarələri yolun hansı tərəfində və hansı məsafədə qoyulur?	149
3.1.29. Hüdud sütuncuqları iki yolun arasında hansı məsafədə qoyulur?	149
3.1.30. Yolölçən vaqon, yoxlama zamanı yolda mövcud olan hansı nasazlıqları lent üzərində əks etdirir?	149
3.1.31. Yoxlama zamanı yolda aşkar olunmuş nasazlıqlar necə düzəldilir?	150
3.1.32. Yolun cari saxlanması hansı işlərin görülməsi nəzərdə tutulur?	150
3.1.33. Yolun cari saxlanması əsas üsul nədən ibarətdir və bu üsul necə tətbiq olunur?	150
3.1.34. Neçə cür təmir işləri var?	150
3.1.35. Əsaslı, orta və qaldırma təmir işləri nə vaxt aparılır və bu təmir işləri nədən asılıdır?	151

3.1.36. Əsaslı təmir işlərinin qəbulunun texniki şərtləri <i>nədən ibarətdir?</i>	151
3.1.37. Calasız yolda plan və uzununa profil necə olmalıdır?	151
3.1.38. Ən uzun və qısa relsin pleti necə metr olmalıdır?	151
3.1.39. Rels pletlərinin bir-birinə birləşdirilməsi və calaq <i>bağlayıcıları necə olmalıdır?</i>	151
3.1.40. Rels pletində hərəkətin gərginlik dərəcəsi neçə cür olur?	152
3.1.41. Torpaq yatağı nədir?	152
3.1.42. Torpaq yatağı neçə cür olur?	152
3.1.43. Qazma və tökmə torpaq yatağı hansı yerdə qurulur?	152
3.1.44. Torpaq yatağı hansı elementlərdən ibarətdir?	152
3.1.45. Torpaq yatağının yamaclarının maililiyi nədən asılıdır?	152
3.1.46. Torpaq yatağı hansı qruntlardan qurulur?	152
3.1.47. Torpaq yatağında hansı xəstəliklər olur?	153
3.1.48. Yuxarıda göstərilən xəstəlikləri aradan qaldırmaq <i>üçün hansı tədbirlər görülməlidir?</i>	153
3.1.49. Torpaq yatağında olan suları axıtmaq üçüq <i>hansı qurğulardan istifadə edilir?</i>	153
3.1.50. Sürüşmə necə əmələ gəlir?	153
3.1.51. Qabarma necə əmələ gəlir?	153
3.1.52. Uçurum əsasən hansı dəmir yolu torpaq yatağında <i>baş verir?</i>	153
3.1.53. Torpaq yatağının eni nə qədər olmalıdır?	154
3.1.54. Torpaq yatağının normal istismarını təmin etmək <i>üçün nə edilməlidir?</i>	154
3.1.55. Torpaq yatağında qoruyucu və bərkidici qurğular <i>nə deməkdir?</i>	154
3.1.56. Torpaq yatağına və onun qurğularına neçə cür <i>nəzarət və baxış var?</i>	154
3.1.57. Torpaq yatağına edilən nəzarət kimlər tərəfindən <i>həyata keçirilir?</i>	154
3.1.58. Uçurumlarda, sürüşmələrdə, yuyulmalara <i>məruz qalan yerlərdə yoxlamalar necə aparılır?</i>	154
3.1.59. Torpaq yatağının və onun tikililərinin normal <i>istismarını təmin etmək üçün nə etmək lazımdır?</i>	155

3.1.60. Torpaq yatağının əsaslı təmirinə nələr daxildir?	155
3.1.61. Yolların əsaslı, orta və doldurma təmiri zamanı nə etmək lazımdır?	155
3.1.62. Dəmir yolunun sürüşmədən qorunması tədbirləri necə olur?	155
3.1.63. Körpünün üst quruluşu hansı elementlərdən ibarətdir?	156
3.1.64. Körpü tirinin en kəsiyinin ölçüləri nə qədərdir?	156
3.1.65. Konturrels nə üçün qoyulur?	156
3.1.66. Mühafizə tirinin vəzifəsi nədir?	156
3.1.67. Dayaq hissələri nə üçün qoyulur və onların vəzifələri nədən ibarətdir?	156
3.1.68. Hansı dayaq hissələrini tanıyırsınız?	156
3.1.69. Aşırımlar növlərinə görə neçə cür olurlar?	156
3.1.70. Materialına görə aşırımlar neçə cürdür?	157
3.1.71. Mühafizə bucaqlarının ölçüləri hansıdır?	157
3.1.72. Aşırımların uzunluğundan asılı olaraq hansı dayaq hissələri və nə vaxt qoyulur?	157
3.1.73. Yolun oxu ilə körpünün oxu arasındakı fərqin neçə mm-ə qədər olmasına icazə verilir?	157
3.1.74. Aşırımın yüklətmə qabiliyyəti necə hesablanır və hesabat üçün hansı göstəricilər lazımdır?	157
3.1.75. Körpüdə deformasiyanı hansı cihazla ölçürlər?	158
3.1.76. Körpüdə gərginlik hansı cihazla ölçülür?	158
3.1.77. Körpünün dayağı neçə cür olur?	158
3.1.78. Dayaqda çatın əmələ gəlməsinin səbəbləri hansılardır?	158
3.1.79. Hansı körpülərdə konturrels qoyulur?	158
3.1.80. Metal aşırımda hansı element eninə tirlə uzununa tiri birləşdirir?	158
3.1.81. Fasonka nə üçün qoyulur?	158
3.1.82. Körpüdə qabarit ölçüləri neçədir?	159
3.1.83. Bərabərləşdirici cihaz körpüdə nə üçün qoyulur?	159
3.1.84. Torpaq yatağının hündürlüyü neçə metr olanda körpünün girişində düşmə pilləkəni qoyulur?	159
3.1.85. Körpüdə sığınacaq neçə metrədən bir və necə qoyulur?	159
3.1.86. Hansı süni qurğuları tanıyırsınız?	159

3.1.87. Tunellərdə qabarit nə qədərdir?	159
3.1.88. Tyubinqlər tunellərdə neçə cür olur?	159
3.1.89. Akveduk və viaduk harada qoyulur?	159
3.1.90. Borular neçə cür olur?	159
3.1.91. Körpüdə konsol neçə cür olur?	160
3.1.92. Pəncəli bolt hansı elementi bərkidir?	160
3.1.93. Mühafizə boltu nə üçündür?	160
3.1.94. Körpünün məcrasında suyu istiqamətləndirmək üçün hansı tikintilər tikilməlidir?	160
3.1.95. Dayaq hissəsi aşırımlı sahəyə nə ilə bərkidilir?	160
3.1.96. Körpüdə ballastın qalınlığı nə qədər olmalıdır?	160
3.1.97. Metal aşırımların hissələri hansı vasitələrlə birləşir?	160
3.1.98. Yüksək gərginləşmiş boltların bərkidilməsi hansı açarlarla yoxlanılır və norma nə qədər olmalıdır?	160
3.1.99. Zəif pərçim birləşmələri nə ilə yoxlanılır?	160
3.1.100. İnşaat hündürlüyü nə deməkdir?	161
3.1.101. Metal körpünün aşırımlarının rənglənməsinin müddəti neçə ildir?	161
3.1.102. Metal aşırımları rəngləmək üçün hansı materiallardan istifadə olunur?	161
3.1.103. Dayağın özülləri neçə cür olur?	161
3.1.104. Aşırımın işçi elementlərində pərçim birləşməsinə necə dəyişirlər?	161
3.1.105. Piyada körpülərinin elektrifikasişdırılmış sahələrində qoruyucu şit nə üçün və hansı ölçüdə qoyulur?	161
3.1.106. Metal körpülərdə yanğına qarşı avadanlıqlar hansılardır?	161
3.1.107. Körpü tirləri arasındakı məsafə nə qədərdir?	162
3.1.108. Körpüyə neçə cür baxış keçirilir?	162
3.1.109. Uzunluğuna görə körpülər neçə cür olur?	162
3.1.110. Köhnə körpülər hansı körpülərə deyilir?	162
3.1.111. Körpülərdə konturrels neçə tipdə aşağı qoyulur?	162
3.1.112. Dəmir yolu keçidləri nədir?	162
3.1.113. Relslər arasındakı döşəmə rels bağlantısından nə qədər hündür olmalıdır?	162

3.1.114. Mexanikləşdirilmiş şlaqbaumlar dəmir yolundan hansı məsafədə olmalıdır?	163
3.1.115. Şlaqbaumlar bağlı vəziyyətdə olanda avtomobil yolundan nə qədər hündürlükdə olmalıdır?	163
3.1.116. Avtomatik, yarımavtomatik və elektrik şlaqbaumlarında çəpərləyici tirlərin standart uzunluğu nə qədərdir?	163
3.1.117. Avtomatik, yarımavtomatik və elektrik şlaqbaumları çəpərləyici tirlərinin uzunluğundan asılı olaraq dəmir yolundan hansı məsafədə olmalıdır?	163
3.1.118. Keçidin hərəkətli hissəsinin eni nə qədər olmalıdır?	163
3.1.119. «Birxətli dəmir yolu» və ya «Çoxxətli dəmir yolu» xəbərdarlıq nişanları necə qoyulmalıdır?	163
3.1.120. Dəmir yolu keçidlərində bir yolun o biri yola nisbətən nə qədər hündür olmasına icazə verilir?	163

3.2. Yol təsərrüfatı və onun istismarında əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik

3.2.1. Yolun və süni qurğuların təmiri, saxlanması və baxışı zamanı hansı təhlükəsizlik qaydaları rəhbər tutulur?	164
3.2.2. Yol işçiləri iş zamanı hansı fərdi mühafizə vasitələrindən istifadə edirlər?	164
3.2.3. Süni qurğularda və körpülərdə işləyən işçilər əlavə hansı fərdi mühafizə vasitələrindən istifadə edirlər?	164
3.2.4. Yol baxıcıları yola baxış keçirərkən hansı istiqamətdə hərəkət etməlidir?	164
3.2.5. Qırmızı lövhəcik iş yerindən neçə metr məsafədə qoyulur?	164
3.2.6. Qatar iş yerinə neçə metr yaxınlaşan zaman işçilər yoldan çıxmalıdır?	164
3.2.7. Qatarın buraxılması üçün işçilər yolun hansı tərəfinə çıxmalıdır?	164
3.2.8. İş yerinə gedərkən işçilər necə geyinməlidir?	165
3.2.9. Kimyəvi maddələrlə işləyərkən hansı fərdi mühafizə vasitələrindən istifadə olunur?	165

3.2.10. Maneə yeri 200 metr və az olarsa hasarlama necə aparılır?	165
3.2.11. Maneə yeri 200 metrdən çox olarsa çəpərləmə necə aparılır?	165
3.2.12. Dəmir Yolu rəhbərliyinin əmrinə əsasən sürətin daim azaldılması tələb edilən yerlər təhlükəli yer kimi necə çəpərlənir?	165
3.2.13. Sürəti azaltmağa ehtiyac olmamaqla briqada yolda cari təmir işləri apararkən, briqada üzvlərinin təhlükəsizliyini təmin etmək və yolda briqadanın işlədiyini maşinistə xəbər vermək üçün iş yerində hansı işarəverici nişanı və hansı məsafədə qoymaq lazımdır?	166
3.2.14. Yolda iş apararkən qatar yaxınlaşanda hansı məsafədə yolu boşaltmaq lazımdır?	166
3.2.15. «Ümumi həyəcan» işarəsi necə verilir?	166
3.2.16. «Yanğın həyəcanı» işarəsi necə verilir?	166
3.2.17. «Hava həyəcanı» işarəsi necə verilir?	166

3.3. Yol təsərrüfatı və onun istismarında çalışan işçilərin vəzifə borcları

3.3.1. İşarəçinin vəzifəsi nədən ibarətdir?	166
3.3.2. Yol ustası hansı müddətdə yolu yoxlamalıdır və yoxlamanın nəticələrini haraya qeyd etməlidir?	167
3.3.3. Yol ustasının vəzifə borcu və səlahiyyətləri nədən ibarətdir?	167
3.3.4. Uçurumla mübarizə dəstəsinin rəhbəri hansı təlimatları bilməlidir?	168
3.3.5. Uçurumla mübarizə briqadının əsas vəzifəsi nədir?	168
3.3.6. Dağa-qayaya dırmaşan işçilərin iş cədvəli necə olmalıdır?	168
3.3.7. Növbəyə başlayan keçid növbətçisi nəyi yoxlamalıdır?	168
3.3.8. Keçid növbətçisi hərəkətin təhlükəsizliyini qorxu altına alan nasazlığı aşkar etdikdə nə etməlidir?	168
3.3.9. Keçid növbətçisi hansı halda qatara, lokomotivə və ya drezinə dayanma işarəsi verməlidir?	169

3.3.10. Keçiddə və ya onun yaxınlığında yol nəqliyyat hadisəsi baş verdikdə, keçid növbətçisi hansı işləri yerinə yetirməlidir?	169
3.3.11. Keçid növbətçisi qatarı harada və necə qarşılamalıdır?	169
3.3.12. Dəmir yolu keçidinə yaxınlaşan avtomobil sürücüləri nə etməlidir?	170

4. DƏMİR YOLUNUN ELEKTRİK TƏCHİZATI VƏ ELEKTROMEXANİKİ SİSTEMLƏRİ

4.1. Dəmiryol nəqliyyatının elektrik təchizəti üzrə hərəkətin təhlükəsizliyi

4.1.1. Texniki İstismar Qaydaları nə deməkdir?	173
4.1.2. Tikililər, qurğular, mexanizmlər və avadanlıqlar nəyə uyğun istismar olunmalıdır?	173
4.1.3. İri əndazəli və ağır çəkili nəqliyyat vasitələri yüklə və yüksüz, keçidlərdən kimlərin iştirakı ilə keçməli və kimin buna icazəsi olmalıdır?	173
4.1.4. Əndazəsi 4,5 metrədən hündür olan mexanizmlər elektricləşdirilmiş dəmir yolunu kimin icazəsi ilə keçməlidir?	173
4.1.5. Dəmir yolunun alt və üst hissəsi elektrik və rabitə xətti, neft, qaz kəməri və yaxud başqa texniki qurğularla kəşisərsə buna kimin icazəsi olmalıdır?	173
4.1.6. Bərpa işləri görən qatarların, drezinlərin və yangınsöndürən qatarların daimi dayanacağı olan yollarda digər qatarların dayanmasına icazə verilirmi?	173
4.1.7. İşarə nəyə xidmət edir?	174
4.1.8. İşarəvermə, mərkəzləşdirmə və bloklama qurğularının tipini kim təsdiq edir?	174
4.1.9. Baş yolda işıqforun işarə göstəricisini 3 ayda bir dəfə kim yoxlayır?	174
4.1.10. Hər ay işıqforda işarə göstəricisini kim yoxlayır?	174
4.1.11. Elektrik qurğuları nəyi təmin etməlidir?	174
4.1.12. Sabit cərəyanla hərəkət edən qatarlarda gərginliyin səviyyəsi neçə kilovolt olmalıdır?	174

- 4.1.13.** Dəmir yolu rəhbərliyinin razılığı ilə müəyyən sahələrdə sabit cərəyanın səviyyəsi neçə KV-a qədər düşə bilər? 174
- 4.1.14.** Kontakt şəbəkəsinin hündürlüyü stansiyalarda və mənzillərdə relsin başlığından hansı məsafədə olur? 175
- 4.1.15.** Hansı hallarda sabit cərəyanla qidalanan kontakt şəbəkəsinin hündürlüyü relsin başlığından hansı məsafəyə qədər fərqlənə bilər? 175
- 4.1.16.** Tikililərdə və qurğularda təmir işləri görülərkən nəyə riayət olunmalıdır? 175
- 4.1.17.** Kontakt şəbəkəsinin işçiləri təmir işlərinə başlamazdan əvvəl kimlə əlaqə saxlamalıdırlar? 175
- 4.1.18.** İMB qurğularında dəyişən cərəyanların normaları hansılardır? 175
- 4.1.19.** Nominal gərginliyin normadan kənara çıxma həddi nə qədərdir? 175
- 4.1.20.** Kontakt şəbəkəsi, avtobloklama vasitələrinin qidalanma və ayırma sxemləri kim tərəfindən təsdiq edilir? 175
- 4.1.21.** Gərginliyi 1000 V-dan yuxarı olan elektrik ötürücü hava xətlərinin ən böyük sallanma vəziyyətində aşağı nöqtəsindən yerin səthinə qədər olan məsafə mənzillərdə və stansiyalarda nə qədər olmalıdır? 175
- 4.1.22.** Xüsusi çətin şəraitdə yeni elektrifikasişdırılan xətlərdə yolun oxundan kontakt şəbəkəsi dayaqlarının daxili hissəsinə qədər məsafə stansiyalarda və mənzillərdə nə qədər olmalıdır? 176
- 4.1.23.** Kontakt şəbəkəsi nasaz olduqda, EÇ-nin işçisi qatar gözlənən tərəfdən maşinistə «Cərəyanqəbuledicini endir!» işarəsini vermək üçün hansı məsafədə dayanmalıdır? 176
- 4.1.24.** «Cərəyanqəbuledicini endir!» işarəsi necə verilir? 176
- 4.1.25.** Dayağa qoyulmuş kvadrat lövhədə yeri qara və ortasında ağ rəngdə üfüqi xətt olan şüar nəyi bildirir? 176

4.2. Elektrik təchizatı sistemi üzrə əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik

4.2.1. Elektrik təchizatı dərzi yarımstansiyalarında və stansiyalarda təhlükəsizliyi təmin edən neçə kateqoriyalar var və onlar hansılardır?	177
4.2.2. İşçilər elektrik avadanlıqlarında təftiş və təmir işlərini görərkən işə hansı sənədlərlə buraxılırlar?	177
4.2.3. Naryad nə deməkdir?	177
4.2.4. İşin görülməsinə məsul rəhbər vəzifəsinə hansı elektrik təhlükəsizliyi ixtisas qrupu olan işçiləri təyin etmək olar?	177
4.2.5. Gərginliyi 1000 V-dan yuxarı olan avadanlıqlarda işləmək üçün neçə nəfər və hansı elektrik təhlükəsizliyi qrupu olan işçini cəlb etmək olar?	177
4.2.6. Məsul rəhbər kimi briqadanın təhlükəsizliyinə kim məsuliyyət daşıyır?	177
4.2.7. Dielektrik rezin əlcək neçə KV gərginlikdə sınaqdan çıxarılır?	177
4.2.8. Elektrik qurğularının izolyasiyasının müqaviməti neçə MOm-dan artıq olmalıdır?	178
4.2.9. Dielektrik rezin boru neçə KV gərginlikdə sınaqdan çıxarılır?	178
4.2.10. Qoruyucu bel kəməri neçə kq çəkiddə mexaniki sınaq olunur?	178
4.2.11. Leyter neçə KV gərginlikdə və hansı müddətdə yoxlanılır?	178
4.2.12. 10 KV gərginlik ölçü cihazı neçə KV gərginlikdə sınaqdan çıxarılır?	178
4.2.13. Nə üçün elektrik qurğuları gərginlik altında olmayan torpaqlama konturuna birləşir?	178
4.2.14. İş prosesində insan həyatını qoruyan tədbirlər hansılardır?	178
4.2.15. İşçilər nədən xəsarət ala bilərlər?	178
4.2.16. Elektrik qövşündən gözü qorumaq üçün hansı müdafiə vasitəsindən istifadə etmək lazımdır?	178

4.2.17. Hansı məsafədə görülən iş hündürlükdə sayılır?	
4.2.18. Mühafizə kaskası işçiləri hansı xəsarətlərdən qoruyur?	179
4.2.19. İşçiə naryad yazıldıqdan və sərəncam verildikdən sonra hansı təlimat keçirilir?	179
4.2.20. İş stajı 1 ildən az olan və 1 ildən yuxarı olan işçilərə hansı müddətdən sonra və hansı təlimat keçirilir?	179
4.2.21. Dartı yarımstansiyalarının və kontakt şəbəkəsi rayonlarının növbətçiləri əməliyyat idarəetmə ərafəsində kimin təbəçiliyindədirlər?	179
4.2.22. Yüksək gərginlikli elektrik avadanlıqlarında istifadə olunan torpaqlamanın ən kəsiyi neçə mm-dən az olmamalıdır?	179
4.2.23. Torpaqlama naqilinin 30%-i yararsız hala düşərsə ondan istifadə oluna bilərmi?	179
4.2.24. Yüksək gərginlikli elektrik qurğularında qəza hadisələri baş verdikdə növbətçi elektromexanik kimə məlumat verməlidir?	179
4.2.25. Elektrik qurğuları nə deməkdir?	180
4.2.26. İşlək elektrik qurğuları nə deməkdir?	180
4.2.27. Qeyri işlək elektrik qurğuları nəyə deyilir?	180
4.2.28. Hava xətti nədir?	180
4.2.29. Transformator yarımstansiyaları nə deməkdir?	180
4.2.30. Dəst transformator yarımstansiyaları hansılardır?	180
4.2.31. «NOM» transformatorlar neçə fazalı olur və harada istifadə olunur?	180
4.2.32. Kontakt şəbəkəsi nədir?	180
4.2.33. Konstruksiya aparatı nədir?	180
4.2.34. Yöndətilən gərginlik nədir?	181
4.2.35. Yöndətilən gərginliyin təhlükəsiz zonası nə qədər olmalıdır?	181
4.2.36. Elektrik avadanlıqlarının eyni potensiallı olması üçün nə etmək lazımdır?	181
4.2.37. Müxtəlif potensiallı elementlər hansılardır?	181
4.2.38. Neytral element nədir?	181
4.2.39. Addım gərginliyi nə deməkdir?	181

4.2.40. Addım gərginliyindən necə mühafizə olunmaq olar?	181
--	-----

4.3. Elektrik təchizəti işçilərinin vəzifə borcları

4.3.1. Şöbə rəisinin vəzifə borcu nədir?	182
4.3.2. Dartı yarımstansiyalar və elektrik şəbəkələri üzrə şöbənin rəis müavininin vəzifə borcu	182
4.3.3. Şöbənin rəis müavininin vəzifə borcu	182
4.3.4. Şöbənin istismar-texniki bölməsi rəisinin vəzifə borcu	182
4.3.5. Dartı yarımstansiyaları, elektrik şəbəkələri üzrə bölmə rəisinin vəzifə borcu	182
4.3.6. Elektrik təchizəti sahəsi rəisinin vəzifə borcu	182
4.3.7. Elektrik təchizəti sahəsinin rəis müavininin vəzifə borcu	182
4.3.8. Kontakt şəbəkəsi rayonu rəisinin vəzifə borcu	182
4.3.9. Dartı yarımstansiya rəisinin vəzifə borcu	182
4.3.10. Elektrik şəbəkəsi rayonları rəislərinin vəzifə borcları	183
4.3.11. Təmir-təftiş sahəsi rəisinin vəzifə borcu	183
4.3.12. Kontakt şəbəkəsi rayonunun böyük elektro-mexanikinin vəzifə borcu	183
4.3.13. Kontakt şəbəkəsi rayonunun elektromexanikinin vəzifə borcu	183
4.3.14. Kontakt şəbəkəsi rayonunun elektromexanikinin əlavə vəzifə borcu nədən ibarətdir?	183
4.3.15. Dartı yarımstansiyasının böyük elektro-mexanikinin vəzifə borcu	183
4.3.16. Dartı yarımstansiyasının növbətçi elektro-mexanikinin vəzifə borcu	183
4.3.17. Dartı yarımstansiyasının elektromontyorunun vəzifə borcu	183
4.3.18. Elektrik şəbəkəsi rayonunun elektro-montyorunun vəzifə borcu	184
4.3.19. Təmir-təftiş sahəsinin elektromexanikinin vəzifə borcu	184
4.3.20. Təmir-təftiş sahəsinin elektromontyorunun vəzifə borcu	184
4.3.21. Yol elektromexanika laboratoriyası rəisinin vəzifə borcu	184
4.3.22. Yol elektrotexnika laboratoriyası mühəndisinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?	188

4.3.23. Böyük enerji dispetçerinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?	188
4.3.24. Enerji dispetçerinin vəzifə borcu	188

5. İŞARƏVERMƏ VƏ RABİTƏ SİSTEMLƏRİ

5.1. Dəmir yolunda işarəvermə və rabitə sistemində hərəkətin təhlükəsizliyi

5.1.1. İşarələr nəyə xidmət edir?	187
5.1.2. İşarələr qavrama tərzinə görə neçə hissəyə bölünür?	187
5.1.3. Görünən işarələr istifadə olunma vaxtına görə neçə hissəyə bölünür?	187
5.1.4. Gündüz işarələri nə ilə verilir?	187
5.1.5. Gecə işarələri nə ilə verilir?	187
5.1.6. Səs işarələri bir-birindən nə ilə fərqlənir?	187
5.1.7. İşıqforlar öz təyinatına görə hansılardır?	187
5.1.8. Giriş işıqforunun təyinatı nədir?	188
5.1.9. Çıxış işıqforunun təyinatı nədir?	188
5.1.10. Marşrut işıqforunun təyinatı nədir?	188
5.1.11. Keçid işıqforunun təyinatı nədir?	188
5.1.12. Qoruyucu işıqforun təyinatı nədir?	188
5.1.13. Çəpərləyici işıqforun təyinatı nədir?	188
5.1.14. Xəbərdaredici işıqforun təyinatı nədir?	188
5.1.15. Təkraredici işıqforun təyinatı nədir?	188
5.1.16. Lokomotiv işıqforunun təyinatı nədir?	188
5.1.17. Manevr işıqforunun təyinatı nədir?	189
5.1.18. Təpə işıqforunun təyinatı nədir?	189
5.1.19. Elektrik mərkəzləşməsi qurğuları nəyi təmin etməlidir?	189
5.1.20. Elektrik mərkəzləşməsi qurğusu nəyə yol verməməlidir?	189
5.1.21. Dispetçer mərkəzləşməsi nəyi təmin etməlidir?	189
5.1.22. Yoldəyişənlərin və işarələrin açar asılılığı nəyi təmin edir?	189
5.1.23. Stansiya bloklaması nəyi təmin edir?	189
5.1.24. Təpə mərkəzləşdirilməsi nəyi təmin etməlidir?	189

5.1.25. Avtomat keçid işarəvericisi və avtomat şlaqbaumlar nəyi təmin etməlidir?	190
5.1.26. Hava xətləri məfillərinin aşağı nöqtəsi ilə yer səthi arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?	190
5.1.27. İMB və rabitə xətləri zədələndikdə, onları hansı növbə ilə bərpa etmək lazımdır?	190
5.1.28. Təpə vaqon sürət yavaşdırıcısı nəyi təmin edir?	190
5.1.29. Vaqon yavaşdırıcılarının əyləc sisteminə görə hansı tipləri vardır?	190
5.1.30. Dəmir yolunda hansı texnoloji rabitə növü var?	190
5.1.31. Dəmir yolunda hansı tip avtomat telefon stansiyaları var?	191
5.1.32. Dəmir yolunda rabitəni təşkil etmək üçün hansı yüksək tezlikli aparatlardan istifadə olunur?	191
5.1.33. Rabitə kanalı hansı məqsədlər üçün istifadə olunur?	191
5.1.34. Rabitədə sönmə əmsalı nədir?	191
5.1.35. Danışıq tezliyi hansı effektiv ötürücülük zolağındadır?	191
5.1.36. Fiber-optik rabitə kabelində informasiya necə ötürülür?	191
5.1.37. Rabitə avadanlıqlarında torpaqlama işləri nə üçün aparılır?	191
5.1.38. Optik rabitə sistemində 2 mb/s informasiya axını nə deməkdir?	192
5.1.39. Qatar radio-rabitəsi (QRR) nə üçün nəzərdə tutulmuşdur?	192
5.1.40. QRR-dən kimlər istifadə edirlər?	192
5.1.41. QRR hansı rejimlərdə işləyə bilər?	192
5.1.42. Simpleks və duplex rejimləri nə ilə xarakterizə olunur?	192
5.1.43. Dəmir Yolunun QRR-də hansı radiostansiyalardan istifadə olunur?	192
5.1.44. PONAB-ın fəaliyyət prinsipi nədən ibarətdir?	192
5.1.45. PONAB qurğusu hansı cihazlardan ibarətdir?	193
5.1.46. PONAB cihazının nəzarət etdiyi sahələrdə hərəkət vasitəsi hansı minimum sürətlə hərəkət etməlidir?	193
5.1.47. Yerüstü PONAB qurğularının tərkibinə nə daxildir?	193

**5.2. İşarəvermə və rabitə sistemi işçilərinə aid əməyin
mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik**

<i>5.2.1. Əməyin mühafizəsi nədir?</i>	<i>193</i>
<i>5.2.2. Əməyin mühafizəsinin işini, tənzimləyici və qanuni normalar sistemini nə təşkil edir?</i>	<i>193</i>
<i>5.2.3. Bədbəxt hadisələrin qarşısını almaq üçün hansı tədbirlər nəzərdə tutulur?</i>	<i>193</i>
<i>5.2.4. İstismar zamanı təhlükəli və zərərli faktorlar hansı qruplara bölünür?</i>	<i>193</i>
<i>5.2.5. Təşkilatlarda əməyin mühafizəsinin təşkilinə kim məsuliyyət daşıyır?</i>	<i>194</i>
<i>5.2.6. Əməyin mühafizəsi haqda qanunvericiliyin yerinə yetirilməsinə nəzarəti kim həyata keçirir?</i>	<i>194</i>
<i>5.2.7. Dəmir yolu nəqliyyatında hansı nəzarət növlərindən istifadə olunur?</i>	<i>194</i>
<i>5.2.8. İş qəbul zamanı hansı təlimatlar aparılır?</i>	<i>194</i>
<i>5.2.9. Giriş təlimatını kim keçirir?</i>	<i>194</i>
<i>5.2.10. Giriş təlimatı harada keçirilir?</i>	<i>194</i>
<i>5.2.11. İlk təlimat nə vaxt keçirilir?</i>	<i>194</i>
<i>5.2.12. İş yerində ilkin təlimatın keçirilməsi haqda qeyd hansı jurnalda aparılır?</i>	<i>194</i>
<i>5.2.13. İstifadə olunmuş TNU-19 formalı jurnal nə qədər saxlanılır?</i>	<i>195</i>
<i>5.2.14. İş zamanı hansı növ təlimatlar aparılır?</i>	<i>195</i>
<i>5.2.15. Təkrar təlimat nə məqsədlə aparılır?</i>	<i>195</i>
<i>5.2.16. Növbədənəknar təlimatın aparılma müddəti?</i>	<i>195</i>
<i>5.2.17. Təkrar təlimatın aparılmasının dövriliyi nə qədərdir?</i>	<i>195</i>
<i>5.2.18. Bədbəxt hadisə zamanı xidməti araşdırmanı kim aparır?</i>	<i>195</i>
<i>5.2.19. Bədbəxt hadisə zamanı xəsarət alan şəxsə hansı sənəd verilir?</i>	<i>195</i>
<i>5.2.20. İZ formalı aktın saxlanma müddəti nə qədərdir?</i>	<i>195</i>
<i>5.2.21. Hansı istehsalat xəsarətləri xüsusi xidməti araşdırmaya aiddir?</i>	<i>196</i>

5.2.22. Hansı bədbəxt hadisə istehsalatda qrup halında bədbəxt hadisə kimi qeydə alınır?	196
5.2.23. İZ formalı akt hansı müddətə tərtib edilir?	196
5.2.24. Xüsusi araşdırma aktı hansı müddətə tərtib edilir?	196
5.2.25. Hansı bədbəxt hadisə xüsusi ilə ağır sayılır?	196
5.2.26. Hansı bədbəxt hadisə qeydə alınmır?	196
5.2.27. Təhlükəsizlik nişanları və işarə rəngləri nəyə görə nəzərdə tutulub?	196
5.2.28. Qadağanedici nişanların hansı əsas və yardımçı rəngləri var?	196
5.2.29. Xəbərdaredici işarələrin hansı rəngləri var?	197
5.2.30. Məlumatverici işarələrin hansı rəngləri var?	197
5.2.31. Göstərici işarənin hansı rəngləri var?	197
5.2.32. Dəmir yolu işçilərinin fərdi mühafizə vasitələri ilə (FMV) təmin edilmə qaydası, onların saxlanması, istismarı və onlara qulluq hansı sənəddə öz əksini tapıb?	197
5.2.33. Təşkilatlarda fərdi mühafizə vasitələrinin paylanması hansı qayda ilə aparılır?	197
5.2.34. Anbara daxil olan FMV kim tərəfindən yoxlanmalıdır?	197
5.2.35. Fərdi mühafizə vasitələri harada və necə saxlanılır?	197
5.2.36. Xüsusi isti geyim və ayaqqabılar nə vaxt verilir?	197
5.2.37. İşçi iş yerinə FMV-siz gəldikdə rəhbərlik nə etməlidir?	198
5.2.38. İstehsalat xəsarəti nədir?	198
5.2.39. İxtisas xəstəliyi nədir?	198
5.2.40. Müdafiə vasitələri istismar qaydasının xarakterinə görə necə bölünür?	198
5.2.41. Əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması işi necə maliyyələşdirilir?	198
5.2.42. Tibbi baxış hansı növlərdə aparılır?	198
5.2.43. Əvvəlcədən tibbi baxış nəyə lazımdır?	198
5.2.44. Əlavə qida almağa hüququ olan işçilərin siyahısını kim tərtib edir?	199

5.3. İşarəvermə və rabitə sistemi işçilərinin vəzifə borcları

5.3.1. «İşarəvermə və rabitə» şöbəsi rəisinin vəzifə borcu nədir?	199
5.3.2. «İşarəvermə və rabitə» şöbəsinin İMB üzrə rəis müavininin vəzifə borcu nədir?	199
5.3.3. «İşarəvermə və rabitə» şöbəsinin rabitə üzrə rəis müavininin vəzifə borcu nədir?	199
5.3.4. İstehsalat sahəsi rəisinin vəzifələri hansılardır?	200
5.3.5. Baş elektriomexanikin vəzifələri hansılardır?	200
5.3.6. Elektromexanikin vəzifələri hansılardır?	200

6. VAQON TƏSƏRRÜFATI

6.1. Vaqon təsərrüfatı üzrə hərəkətin təhlükəsizliyi

6.1.1. Qatarların hərəkəti ilə əlaqədar işçilərin məsuliyyəti nədən ibarətdir?	203
6.1.2. Əyləc avadanlıqlarında nə təmin edilməlidir?	203
6.1.3. Ayrılma və qırılma hissələri necə olmalıdır?	203
6.1.4. Avtoqoşqu oxunun rels başlığının səviyyəsindən hündürlüyü nə qədər olmalıdır?	203
6.1.5. Yük qatarlarında lokomotivlə birinci yüklü vaqonun arasında və sərnişin qatarlarında lokomotivlə birinci vaqon arasında avtoqoşquların mərkəzi oxları arasındakı fərq nə qədər olmalıdır?	203
6.1.6. Vaqonların texniki xidməti və təmiri harada aparılır?	204
6.1.7. Vaqonlarda texniki xidmət zamanı nəyi yoxlamaq lazımdır?	204
6.1.8. Bütün 4 oxlu vaqonlarda, dumkarlarda və 8 oxlu çən vaqonlarında arabacıqların hər iki tərəfdəki sürüşkənlərin arasındakı minimal məsafə cəmi nə qədər olmalıdır?	204
6.1.9. Qatarın hər bir vaqonu çeşidləmə və tərtibat stansiyalarında yol keçərkən hansı işləri görmək lazımdır?	204
6.1.10. Texniki xidmət məntəqəsi olmayan stansiyalarda hər bir vaqon qatara qoşulmazdan əvvəl görülməli tədbirlər?	204

6.1.11. Qatarın texniki xidmətə təqdim edilməsi və onlara göstərilən texniki xidmət qaydaları hansı sənəddə öz əksini tapır?	204
6.1.12. Texniki xidmət məntəqələrinin işçiləri texnoloji proses və qatarların hərəkət qrafikinə uyğun olaraq nə etməlidirlər?	205
6.1.13. Təminat sahəsi ərazisində hərəkətin təhlükəsizliyinə və vaqonların qatardan açılmadan hərəkətinə görə kim məsuliyyət daşıyır?	205
6.1.14. Qatarda avtoəyləclər necə yoxlanılır?	205
6.1.15. Əyləclərin tam yoxlanması nə vaxt keçirilir?	205
6.1.16. Qatarın avtoəyləclərinin tam yoxlanmasından sonra hansı işlər görülməlidir?	205
6.1.17. Bütün qatarların yoxlanılma qaydası kim tərəfindən müəyyən edilir?	205
6.1.18. Yük və sərnişin qatarlarının sonlarını bildirən işarə cihazlarının asılması və götürülməsi kimə həvalə edilir?	206
6.1.19. Təkər cütləri hansı tələblərə cavab verməlidir?	206
6.1.20. Yük vaqonlarında təkər cütlərinin neçə tip növü vardır?	206
6.1.21. Təkər cütlərində neçə cür təmir işləri aparılır?	206
6.1.22. Diyircəkli yastıqlı buksalarda hansı sürtgü yağından istifadə edilir?	206
6.1.23. Buksun tam təftişi zamanı hansı əməliyyatlar aparılır?	206
6.1.24. Vaqon sisternaların ramalarında hansı deffektlərə rast gəlmək olur?	206
6.1.25. Nəzarətçi – defektoskopçu nəyi bilməlidir?	207
6.1.26. Dəmir yolunun işarəvermə Təlimatının tələblərinin sözsüz yerinə yetirilməsi kimlər üçün məcburidir?	207
6.1.27. Vaqonların təmiri hansı təlimatlara uyğun aparılmalıdır?	207
6.1.28. Vaqonların yeni sistemli təmir növü ilə - faktiki iş həcmnin yerinə yetirilməsi üzrə (qaçıqsa uyğun) təmiri necə aparılır?	207

6.1.29. Sisterna vaqonlarında qaynaq işləri	
<i>aparmazdan əvvəl nəyə diqqət yetirilməlidir?</i>	207
6.1.30. Təmir olunan vaqonlara görə cavabdehliyin	
<i>müddəti nə qədərdir?</i>	208
6.1.31. Vaqonlar cari təmirə nə vaxt verilir?	208

6.2. Vaqon təsərrüfatı üzrə əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik

6.2.1. Təşkilatda əməyin mühafizəsinə və təşkilinə	
<i>kimlər məsuliyyət daşıyır?</i>	208
6.2.2. Dəmir yolu nəqliyyatında əməyin mühafizəsinin	
<i>vəziyyətinə nəzarətlər hansılardır?</i>	208
6.2.3. İşə qəbul zamanı və iş ərzində keçirilən təlimatlar	
<i>hansılardır?</i>	208
6.2.4. Təlimatın aparılması haqda məlumat hansı	
<i>jurnalda qeyd olunur?</i>	208
6.2.5. İZ formalı aktın saxlanma müddəti neçə ildir?	208
6.2.6. Təmirə göndərilən vaqonlarda hansı işlər görülməlidir?	208
6.2.7. Qaynaq işləri kim tərəfindən aparılmalıdır?	208
6.2.8. Kran sürücüsü nəyi bilməlidir?	208
6.2.9. Vaqon təmiri çilingəri nəyi bilməlidir?	208
6.2.10. Qazançı nəyi bilməlidir?	208
6.2.11. Elektrik qaynaqçısı nəyi bilməlidir?	208
6.2.12. Dəmirçi nəyi bilməlidir?	208

6.3. Vaqon təsərrüfatı işçilərinin vəzifə borcları

6.3.1. Vaqon təsərrüfatı işçilərinin (VTİ) ümumi	
<i>vəzifələri nə hesab olunur?</i>	210
6.3.2. Qatarların hərəkəti ilə əlaqədar hər bir VTİ-si	
<i>hansı məsuliyyəti daşıyır?</i>	210
6.3.3. VTİ-nin TİQ-na riayət etmələrinə cavabdehlik	
<i>kimlərə həvalə edilir?</i>	210
6.3.4. VTİ-nin hər biri hansı tədbirləri görməyə borcludur?	210

6.3.5. Tikililərdə və ya qurğularda hərəkətin təhlükəsizliyinə və ya ətraf mühitin çirklənməsinə səbəb ola biləcək nasazlıq aşkar edilərkən VTİ-si hansı tədbirləri görməlidir?	210
---	-----

7. SƏRNIŞIN DAŞIMA TƏSƏRRÜFATI

7.1. Sərnişin daşımalarında hərəkətin təhlükəsizliyi

7.1.1. Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa təkər cütündə darağın qalınlığı nə qədər olmalıdır?	213
7.1.2. Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa təkər cütündə darağın qalınlığı nə qədər olmalıdır?	213
7.1.3. Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa təkər cütündə çəmbərin qalınlığı nə qədər olmalıdır?	213
7.1.4. Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa təkər cütündə çəmbərin qalınlığı nə qədər olmalıdır?	213
7.1.5. Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa yüklənmiş təkər cütlərinin daxili səthləri arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?	213
7.1.6. Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa yüklənmiş təkər cütlərinin daxili səthləri arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?	213
7.1.7. Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa sərnişin vaqonlarının təkərlərinin diyirlənmə səthində yeyilmə həddi neçə mm-dən çox olmamalıdır?	213
7.1.8. Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa sərnişin vaqonlarının təkərlərinin diyirlənmə səthində yeyilmə həddi neçə mm-dən çox olmamalıdır?	214
7.1.9. Hərəkət zamanı təkər cütlərində yaranmış qaynağın (navar) buraxılma həddi nə qədər olmalıdır?	214
7.1.10. Sərnişinlərlə dolu olan vaqonların manevri zamanı sürəti nə qədər olmalıdır?	214
7.1.11. Vaqonlu və ya vaqonsuz lokomotivin vaqonlara yaxınlaşması zamanı manevr sürəti nə qədər olmalıdır?	214

<i>7.1.12. Lokomotiv və vaqon arasında avtoqoşquların məsafə fərqi nə qədər olmalıdır?</i>	<i>214</i>
<i>7.1.13. Relsin baş hissəsindən avtoqoşqunun mərkəzi xəttinə qədər olan məsafə (maksimum-minimum) nə qədər olmalıdır?</i>	<i>214</i>
<i>7.1.14. Qatarın hərəkəti zamanı vaqon «yuz» (hərəkət zamanı təkrar öz oxu ətrafında fırlanırsa) gedirsə onda hansı tədbirlər görülməlidir?</i>	<i>215</i>
<i>7.1.15. Maşinist tərəfindən verilən signallar nəyə işarə edir?</i>	<i>215</i>
<i>7.1.16. Vaqonun təkrar cütlərində buksaların (yastıqların) qızma səbəbləri hansılardır?</i>	<i>215</i>
<i>7.1.17. Sərnişin vaqonlarının banı neçə mm yana çıxarsa onun qatara qoşulması qadağan edilir?</i>	<i>216</i>
<i>7.1.18. Vaqonun tarası nə deməkdir?</i>	<i>216</i>
<i>7.1.19. Vaqonlarda yüklər necə yerləşdirilməlidir. Əgər yük düzgün yerləşdirilməsə onda hansı hadisə baş verə bilər?</i>	<i>216</i>

7.2. Sərnişin daşımalarda (SD) əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik

<i>7.2.1. SD-də əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik sahəsi üzrə neçə təlimat növü mövcuddur?</i>	<i>216</i>
<i>7.2.2. SD-də pilləli nəzarət sistemi kimlər tərəfindən aparılır?</i>	<i>217</i>
<i>7.2.3. İş zamanı tərtibatçı briqada hansı təhlükəsizlik texnikası qaydalarına riayət etməlidir?</i>	<i>217</i>
<i>7.2.4. Qatarın hərəkəti zamanı vaqonda yanğın hadisəsi baş verərsə bələdçi nə etməlidir?</i>	<i>217</i>
<i>7.2.5. Vaqonda yanğın hansı səbəbdən baş verə bilər?</i>	<i>217</i>
<i>7.2.6. Qatar hər hansı mənzildə məcburi dayanarsa onun «çəpərlənməsi» hansı qaydada aparılır?</i>	<i>218</i>
<i>7.2.7. Elektrik cərəyanından zədəalma hallarının qarşısını almaq üçün hansı qoruyucu vasitələr tətbiq olunur?</i>	<i>218</i>
<i>7.2.8. Qaldırıcı vasitələrdən kimlərin istifadə etməsinə icazə verilir?</i>	<i>218</i>

<i>7.2.9. Qrup halında olan vaqonların müayinəsi zamanı yolu axırıncı vaqondan neçə metr məsafədən keçmək olar?</i>	219
<i>7.2.10. 2 vaqonun arasından neçə metr aralı məsafə olduqda keçmək olar?</i>	219
<i>7.2.11. Qatarların, lokomotivlərin və manevr lokomotivlərinin hərəkəti zamanı yolun kənarından neçə metr məsafədən keçmək olar?</i>	219
<i>7.2.12. Neçə volt gərginlik insan həyatı üçün təhlükəsizdir?</i>	219
<i>7.2.13. Bələdçilərlə cari təlimat nə vaxt keçirilir?</i>	219

7.3. Sərnişin daşımalarda işçilərin vəzifə borcları

<i>7.3.1. Başmaq post növbətçisinin əsas vəzifə borcları nədən ibarətdir?</i>	219
<i>7.3.2. Vaqonların bərkidilməsi hansı qaydada həyata keçirilir?</i>	220
<i>7.3.3. Hansı yerlərdə əyləc başmaqlarının qoyulması qadağandır?</i>	220
<i>7.3.4. Hansı başmaqlardan istifadə etmək olmaz?</i>	220
<i>7.3.5. Stansiyada manevr işi necə aparılır?</i>	220
<i>7.3.6. Manevr işinə rəhbərlik edən işçilər kimlərdir?</i>	221
<i>7.3.7. Qatar tərtibatçısının və köməkçisinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?</i>	221
<i>7.3.8. Vaqon neçə hissədən idarətdir?</i>	222
<i>7.3.9. Avtoqoşqular neçə hissədən ibarətdir?</i>	222
<i>7.3.10. Hansı nasazlıqlara görə avtoqoşqular arasında öz-özünə açılma hadisəsi baş verə bilər?</i>	222
<i>7.3.11. Qatarın hərəkəti zamanı avtoqoşqular arasında öz-özünə açılma hadisəsi baş versə bələdçinin üzərinə hansı vəzifə borcu düşür?</i>	223
<i>7.3.12. Təkər cütü nə üçündür?</i>	223
<i>7.3.13. Qatarın hərəkəti zamanı buksada «qızma» hadisəsi baş versə bələdçinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?</i>	223
<i>7.3.14. Vaqonun əyləc sistemi nə üçündür?</i>	223
<i>7.3.15. Vaqonlarda əyləc kranlarından hansı hallarda istifadə edilir?</i>	223

7.3.16. Vaqonlarda hansı maddələrin və əşyaların aparılması qadağandır?	224
7.3.17. Qış mövsümündə vaqonların istismarı zamanı işçilərin əlavə vəzifə borcu nədən ibarətdir?	224

8. DƏMİR YOL NƏQLİYYATINDA TEXNİKİ QURĞULAR VƏ TİKİLİLƏR

8.1. Texniki qurğuların hərəkətin təhlükəsizliyində rolu

8.1.1. Texniki İstismar Qaydaları nə deməkdir?	227
8.1.2. Yolu çəpərləmə qurğularının təhlükəsizliyi nə deməkdir?	227
8.1.3. İnsanların həyatı, maddi-texniki vasitələrin və qurğuların saxlanması üçün təhlükə yaradan səbəblər hansılardır?	227
8.1.4. Hərəkət tərkiblərinin texniki xidməti zamanı çəpərləmə qaydası nədən ibarətdir?	227

8.2. Texniki qurğulara xidmət edən işçilərin əməyinin mühafizəsi və texniki təhlükəsizliyi

8.2.1. Əməyin mühafizəsi üzrə müvafiq normativlərə əməl olunması nədən ibarətdir?	228
8.2.2. Tikinti və quraşdırma işləri haqqında nə demək olar?	
8.2.3. Dəmir yolu obyektlərində mülkü müdafiənin təşkili nədən ibarətdir?	228
8.2.4. Tikinti meydançasının baş planı nədən ibarətdir?	228
8.2.5. Yanan və tez alovlanan materialların saxlanması üçün nə etmək lazımdır?	228
8.2.6. Qablaşdırılmış şəkildə gətirilmiş kərpicin yığılma qaydaları necədir?	228
8.2.7. Dairəvi meşə materiallarının yığılma qaydası necədir?	229
8.2.8. Tikinti meydançası gediş-gəliş çox olan küçəyə çıxırsa nə etmək lazımdır?	229
8.2.9. Tikinti meydançasında çəpərin qoyulması qaydaları nədən ibarətdir?	229

8.2.10. Tikinti materiallarının yığılmasında təhlükəsizlik texnikası barədə nə demək olar?	229
8.2.11. Tikintidə istifadə olunan ayaqaltıların hazırlanması texnologiyası	229
8.2.12. Xüsusi hallarda tələb olunan ayaqaltıların hüdürlüyü kim tərəfindən verilən layihə əsasında quraşdırılır?	229
8.2.13. Ayaqaltının birləşdiricisi necə olur?	230
8.2.14. İşçi ayaqaltıdan istifadə etdikdə təhlükəsizlik işi nədən ibarətdir?	230
8.2.15. Tikintidə tamamlama işi aparılarkən təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?	230
8.2.16. Tikintidə divarın qoyulması işini apararkən təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?	230
8.2.17. Tikilən divar hüdürlükdə olduqda hansı təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidir?	230
8.2.18. Dəmir-beton işinin aparılma prosesi nədən ibarətdir?	230
8.2.19. İşçi hüdürlükdə aparılan işi yerinə yetirməsi üçün nə etməlidir?	231
8.2.20. Binanın xaricində rəngləmə işini aparmaq üçün təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?	231
8.2.21. Rəngləmə işini binanın daxilində aparmaq üçün hansı təhlükəsizlik tədbirləri görmək lazımdır?	231
8.2.22. Binanın daxilində hava ilə işləyən cihazla rəngləmə zamanı hansı təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidir?	231
8.2.23. Tez buxarlanan rənglərlə işləyərkən nələr qadağan edilir?	231
8.2.24. Bağlı binalarda rəngləmə işinin təhlükəsizlik tədbirləri barədə nə demək olar?	231
8.2.25. Şüşə kəsilməsinin təhlükəsizlik tədbirləri nədən ibarətdir?	231
8.2.26. Daş yonulması üçün işçi nə etməlidir?	232
8.2.27. Daşın üzərində iş apararkən işçinin təhlükəsizlik tədbirləri barədə nə demək olar?	232
8.2.28. Binanın damında dəmir işləri apararkən hansı təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidir?	232

8.2.29. Binanın damında bütün işlərin görülməsi hansı şəraitdə qadağan edilir?	232
8.2.30. Binanın sökülməsində hansı tələblər yerinə yetirilməlidir?	232
8.2.31. Binanın sökülməsində uçma qorxusu varsa təhlükəsizlik qaydaları hansılardır?	232
8.2.32. Tikintidə palçıqqatanın təhlükəsizlik texnikası qaydaları barədə nə demək olar?	232
8.2.33. Əhəngsöndürən işçi nə ilə təmin edilməlidir?	232
8.2.34. Əhəngsöndürülən yerin təhlükəsizlik tədbirləri nədən ibarətdir?	233
8.2.35. Əhəng çuxurunun hündürlüyü nə qədər olmalıdır?	233
8.2.36. Bucurqad yerləşdirilən yerin təhlükəsizliyi necə təmin edilməlidir?	233
8.2.37. Bucurqad əl ilə idarə edilərkən aşağı düşmə sürəti nə qədər olmalıdır?	233
8.2.38. Bucurqad çərçivəsini bərkitmək üçün lazım olan ballastın çəkisi nə qədər olmalıdır?	233
8.2.39. Bucurqad elektrik idarə sistemi nəyi təmin etməlidir?	233
8.2.40. Elektrik bucurqadı necə hərəkətə gətirilir?	233
8.2.41. Nənninin çəpərlənmə hündürlüyü nə qədər olmalıdır?	234

8.3. Texniki qurğulara və tikililərə xidmət edən işçilərin vəzifə borcları

8.3.1. İş yerində işçilərin təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?	234
8.3.2. İstehsalat şöbəsi rəisinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?	234
8.3.3. Texniki və smeta şöbəsinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?	234
8.3.4. Baş mexanikin vəzifə borcları nədən ibarətdir?	235
8.3.5. Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası üzrə mühəndisin vəzifə borcları nədən ibarətdir?	235
8.3.6. Sahə rəisinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?	236
8.3.7. İş icraçısının vəzifə borcları nədən ibarətdir?	236

8.3.8. Anbardarın vəzifə borcları nədən ibarətdir?.....	237
8.3.9. Briqadirin vəzifə borcu nədən ibarətdir?	237
8.3.10. Dülğərin işə başlamazdan əvvəl vəzifə borcu nədən ibarətdir?.....	238
8.3.11. Suvaqçı binanın xaricində suvaq işi apararkən vəzifə borcu nədən ibarətdir?	238
8.3.12. Rəngsaz tikintidə rəngləmə işini aparmaq üçün nədən istifadə etməlidir?	238

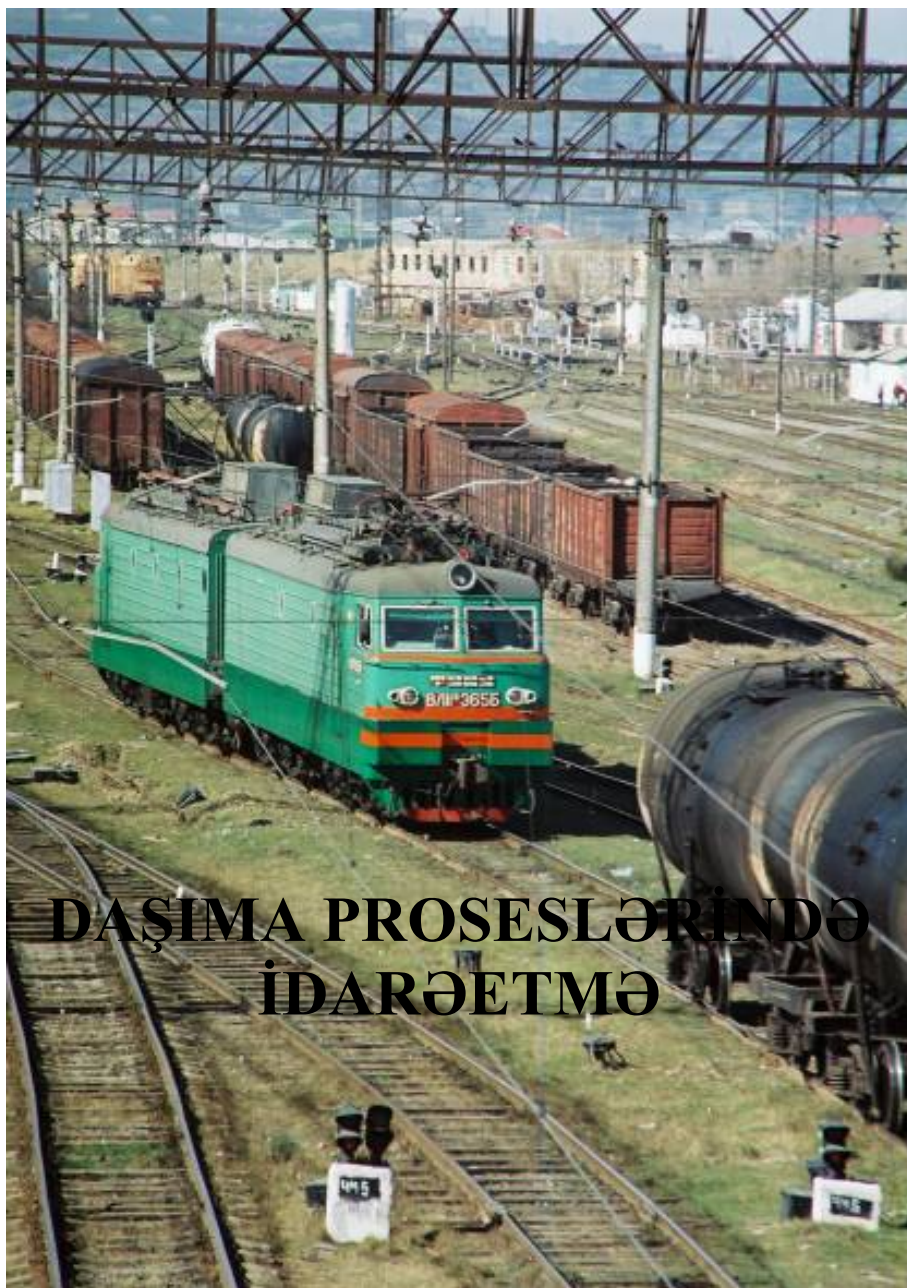
9. DƏMİR YOLLARININ TƏHLÜKƏSİZLİYİ

9.1. Təhlükəsizlik xidməti işçilərinin vəzifə borcları

9.1.1 Təhlükəsizlik xidməti işçilərinin vəzifəsi nədən ibarətdir?.....	241
9.1.2. Dəmir yolunda şübhəli şəxsləri saxlamağa və əşyaları yoxlamağa neçə nəfər olduqda icazə verilir?	241
9.1.3. Dəmir yolunda gəzən kənar şəxslərin sənədlərini yoxlayarkən onları dəmir yolundan neçə metr kənarlaşdırmaq lazımdır?.....	241
9.1.4. Yoldəyişdirici postlardan və başqa qurğulardan dəmir yoluna çıxarkən nəyə fikir verilməlidir?	241
9.1.5. Təhlükəsizlik xidməti işçisinin qatar tam dayanmamış minib-düşməsinə icazə verilirmi?.....	241
9.1.6. Təhlükəsizlik xidməti, onun təbəçiliyində olan atıcı komandaları hansı növ silahdan istifadə edirlər?	241
9.1.7. Naqan (revolver) tipli xidməti silah neçə ədəd güllə tutur?	241
9.1.8. Naqan (revolver) tipli xidməti silah neçə kalibrlidir?	242
9.1.9. Postlarda və başqa işlərdə xidməti növbələrin müddəti hansı nominala əsasən təyin edilir?	242
9.1.10. Havanın temperaturu mənfə 20 ⁰ C-dən aşağı, kölgədə müsbət 30 ⁰ C və daha artıq olduqda, eləcə də güclü külək əsdikdə kənar stasionar postlarda növbə müddəti neçə saata qədər azaldıla bilər?	242
9.1.11. Dəstə, komanda və qatarlarda əməyin mühafizəsi günü hər ayın hansı günündə keçirilir?.....	242

9.1.12.	Gündəlik təlimat iş yerində kimlər tərəfindən aparılır?	242
9.1.13.	Gündəlik təlimat iş yerində nə vaxt aparılır?	242
9.1.14.	Qrup halında və ya iki nəfərdən artıq adam getdikdə ona kim rəhbərlik edir?	242
9.1.15.	Süni qurğularda gedərkən nələrə fikir verilməlidir?	242
9.1.16.	Süni qurğularda qrup halında gedərkən işçilər bir-birindən neçə metr məsafədə hərəkət etməlidirlər?	243
9.1.17.	Qatar körpüyə yaxınlaşarkən atıcı nə etməlidir?	243
9.1.18.	Tunellərin bir tərəfindən digər tərəfinə tunelin içi ilə keçməyə hansı hallarda icazə verilir?	243
9.1.19.	Tunelin içi ilə hərəkət edərkən işçilər necə hərəkət etməlidirlər?	243
9.1.20.	Tunelə qatar yaxınlaşdıqda atıcı nə etməlidir?	243
9.1.21.	Tuneldən keçərkən üst paltarının yaxalığını qaldırmağa və papağın qulaqlıqlarını aşağı salmağa icazə verilirmi?	243
9.1.22.	Saatdarların harada dəyişdirilməsinə icazə verilir?	243
9.1.23.	Qarovul rəisi postu dəyişərkən posta neçə saatdarla gəlməlidir?	244
9.1.24.	Postun təhvil-təslim vaxtı qarovul rəisi əsasən nəyə nəzarət etməlidir?	244
9.1.25.	Əgər post markası ilə növbə dəyişilərsə bu vaxt qatarların gəlməsinə kimlər nəzarət etməlidir?	244
9.1.26.	Qatar yaxınlaşarkən saatdar və başqa xidməti naryadda olan şəxslər nə etməlidirlər?	244
9.1.27.	Xidməti naryadda olan şəxslərə nələr qadağan edilir?	244
9.1.28.	Stansiya yollarında vaqonların arasındakı məsafə nə qədər olduqda vaqonların arasından keçməyə icazə verilmir?	244
9.1.29.	Platformada olan yükü yoxlamaq üçün platformaya hansı tərəfdən və nəyə əmin olduqdan sonra qalxmaq olar?	244
9.1.30.	Platformada olan yükü yoxlayarkən nə etmək lazımdır?	245
9.1.31.	Platformanın hansı hissəsində hərəkət etmək qadağandır?	245
9.1.32.	Elektrikləşdirilmiş yollarda vaqonların üst	

<i>lülklərini, konteynerlərin damlarını, ikinci mərtəbəyə yüklənmiş avtomaşınları yoxlayarkən elektrik xəttindən neçə metr məsafə saxlanılmalıdır?</i>	245
9.1.33. <i>Platforma və yarımvaqonlarda olan avtotexnikanı nə vaxt yoxlamaq olar?</i>	245
9.1.34. <i>Platforma və ya yarımvaqonlara yüklənmiş avtomaşınları necə yoxlamaq lazımdır?</i>	245
9.1.35. <i>Hansı yollarda vaqonların mühafizəyə qəbul edilməsinə yol verilmir?</i>	245
9.1.36. <i>Hansı halda stansiyada platformada olan yükə baxış zamanı bir platformadan digərinə keçməyə icazə verilir?</i>	245
9.1.37. <i>Yükü müşayiət edərkən qatarın hərəkəti zamanı nələr qadağan edilir?</i>	246
9.1.38. <i>Şəxsi heyətə nə vaxt silah verilə bilər?</i>	246
9.1.39 <i>Atıcı silah alarkən silahın hansı hissələrinə fikir verməlidir?</i>	246
9.1.40. <i>Silahu harada doldurub-boşaltmağa icazə verilir?</i>	246
9.1.41. <i>Silah kimin nəzarəti altında doldurulur və boşaldılır?</i>	246
9.1.42. <i>Silahın doldurulma və boşaldılma yeri əlavə nə ilə təchiz edilməlidir?</i>	246
9.1.43. <i>Xidməti naryadda olan şəxs postda olarkən silahu hansı vəziyyətdə saxlamalıdır?</i>	247
9.1.44. <i>Xidməti naryadda olan şəxsə nələr qadağan edilir?</i>	247
9.1.45. <i>Kimlərə izolyasiyaedici əleyhqazlardan istifadə etmək icazə verilir?</i>	247
9.1.46. <i>Həyəcan signalı çağırışı zamanı Təhlükəsizlik xidmətinin şəxsi heyətinə nələr qadağan olunur?</i>	247
9.1.47. <i>Yanğın qatarının hərəkəti zamanı Təhlükəsizlik xidmətinin şəxsi heyətinə nələr qadağan edilir?</i>	247
9.1.48. <i>Yanğın avtomobilinin (qatarının) vaqon-qarajdan çıxarılması və salınması kimlərin başçılığı altında aparılmalıdır?</i>	248
9.1.49. <i>Yanğınla mübarizə vaxtı nələr qadağan olunur?</i>	248
<i>Dəmiryol nəqliyyatı üzrə ümumi yoxlama testləri.</i>	248
<i>Yoxlama testlərinin cavabları.</i>	249
<i>İstifadə olunmuş ədəbiyyat.</i>	307

**DƏMİRYOL NƏQLİYYATI VƏ TƏSƏRRÜFATI
MÜHƏNDİSLİYİ İXTİSASI ÜZRƏ
SUALLARIN CAVABLARI**

1. DAŞIMA PROSESLƏRİNDƏ İDARƏETMƏ

1.1. Daşıma proseslərində hərəkətin təhlükəsizliyi

1.1.1 Sual: Dəmir yolu nəqliyyatı işçilərinin əsas vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab: Dəmir yolu nəqliyyatı işçilərinin əsas vəzifələri hərəkətin təhlükəsizliyini, daşınan yüklərin saxlanması şərtsiz təmin etməklə sərnəşin və yükdaşıma ehtiyacını ödəmək, texniki vasitələrdən səmərəli istifadə etmək və ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə riayət etməkdən ibarətdir.

1.1.2. Sual: Hansı nasazlıqlar olduqda yoldəyişdiri-cinin istismarı qadağandır?

Cavab: Aşağıdakı nasazlıqlar olduqda yoldəyişdiri-cinin istismarı qadağandır:

- yoldəyişən tiyələrin və çarpazların hərəkət edən ürəkciqlərinin qollara aralanması;

- tiyənin və küt çarpazın birinci qolunun (dartqısının) və iti çarpazın ürəkciyinin qabağında – yoldəyişənin bağlı halında ürəkciyin ucundakı ölçülmə yerlərində tiyənin çərçivə relsindən, çarpazın hərəkətdən ürəkciyinin bığcıqdan 4 mm və çox aralı qalması;

- təkər cütü darağının tiyənin və ya ürəkciyin üzərinə çıxması təhlükəsini yarada bilən, tiyənin və ya ürəkciyin ovxalanmasının bütün ölçülərində baş yollarda – 200 mm və çox; qəbul-göndərmə yollarında – 300 mm və çox; digər stansiya yollarında – 400 mm və çox olduqda;

- tiyənin başlığının və ya hərəkət edən ürəkciyin səthinin en kəsiyinin 50 mm və çox ölçülmə yerində tiyənin çərçivə

relsinə nisbətən və hərəkət edən ürəkciyin bığcığa nisbətən 2 mm və çox aşağı olduqda;

- konturrels başlığının işçi yanı ilə çarpazın ürəkciyinin işçi yanı arasındakı məsafə 1472 mm-dən az olduqda;

- konturrels başlıqlarının işçi yanları arasındakı məsafə 1435 mm-dən çox olduqda;

- tiyənin və ya çərçivə relsinin sınması zamanı;

- çarpazın (ürəkciyin, bığcığın və ya konturrelsin) sınması zamanı;

- birboltluda boltun və ya ikiboltlu içlikdə hər iki konturrels boltunun qırılması zamanı;

- çərçivə relslərinin, tiyələrin, bığcıqların və çarpazların ürəkciqlərinin şaquli yeyilməsi normadan çox olduqda.

1.1.3. Sual: Yoldəyişənlərin çarpazlarının markaları hansı yolda və nə qədər olmalıdır?

Cavab: Yoldəyişənlərin çarpazları aşağıdakı markalara malik olmalıdır:

- baş və qəbul-göndərmə sərnəşin yollarında 1/11-dən, kəşimənin davamı olan yollarda birtərəfli və çarpaz yoldəyişənlər isə – 1/9-dən dik (kəskin) olmamalı;

- sərnəşin qatarları çarpazı–1/9 markalı yoldəyişənin yalnız düz istiqaməti üzrə keçə bilər. Sərnəşin qatarlarını yan yollara–1/9 markalı çarpaza malik yoldəyişənlə yönəltməyə o zaman icazə verilir ki, belə yoldəyişənləri–1/11 markası ilə dəyişmək üçün yoldəyişmə boğazının yenidən qurulması tələb olunur və həmin anda onu həyata keçirmək mümkün deyildir;

- yük qatarlarının hərəkətinin qəbul-göndərmə yollarında çarpazın dikliyi–1/9-dən, simmetrikdə isə 1/6-dən çox olmamalı;

- digər yollarda diklik 1/8-dən, simmetrikdə isə 1/4,5-dən çox olmamalı;

- baş yollarda yerləşən bütün sığal yoldəyişənlərin tiyələrinin qarşısında dəfətmə tirləri qoyulmalı;

- əyri sahələrdə baş yollara yeni yoldəyişənlərin qoyulmasına icazə verilmir. Müstəsna hallarda bu ancaq «**Azərbaycan Dəmir Yolları**» QSC-i Sədrinin icazəsi ilə həyata keçirilə bilər.

- yeni çarpaz yoldəyişənlərin və bütöv (kar) kəsişmələrin tətbiqinə ancaq «**Azərbaycan Dəmir Yolları**» QSC-nin Sədri icazə verə bilər.

1.1.4. Sual: *Qatarların hərəkət qrafiki nədir və nəyi ifadə edir?*

Cavab: Hərəkət qrafiki qatarların hərəkətinin təşkilinin əsasıdır, bütün bölmələrin fəaliyyətini ümumiləşdirir və dəmir yolunun istismar işinin planını ifadə edir. Qatarların hərəkət qrafiki dəmir yolu nəqliyyatı işçiləri üçün dəyişdirilməz qanundur, onun yerinə yetirilməsi ən mühüm keyfiyyət göstəricilərindən biridir. Qatarların hərəkət qrafikini «**Azərbaycan Dəmir Yolları**» QSC-nin Sədri və ya onun birinci müavini təsdiq edir.

1.1.5. Sual: *Qatarın hərəkət qrafiki nəyi təmin etməlidir?*

Cavab: Qatarların hərəkət qrafiki aşağıdakıları təmin etməlidir:

- sənişinlərin və yüklərin daşınma tələbatının yerinə yetirilməsini;

- qatarların hərəkətinin təhlükəsizliyini;

- stansiyaların işgörmə, sahələrin buraxma və daşıma qabiliyyətlərindən səmərəli istifadəni;

- lokomotiv briqadalarının müəyyən edilmiş fasiləsiz işə riayət etməsini;

- yolların, tikililərin, işarəvermə, mərkəzləşmə və bloklama, rabitə və elektrik təchizatı qurğularının cari saxlanması və təmir işlərinin aparılmasının mümkünlüyünü təmin etməlidir.

1.1.6. Sual: *Qatarlar necə yerə bölünür?*

Cavab: Qatarlar iki yerə bölünür:

- növbədənənar qatarlar;

- növbəli qatarlar.

1.1.7. Sual: *Növbədənənar qatarlar hansılardır?*

Cavab: Növbədənənar qatarlar – yangını söndürmək üçün və normal hərəkətin bərpası üçün təyin edilmiş bərpa, yangınsöndürən, qartəmizləyən, vaqonsuz lokomotivlər, özü hərəkət edən xüsusi hərəkət tərkibləridir.

1.1.8. Sual: *Növbəli qatarlar hansılardır və üstünlüyünə görə necə düzülürlər?*

Cavab: Növbəli qatarlar üstünlüyünə görə aşağıdakı kimi düzülürlər:

- sürətli sənişin;
- sürət sənişin;
- bütün başqa sənişin;
- poçt baqaj, hərbi, yük-sənişin, insanla dolu yük və sürətləndirilmiş yük qatarları.

1.1.9. Sual: *Stansiya sərhəddi haradan başlayır və harada qurtarır?*

Cavab: Stansiyanın sərhəddi aşağıdakılardır:

- biryollu sahələrdə – giriş işıqforları;
- ikiyollu sahələrdə, ayrılıqda baş yolların bir tərəfindən giriş işıqforları, o biri tərəfindən isə axırncı çıxış yoldəyişənindən 50 metr məsafədən az olmayaraq qoyulmuş «Stansiyanın sərhəddi» göstərici nişanı;

- ikitərəfli avtomat bloklama ilə təchiz edilmiş ikiyollu sahələrdə, eləcə də qatarları düzgün olmayan yolla qəbul etmək üçün giriş işıqforları qoyulmuş yerlərdə, ayrılıqda hər bir baş yolun giriş işıqforları stansiyanın sərhəddidir.

1.1.10. Sual: *Texniki sərəncam aktı nəyi müəyyən edir?*

Cavab: Texniki sərəncam aktı qatarı stansiyada təhlükəsiz və maneəsiz qəbul etmək, göndərmək, buraxmaq, stansiya ərazisində manevr işinin və ümumiyyətlə, stansiyanın texniki vasitələrindən istifadə qaydalarını müəyyənləşdirir.

Bütün təsərrüfat işçiləri üçün texniki-sərəncam aktında göstərilmiş qaydaların yerinə yetirilməsi məcburidir.

1.1.11. Sual: *Texniki sərəncam aktı kim tərəfindən tərtib olunur və onu kim təsdiq edir?*

Cavab: Stansiyanın texniki sərəncam aktı dəmir yolunun təlimatları əsasında stansiya rəisi tərəfindən tərtib edilir.

Stansiyanın texniki-sərəncam aktı hərəkət təlimatçısı tərəfindən yoxlanılır və göstərilmiş şəxslər tərəfindən təsdiq edilir: çeşidləmə və sərnişin, eləcə də Dəmir Yolunun təsdiq etdiyi siyahı üzrə yük və sahə stansiyaları üçün «Yük daşımaları» departamentinin rəisi tərəfindən, bundan başqa göstərilmiş stansiyalarda lokomotiv və vaqon depolarının və «İnfrastruktur» departamenti müəssisələrinin rəhbərləri ilə razılaşdırılır.

Digər stansiyalar üçün dəmir yolunun istiqamətləri üzrə yük daşımaları şöbəsinin rəisi (və ya «Yük daşımaları» departamenti rəisinin müavini) tərəfindən tərtib olunur.

Texniki-sərəncam aktına, stansiyanın sxematik planı və yerli şəraitdən asılı olaraq lazımi təlimatlar əlavə edilir.

Manevr dispetçerinin, çeşidləmə təpəsi və park növbətçilərinin, mərkəzləşdirilmiş icra postlarında, yoldəyişmə postlarında, lokomotiv deposu növbətçisinin və vaqon müayinəçisinin otaqlarında stansiyanın texniki-sərəncam aktından çıxarış, stansiya növbətçisində isə stansiyanın texniki-sərəncam aktının surəti olmalıdır.

1.1.12. Sual: Yoldəyişənlərin normal istiqaməti nədir və hansı tərəfə olmalıdır?

Cavab: Baş və qəbul-göndərmə yollarındakı, eləcə də mühafizə yollarındakı yoldəyişənlər normal istiqamətdə (vəziyyətdə) olmalıdır.

Yoldəyişənlərin normal istiqaməti aşağıdakılardan ibarətdir:

- təkoyllu xətlərdəki stansiyalarda, baş yollardakı giriş yoldəyişənləri stansiyanın hər iki sonundan müxtəlif yollar istiqamətinə;
- ikiyollu xətlərdəki stansiyalarda baş yoldakı giriş yoldəyişənləri uyğun baş yollar istiqamətinə;

- qoruyucu və tutucu dalanlara aparan yoldəyişənlərdən başqa stansiyalarda və mənzillərin baş yollarında olan bütün digər yoldəyişənləri uyğun baş yollar istiqamətinə;

- qoruyucu və tutucu dalanlara aparan yoldəyişənlər isə bu dalanların istiqamətinə tərəf olmalıdır.

1.1.13. Sual: *Bölmə məntəqələri nədir və onlara nələr aiddir?*

Cavab: Qatarların hərəkəti bölmə məntəqələri ilə məhdudlaşdırılır. Stansiyalar, sovuşma və ötmə məntəqələri, yol postları, avtomatik bloklamanın keçid işıqforları, eləcə də sərbəst işarəvermə və rabitə vasitəsi kimi tətbiq edilən avtomatik lokomotiv işarəverici blok-sahəsinin sərhəddi bölmə məntəqələri adlanır.

1.1.14. Sual: *Yoldəyişənlər başqa istiqamətə hansı hallarda çevrilir?*

Cavab: Yoldəyişənlər başqa istiqamətə aşağıdakı hallarda çevrilir:

- qatarlar üçün qəbul və göndərmə marşrutu hazırlanarkən;
- manevr işləri aparılarkən;
- yollar hərəkət tərkibi ilə tutulu olarkən;
- stansiya yollarında maneə və iş yerlərinin hasarlanması lazım gələrkən;
- yoldəyişənlərin təmiri, yoxlanılması və təmizlənməsi vaxtı.

1.1.15. Sual: *Manevr işinə kim rəhbərlik edir?*

Cavab: Stansiya yollarında manevr ancaq bir işçinin – stansiya növbətçisinin, manevr dispetçerinin, çeşidləmə təpəsi və ya park növbətçisinin, dispetçer mərkəzləşdirilməsi ilə təchiz edilmiş sahələrdə isə qatar dispetçerinin göstərişi ilə aparılmalıdır. Manevr işinə rəhbərlik edən işçilər arasında vəzifə borclarının bölgüsü stansiyanın texniki-sərəncam aktında göstərilir.

1.1.16. Sual: *Manevr işləri hansı hallarda müəyyən edilmiş sürətdən artıq olmayaraq aparılır?*

Cavab: Manevr işləri aşağıdakı hallarda müəyyən edilmiş sürətdən artıq olmayaraq aparılır:

- tək lokomotivlərin və sıxılmış hava ilə təchiz edilmiş, eyni zamanda avtomat əyləci yoxlanılmış, arxasına vaqonlar qoşulmuş lokomotivlərin boş yollarda hərəkəti zamanı 60 km/saat;

- arxasına vaqonlar qoşulmuş lokomotivin boş yolla hərəkəti zamanı 40 km/saat;

- boş yolla vaqonlarla qabağa, eləcə də bərpa və yangınsöndürən qatarların hərəkəti zamanı 25 km/saat;

- insanlarla dolu vaqonlarda, eləcə də 4-cü, 5-ci və 6-cı dərəcəli yandan və aşağıdan əndazəsiz yüklü vaqonlarla hərəkət zamanı 15 km/saat;

- təkanla manevr zamanı, təpəaltı parklarda açılan vaqonların başqa ayırmalara yaxınlaşması zamanı 5 km/saat;

- lokomotivin (vaqonlarla və ya vaqonsuz) vaqonlara yaxınlaşması zamanı 3 km/saat.

Hərəkət tərkibinin vaqon tərəzində hərəkət sürəti tərəzinin konstruksiyasından asılıdır və stansiyanın texnikisərəncam aktında göstərilir.

«Dəmir yolunda yüklərin daşınması» və «Dəmir yolunda təhlükəli yüklərin daşınması» qaydalarında göstərilmiş ayrı-ayrı kateqoriyalı yüklə dolu vaqonların, refrijerator vaqonlarının və seksiyalarının təkanlı manevr və çeşidləmə təpəsindən buraxılması «Qatarın hərəkəti və manevr işi»nə dair Təlimatla müəyyən edilmiş qaydada, xüsusi ehtiyatlıqla aparılmalıdır.

1.1.17. Sual: Hansı vaqonları təpədən buraxmaq və ya onları təkanla manevr etmək olmaz?

Cavab: Vaqonları çeşidləmək üçün təpə qurğuları olan stansiyalarda manevrlər «Azərbaycan Dəmir Yolları» QSC-nin sədr müavini tərəfindən təsdiq edildiyi təlimata əsasən aparılmalıdır. 1.1.31-də nəzərdə tutululardan əlavə aşağıdakı hərəkət vasitələrini təkanlarla və təpədən buraxmaqla manevr etmək qadağandır:

- 12 və daha çox oxu olan yüklə və boş transportyorları, qoşquda bir və ya iki aralıq açıq vaqonlu qaldırıcılıq qabiliyyəti 120 ton olan qoşqu növə malik yüklü transportyorları buraxmaq qadağandır.

1.1.18.Sual: Manevr işinə cavabdeh kimdir?

Cavab: Manevr edən lokomotivin hərəkətinə və onun düzgün yerinə yetirilməsinə ancaq bir işçi – manevr rəhbəri (qatar tərtibatçısı) cavabdehdir.

1.1.19. Sual: Hansı vaqonları qatarlara qoşmaq qadağandır?

Cavab: Aşağıdakı vaqonları qatarlara qoşmaq qadağandır:

- hərəkətin təhlükəsizliyini qorxu altına alan və daşınan yüklərin salamatlığını təmin etməyən nasaz vaqonları;

- yükqaldırma normasından artıq yüklənmiş vaqonları;

- kuzovun (gövdənin) əyilməsinə və ya çərçivə və gövdənin hərəkət edən hissələrinin zərbəsinə səbəb olan yayları yatmış və eləcə də dam örtüyü təbəqəsində qopma təhlükəsi olan nasaz vaqonları;

- relsdən çıxmış, ağır qəzaya uğramış qatarlardakı vaqonları əvvəlcədən yoxlayıb onların hərəkəti üçün yararlığına əmin olmadan;

- açıq qapılı və açıq lüklü vaqonları qoşmaq qadağandır.

1.1.20. Sual: Sərnişin və poçt-baqaj qatarlarına hansı vaqonları qoşmaq qadağandır?

Cavab: Sərnişin və poçt-baqaj qatarlarına aşağıdakı vaqonları qoşmaq qadağandır:

- təhlükəli yüklə dolu vaqonları;

- növbəti təmir və ya vahid texniki təftiş müddəti ötmüş vaqonları;

- yük vaqonarını.

1.1.21. Sual: Qatarda tam əyləc yoxlanması nə vaxt aparılır?

Cavab: Qatarlarda tam əyləc yoxlanması qatari göndərməzdən əvvəl tərtibat stansiyalarında lokomotivi dəyişəndən sonra aparılmalıdır.

1.1.22. Sual: Əyləclərin qısa yoxlanması hansı hallarda aparılır?

Cavab: Əyləclərin qısa yoxlanması aşağıdakı hallarda aparılır:

- əgər əvvəlcə stansiyada kompressor qurğusundan və ya lokomotivdən avtoəyləclər tam üsulla yoxlanılıbsa, qatarın lokomotivi hərəkət tərkibinə qoşulduqdan sonra;

- motor-vaqonlu qatarlarda idarəetmə kabinəsi və lokomotiv briqadası dəyişdikdən sonra (lokomotiv qatardan açılmayıbsa) əyləclərin qısa yoxlanması aparılır.

1.1.23. Sual: Stansiya növbətçisi qatarları qəbul etməzdən əvvəl nəyə əməl etməyə borcludur?

Cavab: Stansiya növbətçisi qatarları qəbul etməzdən əvvəl aşağıdakılara əməl etməyə borcludur:

- qatarın qəbul yolunun boşluğuna əmin olmalı;
- qatarın qəbul yoluna və qəbul marşrutuna çıxan maneələri dayandırılmalı;
- qatara qəbul marşrutu hazırlamalı;
- giriş işıqforunu açmalıdır.

1.1.24. Sual: Stansiya növbətçisi qatarı göndərməzdən əvvəl nəyə əməl etməyə borcludur?

Cavab: Stansiya növbətçisi qatarı göndərməzdən əvvəl aşağıdakılara əməl etməyə borcludur:

- mənzilin, avtobloklamada isə birinci blok – sahənin boşluğuna;
- qatarın göndərmə marşrutuna çıxan maneələri dayandırılmasına;
- göndərmə marşrutunun hazırlığına;
- mənzili tutmaq üçün çıxış işıqforunun açılmasına və ya maşinistə başqa icazəvericinin verilməsinə.

1.1.25. Sual: Göndərilən qatarın maşinisti üçün mənzili tutmağa hansı vasitələr icazə verir?

Cavab: Göndərilən qatarın maşinisti üçün mənzili tutmağa icazə, çıxış işıqforunun icazəverici göstəricisi, onun nasazlığı və ya

çıxış işıqforu olmayan yollardan göndərildiyi hallarda isə, müəyyən edilmiş formada yazılı icazəverici, stansiya növbətçisinin radio-rabitə ilə verdiyi əmr və ya onun jezti.

1.1.26. Sual: Çıxış işıqforunu kim açır?

Cavab: Çıxış işıqforunu şəxsən stansiya növbətçisi və ya onun göstərişinə əsasən mərkəzləşmə postunun operatoru açmalıdır. Dispetçer mərkəzləşməsi ilə təchiz edilmiş sahələrdə çıxış işıqforunu qatar dispetçeri açmalıdır.

1.1.27. Sual: Qatarın hərəkət jurnalında nələr qeyd olunur?

Cavab: Stansiya növbətçisi qatarların hərəkət jurnalında hər bir qatarın faktiki göndərilmə vaxtını, onun nömrəsini, lazım gəldikdə isə qatarın tərkibini xarakterizə edən başqa məlumatları qeyd etməli və dərhal qatarın göndərildiyi qonşu stansiyanın növbətçisinə və qatar dispetçerinə məlumat verməlidir. Bundan başqa stansiya növbətçisi qatar barəsində lazımi məlumatları avtomatik idarəetmə sistemində verilməsini təmin etməlidir.

1.1.28. Sual: Qatarın hərəkəti zamanı hansı işarəvermə və əlaqə vasitələrindən istifadə olunur?

Cavab: Qatarın hərəkəti zamanı avtomatik və yarımavtomatik yol bloklamaları işarəvermə əlaqələrinin əsas vasitələridir.

Bir istiqamətdə avtobloklama ilə təchiz edilmiş ikiyollu və çoxyollu mənzillərdə, ikitərəfli hərəkəti təşkilətmə zamanı əks istiqamətdə (düzgün olmayan yolla) qatarların hərəkəti, lokomotiv işıqforunun icazəvericisi ilə yerinə yetirilə bilər.

1.1.29. Sual: Qatarların hərəkətinə kim başçılıq edir?

Cavab: Qatarın hərəkətinə ancaq bir işçi – xidmət etdiyi sahədə qatarın hərəkət qrafikinə yerinə yetirilməsinə cavabdeh olan qatar dispetçeri rəhbərlik etməlidir.

Qatara rəhbərlik edən eyni vaxtda bir işçinin tabeliyində aşağıdakı işçilər olmalıdır:

- stansiyada – stansiya növbətçisi;
- dispetçer mərkəzləşməsi ilə təchiz edilmiş sahədə – qatar dispetçeri;

- postda – post növbətçisi;
- qatarda (motor-vaqonlu qatarda) – aparıcı lokomotivi idarə edən maşinist.

Hər bir stansiya və yol postunda qatarın qəbulu, göndərilməsi və buraxılması yalnız bir işçi – stansiya növbətçisi və ya müvafiq postun növbətçisi, dispetçer mərkəzləşməsi ilə təchiz edilmiş sahələrdə isə qatar dispetçeri göstəriş verə bilər.

1.1.30. Sual: Avtobloklamanın fəaliyyətinin dayandırılmasını tələb edən nasazlıqlar hansılardır?

Cavab: Avtobloklamanın fəaliyyətinin dayandırılma-sına səbəb olan nasazlıqlar aşağıdakılardır:

- mənzildə bir-birinin ardınca yerləşən iki və ya daha çox işıqforda işarə işıqlarının sönməsi;
- tutulu blok-sahəyə çıxış və ya keçid işıqforlarında icazəverici işıq olması;
- biryollu mənzildə və ya ikitərəfli avtobloklaması olan ikiyollu mənzildə biryollu hərəkət qaydası üzrə qatar düzgün olmayan yolla göndərildikdə istiqamətinin dəyişdirilməsi köməkçi rejimin dəstəklərinin (düymələrinin) köməyi ilə mümkün olmadıqda avtobloklamadan müəyyən edilmiş istiqamətdə istifadəyə icazə verilir.

1.1.31. Sual: Manevr zamanı hansı vaqonları təpədən buraxmaq qadağandır?

Cavab: TİQ-in 15.19-cu bəndinə uyğun olaraq təkanlarla manevr etmək və təpədən buraxmaq qadağandır:

- yükləri müşayiət edən bələdçili (komandalı) vaqonlardan başqa, insanla tutulu vaqonları;
- «Dəmir yolunda yüklərin daşınması» və «Təhlükəli yüklərin dəmir yolu nəqliyyatı ilə daşınması» qaydalarında göstərilmiş ayrı-ayrı kateqoriyalı dolu vaqonları;
- 4, 5 və 6-cı dərəcəli aşağı və yan əndazəsiz yüklərlə, 3-cü dərəcəli yuxarı əndazəsiz yüklərlə dolu açıq və yarım açıq vaqonları və yüklənmiş transportyorları;

- qeyri-işlək halda olan lokomotivləri, motor-vaqonlu hərəkət tərkiblərini, refrijerator qatar tərkiblərini, sərnəşin vaqonlarını və dəmir yolunda hərəkət edən kranları;

- «Təpədən buraxma!» trafareti olan vaqonları və xüsusi hərəkət tərkibini təpədən buraxmaq qadağandır.

Göstərilən hərəkət tərkibləri çeşidləmə təpəsindən ancaq manevr lokomotivi ilə buraxıla bilər.

1.1.32. Sual: Stansiyada vaqonların bərkidilməsi zamanı harada başmaq qoymaq qadağandır?

Cavab: Stansiyada vaqonların bərkidilməsi zamanı aşağıda göstərilən yerlərdə başmaq qoymaq qadağandır:

- bilavasitə rels calağı qarşısında və rels calağında (əgər rels qaynaq edilməyibsə);

- yoldəyişənin çarpazı qarşısında;

- tiyənin çərçivə relsinə yanaşdığı yerdə;

- əyri yolun xarici relsinə.

1.1.33. Sual: Texniki İstismar Qaydalarına görə lokomotiv briqadalarına verilən xəbərdarlıq neçə cür olur?

Cavab: Texniki İstismar Qaydalarına (TİQ) görə lokomotiv briqadalarına verilən xəbərdarlıq üç cür olur:

- müvafiq rəhbər işçi tərəfindən, onun şərtlərinə görə xəbərdarlığın qurtarmasının dəqiq vaxtı müəyyən edilməyən, təyin edildiyi andan ləğv edilənə qədər fəaliyyət göstərərəkən;

- iş rəhbərinin xəbərdarlıq vermək üçün sifarişdə təyin etdiyi müəyyən müddət ərzində fəaliyyət göstərərəkən;

- xüsusi şərtlərlə onların buraxılmasına riayət edilməsi lazım gələn ayrı-ayrı qatarlar üçün müəyyən edilən (qatarda müəyyən edilmiş sürətlə hərəkət edə bilməyən yükün və ya hərəkət tərkibinin olması, cədvəldə nəzərdə tutulmayan dayanmaların olması və s.) hallarda.

1.1.34. Sual: Xəbərdarlıq vərəqəsi necə doldurulur?

Cavab: Xəbərdarlıq vərəqəsi aşağıdakı kimi doldurulur:

- 1-ci qrafada qatarın hərəkəti üzrə xəbərdarlıqların təyin edildiyi kilometrələr (piketlər) və ya stansiyalar (yolun və yoldəyişənin nömrəsi) ardıcıl qaydada yazılmalı;

- 2-ci qrafada xəbərdarlıqların fəaliyyət müddəti qeyd edilir. Xəbərdarlıqların fəaliyyəti müəyyən vaxtla məhdudlaşdırıldıqda, müvafiq kilometrın qarşısında fəaliyyət saatları yazılır. Məsələn: 8-16 xəbərdarlığı saat 8-dən 16-ya qədər fəaliyyətdə olmasını göstərir. Ləğv edilənə qədər təyin olunmuş xəbərdarlıqlar üçün vərəqədə müvafiq kilometrın qarşısında «Ləğv edilənə qədər» qeydi yazılmalı;

- 3-cü qrafada müvafiq kilometrın, piketin, yolun nömrəsi, yoldəyişənin nömrəsi qarşısında qatarların bu kilometrəldə, piketlərdə, stansiya yollarında və yoldəyişənlərdə xəbərdarlıqla təyin edilmiş hərəkət sürətləri yazılmalı;

- 4-cü qrafada qırmızı işarələrin qoyulması nəzərdə tutulan müvafiq kilometrəlin, piketlərin və s. qarşısında qırmızı işarələrin olmadığı hallarda qatarın hərəkət qaydaları haqda qeydlər edilir. Qırmızı işarə olmadığıda, qatarın müəyyən edilmiş sürətlə hərəkətinə icazə verilsə, onda «Müəyyən edilmiş» sözü qeyd olunur, qırmızı işarə olmadığıda, qatar aşağı sürətlə hərəkət etməlidirsə, onda həmin sürəti göstərən rəqəm yazılır. Məsələn: «25» km/saat.

Xəbərdarlıq hər hansı bir mənzillə əlaqəli olmadığıda, vərəqənin təmiz sahəsində sürətin azaldılması və ya məhdudlaşdırılması tələb edilən kilometrədən aşağı yazılır. Məsələn: «Maksimum sürət 50 km/saat».

- 5-ci qrafada qatarların sahədə hərəkətinin digər xüsusi şərtləri qeyd edilir.

1.1.35. Sual: *Qatar telefonoqrammaları jurnalının tərtibatı qaydası haqqında nə demək olar?*

Cavab: Qatarın telefon əlaqəsi ilə hərəkəti zamanı hər bir stansiyada qatar telefonoqrammaları jurnalının tərtibatı aparılır.

Biryollu mənzili məhdudlaşdıran stansiyalarda bir jurnal tərtib olunur.

İkiyollu mənzilləri məhdudlaşdıran stansiyalarda hər bir mənzil üçün ayrılıqda bir qatar telefoqram jurnalı aparılır.

Göndərilən telefoqramlar şəxsən stansiya növbətçisi tərəfindən imzalanmalıdır.

Növbənin qəbulu və təhvil zamanı stansiya növbətçiləri və operatorlar qatar telefoqrammaları jurnalında aşağıdakı formada imza edirlər:

Tarix, saat, dəqiqə.

Növbəni qəbul etdi SN _____ (imza)

Operator _____ (imza)

Növbəni təhvil verdi SN _____ (imza)

Operator _____ (imza)

Əsas işarəvermə və əlaqə vasitələrinin fəaliyyətinin pozulması və onların bərpa edilməsi hallarında telefon əlaqəsinə keçdikdə, jurnalda növbənin qəbulu və təhvili haqda qeydlər, qatar dispetçerindən bu barədə əmr aldıqdan sonra aşağıdakı formada tərtib olunur.

Tarix, saat, dəqiqə.

Dispetçerin ____ №-li əmri ilə ____ mənzilinin ____ yolu ilə qatarların hərəkəti telefon əlaqəsi ilə müəyyən edilir.

Telefon əlaqəsi ilə növbəni qəbul etdi:

SN _____ (imza)

Operator _____ (imza)

Tarix, saat, dəqiqə.

Dispetçerin ____ №-li əmri ilə ____ mənzilinin ____ yolu ilə qatarın hərəkəti _____ (əlaqə vasitəsi göstərilir) ilə bərpa edilir.

Telefon əlaqəsi ilə növbəni təhvil verdi:

SN _____ (imza)

Operator _____ (imza)

Növbəyə daxil olmuş stansiya növbətçisinin və operatorun soyadları qonşu stansiyaya xəbər verilir və onlar qatar telefoqramları jurnalında növbələrin qəbulu və təhvili haqda qeydin altında yazılır.

1.1.36. Sual: Qatarın qəbulu və göndərilməsi üçün ümumi tələblər hansılardır?

Cavab: Hər bir qatarın qəbulu və ya göndərilməsi üçün marşrut vaxtında hazırlanmalı və giriş (çıxış) işıqforu elə hesabla açılmalıdır ki, qəbul edilən (göndərilən) qatarın maşinisti işarənin açıq vəziyyətini vaxtında başa düşsün və qatar stansiyaya daxil olarkən müəyyən edilmiş sürətin azaldılması təmin edilsin və ya qatar stansiyadan göndərilərkən onun ləngidilməsinə yol verilməsin.

Stansiya növbətçisi hər bir qatarın qəbulundan və göndərilməsindən əvvəl qəbul (göndərmə) yoluna və marşrutu çıxan hərəkət tərkibinin qatarın hərəkət marşrutuna çıxmasını istisna etmək mümkün olmayan yollarda yoldəyişənləri mühafizə vəziyyətinə qoymaqla manevrləri dayandıрмаğa borcludur.

Stansiya növbətçisinin manevrlərin faktiki dayandırılmasına əmin olanadək işarəni açması, qatarın qəbuluna və ya göndərilməsinə dair icazə verməsi qadağandır.

Yoldəyişənləri və işarələri mərkəzləşmə ilə təchiz olunan stansiyalarda qatarın qəbul və göndərilmə marşrutlarının hazırlanması üzrə bütün əməliyyatlar şəxsən stansiya növbətçisi və ya onun göstərişi ilə mərkəzləşmə postunun operatoru tərəfindən yerinə yetirilir.

1.1.37. Sual: Tərtib edilmiş hərəkət qrafikində nələr qeyd edilir?

Cavab: Qatarın və qatar lokomotivlərinin nömrələri, maşinistlərin soyadları, qatarın çəkisi və şərti uzunluğu, buraxılması xüsusi şərt tələb edən qatarlarda müvafiq hərflərlə və indekslərlə tamamlanmış nömrələri, həmin hərflərlə və indekslərlə tərtib edilən hərəkət qrafikində aşağıdakılar qeyd olunur:

- qatarın sahə stansiyalarına gəlmə (çatma), getmə (keçmə) vaxtları;
- lokomotivlərdən istifadə edilməsi barədə məlumatlar;

- günün müəyyən edilmiş dövründə stansiyaların qatar və yük işi barədə məlumatlar;

- aralıq stansiyaların, qəbul-göndərmə yollarına qoyulmuş əyləc başmaqları və ya vaqonların bərkidilməsi üçün stasionar qurğuları göstərməklə ayrı-ayrı vaqonlarla və ya tərkiblərlə tutulu olması;

- sahənin stansiyalarının baş, qəbul-göndərmə yollarında və mənzillərdə kontakt şəbəkəsində gərginliyin açılması;

- sürətin azaldılmasını tələb edən, qüvvədə olan xəbərdarlıqlar;

- qatarların düzgün olmayan yolla hərəkəti;

- hərəkətə xidmət edən mənzillərin, yolların və digər qurğuların bağlanması.

1.1.38. Sual: *Avtobloklamanın nasazlığı barədə xəbər tutan növbətçinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?*

Cavab: Avtobloklamanın nasazlığı barədə xəbər tutan növbətçinin vəzifə borcu aşağıdakılardan ibarətdir:

- qatarın bu mənzilə (bu yola) göndərilməsini dayandırmaq, çıxış işıqforunu qadağanedici vəziyyətə gətirmək;

- mənzildə olan qatarların maşinistlərini radio-rabitə vasitəsi ilə çağırmaq və onları nasazlıq haqda xəbərdar etmək;

- qatar dispetçerinə avtobloklamanın nasazlığı haqda məlumat vermək;

- baxış jurnalında müvafiq qeydlər etmək və İMB elektromexanikinə (işarəvermə və rabitə sahəsi üzrə növbətçiyə) məlumat vermək.

1.1.39. Sual: *Bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin işinin fasiləsi zamanı qatarların hərəkət qaydaları barədə nə demək olar?*

Cavab: TİQ-in 16.29-cu bəndinə uyğun olaraq bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin işinin fasiləsi zamanı qatarların hərəkəti biryollu sahələrdə yazılı bildiriş, ikiyollu sahələrdə isə stansiyalararası mənzili keçməsinə lazım olan ayrılan vaxt ilə yerinə yetirilir.

Bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin işinin fasiləsi zamanı mənzilin qatarla tutulmasına stansiya növbətçisi tərəfindən maşinistə verilən diaqrammalar üzrə iki qırmızı zolaqlı yazılı işarəverici sənəd verilir (DU-56 forması).

Bununla belə, əvvəl göndərilmiş qatarın qonşu stansiyaya çatması haqda məlumat olmadıqda, maşinist mənzil boyu xüsusi sayıqlıqla və qatarı dərhal dayandırmağa hazır olmaqla hərəkət etməlidir. Belə ki, əvvəl göndərilmiş qatarın sonu çəpərlənməmiş ola bilər.

1.1.40. Sual: *Bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin fasiləsi zamanı hansı qatarları göndərmək qadağandır?*

Cavab: Bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin fasiləsi zamanı aşağıdakı qatarları göndərmək qadağandır:

- birinci sinif təhlükəli (partlayıcı maddə) yükü, əndazəsiz yükü, olan çəkisi və uzunluğu artırılmış, həmçinin bir maşinist tərəfindən idarə edilən qatarları;

- mənzildə iş icraatı üçün dayanmış bərpa, yanğınsöndürən qatarlarından və köməkçi lokomotivlərdən başqa yol birləşməsində hərəkət edən qatarları göndərmək qadağandır.

İtələyici lokomotivlər bütün mənzil boyu qonşu stansiyaya qədər hərəkət etməlidirlər.

1.1.41. Sual: *Dispetçer sərəncamları jurnalında qeydə alınması vacib olan əmrlər hansılardır?*

-Cavab: Dispetçer sərəncamları jurnalında qeydə alınması vacib olan əmrlər aşağıdakılardır:

- mənzillərin və ya onların ayrı-ayrı yollarının açılması və bağlanması (o cümlədən gərginliyin açılması ilə əlaqədar elektrik qatarlarının hərəkəti üçün) haqqında;

- ikiyollu hərəkətdən biryollu hərəkətə keçmə və ikiyollu hərəkətin bərpası haqqında;

- qatarların hərəkəti zamanı əlaqə vasitələrini birindən digərinə keçirmə haqqında;

- ikitərəfli avtobloklama ilə təchiz olunmayan sahələrdə qatarların düzgün olmayan yolla göndərilməsi haqqında;

- qatarların vaxt ayrılığı ilə göndərilməsi (bu Təlimatın XIV fəslində göstərilmiş hallar və qaydalar üzrə) haqqında;

- tərkibində 1-ci sinif təhlükəli (partlayıcı maddələrlə) və əndazəsiz yüklü vaqonları olan qatarların göndərilməsi haqqında;

- sərnişin, poçt-baqaj, yük-sərnəşin və insanla tutulu qatarların stansiyanın texniki-sərəncam aktında bu əməliyyatlar üçün nəzərdə tutulmayan yollara qəbulu və göndərilməsi haqqında;

- qrafikdə nəzərdə tutulmayan qatarların təyinatı, onların hərəkət qaydaları və qatarların ləğvi haqqında (tək lokomotivlərin, özü hərəkət edən xüsusi hərəkət tərkiblərinin və təsərrüfat qatarlarının sahə ilə buraxılması haqqında əmrlər qeydə alınmaya da bilər);

- avtomatik lokomotiv işarəvericisinin nasaz halında qatarların hərəkəti haqqında;

- gecikən sərnəşin qatarının buraxılması qaydaları haqqında;

- bu Təlimatın 1.15 və 1.22-ci bəndlərində nəzərdə tutulmuş hallarda.

1.1.42. Sual: Manevr işi nəyə əsasən aparılır?

Cavab: Manevr işi stansiyanın texnoloji iş prosesinə uyğun, plan əsasında aşağıdakıları nəzərə almaqla aparılmalıdır:

- qatarın vaxtında tərtib olunması və göndərilməsi;

- vaqonların yük əməliyyatları icrasına vaxtında verilməsi və onların yük əməliyyatları qurtardıqdan sonra götürülməsi (yığışdırılması);

- vaqonların hazırlığına az vaxtın sərf edilməsi;

- bütün manevr vasitələrindən və texniki qurğulardan səmərəli istifadə edilməsi;

- qatarların stansiya fasiləsiz qəbulu;

- hərəkətin təhlükəsizliyi, manevrlə əlaqədar işçilərin təhlükəsizliyi və hərəkət tərkibinin saxlanması.

1.1.43. Sual: Manevr işlərində hansı əsas rabitə vasitəsi işlədilir?

Cavab: TİQ-in 15.14-cü bəndinə uyğun olaraq manevr işi zamanı göstərişlərin verilməsində əsas vasitə radio-rabitə, lazımi hallarda isə ikitərəfli park rabitə qurğusu işlədilir.

Manevr işi zamanı əl işarəverici cihazları ilə işarə verilməsinə də icazə verilir.

Qatar tərtibatçısı saz halda olan səyyar radiostansiya malik olmalıdır. Stansiyalarda olan radio-rabitə və ikitərəfli park rabitəsi qurğuları manevr işinin təşkili və hərəkətin təhlükəsizliyinin təmini üçün istifadə olunmalıdır.

1.1.44. Sual: Qatarın qəbulundan əvvəl yolun boşluğunun yoxlanılması üsulları hansılardır?

Cavab: Qatarın qəbulundan əvvəl yolun boşluğunun yoxlanılmasında aşağıdakı üsullar mövcuddur:

- qəbul-göndərmə yolları elektrik izolyasiyası ilə təchiz olunmuş stansiyalarda idarəetmə aparatlarının nəzarət cihazları ilə;

- qəbul yolunun müəyyən hissəsinin boşluğunun yoxlanılması texniki- sərəncam aktında göstərilən stansiya işçisinin (birinin və ya ikisinin, onların işlədiyi rayondan asılı olaraq) yoxlanılan yolun yaxşı görünməsi təmin edilən yerədək keçirilməsi ilə;

- günün qaranlıq vaxtı və gündüz pis görünmə zamanı yoldəyişmə postu növbətçisinin və ya texniki-sərəncam aktında göstərilən işçinin qəbul yolunu boydan-boya keçməsi ilə;

- stansiyanı dayanmadan keçən qatarların son işarələri ilə (bütün yolun yaxşı görünməsi zamanı).

1.1.45. Sual: Qatarların göndərilməsi üçün marşrutun hazırlanması barədə nə demək olar?

Cavab: Qatarların göndərilməsi üçün marşrutun hazırlanması barədə aşağıdakıları demək olar:

- stansiya növbətçisi göndərmə marşrutuna daxil olan bütün yoldəyişmə postlarının böyük növbətçilərini (onların növbəsi müəyyən edilmədikdə yoldəyişmə postlarının növbət-

çilərini) çağırır və marşrutun hazırlanması barədə onlara sərəncam verir;

- stansiya növbətçisinin göstərişi ilə yoldəyişmə postunun növbətçilərindən biri telefondakı bütün işçilərin iştirakı ilə bu sərəncamı təkrar edir, qalanları isə onu başa düşməsinə «Düzdür» sözü ilə təsdiqləyirlər. Stansiya növbətçisi sərəncamın düzgün başa düşülməsinə əmin olduqdan sonra, onu «Yerinə yetirin!» sözü ilə təsdiq edir;

- yoldəyişmə postlarının böyük növbətçiləri marşrutun hazırlanması haqda sərəncam aldıqda, onu dərhal yerinə yetirmək üçün öz rayonundakı yoldəyişmə postlarının növbətçilərinə verməli, həmçinin sonuncuların onu düzgün başa düşməsinə əmin olmalıdırlar.

Göndərmə marşrutunun hazırlanması və stansiya növbətçisinə marşrutun hazırlığı barədə məruzə ilə əlaqədar bütün əməliyyatlar eynilə qəbul marşrutu üçün olan qaydada yerinə yetirilir;

- stansiya növbətçisi mənzilin boşluğu və zəruri hallarda qonşu stansiya növbətçisinin razılığının olması zamanı göndərmə marşrutunun düzgün hazırlanmasına əmin olduqdan sonra çıxış işıqforunu açır və ya maşinistə mənzili tutmağa başqa icazəverici işarə verir (radio-rabitə ilə əmr, yazılı icazəverici və ya jeztlə);

- yoldəyişmə postunun növbətçiləri qatarı stansiyanın TSA-da nəzərdə tutulmuş yerlərdə, müəyyən edilmiş işarələrlə, eynilə qatarın qəbulu zamanı işlədilən qaydalarla müşayiət edərək yola salmalıdır. Marşrutun sonuncu çıxış yoldəyişəninin daxil olduğu yoldəyişmə postunun növbətçisi qatarı yola saldıqdan və sonuncu vaxonda işarələrin olmasına əmin olduqdan sonra stansiya növbətçisinə qatarın tam tərkibdə göndərilməsi barədə məruzə edir.

1.1.46. Sual: Giriş işıqforunun qadağanedici göstərişində qatarın qəbulu barədə nə demək olar?

Cavab: Giriş işıqforunun qadağanedici göstərişində qatarın qəbulu növbətçinin xüsusi icazəsi ilə qəbul edilə bilər.

Qatarı stansiya dəvətedici işarə və ya stansiya növbətçisinin xüsusi icazəsi ilə qəbul edərkən hərəkət sürəti 20 km/saatdan çox olmamalı, bununla yanaşı maşinist qatarı xüsusi sayıqlıqla idarə etməli və sonrakı hərəkət üçün maneə ilə qarşılaşarsa, dərhal dayanmağa hazır olmalıdır.

Giriş (marşrut) işıqforunun qadağanedici göstəricisində qatarın stansiya qəbuluna aşağıdakı hallarda yol verilmir:

- nasazlıq səbəbindən giriş işıqforunun açılması mümkün olmadıqda;

- qatarın texniki-sərəncam aktı ilə nəzərdə tutulmayan yola qəbulu ilə əlaqədar giriş işıqforunu açmaq mümkün olmadıqda;

- itələyici lokomotivlər, stansiyada yerləşən depoya gələn lokomotivlər, depodan qatarların tərkibinə qoşulmağa gedən lokomotivlər yolların müəyyən sahələrinə qəbul edildikdə;

- sənişin qatarları ilə tutulu olan yollardan başqa bərpa və yangınsöndürən qatarları, köməkçi lokomotivləri, vaqonsuz lokomotivləri, qartəmizləyən, özü hərəkət edən xüsusi hərəkət tərkibləri, həmçinin təsərrüfat qatarları (iş aparılarkən mənzili bağlamaqla) stansiya yollarının boş sahələrinə qəbul edildikdə.

Giriş (marşrut) işıqforunun qadağanedici göstəricisində qatarların stansiya qəbulu aşağıdakı kimi icra edilir:

- stansiya növbətçisinin maşinistə radio-rabitə vasitəsi ilə verdiyi və qeydə alınmış əmri ilə;

- stansiya növbətçisinin giriş işıqforunun yanında qurulmuş xüsusi telefonla verdiyi və qeydə alınmış əmrilə;

- dəvətedici işarə ilə;

- stansiya növbətçisinin yazılı icazəvericisi ilə;

- qatar dispetçerinin (dispetçer mərkəşləşdirilməsində) qeydə alınmış əmri ilə;

- giriş işıqforunun dirəyində quraşdırılmış xüsusi manevr işıqforu ilə.

1.1.47. Sual: *Çeşidləmə təpəsindən vaqonlar buraxılmazdan əvvəl növbətçinin vəzifəsi nədən ibarətdir?*

Cavab: Çeşidləmə təpəsindən vaqonlar buraxılmazdan əvvəl növbətçinin vəzifəsi aşağıdakılardan ibarətdir:

- təpə tərəfdən yolların boşluq dərəcəsini və onlarla keçidin olmasını yoxlamalı;

- təpədən qarşıda gözlənilən buraxmanın planı, açılmış vaqonların yerləşdirilmə ardıcılığı, hər bir ayırmada vaqonların sayı, ayırmanın hərəkətmə qabiliyyəti, buraxma zamanı xüsusi ehtiyat tələb edən uzunbazalı (daxili təkər cütlərinin oxlarının mərkəzləri arasındakı məsafə 11,3 metrədən çox olan) vaqonların olması və digər zəruri məlumatlarla tanış olmalı;

- vaqonların həmin stansiya üçün müəyyən edilmiş qayda üzrə çeşidlənməsində iştirak edən digər işçilərin (sərəncam və icra postlarının operatorlarının, qatar tərtibatçılarının, vaqonların hərəkət sürətinin tənzimləyicilərinin və s.) qarşıda gözlənilən buraxmanın xarakteri ilə tanışlığını təmin etməli;

- çeşidləmə işlərinin avtomatik qurğularını işə salmalı.

1.1.48. Sual: *«Təpədən buraxma!» möhürü olan vaqonların hərəkəti barədə nə demək olar?*

Cavab: Daşıma sənədlərində «Təpədən buraxma!» - («Ne spuskatğ s qorki!») möhürü və ya üzərində «Təpədən buraxma!» - («S qorki ne spuskatğ!») trafareti olan vaqonlarla və xüsusi hərəkət tərkibləri ilə manevrlər lokomotivlə basılma və ya təpəaltı park tərəfindən «götürülmə» yolu ilə daldalanacaq normalarına riayət etməklə, xüsusi ehtiyatla təkan və qəfil dayanma olmadan aparılmalıdır. Belə vaqonların və xüsusi hərəkət tərkiblərinin başqa vaqonlarla və ya lokomotivlə qoşulması zamanı sürət 3 km/saatdan çox olmamalıdır. Onların çeşidləmə təpəsindən buraxılması yalnız lokomotivlə icra edilməlidir.

1.1.49. Sual: *Partlayıcı maddələr (PM) olan vaqonlarla manevr işinin aparılması barədə nə demək olar?*

Cavab: Parytlayıcı maddələrlə (PM) yüklü vaqonların daşıma sənədlərindəki «Yükün adı» («Nazvanie qruza») qrafasında yükün adı və ya onun şərti nömrəsi göstərilir.

Partlayıcı maddələrlə (PM) yüklü vaqonların daşınması sənədlərinə möhürlər (ştamplar) vurulur. O cümlədən:

- 119, 126, 137, 141, 179, 182 şərti nömrələri PM-lərin daşınması zamanı qırmızı rəngli möhürlər « №-li PM, Xüsusi təhlükəli» («Osobo opasno, BM № »), «Daldalanacaq» («Prikrıtie»), «Təpədən buraxma !» («Ne spuskatğ s qorki!») N2-1İ PM, «Xüsusi təhlükəli» möhürün əsasında bu Təlimatın 5-ci əlavəsinin 2-ci qrafasına uyğun daldalanacaq norması müəyyən edilməlidir;

- yerində qalan PM-lərin daşınması zamanı – «Təhlükəli yüklərin dəmir yolu nəqliyyatı ilə daşınması» qaydalarında qırmızı dəmir rəngli möhürlər «PM» - (BM), «Daldalanacaq», eləcə də «Təpədən buraxma!» möhürü, bundan başqa aşağıdakı əlavə möhürlər də vurula bilər:

- «Açma. Seksiyadır !» - («Seküia. Ne rasüepłatğ!»);
- «Zəhərlidir» - («Ədovito !»);
- «Mütəxəssisin müşayəti ilə» - («V soprovocdenii speüi-alista»);

- «Dəmir yolunun mühafizəsi» - («Oxrana C.D») və s.«PM» möhürü daşınan yükün əllə yazılmış şərti nömrəsi ilə tamamlanmalı, «Daldalanacaq» («Prikrıtie») möhürü isə A sxeminin 3.6.6-cı bəndi və ya B sxeminin 3.6.6-cı bəndi üzrə qeydlərlə tamamlanmalı və buna əsasən daldalanacaq norması (bu Təlimatın 5 №-li əlavəsinin 2-ci və 3-cü qrafalarına uyğun) müəyyənləşdirilməlidir.

1.1.50. Sual: «PM» olan vaqonları hansı qatarlara qoşmaq qadağandır?

Cavab: «PM» olan vaqonları aşağıdakı qatarlara Qoşmaq qadağandır:

- sənişin və post-baqaj (Müdafiə Nazirliyinin və Daxili İşlər Nazirliyinin, digər hərbişədirilmiş dövlət təşkilatlarının keşikçi,

komandalarının və dəmir yolunun hərbi naryadlarının tabel silahı, onun döyüş sursatları daşınan qatarlardan başqa);

- tərkibində insan olan (hərbi eşalondan başqa), həmçinin tərkibində insan olan ayrı-ayrı vaqonlar (eşalonun heyəti ilə tutulu olan vaqonlardan başqa);

- birləşdirilmiş;

- tərkibində 3-cü üst, 3-cü alt və daha böyük dərəcəli, 4-cü yan və daha böyük dərəcəli əndazəsiz yüklü vaqonları olan;

- hərəkət qrafiki ilə müəyyən edilmiş uzunluğu keçən qatarlara.

Bundan başqa şərti nömrələri bu Təlimatın 15.2-ci bəndində göstərilmiş «PM» yüklü vaqonları tərkibində «Təhlükəli yüklərin dəmir yolu nəqliyyatı ilə daşınması» qaydalarına uyğun aşağıdakı göstərilmiş təhlükəli yüklü vaqonları olan yük qatarlarına qoşmaq qadağandır:

- sıxılmış və mayələşdirilmiş qazlar (2-ci sinif);

- tezalısan (tez alovlanan, asanlıqla alovlanan) mAyelər (3-cü sinif);

- tezalısan bərk maddələr, özü-özünə yanan maddələr və su, həmçinin havanın rütubəti ilə qarşılıqlı əlaqəyə girdikdə özü alısan qazlar ayıran maddələr (4-cü sinif);

- oksidləşən (turşulaşan) maddələr və üzvi peroksidlər (5-ci sinif);

- zəhərli maddələr (6.1-ci yarımşinif).

1.1.51. Sual: Qəza vəziyyətində «PM» yüklü vaqonlarla iş hansı kitaba əsasən aparılır?

Cavab: «PM» yüklü vaqonlarla qəza vəziyyəti nəticələrinin aradan qaldırılması və təhlükəsizlik tələblərinin yerinə yetirilməsi üzrə digər işlər, yaranmış vəziyyətdən asılı olaraq, «Təhlükəli yüklərin dəmir yolu nəqliyyatı ilə daşınması zamanı təhlükəsizlik və qəza vəziyyətinin aradan qaldırılması» və «Təhlükəli yüklərin dəmir yolu nəqliyyatı ilə daşınması» qaydalarına əsasən aparılmalıdır.

1.1.52. Sual: *Dəmir yolunda neçə cür işarələr mövcüddür?*

Cavab: İşarələr qavrama tərzinə görə görünən və səsli işarələrə bölünürlər.

1.1.53. Sual: *Giriş işıqfonda iki sarı işıq nəyi göstərir?*

Cavab: Giriş işıqfonda iki sarı işıq qatara stansiyanın yan yoluna, dayanmağa hazır vəziyyətdə daxil olmağa icazə verir, növbəti işıqfor bağlıdır.

1.1.54. Sual: *Dəvətedici işarə nədir?*

Cavab: Dəvətedici işarə bir qırıqşan ağ-ay işığı qatara qırmızı yanan (və ya sönük) işıqforu 20 km/saatdan artıq olmayan sürətlə keçməyə, hərəkət üçün maneəyə rast gəldikdə dərhal dayanmağa hazır olmaqla növbəti işıqfora (və ya qəbul olunan yolun çıxış işarəsi olmadıqda hüddud sütünəçuna) qədər xüsusi sayıqlıqla hərəkət etməyə icazə verir.

Bu işarə giriş və marşrut (qruplaşdırılmış işıqforlardan başqa) işıqforlarında tətbiq edilir.

1.1.55. Sual: *Çıxış işıqforunda yuxarıdakı qırıqşan iki sarı işıq nəyi göstərir?*

Cavab: Çıxış işıqforunda yuxarıdakı qırıqşan iki sarı işıq qatara stansiyadan aşağı sürətlə yola düşməyə icazə verir, qatar yoldəyişən üzərində istiqamətini dəyişərək hərəkət edir, növbəti işıqfor açıqdır.

1.1.56. Sual: *Marşrut işıqforunda bir qırıqşan sarı işıq nəyi göstərir?*

Cavab: Marşrut işıqforunda bir qırıqşan sarı işıq işıqforu müəyyən edilmiş sürətlə keçməyə icazə verir, növbəti işıqfor (marşrut və ya çıxış) açıqdır və onu aşağı sürətlə keçmək tələb olunur.

1.1.57. Sual: *Keçid işıqforları harada quraşdırılır?*

Cavab: Keçid işıqforları avtobloklama ilə təchiz edilmiş mənzillərdə quraşdırılır və blok-sahələri bir-birindən ayırır.

1.1.58. Sual: *Təkrarlayıcı işıqforlar nəyi göstərir?*

Cavab: Təkrarlayıcı işıqforlar bir yaşıl işıqla çıxış və ya marşrut işıqforunun açıq olmasını göstərir.

1.1.59. Sual: *Təkrarlayıcı işıqforlar hansı şəraitdə normal vəziyyətdə olur?*

Cavab: Normal vəziyyətdə təkraredici işıqforların işarə işıqları yanmır və bu vəziyyətdə işıqforlar işarə əhəmiyyəti kəsb etmir.

1.1.60. Sual: *Gündüz qırmızı bayraq, gecə əl fənərinin qırmızı işığı olmadıqda «Dayan!» işarəsi necə verilir?*

Cavab: Gündüz qırmızı bayraq, gecə əl fənərinin qırmızı işığı olmadıqda «Dayan!» işarəsi aşağıdakı kimi verilir:

- gündüz – sarı bayrağın, əlin və ya hər hansı bir əşyanın dairəvi hərəkəti ilə;
- gecə əl fənərinin istənilən rəngdə işığının dairəvi hərəkəti ilə.

1.1.61. Sual: *Avtoəyləclər yoxlanılarkən hansı işarələr verilir?*

Cavab: Avtoəyləclər yoxlanılarkən aşağıdakı işarələr verilir.

Maşinistdən sınaq əyləcləmə aparmağın tələb olunması (şifahi xəbərdarlıqdan sonra):

- gündüz – şaquli qaldırılmış əl ilə;
- gecə – qaldırılmış şəffaf ağ işıqlı əl fənəri ilə.

Bundan sonra maşinist bir qısa lokomotiv fiti ilə cavab verərək əyləcləməni başlayır.

Maşinistdən əyləcin buraxılmasının tələb olunması:

- gündüz – əl qarşıda üfüqi hərəkəti ilə;
- gecə – eyni qaydada şəffaf ağ işıqlı əl fənəri ilə.

Bundan sonra maşinist iki qısa lokomotiv fiti ilə cavab verərək əyləcləməni buraxır.

Avtomatik əyləclər yoxlanılan zaman göstərişləri vermək üçün radio-rabitə və ya ikitərəfli park rabitəsi tətbiq edilə bilər.

1.1.62. Sual: *Səs ilə «Dayan!» işarəsi necə verilir?*

Cavab: Səs ilə «Dayan!» işarəsi üç qısa lokomotiv fiti ilə verilir.

1.1.63. Sual: Üç uzun və bir qısa fit işarəsi nəyi bildirir?

Cavab: Üç uzun və bir qısa lokomotiv fiti qatarın stansiyaya tam tərkibdə gəlməməsi barədə xəbər verir.

1.1.64. Sual: Sayıqlıq işarəsi necə verilir?

Cavab: Sayıqlıq işarəsi - bir qısa və bir uzun fitlə lokomotivlə (motor-vaqonlu qatarın vasitəsilə) verilir.

1.1.65. Sual: Bildiriş işarəsi necə və hansı hallarda verilir?

Cavab: Bildiriş işarəsi – bir uzun lokomotiv fiti ilə (motorlu-vaqonlu qatardan) və drezindən aşağıdakı hallarda verilir:

- qatar stansiyaya, yol postuna, sənişin dayanacağı məntəqəsinə, sürətin azaldılması tələb edən səyyar əl işarələrinə, tunellərə, keçidlərə, yoldan götürülən drezinlərə yaxınlaşarkən.

1.1.66. Sual: Ümumi həyəcan signalı necə və hansı hallarda verilir?

Cavab: Ümumi həyəcan signalı bir uzun və üç qısa səslər qrupu ilə aşağıdakı hallarda verilir:

- yollarda hərəkətin təhlükəsizliyini qorxu altına alan nasazlıqlar olduqda;

- qatar qarlı çovğunda dayandıqda, qatar ağır qəzaya düşdükdə və kömək tələb olunan digər hallarda.

1.1.67. Sual: «Radiasiya təhlükəsi» və ya «Kimyəvi həyəcan» işarəsi necə verilir?

Cavab: «Radiasiya təhlükəsi» və ya «Kimyəvi həyəcan» işarəsi 2-3 dəqiqə ərzində aşağıdakı kimi verilir:

- mənzillərdə – lokomotivlərin (motor-vaqonlu qatarlar) və drezinlərin fitlərinin bir uzun və bir qısa səs qrupları ilə.

1.1.68. Sual: Texniki İstismar Qaydaları nə deməkdir?

Cavab: Texniki İstismar Qaydaları dəmir yolunun istismarında ardıcıl işlərin görülməsi, ölçülərin, lazımi obyektlərin sazlanılması, qatarların hərəkətinin təhlükəsizliyinin təşkili və işarəvermənin prinsiplərinin tətbiqi deməkdir.

1.1.69. Sual: Dəmir yolu nəqliyyatı işçilərinin əsas vəzifələri nədən ibarətdir?

Cavab: Dəmir yolunda sənişinlərin və yüklərin təhlükəsiz daşınmasına cavabdehlik, öz bilik səviyyəsini yüksəltmək, insan həyatına qayğıkeşlik, verilən tapşırıqları layiqincə yerinə yetirmək və əmlakı qorumaqdan ibarətdir.

1.1.70. Sual: *Dəmir yolu tikililəri və qurğuları necə saxlanılmalıdır?*

Cavab: Dəmir yolu tikililəri və qurğuları saz halda saxlanmalı, onlara məsuliyyət daşıyanlar isə işini layiqincə yerinə yetirməli, saxlanılma müddətini uzatmalıdırlar.

1.1.71. Sual: *Tikililər, qurğular, mexanizmlər və avadanlıqlar nəyə uyğun istimar olunmalıdır?*

Cavab: Tikililər, qurğular, mexanizmlər və avadanlıqlar təsdiq olunmuş layihəyə və Dəmir yolunun təlimatlarına uyğun istimar olunmalıdır.

1.1.72. Sual: *Düz sahə üzrə ikiyollu xəttin mənzilində yolların oxlararası məsafəsi nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Düz sahə üzrə ikiyollu xəttin mənzilində yolların oxlararası məsafəsi 4100 mm olmalıdır.

1.1.73. Sual: *Düz sahədə hər iki yana düzülmüş relslərin başlığı hansı səviyyədə olmalıdır?*

Cavab: Düz sahədə hər iki yana düzülmüş relslərin başlığı eyni səviyyədə, əyriliklərdə isə bir-birindən 6 mm fərqlənəlidir.

1.1.74. Sual: *İşarə nəyə qulluq edir?*

Cavab: İşarə hərəkətin dəqiq təşkilinə və qatarların manevr işinə qulluq edir.

1.1.75. Sual: *Qatar dispetçerlərinin telefonu ilə qatarın hərəkətinə aid olmayan danışiq aparmaq olarmı?*

Cavab: Qatar dispetçerlərinin telefonu ilə qatarın hərəkətinə aid olmayan danışığı aparmaq qəti qadağandır.

1.1.76. Sual: *Stansiyalarda hərəkət edən xidməti işçilər üçün ştat nəzərdə tutulmadıqda, yəni gün ərzində növbətçi olmadıqda qatar dispetçerlərinin telefonuna kimlər qoşula bilər?*

Cavab: Qatar dispetçerlərinin telefonuna stansiya rəisinin, işarəvermə, mərkəzləşdirmə və bloklama üzrə elektromexanikin, həmçinin elektromontyorun ev telefonları qoşula bilər.

1.1.77. Sual: *Sabit cərəyanlı hərəkət qatarlarında gərginliyin səviyyəsi neçə kilovolt olmalıdır?*

Cavab: Sabit cərəyanlı hərəkət qatarlarında gərginliyin aşağı səviyyəsi 2,7 KV, yuxarı gərginlik isə 4 KV olmalıdır.

1.1.78. Sual: *Kontakt şəbəkəsinin hündürlüyü stansiyalarda və mənzillərdə relsin başgılından hansı məsafədə olur?*

Cavab: Kontakt şəbəkəsinin hündürlüyü stansiyalarda və mənzillərdə aşağıdakı məsafədə olur:

- mənzillərdə 6000 mm;
- stansiyalarda isə 7000 mm olur.

1.1.79. Sual: *Stansiyalarda manevr işlərini kimin göstərişi ilə aparmaq olar?*

Cavab: Stansiyalarda manevr işlərini stansiya növbətçisinin göstərişi ilə aparmaq olar.

1.1.80. Sual: *Lokomotiv briqadası manevr işləri görərkən, nə etməyə borcludur?*

Cavab: Lokomotiv briqadası manevr işləri görərkən, manevr işlərini dəqiq və vaxtında yerinə yetirməyə, işlərə diqqətlə yanaşmağa, yol arasında olan nişanların təhlükəsizliyini təmin etməyə borcludur.

1.1.81. Sual: *Öz sahələrində qatarların hərəkətinə kim rəhbərlik edir?*

Cavab: Öz sahələrində qatarların hərəkətinə qatar dispetçeri rəhbərlik edir.

1.1.82. Sual: *Lokomotivdə lokomotiv briqadası ilə birlikdə neçə nəfər eyni vaxtda ola bilər?*

Cavab: Lokomotivdə lokomotiv briqadası ilə birlikdə 5 nəfərdən artıq adamın olması qadağandır.

1.1.83. Sual: *İşarə nəyi təmin etmək üçündür?*

Cavab: İşarə qatarların dəqiq hərəkətini və manevr işlərini görmək üçündür.

1.1.84. Sual: *İşarələri qəbul etmək üçün hansı işarəedici üsullar var?*

Cavab: İşarələri qəbul etmək üçün görünən və səsli işarələr vardır.

1.1.85. Sual: *Bir qırmızı yanan işıq nəyə işarədir?*

Cavab: Bir qırmızı yanan işıq «**Dayan!**» işarəsidir.

1.1.86. Sual: *Dəvət olunma işarəsi necə olur?*

Cavab: Dəvət olunma işarəsi bir ağ-ay yanıb sönmə işığı ilə olur.

1.1.87. Sual: *İşıqforun bir yaşıl işığı nəyi göstərir?*

Cavab: İşıqforun bir yaşıl işığı müəyyən olunmuş sürətlə hərəkəti davam etdirməyi və qabaqdakı iki blok – sahənin boş olduğunu göstərir.

1.1.88. Sual: *Sarı rəngli işarədə nəyi başa düşmək olar?*

Cavab: Sarı rəngli işarədə qatarın sürətini azaltmaq lazımdır. Təhlükəli yerdən keçməsinə hazırlıq görülməlidir. Həm də o deməkdir ki, blok – sahə boşdur və ondan sonrakı doludur.

1.2. Daşıma prosesində əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik

1.2.1. Sual: *İşçinin əmək intizamı və təhlükəsizlik texnikası qaydalarına əməl etməsi üzrə vəzifə borcu nədən ibarətdir?*

Cavab: İşçinin əmək intizamı və təhlükəsizlik texnikası qaydalarına əməl etməsi üzrə vəzifə borcu aşağıdakılardan ibarətdir:

- əməyin mühafizəsi üzrə müvafiq normativ aktlarda nəzərdə tutulmuş əməyin təhlükəsizliyi, əməyin gigiyenası və yanğına qarşı mühafizə tələblərini öyrənmək, mənimsəmək və onlara şərtsiz əməl etmək;

- əmək fəaliyyəti zamanı özünü və başqa işçiləri təhlükəyə məruz qoymayacağı vəziyyətdə işə başlamasından ibarətdir.

1.2.2. Sual: *Dəmir yolunu keçərkən işçi necə hərəkət etməlidir?*

Cavab: Dəmir yolunu keçərkən xüsusi piyada keçidlərindən, tunellərdən və bu məqsədlə nəzərdə tutulan digər yerlərdən istifadə etmək lazımdır. Yol boyu yalnız iki yolun arası və ya yolun kənarındakı torpaqla keçmək olar.

1.2.3. Sual: *Yük qaldıran kran və nəqliyyat vasitələrinin iş zonasında olarkən təhlükəsizlik qaydalarına necə əməl etmək lazımdır?*

Cavab: Krançılar, kran maşinistləri, onların köməkçiləri, iş zamanı krana çıxmaq və oradan düşmək əməliyyatlarını xüsusi qalereyadan həyata keçirməli, yükqaldırma prosesində kranın oxu altında heç kimin olmamasını təmin etməli, yükün ağırlığının kranın qaldırma qüvvəsinə müvafiq olmasını gözləməlidir.

1.2.4. Sual: *Yanğın və partlayışlar hansı səbəbdən yaranır?*

Cavab: Yanğının əsas səbəbləri oddan düzgün istifadə edilməməsi, soba və tüstü borularının düzgün quraşdırılmaması, kerosin iqlışvericilərdən düzgün istifadə edilməməsi, icazə verilməyən yerlərdə siqaret çəkilməsi və s. səbəblərdən yaranır.

1.2.5. Sual: *İlkin yanğınsöndürmə vasitələri hansılardır?*

Cavab: İlkin yanğınsöndürmə vasitəsi kimi OP-2, OP-3 markalı yanğınsöndürənlərdən, 2x2 metr ölçülü keçədən və ya asbest örtükdən, 2 vedrə ilə təchiz olunmuş 200 litr tutumlu çəlləklərdən istifadə oluna bilər.

1.2.6. Sual: *Manevr vaxtı tələb edilən təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?*

Cavab: Stansiyada manevr işi tətbiq edilən texnoloji prosesin tələbinə cavab verməli, hərəkətin və əməkçilərin təhlükəsizliyi təmin edilməlidir.

Stansiyada manevr işini görmək üçün verilən lokomotiv texniki cəhətdən saz olmaqla yanaşı, lazımi işarə vermə və digər

avadanlıqlarla (inventarla) da təmin edilməli, radio əlaqə qurğusu işlək vəziyyətdə olmalıdır.

1.2.7. Sual: Çeşidləmə təpəsində iş gedərkən görülmə təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?

Cavab: Qatar tərtibatçılarının, onların köməkçilərinin, başmaq qoyanların və çeşidləmə təpəsinin başqa işçilərinin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün çeşidləmə təpəsi yaxşı işıqlandırılmalıdır. Çeşidləmə təpəsinin ətrafında, yollarda, yollar arasında, vaqonları əyləcləndirən sahədə təmizlik işi yüksək səviyyədə olmalıdır. Təpədən buraxılan vaqonların hərəkət sürəti avtomatik sürəttənzimləyən qurğu ilə təmin edilir. Qurğunun istismarını düzgün aparmaq üçün xüsusi təlimat mövcud olmalıdır və həmin təlimatı təpə işçiləri tam bilməlidir.

1.2.8. Sual: Hərəkət sürətinin tənzimləyicilərinin vəzifələri hansılardır?

Cavab: Hərəkət sürətinin tənzimləyiciləri başmaqları relslər üzərinə qoyarkən təhlükəsizlik texnikasının tələblərinə əməl etməklə öz təhlükəsizliklərini təmin etməlidirlər. Bundan əlavə stansiya yollarının plan – profilini, əyləcləmək üçün lazım olan məsafəni bilməlidirlər. Eyni zamanda vaqonların əyləclənmə dərəcəsini və qaydasını yaxşı mənimsəməlidirlər.

1.2.9. Sual: Qatar tərtibatçılarının işə qəbul edilməsi üçün hansı tələblər qoyulur?

Cavab: Qatar tərtibatçısı vəzifəsinə o şəxslər təyin edilməlidir ki, xüsusi proqram əsasında hazırlıq keçmiş, dərəcə komissiyasına imtahan vermiş, işlədiyi təşkilatda ən azı bir il qatar tərtibatçısının köməkçisi, yol dəyişdirici, başmaq qoyan və yaxud da tərtibatçı işləmiş olsun.

1.2.10. Sual: Tərtibatçı briqadalarına qoyulan tələblər hansılardır?

Cavab: Tərtibatçını işə buraxmaq üçün o, təcrübəli tərtibatçı ilə səfərə göndərilərkən nəzarət altında bir daha iş şəraiti ilə tanış edildikdən sonra işə buraxılır, tərtibatçı əsasən yığma və paylama qatarlarında işi təşkil etmək üçün təyin edilir.

1.2.11. Çeşidləmə təpəsində qurğu və avadanlıqları təmir edərkən görülən təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?

Vaqonları təpədən buraxarkən, təpəyə qatar çəkilərkən və bu sahədə lokomotiv işləyərkən vaqon yavaşdırıcılarında, mərkəzləşdirilmiş yoldəyişənlərdə və işıqforlarda təmir-tənzim işləri aparmaq olmaz. Aparılan iş qurğuların söndürülməsi ilə bilavasitə əlaqədardırsa, onda yoldəyişdirici qurğulara, yollara, işarəvermə və rabitə qurğularına baxış keçirmək haqqında xüsusi jurnalda qeydiyyat aparılmalıdır.

1.2.12. Sual: İş vaxtı qatar tərtibatçısı hansı xüsusi geyimdə olmalıdır?

Cavab: Şəxsi təhlükəsizliyinin təmini məqsədi ilə iş vaxtı qatar tərtibatçısı sarı jilet geyinməlidir.

1.2.13. Sual: Hərəkət zamanı qatar tərtibatçısı və ya konduktora nə qadağan olunur?

Cavab: Qatarın hərəkəti vaxtı qatar tərtibatçısına və ya konduktora bir açıq vaqondan digərinə keçmək, vaqonun damına çıxıb hərəkət etmək, açıq vaqonda ayaq üstündə dayanmaq, açıq vaqonun yan divarında (bortunda) oturmaq və s. qəti qadağan edilir.

1.2.14. Sual: Təpədə yolun bağlanması ilə əlaqədar vaqonlar necə çeşidlənməlidir?

Cavab: Qurğunun söndürülməsi və yolun bağlanması ilə əlaqədar iş görülürsə, onda həmin yer təpə tərəfindən aşağıdakı qayda üzrə çəpərlənməlidir:

- yuxarı əyləcləmə mövqeyi – qadağanedici işarə ilə;
- aşağı əyləcləmə mövqeyi – mərkəzləşdirilmiş formada yol dəyişənlərin dəstəyini söndürüb, onları metal çivlərə tikməklə;
- parkın əyləcləmə mövqeyi – yoldəyişdirici vasitəsilə yoldəyişdiricini mərkəzləşdirilmiş idarə sistemindən ayırırlar və metal çivlərlə tikirlər, bu cür çəpərləmə imkan vermir ki, təmir gedən yavaşdırıcının yoluna təpədən buraxılan vaqon, yaxud da başqa növ hərəkət vasitəsi daxil olsun.

1.2.15. Sual: *Sıxılmış hava altında olan manevr heyətin-dən vaqonu açarkən qatar tərtibatçısı hansı təhlükəsizlik tədbirləri görür?*

Cavab: Qatar tərtibatçısı hava magistralının son kranlarını bağlamalı, sonra vaqonları açılmalıdır ki, yüksək təzyiq altında olan əyləc qolunun başı ona xəsarət yetirməsin.

1.2.16. Sual: *Stansiyanın yolları necə işıqlandırılmalıdır?*

Cavab: Əməkçilərin və hərəkətin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün stansiya yolları yaxşı işıqlandırılmalıdır. Xüsusi çeşidləmə təpələri və manevr yolları daha yaxşı işıqlandırılmalıdır.

1.2.17. Sual: *Stansiya yolları necə olmalıdır?*

Cavab: Stansiya yolları təmiz və saz vəziyyətdə olmalıdır. Qatar tərtibatçılarının və başmaq qoyanların iş yerləri soyuq havada buz bağlayarsa, o yerlərə qum səpilməlidir. Vaqon hissə-lərini yığmaq üçün stellajlar yolların arasında ən geniş yerdə qoyulmalıdır.

1.3. Daşıma prosesində iştirak edən işçilərin vəzifə borcları

1.3.1. Sual: *Təpə növbətçisinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?*

Cavab: Vaqonları təpədən buraxarkən təpə növbətçisinin (operatorun) vəzifə borcu aşağıdakılardır:

- açılmış vaqon başmaq üzərinə gedərkən vaqonun hərəkət sürəti nəzərdə tutulandan artıq olmamasına nəzarət etmək, vaqonların əyləclənmə dərəcəsiindən və yolların dolmasından asılı olaraq buraxılan vaqonların sürətini tənzimləmək;

- təpəaltı parkın işarələrinə fikir vermək, verilən işarədən asılı olaraq vaqonların buraxılması ardıcılığı haqqında təcili tədbir görmək;

- icra mənzqələrinin operatorlarına, başmaq qoyanlara, yol dəyişdiricilərə buraxılan vaqonlar barəsində məlumat verməlidir ki, onlar təhlükəsizliyi təmin etmək üçün tədbirlər görsünlər (əsasən rolikli yastığı olan vaqonları buraxarkən);

- yüksəkdən danışan radio əlaqəsi vasitəsi ilə növbə ərzində ən azı bir dəfə bütün işçiləri aparılan işin təhlükəli

olması haqqında məlumatlandırılmalıdır ki, onlar öz təhlükəsizliyini təmin etsinlər.

1.3.2. Sual: Manevr işi ilə məşğul olan işçilərin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün görülən tədbirlər hansılardır?

Cavab: Yoldəyişdirici və onun tənzimləyicisi vəzifəsinə xüsusi proqram əsasında öyrədilmiş, sonradan əsas işçinin yanında ən azı altı növbə təcrübə keçmiş işçilər təyin edilə bilər. Yol dəyişdirici bir məntəqədən digər məntəqəyə və yaxud bir stansiyadan başqa stansiya köçürmə yolu ilə işləməyə göndərilərsə, iş şəraiti dəyişdiyindən işçi, yeni sahə standartının tələbinə uyğun olaraq təlimatlandırılmalıdır.

Yoldəyişdiricilər və onun tənzimləyiciləri öz təhlükəsizliyini qorumaq üçün aşağıdakıları bilməlidir:

- qatar yoldəyişdiricidən keçərkən, elə yerdə dayanmalıdır ki, qatarın yoldəyişdiricidən keçməsinə açıq-aydın görsün və qatar keçərkən ona yaxınlaşmasın;

- manevr vaxtı hərəkətə nəzarət etməli, verilən səsli işarəyə dəqiq əməl etməli və təhlükəsizliyi tam təmin etmək üçün həddindən artıq sayıq olmalı;

- yoldəyişdiricini lazımi istiqamətə çevirdikdən sonra, maşinistə hərəkət üçün işarə verməli, özü isə təhlükəsiz yerə çəkilməli;

- yüksək sürətlə keçən qatarı müşahidə edərkən (qatar yoldəyişdiricinin üstündən keçərkən) yerli təlimatda nəzərdə tutulan məsafəyə çəkilməlidir.

1.3.3. Sual: Növbəyə başlayarkən stansiya növbətçisinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Stansiya növbətçisi növbəyə başlayarkən aşağıdakıları yerinə yetirməlidir:

- qatar tərtibatçılarının, mərkəzləşdirilmiş stansiya postları növbətçilərinin, mərkəzləşdirilmə postları operatorlarının və yoldəyişmə postları növbətçilərinin, işarəçilərinin və başqa işçilərin işə çıxmasını (gəlməsini) yoxlamalı;

- onların vasitəsi ilə xidmət etdikləri iş yerlərinin vəziyyətini, xüsusən hərəkət tərkibinin stansiyanın texniki-sərəncam aktına uyğunluğunu yoxlamalı;

- çatışmazlıqlar olduqda hərəkətin təhlükəsizliyini və normal işi təmin edən lazımi tədbirlər görməli, lazım gəldikdə isə bu barədə stansiya rəisinə xəbər verməlidir.

1.3.4. Sual: *Qatar dispetçerinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?*

Cavab: Qatar dispetçerinin vəzifə borcları aşağıdakılardır:

- hərəkətin müəyyən edilmiş həcmi təmin etmək, qatarların hərəkətini tezləşdirmək;

- hərəkət qrafikinə və qatarların tərtibat planına uyğun tərtibatı və göndərilməsi üzrə tapşırıqların yerinə yetirilməsinə dair stansiyaların işinə nəzarət etmək və tədbirlər görmək;

- stansiya növbətçilərinə, lazım gəldikdə isə qatar lokomotivlərinin maşinistlərinə qatarların hərəkəti ilə əlaqədar vaxtında göstərişlər vermək;

- qatarların mənzillərdə hərəkətinə, stansiyalara vaxtında qəbuluna, göndərilməsinə və buraxılmasına nəzarət etmək.

1.3.5. Sual: *Manevr rəhbərinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?*

Cavab: Manevr işinə başlamazdan əvvəl manevr rəhbərinin vəzifə borcları aşağıdakılardır:

- manevrlərdə iştirak edən bütün işçilərin, o cümlədən, lokomotiv briqadasının tam tərkibdə öz yerlərində olmasına əmin olmaq;

- maşinisti və manevrlərdə iştirak edən stansiya işçilərini görülmək manevrlərin planı və onların yerinə yetirilməsi qaydaları ilə tanış etmək;

- vaqonların hərəkəti üçün maneələrin (təkərlərin altındakı əyləc başmaqlarının və s.) olmadığını yoxlamaq.

1.3.6. Sual: *Manevr zamanı lokomotiv briqadasının vəzifə borcları nədən ibarətdir?*

Cavab: Manevr zamanı lokomotiv briqadasının vəzifə borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

- manevr işi tapşırığını dəqiq və vaxtında yerinə yetirmək;
- verilən işarələri diqqətlə izləmək, hərəkət haqqında işarələrə və göstərişlərə dəqiq və vaxtında əməl etmək;
- yollarda olan insanların, yoldəyişənlərin vəziyyətini və hərəkət tərkibinin yerləşməsinə diqqətlə izləmək;
- manevr təhlükəsizliyini və hərəkət tərkibinin salamatlığını təmin etmək.

1.3.7. Sual: Qatar dispetçerinin işi və vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab: Qatar dispetçerinin işi və vəzifə borcları aşağıdakılardır:

- hərəkətin müəyyən edilmiş həcmi təmin etmək, qatarların hərəkətini tezləşdirmək, onların stansiyada yola hazırlıq vaxtını azaltmaq üçün texniki vasitələrdən maksimum istifadə etmək, vaqon parkından, lokomotivlərdən və mənzillərin buraxma (daşıma) qabiliyyətindən daha səmərəli istifadə etmək;
- hərəkət qrafikinə və qatarın tərtibat planına uyğun tərtibatı və göndərilməsi üzrə tapşırıqların yerinə yetirilməsinə dair stansiyanın işinə nəzarət etmək və tədbirlər görmək;
- stansiya növbətçilərinə, lazım gəldikdə isə qatar lokomotivlərinin maşinistlərinə, qatarların hərəkəti ilə əlaqədar vaxtında göstərişlər vermək;
- qatarların mənzillərdə hərəkətinə, stansiyalarda vaxtında qəbulu, göndərilməsi və buraxılmasına, xüsusilə İMB və rabitə qurğularının normal işinin pozulduğu zaman, sənişin, yük-sənişin, insanla tutulu qatarların, uzuntərkibli, ağırçəkili qatarların tərkibində 1-ci sinif təhlükəli (partlayıcı maddələr) və əndazəsiz yüklü vaqonları olan qatarları ötmələri və görüşmələri zamanı nəzarət etmək;
- hərəkət qrafikinə yerinə yetirilməsi, təhlükəsizliyin təmini, lokomotiv briqadalarının müəyyən edilmiş fasiləsiz iş vaxtının pozulmasına yol verilməməsi üçün tədbirlər görməkdən ibarətdir.

1.3.8. Sual: Qatar dispetçeri növbəyə daxil olarkən vəzifələri nədən idarətdir?

Cavab: Qatar dispetçeri növbəyə daxil olarkən sahədəki qatarların hərəkət vəziyyəti ilə tanış olmalı, bütün stansiya növbətçilərinin növbəyə daxil olmasını yoxlamalı, saatları yoxlamaq üçün dəqiq vaxtı onlara bildirməli, stansiyalardakı vəziyyətlə və sahədə qüvvədə olan xəbərdarlıqlarla tanış olmalı, şəraitdən asılı olaraq görülməli iş barədə, o cümlədən, hərəkətin təhlükəsizliyinin təmini üzrə stansiyada lazımi göstərişlər verməlidir.

Dispetçer mərkəzləşməsi ilə təchiz edilmiş sahələrdə qatar dispetçeri növbəyə daxil olarkən, stansiya rəisləri və ya qatarların qəbulu və göndərilməsi üzrə əməliyyatların yerinə yetirilməsi həvalə olunan digər işçilər vasitəsi ilə texniki vasitələrin sazlığını yoxlamalı, sahənin stansiyalardakı vəziyyəti ilə tanış olmalıdır.

1.3.9. Sual: Manevr rəhbərinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Manevr rəhbərinin vəzifə borcu aşağıdakılardan ibarətdir:

- manevr işini dəqiq və vaxtında yerinə yetirməli;
- manevr işinin aparılmasında iştirak edən bütün işçilərin düzgün yerləşdirilməsini və onların plana əsasən qarşılıqlı fəaliyyətini və manevr işinin hansı üsulla görülməyini təmin etməli;
- qatarların Texniki İstismar Qaydalarını, dəmir yolunun müvafiq təlimatlarının və göstərişlərinin tələblərinə uyğun tərtib etməli;
- manevr işini elə tərtib etməlidir ki, hərəkətin təhlükəsizliyi, manevr işində iştirak edən bütün işçilərin şəxsi təhlükəsizliyi, hərəkət tərkibinin və daşınan yükün saxlanması təmin olunsun. İnsanla tutulu, əndazəsiz və 1-ci sinif təhlükəli yüklərlə (partlayıcı maddələrlə) dolu vaqonlarla manevr işləri xüsusi ehtiyatla aparılmalıdır.

1.3.10. Sual: Qatarın təhlükəsiz qəbulu üçün növbətçinin vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab: Qatarın təhlükəsiz qəbulu üçün növbətçinin vəzifəsi aşağıdakılardan ibarətdir:

- qatarları stansiyanın texniki-sərəncam aktı ilə müəyyən edilmiş ixtisaslaşmaya uyğun hərəkət tərkibindən boş yola qəbul etmək;

- gələn qatarlarla yolların tutulma ardıcılığını əvvəlcədən planlaşdırmaq və hər bir qatarın qəbulu üçün müvafiq yol hazırlamaq;

- qəbul – göndərmə yollarının vəziyyətinin (boş və ya tutulu olmasının) hesabatını aparmaq (idaəretmə cihazlarının göstəriciləri ilə icra edilmiş hərəkət qrafikinə əsasən və başqa üsullarla).

1.3.11. Sual: Növbəyə daxil olan zaman qatar tərtibatçısının vəzifələri nədən ibarətdir?

Cavab: Tərtibatçı (konduktor) növbəyə daxil olan zaman öz rayonunun yollarında hərəkət tərkibinin olması və yerləşməsi ilə tanış olmalı, onun bərkidilməsinin etibarlılığını yoxlamalı, manevr rayonu üçün müəyyən edilmiş bərkitmə vasitələrinin olmasına əmin olmalı, yoxlamanın nəticələri barədə stansiya növbətçisinə məruzə etməlidir.

1.3.12. Sual: Vaqonların hərəkət sürətinin tənzimləyicisinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Vaqonların hərəkət sürətinin tənzimləyici-sinin vəzifə borcu aşağıdakılardan ibarətdir:

- tərkibin buraxılmasına başlayarkən xidmət etdikləri yollarda dayanmaq;

- təpə növbətçisinin verdiyi məlumatları və komandaları, qatar tərtibatçısının və ya lokomotiv maşinistinin verdiyi işarələri diqqətlə izləmək;

- yolların tutumundan daha tam istifadəni və təpəaltı parkın yollarında dayanan vaqonlara yeni açılmış vaqonların təhlükəsiz yanaşmasını təmin edərək, vaqonları ehtiyatla əyləcləmək. Böyük

ayırmalar təcrid buraxılarkən təcrid cütlerinin altına əlavə əyləc başmaqlarını xüsusi çəngəllə qoymaq;

- lokomotiv, vagonlara qoşulmaq üçün yola girərkən əyləc başmaqlarını qatar tərtibatçısının və ya təcrid növbətçisinin göstərişi ilə vagonların altından götürmək;

- iş rayonlarına ayırmaların intensiv hərəkəti zamanı qonşu yollara xidmət edən vagonların hərəkət sürətinin tənzimləyicilərinə kömək etmək.

***LOKOMOTIV VƏ LOKOMOTIV
TƏSƏRRÜFATI***

2.1. Lokomotiv və lokomotiv təsərrüfatında hərəkətin təhlükəsizliyi

2.1.1. Sual: Manevr edən lokomotivin hərəkətinə və onun düzgün yerinə yetirilməsinə cavabdeh şəxs kimdir?

Cavab: Manevr edən lokomotivin hərəkətinə və onun düzgün yerinə yetirilməsinə qatar tərtibatçısı cavabdehdir.

2.1.2. Sual: Qatarda hansı əyləc yoxlamaları aparılır?

Cavab: Qatarda aşağıdakı əyləc yoxlamaları aparılır:

- tam yoxlama – əyləc magistralının vəziyyəti və bütün vaqonların əyləclərinin iş fəaliyyətinin yoxlanması;
- qısa yoxlama – sonuncu iki vaqonun əyləclərinin iş fəaliyyəti üzrə əyləc magistralının vəziyyətinin yoxlanması.

2.1.3. Sual: Qatarın hərəkəti zamanı işarəvermə və əlaqə vasitələri hansılardır?

Cavab: Qatarların hərəkəti zamanı avtomat və yarımavtomat yol bloklamaları işarəvermə və əlaqənin əsas vasitələridir.

2.1.4. Sual: Qatarın mənzillərdə və stansiyalarda hərəkət sürəti kim tərəfindən müəyyən edilir və nələr nəzərə alınır?

Cavab: Qatarların sürəti hərəkət cədvəlində nəzərə alınmaqla «Azərbaycan Dəmir Yolları» QSC-nin Sədri tərəfindən müəyyən edilir. Yan yollara 1/11 markalı çarpazı olan yoldəyişənlərdə 40 km/saat, 1/9 markalı çarpazı olan yoldəyişənlər olarsa sərnişin qatarları üçün 25 km/saat, R-65 növlü relsdən olan yoldəyişənlərdə 50 km/saat, 1/11 çarpazı simmetrik olan yoldəyişənlərdə 70 km/saat, 1/18 markalı yoldəyişənlərdə 80 km/saat sürət olmalıdır.

2.1.5. Sual: Qatarı idarə edərkən maşinistin və onun köməkçisinin vəzifə borcları hansılardır?

Cavab: Qatarı idarə edərkən onlar yolun boşluğunu, işarələri, işarə göstəricilərini və nişanlarını izləməli, onların bütün tələblərini yerinə yetirməyə borcludur. Verilən işarələr biri-birini təkrarlamamalıdır.

2.1.6. Sual: Hərəkət zamanı maşinistə nələr qadağandır?

Cavab: «Azərbaycan Dəmir Yolları» QSC-in Sədrinin təyin etdiyi sürət məhdudiyyətlərini, xəbərdarlıqlardakı və işarələrdəki sürət həddini göstərilən həddən çox artırmaq, hərəkət zamanı fikrini yayındırmaq və düzgün işləyən təhlükəsizlik qurğularına müdaxilə etmək maşinistə qadağandır.

2.1.7. Sual: Qatarların mənzildə məcburi dayanması zamanı maşinistin vəzifəsi nədir?

Cavab: Mənzildə məcburi dayanma lazım gələrsə qatarı təcili saxlamalı, qatarın avtomatik əyləclərini və lokomotivin köməkçi əyləcini işə salmalı və təcili olaraq mənzildə hərəkət edən digər qatarın maşinistinə radio-rabitə vasitəsi ilə məlumat verməlidir. Eyni zamanda stansiya növbətçisi vasitə ilə dartı dispetçerinə məlumat verməlidir.

Əgər 20 dəqiqə müddətinə qatarın hərəkətini bərpa etmək mümkün deyilsə, qatarı əyləc başmağı ilə bərkitməli, lazım gələrsə qatarı çəpərləməlidir.

2.1.8. Sual: Mənzildə dayanmış qatarın çəpərlənməsi hansı halda aparılır?

Cavab: Əgər qatar mənzildə bütün işarəvermə və əlaqə vasitələri kəsildiyi vaxt göndərilərsə, qatar dayandıqdan dərhal sonra ilk növbədə qatar göndərilən istiqamətdən çəpərlənməlidir.

Sərnişin qatarı və ya yanğınsöndürən qatar, eləcə də köməkçi lokomotiv tələb edildikdə, çağırışdan dərhal sonra çəpərləmək lazımdır.

2.1.9. Sual: Mənzildə dayanmış qatarın hərəkətinə icazə varmı?

Cavab: Əgər bərpa və ya yanğınsöndürən qatar, eləcə də köməkçi lokomotiv tələb edilmişsə, mənzildə dayanmış qatara kömək gələnə qədər və ya hərəkətinə müvafiq icazə verilənə qədər onun hərəkət etməsinə icazə verilmir.

Bütün hallarda hər iki qatarın maşinistlərinə qatar dispetçerinin qeydiyyatından «keçmiş» əmri verilir.

2.1.10. Sual: *Avtobloklama ilə təchiz edilmiş mənzildə, yoxuşda məcburi dayanmış yük qatarının geriyə asan profilə basılmasına icazə verilirmi?*

Cavab: Avtobloklama ilə təchiz edilmiş mənzildə, yoxuşda məcburi dayanmış yük qatarının geriyə asan profilə basılmasına icazə verilir. Bu əməliyyat yalnız qatarın sonundan stansiya qədər olan sahənin boş olması zamanı qatar dispetçerinin qeydiyyatdan keçmiş əmri əsasında yerinə yetirilə bilər.

2.1.11. Sual: *Motor-vaqonlu qatarın mənzildə məcburi dayanması və onun sərbəst hərəkəti mümkün olursa arxadan gələn motor-vaqonlu qatarın köməyi ilə birinci stansiya qədər gətirilməsinə icazə verilirmi?*

Cavab: İcazə verilir. Bu zaman sahənin qatar dispetçerindən qeydiyyatdan keçmiş əmri alınır və hər iki motor-vaqonlu qatarın avto-əyləcləri ümumi magistrala qoşulmalıdır.

2.1.12. Sual: *Mənzildə məcburi dayanmış sərnişin qatarına köməkçi lokomotivin verilməsi necə aparılmalıdır?*

Cavab: Həmin qatarın mənzildə irəlidə və arxada yerləşən stansiya çıxarılması hər iki istiqamətə icra edilə bilər.

Köməkçi lokomotivin maşinisti hərəkət istiqaməti haqda sərnişin qatarının maşinistini, o isə öz növbəsində, sərnişin qatarının rəisini (briqadir-mexanikini) və bələdçilərini xəbərdar etməlidir.

Köməkçi lokomotivin maşinisti DU-64 formalı icazəverici vərəqə alaraq mənzilə getməlidir.

2.1.13. Sual: *Neçə növ xəbərdarlıq mövcuddur?*

Cavab: Üç növ xəbərdarlıq mövcuddur:

- a) müvafiq rəhbər işçi tərəfindən onun şərtlərinə görə xəbərdarlığın qurtarmasının dəqiq vaxtı müəyyən edilməyən, təyin etdiyi andan ləğv edilənə qədər fəaliyyət göstərən;
- b) iş rəhbərinin xəbərdarlıq vermək üçün sifarişdə təyin etdiyi müəyyən müddət ərzində fəaliyyət göstərən;

- c) ayrı-ayrı qatarlar üçün müəyyən edilən (qatar da müəyyən edilmiş sürətdə hərəkət edə bilməyən yükün və ya hərəkət tərkibinin olması, cədvəldə nəzərdə tutulmayan dayanma və s.) hallarda.

2.1.14. Sual: «FALİ» qurğusunda nasazlıq yaranarsa maşinist nə etməlidir?

Cavab: - yük qatarının lokomotiv maşinisti qatarın uzunluğu sığan stansiyaya qədər hərəkət etməli və köməkçi lokomotiv tələb etməli;

- sərnəşin qatarının lokomotiv maşinisti qatar dispetçerindən əmr alaraq, lokomotiv briqadasının dəyişmə məntəqəsinə qədər hərəkət edə bilər. Əgər orada təmir etmək mümkün deyilsə köməkçi lokomotiv tələb etməli;

- elektrik və ya dizel qatarının maşinisti qatar dispetçerindən əmr alaraq, hərəkət marşrutunun sonuncu stansiyasına qədər getməlidir.

2.1.15. Sual: «FALİ» nə vaxt nasaz sayılır?

Cavab: «FALİ» aşağıdakı hallarda nasaz sayılır:

- blok-sahədə lokomotiv və yol işıqforunun işarəsi uyğun gəlmədikdə;

- elektrik pnevmatik klapan (EPK) sıradan çıxdıqda;

- lokomotiv işıqforunun sönməsi zamanı;

- işlək kabinədə sürətölçən nasaz olduqda.

2.1.16. Sual: «FALİ»-nin nasazlığı zamanı qatar boş mənzilə nə vaxt göndərilir?

Cavab: Yol işıqforunun işarəsi 400 metrədən az görünmə qabiliyyəti yaradan çənli, çovğunlu və başqa pis hava şəraitində boş mənzilə göndərilə bilər.

2.1.17. Sual: «FALİ»-si nasaz olan lokomotivlər əsas depoya və ya əksinə necə göndərilir?

Cavab: «FALİ»-si nasaz olan lokomotivlər əsas depoya və ya əksinə ancaq ikinci qoşqu kimi göndərilə bilər.

2.1.18. Sual: Çıxış və keçid işıqforunun icazəverici göstəricisi nə deməkdir?

Cavab: Çıxış və keçid işıqforunun göstəricisi blok-sahənin qatarla tutulmasına icazədir.

2.1.19. Sual: *Maşinist qatarı keçid işıqforunun qadağancedici qırmızı işığında, həmçinin aydın olmayan göstərişi qarşısında dayandırdıqdan sonra nə etməlidir?*

Cavab: Maşinist qarşıdakı blok-sahənin qatarla tutulmuş olduğunu bilirsə, blok-sahə boşalana qədər hərəkətini davam etdirmək qadağandır. Əgər blok-sahənin boş olub olmamasını bilmirsə onda o dayandıqdan sonra əyləcləri buraxmalı, bu müddətdə işıqforda icazəverici işıq yanmadıqda, növbəti işıqfora qədər 20 km/saat sürətlə sayıqlıqla hərəkət etməlidir. Növbəti işıqfor eyni qaydada olarsa yenə hərəkətini əvvəlki kimi davam etdirməlidir.

Keçiddən sonra lokomotivin işıqforunda icazəverici işıq göründükdə maşinist işarəni rəhbər tutmaqla növbəti işıqfora kimi 40 km/saat sürətlə hərəkət edə bilər.

2.1.20. Sual: *Təkraredici işıqforu olan stansiyanın çıxış işıqforunun icazəverici işarəsində təkraredici işıqfor yanmasa maşinist nə etməlidir?*

Cavab: Əgər təkraredici işıqforun göstəricisində yaşıl işıq yanmırsa, təkraredici işıqforun qarşısında dayanmış, yola düşməyə hazır olan sənişin qatarının maşinistinə, stansiya növbətçisinə (şəxsən və ya radio-rabitə ilə) təkraredici işıqforun nasazlığı, qatarın hərəkətə gətirilməsinin mümkünlüyü və çıxışı (marşrut) işıqforunun işarəsini rəhbər tutması barədə məlumat verməlidir.

Çıxış (marşrut) işıqforu işləmirsə onda həmin qatarın maşinistinə çıxış üçün verilən icazəverici sənəd və ya əmr təkraredici işıqfora da aiddir.

2.1.21. Sual: *Avtobloklama ilə təchiz olunmuş sahədə düzgün hazırlanmış marşrut ilə birinci blok-sahə boşdursa, lakin çıxış işıqforu açılmırsa qatar stansiyadan necə göndərilir?*

Cavab: Çıxış işıqforunun dəvətedici işarəsi ilə göndərilən qatarın maşinistinə stansiya növbətçisinin radio-rabitə ilə qeydiy-

yatdan keçmiş əmri ilə və ya I-ci bəndi doldurulmuş icazəverici DU-54 formalı vərəqə ilə göndərmə əmri verilə bilər.

2.1.22. Sual: *Stansiya növbətçisi birinci blok-sahənin boş olmasına əmin olmadan çıxış işıqforunun qadağanedici işarəsi ilə qatarı göndərə bilərmi?*

Cavab: Stansiya növbətçisinin avtobloklama ilə təchiz edilmiş mənzilə qatar göndərməsi qadağandır. Lakin, 10 dəqiqə müddətində birinci blok-sahənin boşluğunu öyrənə bilmədikdə radio-rabitə vasitəsi ilə maşinistə deməli və ya yazılı DU-54 formalı icazəverici vərəqədə məlumatın olmamasını qeyd etməlidir.

2.1.23. Sual: *Avtobloklamanın fəaliyyətinin dayandırılmasını tələb edən nasazlıqlar hansılardır?*

Cavab: - mənzildə bir-birinin ardınca yerləşən iki və ya daha çox işıqforda işarə işıqlarının sönməsi;

- tutulu blok-sahəyə çıxış və ya keçid işıqforlarında icazəverici işığın açılması və biryollu mənzildə ikitərəfli avtobloklaması olan ikiyollu mənzildə biryollu hərəkət qaydası üzrə qatar düzgün olmayan yolla göndərildikdə istiqamət dəyişdirilməsi mümkün olmadıqda.

2.1.24. Sual: *Qatarın hərəkətini tənzimləmək üçün neçə əlaqə növü mövcuddur?*

Cavab: Qatarın hərəkətini tənzimləmək üçün beş əlaqə növü mövcuddur:

- avtobloklama;
- yarımavtobloklama;
- jezt sistemi;
- radio-rabitə;
- dispetçer mərkəzləşməsi.

2.1.25. Sual: *Bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin fasiləsi zamanı qatar maşinistinə hansı yazılı sənəd verilir?*

Cavab: Bütün işarəvermə və əlaqə vasitələrinin işinin fasiləsi zamanı qatar maşinistinə iki dioqanallar üzrə qırmızı zolaqlı yazılı icazəverici DU-56 formalı vərəqə verilir.

2.1.26. Sual: *Mənzildə məcburi dayanmış qatara arxadan gələn qatarın lokomotivi ilə kömək göstərilməsi necə aparılır?*

Cavab: Avtobloklama və radio-rabitə ilə təchiz olunmuş sahələrdə yaxşı görünmə şəraitində mənzildə dayanmış qatara köməklik göstərilməsi aşağıdakı hallarda icazə verilir:

- dayanmış qatarın arxasınca mənzil boyu tək lokomotivdən;

- dayanmış qatarın arxasınca mənzil boyu hərəkət edən yük qatarının tərkibindən açılmış lokomotivdən;

- arxadan gələn yük qatarının tərkibindən açılmayan aparıcı lokomotivdən (lokomotivin tərkibində adamlar olan vagon varsa icazə verilmir).

2.1.27. İşarəvermə təlimatı nəyi öyrədir?

Cavab: İşarəvermə təlimatı qatarların hərəkəti və manevr işlərinə aid olan əmr və göstərişlərin verilməsi üçün görünən və səsli işarələr sistemini, eləcə də bu işarələrin verilməsi üçün nəzərdə tutulan işarəvermə cihazlarının növlərini müəyyən edir.

2.1.28. Sual: *Görünən işarələr necə yerə bölünür və hansılardır?*

Cavab: Görünən işarələr gündüz, gecə və gecə-gündüz işarələrə bölünür:

- gündüz işarələri: disklər, lövhələr, bayraqlar və işarə göstəriciləri;

- gecə işarələri: qatar fənərləri, dirək üzərində fənər və işarə göstəricilərini müəyyən edən işıqlar;

- gecə-gündüz işarələrə: işıqforların rəngli işıqları, marşrut və digər işıq göstəriciləri, sürətin azaldılmasını tələb edən daimi disklər, sarı rəngli (arxa tərəfi yaşıl rəngli) kvadrat lövhələr, yük qatarının sonunu bildirən işıq əksetdirici qırmızı disklər aiddir.

2.1.29. Sual: *Səs işarələri nədir?*

Cavab: Səs işarələri səslərin sayının və ahəngdarlığının müxtəlif davamiyyəti ilə ifadə olunur. Onların mənaları gecə və gündüz eynidir.

Səs işarələri lokomotivlərin, motor-vaqonlu qatarların və drezinlərin fitləri, nəfəs şeypurları, digər fitlər və partlayıcılarla (taraqqalarla) verilir.

Partlayıcıların partlaması hərəkətin dərhal dayandırılmasını tələb edir.

2.1.30. Sual: *İşıqforlar öz təyinatına görə hansılardır?*

Cavab:

- giriş işıqforu;
- çıxış işıqforu;
- marşrut işıqforu;
- keçid işıqforu;
- qoruyucu işıqfor;
- çəpərləyici işıqfor;
- xəbərdaredici işıqfor;
- təkraredici işıqfor;
- lokomotiv işıqforu;
- manevr işıqforu;
- təpə işıqforu.

2.1.31. Sual: *Dəvətedici işarə necə yanır və onu ötür keçmək qaydası necədir?*

Cavab: Dəvətedici işarə – bir qırıpışan ağ-ay işığı qatara qırmızı yanan və ya sönmək işıqforu 20 km/saat sürətdən artıq olmayan sürətlə keçməyə, hərəkət üçün maneəyə rast gəlməklə dərhal dayanmağa hazır olmaqla növbəti işıqfora və ya qəbul olunan yolun çıxış işarəsi olmadıqda hüdud sütuncuğuna qədər xüsusi sayıqlıqla hərəkət etməyə icazə verir.

Onu keçərkən bir qısa və bir uzun fit işarəsi verilir.

2.1.32. Sual: *Lokomotiv işıqforunda neçə işarə var və hər işarənin ayrı-ayrılıqda mənası nədir?*

Cavab: Lokomotiv işıqforunda beş işarə var.

- yaşıl;
- sarı;
- sarı-qırmızı;
- qırmızı;

- ağ.

Yaşıl işıq: hərəkətə müəyyən olunmuş sürətlə icazə verilir, qabaqda iki və ya daha çox blok-sahə boşdur;

Sarı işıq: hərəkətə aşağı sürətlə icazə verilir, qabaqda bir blok-sahə boşdur;

Sarı və qırmızı işıq birlikdə: hərəkətə blok-sahədə dayanmağa hazır olmağı bildirir, növbəti blok-sahə tutuludur;

Qırmızı işıq: qatarın tutulu blok-sahəyə daxil olduğunu bildirir;

Ağ işıq: lokomotivin işarəvermə qurğusu qoşuludur, işarələr yoldan lokomotivə ötürülmür və maşinist yalnız yol işıqforunun göstəricisini rəhbər tutmalıdır.

2.1.33. Sual: Fəaliyyətsiz işıqforu necə tanımaq olar?

Cavab: Fəaliyyətsiz işıqfor üzərində çarpaz işarə olmaqla sönük olur.

2.2. Lokomotiv və lokomotiv təsərrüfatında çalışan işçilərin əmək mühafizəsi və texniki təhlükəsizliyi

2.2.1. Sual: İstilik lokomotivlərində (İL) dizelin hissələrinin sökülməsi və yığılması necə aparılır?

Cavab: Dizelin hissələrinin sökülməsi və yığılması, təmir qaydalarına, texnologiya xəritələrinə və təlimatlarına uyğun ağır və çox zəhmət tələb edən əməliyyatları təmin edən mexanizmlər, xüsusi stendlər, texnoloji meydançalar, domkratlar, stellaj, çıxarıcı, xüsusi açar və digər qurğular vasitəsi ilə aparılır.

2.2.2. Sual: İL-də dizelin dirsəkli valının çıxarılması necə aparılmalıdır?

Cavab: Dizelin və dirsəkli valın çıxarılması xüsusi yük götürən ləvazimatlardan istifadə edilməklə aparılmalıdır. Dizel və dirsəkli valı silkələmədən rəvan qaldırmaq lazımdır. Bu zaman onların altında və yaxınlığında dayanmaq qadağandır. Çıxarılmış dirsəkli val xüsusi stellaja, dizel isə xüsusi çeviriciyə qoyulmalıdır.

2.2.3. Sual: *İL-də dizelin dirsəkli valını çevirərkən texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən nələr yoxlanılmalıdır?*

Cavab: Dizelin dirsəkli valını çevirərkən, çevirici val mexanizminin bloklayıcı qurğusunun saz vəziyyətdə olmasına əmin olmaq lazımdır. Təmərdə dizelin dirsəkli valının çevrilməməsi üçün akkumulyator batareyasının dəstəyi söndürülməli və ora «**Qoşmayın, adamlar işləyir!**» lövhəciyi asılmalıdır.

2.2.4. Sual: *İL-də dirsəkli valın çevrilməsi texniki təhlükəsizlik qaydalarına görə necə aparılır?*

Cavab: Dirsəkli valı çevirməmişdən əvvəl İL-də işləyən digər işçilər xəbərdar edilməli, dirsəkli vala birləşən bütün aqreqatlarda işlər dayandırılmalıdır. Akkumulyator batareyası vasitəsi ilə dirsəkli valın çevrilməsi qadağandır. Bütün işlər, silindir porşen qrupunda sökülmə və yığılma başa çatdıqdan sonra yanacaq dizel silindirinə verilməsini tənzimləmək üçün dirsəkli valı çevirmək olar.

2.2.5. Sual: *İL-də yanacaq püsgürücüsü nə vaxt və necə çıxarılır?*

Cavab: Yanacaq püsgürücüsünü ancaq işləməyən dizeldən çıxarmaq və qoymaq olar. Püsgürücü xüsusi arabacıq vasitəsi ilə daşınmalıdır. Püsgürücünün çıxarılmasında xüsusi çıxarıcı mexanizmdən istifadə edilməlidir.

2.2.6. Sual: *İL-də çəkisi 30 kq-dan çox olan su və yağ nasoslarının çıxarılması və qoyulması texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən necə aparılır?*

Cavab: Çəkisi 30 kq-dan çox olan su və yağ nasoslarının və digər aqreqatların çıxarılması və qoyulması iki nəfərin iştirakı ilə aparılmalıdır.

Nasosların təmiri, sökülməsi və yığılması xüsusi mexanizmlə qurğuda aparılmalıdır. Yağ nasosundan dişli çarxı və yastıqları çıxarmaq üçün çıxarıcı mexanizmdən istifadə edilməlidir.

2.2.7. Sual: *İL-də fırlanma tezliyi tənzimləyicisini sökərkən hansı texniki təhlükəsizlik qaydalarına əməl olunmalıdır?*

Cavab: Fırlanma tezliyi tənzimləyicisini sökməzdən əvvəl onun gövdəsinə xüsusi qurğu geydirilməli, yaylı tənzimləyicidən ehtiyatla, gövdədən əl ilə tutmaqla çıxarılmalıdır.

2.2.8. Sual: *İL-də yağ nasoslarının sökülməsi və təmiri texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən hansı şəraitdə aparılmalıdır?*

Cavab: Yağ nasoslarının sökülməsində yağın sıxılması üçün xüsusi ləvazimatlardan istifadə edilməli, bu halda nasosun gövdəsi möhkəm bərkidilməlidir.

Yanacaq aparatlarının təmiri və sınağı xüsusi stentdə yerli ventilyasiya sisteminin qoşulmuş vəziyyətində aparılmalıdır.

2.2.9. Sual: *İL-də kompressorun təmiri aparılmazdan əvvəl texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən hansı işlər görülməlidir?*

Cavab: Kompressorda təmir işləri aparılmazdan əvvəl, İL-də (dizel-qatarda) əyləc magistralından və rezervuardan sıxılmış hava buraxılmalı və buraxıcı kranın açıq olmasına əmin olmalı, kompressorda təmir apararkən birləşdirici muftası açılmamış dizelin karterində işləmək qadağandır.

2.2.10. Sual: *İL-in kuzovu domkrata qaldırılmamışdan əvvəl hansı işlər texniki təhlükəsizlik qaydalarına əsasən aparılmalıdır?*

Cavab: Kuzov qaldırılmamışdan əvvəl domkratlar dayaq-lara uyğun nizamlanmalı, domkratların dayaqlarına qalınlığı 25-30 mm olan taxta aralıqlar qoyulmalıdır. Kuzov qaldırılarkən və endirilərkən, kuzovun damında, içərisində və altında adamların olmamasına əmin olmaq lazımdır.

2.2.11. Sual: *İL-in kuzovunun qaldırılması və endirilməsi kimin rəhbərliyi altında və necə aparılmalıdır?*

Cavab: Kuzovun qaldırılması və endirilməsi ustanın (briqadirin) rəhbərliyi altında aparılmalıdır. Kuzovun qaldırılması və endirilməsi bütün domkratlarla eyni zamanda aparılmalıdır. Əvvəlcə kuzovu 50-100 mm qaldırmalı, dartı mühərriklərinin və cərəyandaşıyıcı avadanlıqların çıxış kabel-lərinin, hava və qum borularının, ventilyasiya, baş və yan

dayaqlarının çexollarının, kuzovun asqılarının və rəqs söndürücülərinin çıxarılmasına əmin olmaq lazımdır. Kuzovun mailliyi 100 mm-dən çox olmamalıdır.

Qaldırılma zamanı kuzovun altında hər hansı işin görülməsi zərurəti yaranarsa, gövdəsinin qaldırılması dayanandırılmalı, tumbalar kuzovun altına qoyulmalı, zəruri işlər görüldükdən sonra kuzov yenidən qaldırılmalıdır. Gövdə tam qaldırıldıqdan sonra o, qaynaq işlərinin aparılması üçün torpaqlanmalıdır.

2.2.12. Sual:*İL-in kuzovunun altından arabacıqların çıxarılması və qoyulması kimin rəhbərliyi altında aparılmalıdır?*

Cavab: Kuzovun altından arabacıqların çıxarılması və qoyulması ustanın (briqadirin) rəhbərliyi altında aparılmalıdır. Arabacıqlar xüsusi bölməyə gətirildikdən sonra onların altı başmaqqlanmalı və taxta pazla bərkidilməlidir.

2.2.13. Sual:*İL-nin kuzovu qaldırıldıqdan və arabacıqlar çıxarıldıqdan sonra, təlimata əsasən kuzovun altına nə qoyulmalıdır?*

Cavab: Gövdə qaldırıldıqdan və arabacıq çıxarıldıqdan sonra kuzovun altına müvəqqəti arabacıq, tumba və ya qoruyucu qaykası olan domkrat qoyulmalıdır.

2.2.14. Sual:*İL-in təmiri zamanı təkər-motor blokunu hərəkət etdirərkən harada dayanmaq olmaz?*

Cavab: Təkər-motor blokunu hərəkət etdirərkən baxış kanavasında dayanmaq qadağandır.

2.2.15. Sual:*İL-də akkumulyator batareyasını yükləyərkən təlimata əsasən hansı qadağalar qoyulur?*

Cavab: Konveyer xəttində dartı mühərrikinin lövbərinin təmirində aşağıdakılar qadağandır:

- hərəkət edən konveyerin düyməciklərini ustanın (briqadirin) icazəsi olmadan işlətmək;
- lövbər konveyerində olarkən, konveyerin qırağında dayanmaq və ya kanavaya düşmək;

- hərəkət edən konveyerin zəncirinə və üfürmə kamerasına əllə toxunmaq.

2.2.16. Sual: *İL-də elektrik maşınlarının və aparatlarının tozdan təmizlənməsi təlimata əsasən necə aparılmalıdır?*

Cavab: İL-də (dizel-qatarda) elektrik maşınlarını və aparatlarını yerində tozdan təmizləmək üçün sıxılmış hava ilə 0,3 MPa-dan çox olmayan təzyiq altında xüsusi qurğuda, mühafizə maskası və respirator geyməklə aparılmalıdır. Bu vaxt kənar şəxslər orada dayanmamalıdır.

2.2.17. Sual: *İL-in elektrik maşınlarının elektrik izolyasiyasının sınağı təmirdən sonra hansı şəraitdə yoxlanmalıdır?*

Cavab: Təmirdən sonra elektrik maşınlarının elektrik izolyasiyasının sınağı xüsusi avadanlıqları olan stendlərdə aparılmalıdır. Sınaq aparılmamışdan əvvəl elektrik maşınlarının düzgün qoşulması, torpaqlanması və kənar şəxslərin sınaq meydançasında olmaması yoxlanılmalıdır.

2.2.18. Sual: *İL-in akkumulyator batareyasına baxış təlimata əsasən necə aparılmalıdır?*

Cavab: Akkumulyator batareyasına baxış keçirərkən akkumulyator fənərindən və gərginliyi 42 V-dan yuxarı olmayan səyyar işıqdan istifadə edilməlidir.

Akkumulyator batareyasında elementarası birləşdiriciləri, dəstəyi izolyasiyalı xüsusi açarlar bərkidilməlidir. Akkumulyator batareyaları deponun ərazisində xüsusi arabacıqlar vasitəsi ilə daşınmalıdır.

2.2.19. Sual: *Elektron bloklara baxış, təlimata əsasən necə aparılmalıdır?*

Cavab: Elektron bloklara baxış, eləcə də klemma reykasında qaykaların bərkidilməsi və qoruyucuların dəyişdirilməsi, ancaq elektrik mənbəyi söndürüldükdən sonra aparılmalıdır.

2.2.20. Sual: *İL-də blokların sazlanması və yoxlanması təzlikəsizlik qaydalarına əsasən necə nəfər tərəfindən aparılmalıdır?*

Cavab: İL-də blokların sazlanması, tənzimlənməsi və yoxlanması iki nəfərdən az olmayan briqada tərəfindən aparılmalıdır. Sexdə blokların təmiri, yoxlanması və sazlanması bir nəfər tərəfindən aparıla bilər.

2.2.21. Sual: *Naqillərin lehimlənməsi təlimata əsasən necə aparılmalıdır?*

Cavab: Naqilləri lehimləyərkən, lehimin ələ, sifətə və gözə sıçramaması üçün onları dartıb aralamaq və silkələmək olmaz. Fasilədə lehim aləti altlığa qoyulmalıdır. Alətin istilik keçirən hissəsinə toxunmaq olmaz.

2.2.22. Sual: *İL-də kuzovun içərisinə blokları yerləşdirərkən təlimata əsasən neçə Volt gərginlikli işıqlandırıcıdan istifadə edilməlidir?*

Cavab: Kuzovda blokları yerləşdirərkən təbii işıqlanma kifayət qədər olmadıqda gərginliyi 12 V-dan çox olmayan işıqdan istifadə edilməlidir.

2.2.23. Sual: *İL-in və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərin iş vaxtı əməyin mühafizəsinə dair vəzifə borcları hansılardır?*

Cavab: İL-in və dizel qatarının təmirində işləyən çilingərlərin iş vaxtı əməyin mühafizəsinə dair vəzifələri aşağıdakılardır:

- əməyin təhlükəsiz üsullarını tətbiq etmək;
- alətləri, cihazları, ləvazimatları, avadanlıqları, fərdi mühafizə vasitələrini saz və təmiz vəziyyətdə saxlamaq;
- vəzifəsinə aid və ya ustanın (briqadirin) verdiyi işi yerinə yetirmək;
- lokomotivin (MVHH) maşinisti, nəqliyyat vasitələrinin sürücüsü və krançı tərəfindən verilən qadağanedici xəbərdarlıqların, göstərici siqnalların, eləcə də yazılı plakatların tələblərini yerinə yetirmək;
- depo ərazisində piyadalar üçün nəzərdə tutulmuş yollardan, keçid və dəhlizlərdən keçmək;

- təhlükəli hündürlük yerindən təhlükəsiz hündürlüyə keçmək.

2.2.24. Sual: İL-in və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərə əməyin mühafizəsinə dair nələr qadağan olunur?

Cavab: İL-in və dizel qatarının təmirində işləyən çilingərlərə əməyin mühafizəsinə dair aşağıdakılar qadağan olunur:

- usta (briqadir) tərəfindən təhlükəsizlik qaydalarına riayət olunması barədə təlimatlandırılmamış işə başlamaq;

- qaldırılmış yükün altında dayanmaq;

- qoruyucu torlarla və şitlərlə mühafizə olunmayan fırlanan hissələrin yaxınlığında işləmək;

- tam dayandırılmamış fırlanan hissələrdən qoruyucu çəpərlənməni açmaq;

- elektrik naqillərinə və kabellərə toxunmaq;

- özbaşına sexdə olan elektrik avadanlıqlarını və qurğularını təmir etmək;

- ümumi işıqlandırma sisteminin armaturuna, qırılmış elektrik naqillərinə, əsasən cərəyan keçirə bilən yerdə, cərəyan daşıyıcısının sıxaclarına toxunmaq;

- zərurət yaranmamış mexaniki və cərəyandaşıyıcı avadanlıqlardan mühafizə örtüklərini və çəpərlənməni açmaq;

- vəzifəsinə aid olmayan maşın, mexanizm və avadanlıqları qoşmaq və söndürmək (qəza vəziyyətlərindən başqa);

- hərəkət edən nəqliyyatın qabağından qaçmaq;

- İL-i (dizel qatarını) təmirə qoyarkən və təmirdən çıxararkən baxış kanavasında dayanmaq;

- manevr vaxtı İL-in (dizel qatarının) altında və ya damında hər hansı bir iş görmək;

- hərəkət heyətinin hərəkət etdiyi ərazidə və depoda «**Ehtiyatlı olun !**» «**Əndazəsiz yer**» plakatu asılmış yerdə dayanmaq;

- iş vaxtı alkoqol, toksik və narkotik vəziyyətdə olmaq.

2.2.25. Sual: *İL-in və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər yanğın təhlükəsizliyinin hansı tələblərini yerinə yetirməlidirlər?*

Cavab: İL-in və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər yanğın təhlükəsizliyinin aşağıdakı tələblərini yerinə yetirməlidirlər:

- siqareti müəyyən olunmuş yerdə çəkmək;
- qaz-qaynaq aparatına, qaz balonuna, tezalısan məhlulların, materialların və rəngləmə kameralarına açıq odla yaxınlaşmamaq;
- İL-nin (dizel-qatarının) dizel və akkumulyator şöbəsinə açıq odla daxil olmamaq;
- əli çirkli və yağlı oksigen balonuna toxunmamaq;
- yanğın söndürən vasitələrdən istifadə etməyi bacarmaq.

2.2.26. Sual: *İL-in və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər dəmir yolunda olarkən hansı tələblərə əməl etməlidir?*

Cavab: İL-in və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər dəmir yolunda olarkən aşağıdakı tələblərə əməl etməlidir:

- depoya işə gələrkən və işdən gedərkən müəyyən olunmuş marşrut üzrə hərəkət etmək;
- yolun kənarından və ya yolların arasından keçərkən yanaşı yollarla hərəkət edən lokomotivin və vaqonun hərəkətinə xüsusi diqqət yetirmək;
- yolu düzbucaq altında ən qısa yolla keçmək və relsin üstündən addımlamaq, yaxınlaşan lokomotivin və ya vaqonların təhlükə törətməyəcəyi məsafəyə əmin olmaq;
- yolu keçməmişdən əvvəl, hərəkət tərkibi olan yolda vaqonun keçid meydançasından istifadə etmək və yanaşı yolda hərəkət edən lokomotivin (vaqonun) yoxluğuna əmin olmaq;
- keçid meydançasından düşərkən üzü vaqona tərəf olmaqla tutacaqdan tutmaq və heç bir maneənin olmamasına əmin olmaq;

- bir-birindən aralanmış vaqonların, elektrik qatarlarının, lokomotivlərin, avtoqoşquların arasından ən azı 10 metr məsafədən keçmək;

- yolda qrup halında dayanmış vaqonların, lokomotivlərin qabağından ən azı 5 metr aralı məsafədən keçmək.

2.2.27. Sual: *İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərə dəmir yolunda olarkən hərəkətin təhlükəsizliyinə dair nələr qadağan olunur?*

Cavab: İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərə dəmir yolunda olarkən hərəkətin təhlükəsizliyinə dair aşağıdakılar qadağan olunur:

- relsin və yoldəyişdiricinin hərəkət edən hissəsi üzərində dayanmaq və oturmaq;

- lokomotivin və vaqonun ayaqaltısında, pilləkənində oturmaq və hərəkət vaxtı düşmək;

- yol dəyişdiricinin üstündən keçmək;

- yaxınlaşan hərəkət tərkibinin qabağından qaçmaq;

- yolu hərəkət tərkibinin altından keçmək və ya avtoqoşquya dırmaşmaq.

2.2.28. Sual: *İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər zədə aldıqda nə etməlidirlər?*

Cavab: İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingər zədə aldıqda zərərçəkən və onun yanındakı çilingərlər işi dayandırmalı, ilk tibbi yardımın göstərilməsi üçün tədbirlər görməli və baş vermiş hadisə barədə rəhbərliyə məlumat verməlidir.

2.2.29. Sual: *İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər təkər-motor blokunu İL-in altından çıxararkən nələrə riayət etməlidir?*

Cavab: İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər təkər-motor blokunu İL-in altından çıxararkən aşağıdakılara riayət etməlidir:

- İL-dən çıxarılacaq təkər cütü təkərqaldırıcı qurğunun mərkəzində yerləşdirilməli;

- çıxarılacaq təkər cütünün altına qabaqdan və arxadan paz qoyulmalı;

- təkər cütü ilə çıxarılacaq dartı mühərriki domkrata qoyulmalı;

- texnoloji boltla və ya xüsusi pərçimlə traversli asılqanın yayı sıxılmalıdır.

2.2.30. Sual: *İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərə konveyer xəttində dartı mühərriklərinin sökülməsi və yığılması vaxtı nələr qadağan edilir?*

Cavab: İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərə konveyer xəttində dartı mühərriklərinin sökülməsi və yığılması vaxtı aşağıdakılar qadağan edilir:

- təhlükəsizlik tədbiri görmədən və qonşuluqda olan işçiləri xəbərdar etmədən arabacığı hərəkətə gətirmək;

- dartı mühərrikli və ya mühərriksiz iş yerindən ən azı 1 metr məsafədə arabacığı hərəkətə gətirmək;

- hərəkət edən arabacığın qabağından yolu keçmək;

- hərəkət edən arabacıqda hər hansı bir iş görmək;

- yastıqlı lövhəni çıxartdıqdan sonra presi işlək vəziyyətdə saxlamaq.

2.2.31. Sual: *İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərə konveyer xəttində dartı mühərriklərinin lövbərinin təmirində nələr qadağan edilir?*

Cavab: İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlərə konveyer xəttində dartı mühərriklərinin lövbərinin təmirində aşağıdakılar qadağan edilir:

- hərəkət edən konveyerin düyməciklərini ustanın (briqadirin) icazəsi olmadan işlətmək;

- lövbər konveyerdə olarkən onun qırağında dayanmaq və ya kanavaya düşmək;

- hərəkət edən konveyerin zəncirinə və üfurmə kamerasına əllə toxunmaq.

2.2.32. Sual: *İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər elektrik maşınlarının kollektorunu təmizləyərkən və cilalayarkən hansı tələbləri gözləməlidir?*

Cavab: İL və dizel-qatarının təmirində işləyən çilingərlər elektrik maşınlarının kollektorunu təmizləyərkən və cilalayarkən aşağıdakı tələbləri gözləməlidir:

- dartı mühərriklərinin ayırıcılarını açmaq;
- dartı mühərrikinin kollektorunu cilalayan çilingərin göstərişi olmadan İL-i (dizel-qatarının vaqonunu) hərəkətə gətirmək;
- dartı mühərrikinin kollektorunu təmizləyərkən və cilalayarkən hərəkət edən İL-in (dizel-qatarının) arabacığında dayanmaq;
- ustanın (briqadirin) iştirakı ilə İL-i (dizel-qatarının vaqonunu) 3-5 km/saat sürətlə hərəkət etdirmək;
- kollektoru təmizləyərkən və cilalayarkən mühafizə eynəyindən istifadə etmək lazımdır.

2.2.33. Sual: *Motor-vaqonun hərəkətli hissəsində (MVHH-də) işləyən çilingərlər texniki təhlükəsizliyə aid nələri bilməlidir?*

Cavab: MVHH-də işləyən çilingərlər texniki təhlükəsizliyə dair aşağıdakıları bilməlidir:

- istehsalatda iş vaxtı insana təsir göstərən təhlükəli və zərərli amilləri;
- zərərçəkənə ilk tibbi yardımın göstərilməsini;
- dərmanlar və sarğı materialları olan çantanın yerini;
- təhlükəsizlik texnikası, istehsalat sanitariyası və yanğın təhlükəsizliyi tələblərini;
- ümumi elektrotexnikanın əsas qanunlarını;
- MVHH-dəki elektrik maşınlarının, cihazlarının, mexaniki və pnevmatik avadanlıqlarının təyinatını, quruluşunu və iş prinsiplərini;
- depoda olan MVHH-nin elektrik sxemini;
- MVHH-nin təmirindən istifadə edilən sınaq stendlərinin, ölçü cihazlarının, ləvazimatlarının, mexanizmlərinin, elektrik və

pnevmatik alətlərinin istismarı üzrə təlimatlarını;

- MVHH-nin texnoloji prosesini.

2.2.34. Sual: MVHH-də işləyən çilingərlərə nələr qadağan olunur?

Cavab: MVHH-də işləyən çilingərlərə aşağıdakılar qadağan olunur:

- usta (briqadir) tərəfindən təhlükəsizlik qaydalarına riayət olunması barədə təlimatlandırılmamış işə başlamaq;
- qaldırılmış yükün altında dayanmaq;
- qoruyucu torlarla və şitlərlə mühafizə olunmayan fırlanan hissələrin yaxınlığında işləmək;
- tam dayandırılmamış fırlanan hissələrdən qoruyucu çəpərlənməni açmaq;
- elektrik naqillərinə və kabellərə toxunmaq;
- özbaşına sexdə olan elektrik avadanlıqlarını və qurğularını təmir etmək;
- ümumi işıqlandırma sisteminin armaturuna, qırılmış elektrik naqillərinə, asan cərəyan keçirə bilən cərəyan daşıyıcılarının sıxaclarına toxunmaq;
- zərurət yaranmamış mexaniki və cərəyandaşıyıcı avadanlıqlardan mühafizə örtüklərini və çəpərlənməni açmaq;
- vəzifəsinə aid olmayan maşın-mexanizm və avadanlıqları qoşmaq və ya söndürmək (qəza vəziyyətlərindən başqa);
- hərəkət edən nəqliyyatın qabağından qaçmaq;
- MVHH-ni təmirə qoyarkən və təmirdən çıxararkən baxış kanavasında dayanmaq;
- manevr vaxtı MVHH-in altında və ya damında hər hansı bir iş görmək;
- hərəkət heyətinin hərəkət etdiyi ərazidə və depoda «**Ehtiyatlı olun!**», «**Əndazəsiz yer**» plakası asılmış yerdə dayanmaq;
- iş vaxtı alkoqol, toksik və narkotik vəziyyətdə olmaq.

2.2.35. Sual: MVHH-dən necə düşmək lazımdır?

Cavab: MVHH-dən düşərkən aşağıda kənar əşyaların olmamasına əmin olmaq, MVHH-ə qalxarkən və düşərkən üzü kuzova tərəf dayanıb, hər iki əl ilə tutacaqdan tutmaq lazımdır. Pilləkəndən tullanmaq qadağandır.

2.2.36. Sual: *Yemək yeməmişdən əvvəl çilingər təlimata əsasən hansı sanitariya tələbləri yerinə yetirməlidir?*

Cavab: Yeməkdən əvvəl əllər sabunla isti su ilə yuyulmalıdır. Yeməyə xüsusi ayrılmış yerdə icazə verilir. Qida məhsullarını iş yerində saxlamaq və sonra yemək qadağandır.

2.2.37. Sual: *Qələvi, turşu, yağ və neft məhsulları ilə işləyərkən təlimata əsasən nələrdən istifadə etmək lazımdır?*

Cavab: Qələvi, turşu, yağ və digər neft məhsulları ilə işləyərkən xüsusi pasta və yağlardan istifadə edilməlidir.

2.2.38. Sual: *Gecə binadan çıxarkən gözün qaranlığa alışması üçün nə etmək lazımdır?*

Cavab: Gecə binadan çıxarkən, gözün qaranlığa alışması üçün bir qədər astanada dayanmaq lazımdır.

2.2.39. Sual: *MVHH-də işləyən çilingər işə başlamazdan əvvəl hansı alət və ləvazimatları yoxlamalıdır?*

Cavab: Çilingər işə başlamazdan əvvəl bütün alət və ləvazimatların, qaldırıcı mexanizmlərin və səyyar nərdivanların vəziyyətini yoxlamalıdır.

2.2.40. Sual: *MVHH-in elektrik maşın və aparatlarını sıxılmış hava ilə təmizləyərkən hansı fərdi mühafizə vasitələri geyinilməlidir?*

Cavab: Elektrik maşın və aparatları sıxılmış hava ilə üfürülməmişdən əvvəl toz buraxmayan pambıq kağızlı kostyum, respirator və mühafizə eynəyi geyinilməlidir.

2.2.41. Sual: *MVHH-də akkumulyatorçu akkumulyator batareyası ilə işləyərkən təlimata əsasən hansı fərdi mühafizə vasitələri geyinməlidir?*

Cavab: Akkumulyatorçu akkumulyator batareyası ilə işə başlamazdan əvvəl turşuya davamlı pambıq kağızlı kostyum,

rezin əlcək və rezin önlük, dəri ayaqqabı və mühafizə eynəyi geyinməlidir.

2.2.42. Sual: *MVHH-də təlimata əsasən çilingərə nələr qadağan olunur?*

Cavab: Çilingərə təlimata əsasən aşağıdakılar qadağan olunur:

- standartı uyğun olmayan kontrollerin reversiv dəstəyini, düyməli açarların açarını və başqa bloklayıcı qurğulardan və ya onları əvəzləyən ləvazimatlardan istifadə etmək;

- MVHH-də xidmət göstərən işçilərin təhlükəsizliyini təmin edən bloklayıcı qurğuları söndürmək, cərəyanqəbuledicisi qaldırılmış halda elektrik avadanlıqlarının vaqonaltı yeşiklərinin qapaqlarını, örtüklərini və başqa çəpərləyicilərini çıxarmaq;

- kontakt şəbəkəsinin gərginliyi altında EHH-in damına qalxmaq;

- ustanın (briqadirin) iştirakı olmadan gərginlik altında EHH-də işləmək.

2.2.43. Sual: *MVHH-in təlimata əsasən cərəyanqəbuledicisi qalxmış və gərginlik altında olarsa, o zaman hansı işlərin görülməsinə icazə verilir?*

Cavab: Cərəyanqəbuledicisi qalxmış və gərginlik altında olan EHH-də aşağıdakı işlərə icazə verilir:

- maşinist kabinəsində, kuzovda (yüksək gərginlik kəmərasına girməmək şərti ilə), bufer fanarında, kuzov altında, vaqonun daxilindəki işıqlandırma dövrəsində cərəyan kəsildikdən sonra yanmış lampaları dəyişdirmək;

- kabinənin şüşələrini içəridən və çöldən, kuzovun qabaq hissəsini kontakt şəbəkəsindən ən azı 2 metr məsafədə aralı durmaq şərti ilə silmək;

- idarəetmə dövrəsində cərəyanı kəsməklə qoruyucuları dəyişmək;

- avtomat qoruyucusunu qoşduqdan sonra proyektor lampasını dəyişdirmək;

- gövdə altına girmək, əyləc avadanlıqlarına baxmaq və əyləc slindirində ştokun çıxıntısını, buksun qızmasını yoxlamaq.

Elektrik lokomotivində (EL) əlavə olaraq, aşağıdakılara icazə verilir:

- yüksək gərginlikli kamerada olmayan 50V sabit cərəyanlı aparatlara qulluq etmək;

- dielektrik xalça üzərində dayanmaqla, dielektrik əlcək geyinərək ustanın nəzarəti altında qoruyucu dövrəni yoxlamaq;

- qoruyucu örtükləri çıxarmadan və yüksək gərginlikli kameraya daxil olmadan, nəzarət ölçü cihazları vasitəsi ilə elektrik maşınlarının və aparatlarının işinə nəzarət etmək;

- təkər cütlərinin altına qumun verilməsini yoxlamaq;

- kuzovun aşağı hissəsini silib təmizləmək;

- kuzovun altına girmədən mexaniki hissələrə baxmaq, boşalmış bolt və qaykaları bərkitmək;

- kompressorun təzyiqini yoxlamaq;

- hava sistemində qoruyucu klapanları tənzimləmək;

- kabinəni, maşın şöbəsinə, tamburu nəm əskidən istifadə etmədən silib təmizləmək;

Cərəyanqəbuledicisi qaldırılmış EHH-də digər işlərin görülməsi qəti qadağandır.

2.2.44. Sual: MVHH-ni hərəkətə gətirməzdən əvvəl texniki təhlükəsizlik qaydalarına görə çilingər nə etməlidir?

Cavab: MVHH-ni hərəkətə gətirməzdən əvvəl çilingər texniki xidmət və ya təmir üzrə bütün işləri dayandırmalı və kuzovdan (vaqondan, kanavadan) çıxmalıdır.

2.2.45. Sual: Depoda və texniki baxış məntəqəsində MVHH-nin damına qalxan yerdə qırmızı işıq təlimata əsasən nəyi bildirir?

Cavab: Yüksək gərginlikli ayırıcının qoşulması depoda texniki baxış məntəqəsinin (TBM) meydançasında, MVHH-nin damına qalxan yerdə qırmızı işığın yanması, seksiya ayırıcısının «Qoşulu» vəziyyəti kontakt şəbəkəsində gərginliyin olmasını göstərir. Seksiya ayırıcısının ötürücüsünün dəstəyi qıfilla bağlanır.

Depo və TBM-də seksiya ayırıcısının «**Açıq**» vəziyyəti kontakt şəbəkəsində gərginliyin olmamasını bildirir.

2.2.46. Sual: *Kontakt şəbəkəsindən gərginliyin çıxarılmasında yaşıl işıq nəyi bildirir?*

Cavab: Kontakt şəbəkəsindən gərginliyin çıxarılmasında yaşıl işığın yanması, seksiya ayırıcısının açıq vəziyyətdə olduğunu göstərir. Işıqforun işarəsi hər hansı bir səbəbdən yanmadıqda, kontakt şəbəkəsi gərginlik altında sayılır.

Depo növbətçisi və ya işə cavabdeh şəxs kontakt şəbəkəsini torpaqlamalı, ayırıcını qıfilla bağlamalı, açarı özü ilə götürməli və bundan sonra EHH-nin damına çıxmağa icazə verməlidir.

Usta (briqadir) depo növbətçisinin və ya işə cavabdeh şəxsin icazəsi ilə işçilər işə buraxılır. Usta (briqadir) seksiya ayırıcısının «**Açıq**» vəziyyətdə olduğuna və kontakt şəbəkəsinin torpaqlanmasına şəxsən əmin olmalıdır.

2.2.47. Sual: *MVHH baxış kanavasına daxil olduqdan sonra maşinist və usta nəyə riayət etməlidir?*

Cavab: MVHH baxış kanavasına daxil olduqdan sonra maşinist cərəyanqəbuledicini endirməli, depo növbətçisi, usta və ya xüsusi olaraq öyrədilmiş və təyin olunmuş çilingər kontakt şəbəkəsini qidalandıran seksiya ayırıcısını söndürməklə, bu kanavada olan kontakt şəbəkəsindən gərginliyi çıxarmalıdır. Söndürməni aparan şəxs seksiya ayırıcısının açıldığına, onun torpaqlayıcı bıçağının bağlı vəziyyətində ayırıcının və torpaqlayıcının bütövlüyünün pozulmamasına əmin olmalıdır.

MVHH-ni depodan (TBM) çıxararkən, kənar elektrik mənbəyindən qidalanan kabelləri MVHH-dən açıb onları xüsusi ayrılmış yerə qoymaq lazımdır. MVHH-in öz-özünə hərəkət etməməsi üçün təkər cütünün altına əyləc başmaqları qoyulmalıdır.

2.2.48. Sual: *MVHH-nə təmirdən sonra gərginliyin verilməsi, maşın və aparatların yoxlanılması kimin icazəsi ilə aparılır?*

Cavab: MVHH-in təmiri prosesində və təmirdən sonra gərginliyin verilməsi lazım olduqda, cərəyanqəbuledicinin qaldırılması, maşın və aparatların qoşulması və yoxlanılması, ancaq ustanın (briqadirin), depo növbətçisinin icazəsi ilə aparılmalıdır.

2.2.49. Sual: *MVHH-də kontakt şəbəkəsindən gərginliyin təcili çıxarılması zərurəti yaranarsa təlimata əsasən çilingər hansı işləri yerinə yetirməlidir?*

Cavab: Kontakt şəbəkəsindən gərginliyin təcili çıxarılması zərurəti yaranarsa, çilingər tərəfindən seksiya ayırıcısının söndürülməsinə icazə verilir, o bu haqda depo növbətçisinə, ustaya (briqadirə) məlumat verməli və ayırıcının kənar şəxslər tərəfindən qoşulmaması üçün tədbir görməlidir.

2.2.50. Sual: *MVHH-də 400 V-a qədər gərginlikli kabelləri rozetkaya qoşmamışdan əvvəl usta hansı işləri görməlidir?*

Cavab: Elektrik mənbəyi 400 V-a qədər gərginlikli kabelləri EHH-in kuzovunun altındakı rozetkaya qoşmazdan əvvəl usta (briqadir, depo növbətçisi) EHH-də işləyən bütün işçiləri xəbərdar etməli, yüksək gərginlikli kameranı bağlamalı, damda, kabinədə, kuzovda və kanavada işlər dayandırılmalı və işçilər təhlükəsiz sahəyə çəkilməlidirlər.

2.2.51. Sual: *Təkər-motor blokunu EL-in altından çıxararkən hansı işləri aparmaq lazımdır?*

Cavab: Təkər-motor blokunu EL-in altından çıxararkən aşağıdakılara riayət edilməlidir:

- EL-dən çıxarılacaq təkər cütü təkər qaldırıcı qurğunun mərkəzində yerləşdirilməli;
- çıxarılacaq təkər cütünün altına qabaqdan və arxadan əyləc başmağı qoyulmalı;
- təkər cütü ilə çıxarılacaq dartı mühərriki domkrata qoyulmalıdır.

Dartı mühərrikini arabacığın çərçivəsindən ayırarkən sıxılmış travelsi tullamaq və ona zərbə endirmək qadağandır.

2.2.52. Sual: MVHH-də kuzovun qaldırılması və endirilməsi təlimata əsasən kim tərəfindən aparılır?

Cavab: Kuzovun qaldırılması və endirilməsi ustanın (briqadirin) rəhbərliyi altında aparılmalıdır. Kuzovun qaldırılması və endirilməsi bütün domkratlarla eyni zamanda aparılmalıdır. Əvvəlcə kuzov 50-100 mm qaldırılmalı, dartı mühərriklərinin və cərəyandaşıyıcı avadanlıqların çıxış kabel-lərinin, hava və qum borularının, ventilyasiya, baş və yan dayaq-ları çexollarının, deşikvari asılqanların və rəqs söndürü-cülərinin çıxarılmasına əmin olmaq lazımdır. Kuzovun mailiyi 100 mm-dən çox olmamalıdır.

Qaldırma vaxtı kuzovun altında hər hansı bir işin görülməsi zərurəti yaranarsa, kuzovun qaldırılması dayandırılmalı, tumbalar kuzovun altına qoyulmalı, zəruri işlər görüldükdən sonra kuzov yenidən qaldırılmalıdır. Kuzov tam qaldırıldıqdan sonra, qaynaq işlərinin aparılması üçün torpaqlanmalıdır.

2.2.53. Sual: MVHH-in kuzovunda qaynaq və digər odlu işlər aparılarkən təlimata əsasən nələrə əməl etmək lazımdır?

Cavab: MVHH-in kuzovunda qaynaq və digər odlu işlər aparılmazdan əvvəl iş yeri ilkin yangınsöndürənlə (odsöndürənlə, su və qumla) təmin olunmalı və yangın təhlükəsizliyinə cavabdeh şəxs təyin edilməlidir. Əlavə olaraq, alışqan materiallar (sürtgü yağları, silgi materialları və s.) metalın qızdırılacağı məsafədən 2 metr radiusunda yığışdırılmalıdır.

2.2.54. Sual: MVHH-də kuzovun qabaq hissəsini təmizləyərkən və rəngləmə işləri apararkən nələrdən istifadə olunur?

Cavab: MVHH-də kuzovun qabaq hissəsini təmizləyərkən və rəngləyərkən proyektorun şüşəsini, şüşətemizləyənləri dəyişdirərkən xüsusi körpülərdən və nərdivanlardan istifadə edilməlidir.

2.2.55. Sual: MVHH-də klapanları, rezervuarları və əyləc qol ötürməsinin hissəsini təlimata əsasən necə dəyişdirmək lazımdır?

Cavab: Klapanları, rezervuarları, əyləc qəliblərini və əyləc qol ötürməsinin hissəsini dəyişdirərkən, əyləc silindirini açarkən havapaylayıcı açıq vəziyyətdə olmalı və rezervuardan hava buraxılmamalıdır. Təzyiq altında olan kranı, klapanı, tıxacı, pnevmatik cihazları açmaq qadağandır.

2.2.56. Sual: *MVHH-də əyləc magistralının birləşdirici xortumlarını açmazdan əvvəl nəyi bağlamaq lazımdır?*

Cavab: Əyləc magistralının birləşdirici xortumlarını açmazdan əvvəl sonluq kran bağlanmalıdır.

2.2.57. Sual: *MVHH-də sonluq kran dəyişdirilərkən əvvəlcə nə etmək lazımdır?*

Cavab: Sonluq kranı dəyişdirməmişdən əvvəlcə əyləc magistralı qidalanma mənbəyindən açılmalıdır.

2.2.58. Sual: *MVHH-də kuzovun altındakı əyləc avadanlıqlarını təmir edərkən nə etmək lazımdır?*

Cavab: MVHH-də kuzovun altındakı əyləc avadanlıqlarını təmir edərkən, əyləc silindirinin başlığı tərəfində durmaq və ştokun başlığına toxunmaq qadağandır.

2.2.59. Sual: *MVHH-də mexaniki avadanlıqları təmir edərkən təlimata əsasən nələrə əməl olunmalıdır?*

Cavab: Mexaniki avadanlıqları təmir edərkən, avtoəyləc söndürülməli, ehtiyat və iki kameralı rezervuardan hava buraxılmalı, ehtiyat rezervuarın kranı bağlanmalıdır.

2.2.60. Sual: *MVHH-də dartı mühərrikini gərginlik mənbəyinə qoşub yoxlayarkən texniki təhlükəsizlik qaydalarına necə riayət olunmalıdır?*

Cavab: Dartı mühərrikinə gərginlik verməklə, dişli çarxlar və fırlanan avadanlıqlar yoxlanılır. Bu zaman MVHH-də bütün işləri dayandırmaq, işçilərin təhlükəsiz sahəyə çəkilməsinə əmin olmaq lazımdır.

2.2.61. Sual: *MVHH-in damında qoruyucu çəpərlənmə olmadıqda təlimata əsasən kim işləyə bilər?*

Cavab: MVHH-in damında, qoruyucu çəpərlənmə olmadıqda ancaq xüsusi təlimatlandırılmış çilingər işləyə bilər.

MVHH-in damında bir seksiyadan digər seksiyaya keçmək (qaçmaq, tullanmaq) qadağandır. Damda boltları açarkən və bağlayarkən, açarın hərəkəti özünə tərəf olmalı, üz isə damın kənar tərəfi istiqamətində olmalıdır. Damda kənar detalların və alətlərin saxlanması qadağandır.

2.2.62. Sual: Kontakt şəbəkəsinin naqilləri qırılıb lokomotivin üstünə düşdükdə lokomotiv briqadası təlimata əsasən necə hərəkət etməlidir?

Cavab: Kontakt şəbəkəsinin naqilləri qırılıb lokomotivin (MVHH) üstünə düşdükdə lokomotiv briqadası lokomotivdən (MVHH) düşərkən və qalxarkən dielektrik əlcəklərdən istifadə etməli, hərəkət heyətindən 8 metr məsafədə kiçik addımlarla ayağı yerdən aralamaqla (0,1 metrden çox olmayaraq) hərəkət etməlidir.

2.2.63. Sual: Lokomotiv briqadası əyləclənmiş lokomotivdə hansı işləri apara bilər?

Cavab: Lokomotiv briqadası əyləclənmiş lokomotivdə aşağıdakı işləri apara bilər:

- fasiləsiz avtomatik lokomotiv işarəverici (FALİ) və avtostopun sazlığına nəzarət etməli;
- bloklayıcı qurğuların, qoruyucu vasitələrin, işarə avadanlıqlarının, yanğın əleyhinə qurğuların olmasını yoxlamalı;
- yüksək gərginlikli kameraya dizel söndürüldükdən sonra girməli;
- qatarın birinci vaqonu ilə lokomotivin qoşulmasını yoxlamalı;
- əyləc magistralını sıxılmış hava ilə doldurub avtoəyləci yoxlamalı;
- şüşələri, kuzovun aşağı və qabaq hissələrini silib təmizləməli, kabinə və maşın şöbəsinin zalını yığışdırmalı;
- cərəyanı kəsilmiş işıqlanma dövrəsində, kabinədə, maşın şöbəsinə, kuzovun altında, projektorda yanmış lampaları dəyişdirməli;
- idarəetmə dövrəsində qoruyucuları dəyişdirməli;

- mexaniki və əyləc avadanlıqlarına baxış keçirmək və boşalmış hissələri bərkitməlidir.

Bütün göstərilən əməliyyatlar tələsmədən və diqqətlə yerinə yetirilməlidir.

2.2.64. Sual: *Lokomotiv briqadası lokomotivdə yanğın təhlükəsizliyinin hansı tələblərinə əməl etməlidir?*

Cavab: Maşinist lokomotivdə yanğın təhlükəsizliyinə cavabdehdir.

Lokomotiv briqadaları yanğın təhlükəsizliyinin aşağıdakı tələblərinə əməl etməlidir:

- maşinist kabinəsi və maşın zalı təmiz saxlanılmalı, kənar əşyalarla kabinənin doldurulmasına yol verilməməli;

- alətlər, işarə əşyaları, silgi materialları qutularda, sürtgü materialları dəmir qablarda, izolyasiyaedici qoruyucu vasitələr, yanğın avadanlıqları ayrılmış xüsusi yerlərdə saxlanılmalı və təyinatı üzrə istifadə edilməlidir. Elektrik qatarlarında silgi və sürtgü materialları vaqonun altında qutuda saxlanılmalı;

- bütün mühafizə avadanlıqları saz vəziyyətdə saxlanılmalı;

- maşın zalında lokomotiv briqadasının və digər şəxslərin siqaret çəkməsi, həmçinin od yandırılması qadağandır.

2.2.65. Sual: *Lokomotiv briqadalarının təhlükəsizlik tələblərinin yerinə yetirilməsində maşinist köməkçisinə cavabdehlik və nəzarət kimə həvalə olunur?*

Cavab: Maşinist köməkçisi tərəfindən təhlükəsizlik tələblərinin yerinə yetirilməsinə görə cavabdehlik və nəzarət maşinistə həvalə olunur.

2.2.66. Sual: *Lokomotiv briqadası, lokomotiv depoya və ya texniki baxış məntəqəsinə daxil olarkən və çıxarkən təlimat əsasən nələrə baxmalıdırlar?*

Cavab: Lokomotiv briqadası, depoya və ya lokomotivlərin texniki baxış məntəqəsinə daxil olarkən və oradan çıxarkən lokomotivin (MVHH) damında, altında, pilləkənində, eləcə də baxış xəndəklərində adamların olmamasına, eləcə də qapıların açıq vəziyyətdə olmamasına əmin olmalıdır.

2.2.67. Sual: *İL-in deponun təmir yoluna qoyulması və çıxarılması lokomotiv briqadası tərəfindən necə aparılır?*

Cavab: İL-in deponun təmir yoluna qoyulması və oradan çıxarılması, dizeli söndürülmüş halda dartı mühərrikləri kənar elektrik mənbəyindən qidalandırılmaqla və ya işlək İL-in köməyi ilə aparılır. İşlək İL-in binaya daxil olmaması üçün təmirə qoyulan və oradan çıxarılan İL arasında vaqon və ya digər hərəkət tərkibi olmalıdır.

2.2.68. Sual: *Lokomotivin depoya və ya texniki baxış məntəqəsinə daxil olmasını və çıxmasını lokomotiv briqadası kimin rəhbərliyi altında yerinə yetirir?*

Cavab: Lokomotivin (MVHH) depoya və ya texniki baxış məntəqəsinə daxil olması və oradan çıxması, yerli təlimata uyğun olaraq bir nəfərin yəni depo növbətçisinin (baş ustanın, növbədə olan ustanın, briqadirin) nəzarəti altında aparılmalıdır.

Lokomotivi (MVHH) xəndəyə (kanavaya) qoyarkən və oradan çıxarkən sürət 3 km/saat-dan artıq olmamalıdır. Təkanla hərəkət qadağandır.

2.2.69. Sual: *Lokomotiv briqadası EL-in (MVHH) qəbulunda təlimata əsasən nələri yoxlamalıdır?*

Cavab: EL-in (MVHH) qəbulundan və texniki baxışdan əvvəl gərginliyin kontakt şəbəkəsindən çıxarılmasını təsdiq edən işarənin göstəricisinə, seksiya ayırıcı dəstəyin vəziyyətinə və kontakt şəbəkəsinin torpaqlanmasına, kənar elektrik mənbəyindən qidalanan kabelinin lokomotivdən açılmasına əmin olmaq lazımdır.

Qırmızı işığın yanmaması, kontakt şəbəkəsinin gərginlik altında olmasını göstərir.

2.2.70. Sual: *Kimin icazəsi ilə EL-in qəbulu lokomotiv briqadası tərəfindən aparılır?*

Cavab: EL-in (MVHH) qəbulu və baxışı, ancaq depo növbətçisinin və ya digər cavabdeh şəxsin icazəsi ilə aparılır.

2.2.71. Sual: *Cərəyanqəbuledici qaldırılmazdan əvvəl lokomotiv briqadaları nələri yoxlayıb sonra cərəyanqəbuldicini qaldırmalıdırlar?*

Cavab: Cərəyanqəbuledicini qaldırmazdan əvvəl maşinist öz köməkçisini xəbərdar etməli və hər ikisi aşağıda göstərilənlərə əmin olmalıdırlar:

- yüksək gərginlikli kamerada və kuzovda adamların olmamasına;

- yüksək gərginlikli kameranın qapısının bağlı olmasına və lövhənin qoyulmasına;

- vaqonaltı qutuların, dama çıxan pilləkənin, eləcə də elektrik maşınlarının lüklərinin bağlı olmasına;

- kənar əşyaların, material və ehtiyat hissələrinin, alətlərin yığışdırılmasına;

- təmir edilən maşın və aparatlardan müvəqqəti torpaqlayıcıların və birləşdiricilərin açılmasına;

- təztəsirli açarın açılmasına və kontrollerin dəstəyinin «0» vəziyyətinə qoyulmasına;

- dam və ya baş ayırıcının qoşulmasına;

- adamların təhlükəsiz sahəyə çəkilməsinə.

Bundan sonra maşinist yüksək səslə «**Cərəyanqəbuledicini qaldırıram!**» elan etməli və bildiriş səs işarəsi verdikdən sonra, müəyyən olunmuş qaydada cərəyanqəbuledicini qaldırmalıdır.

2.2.72. Sual: *Qatarı hərəkətə gətirməzdən əvvəl lokomotiv briqadaları nələri yoxlamalıdır?*

Cavab: Qatarı hərəkətə gətirməzdən əvvəl, idarə olunan kabinənin (MVHH-in hərəkətində isə işçi tamburun), qeyri işlək kabinənin, vaqonun idarəetmə şkaflarının və xidməti kabinələrin qapıları bağlanmalıdır (kabinədə lokomotiv briqadasından əlavə orada getməyə icazəsi olan iki nəfər gedə bilər).

2.2.73. Sual: *Hərəkət vaxtı lokomotiv briqadasına təlimat əsasən nələr qadağandır?*

Cavab: Hərəkət vaxtı lokomotiv briqadasına təlimata əsasən aşağıdakılar qadağandır:

- yan pəncərədən küləyin qabağını alaraq başı, (erker) kənara çıxarmaq;
- çıxış qapılarını açaraq başı bayıra çıxarmaq (MVHH-də dayanacaqlarda yola düşən hallardan başqa);
- pilləkəndə, ayaqaltıda, meydançada və lokomotivin (MVHH) bayır hissəsində dayanmaq;
- kontrollerin yığılması və artırılması (azalması) vəziyyətində, eləcə də elektrik-istilik sisteminin açılıb-qoşulması zamanı maşın zalına daxil olmaq;
- platformaya yaxınlaşarkən MVHH-in bayır qapısından düşmək.

2.2.74. Sual: *Lokomotiv briqadası lokomotivdən nə vaxt düşməli və təlimata əsasən necə hərəkət etməlidir?*

Cavab: Lokomotiv (MVHH) tam dayandıqdan sonra düşməli, düşərkən düşdüyü yerin təhlükəsiz olduğuna əmin olmalıdır. Briqadanın qaranlıqda düşdüyü yeri işıqlandırmaq lazımdır. Yanaşı yola qatar yaxınlaşarkən və ya oradan keçərkən lokomotivdən düşmək olmaz.

Qatar tam dayandıqdan sonra lokomotivin (MVHH) mexaniki hissəsinə baxış keçirmək və ya təmir etmək olar.

Yanaşı yoldan qatar keçərkən lokomotivə baxış keçirmək və ya təmir etmək qadağandır.

Qatar enişdə və ya yoxuşda nasazlığa görə dayandırılrsa, ilk növbədə qatarın müvafiq qaydada əyləclənməsini təmin etdikdən sonra təmirə başlamaq olar. Belə hallarda lokomotiv briqadasının üzvlərindən biri lokomotivdə qallmalıdır.

2.2.75. Sual: *Qaranlıqda lokomotivə çöldən baxış keçirmək və ya təmir etmək üçün lokomotiv briqadası nədən istifadə etməlidir?*

Cavab: Qaranlıqda lokomotivə (MVHH) çöldən baxış keçirmək və ya təmir etmək üçün səyyar və akkumulyator fənərindən istifadə edilməlidir.

2.2.76. Sual: *Qarşıdan gələn qatarın vəziyyətinə nəzər yetirmək üçün lokomotiv briqadası necə hərəkət etməlidir?*

Cavab: Qarşıdan gələn qatarın vəziyyətinə nəzər yetirmək məqsədi ilə, qarşıdan qatar gələn zaman maşinist köməkçisi öz kreslosundan duraraq sağ tərəfə, kontrollerin yanına keçməli, qarşıdan gələn qatarda əndazədən çıxan yüklər, təkər cütlərinin bukslarında qılgıncım, alov və ya digər nasazlıqları gördükdə dərhal radio-rabitə vasitəsi ilə qatarın maşinistinə və yaxınlıqdakı stansiya növbətçisinə məlumat verməlidir.

2.2.77. Sual: *Qaranlıqda mənzil və stansiyalarda lokomotiv briqadaları projektordan təlimata əsasən necə istifadə etməlidirlər?*

Cavab: Qaranlıqda mənzil və stansiyalarda qarşıdan gələn qatarın lokomotiv briqadasının görmə qabiliyyətinə təsir göstərməməsi məqsədi ilə projektor «**Tutqun işıq**» vəziyyətinə gətirilməli, qarşıdan gələn qatarın baş hissəsi keçdikdən sonra qatarın vəziyyətinə baxmaq üçün projektor «**Parlaq işıq**» vəziyyətinə keçirilməlidir.

Stansiyalarda qatarların görüşməsi zamanı dayanmış qatarlarda projektor söndürülməlidir.

Stansiya işçilərinin görmə qabiliyyətinə təsir göstərməmək üçün stansiyaya daxil olarkən lokomotiv (MVHH) birinci yoldəyişdiricini keçdikdən sonra projektoru «**Tutqun işıq**» vəziyyətinə gətirməli, çıxış yoldəyişdiricisini keçərkən projektor «**Parlaq işıq**» vəziyyətinə keçirilməlidir.

Çeşidləmə stansiyalarında manevr teplovozlarında yolda əşyaların, adamların və hərəkət tərkiblərinin görünmə vəziyyətindən asılı olaraq projektor «**Tutqun işıq**» və ya «**Parlaq işıq**» vəziyyətində olmalıdır.

2.2.78. Sual: *Lokomotiv briqadaları tərəfindən hərəkət vaxtı lokomotivin maşın şöbəsinə baxış necə aparılır?*

Cavab: Hərəkət vaxtı lokomotivin maşın şöbəsinə baxış keçid dəhlizindən maşinistin icazəsi ilə maşinist köməkçisi

tərəfindən keçirilir. Bu zaman kontrollerin dəstəyi «0» və ya «Hərəkət» vəziyyətində olmalıdır.

Maşinist köməkçisi dəhlizdə olarkən hərəkətin təhlükəsizliyinin təmin olunmasında maneə yarandıqda, maşinist kontrolleri aşağı vəziyyətə gətirməli, təztəsirli açarın düyməsini dövrədən ayırmalıdır.

2.2.79. Sual: *Lokomotiv briqadası lokomotivlə nasaz hərəkət vasitəsini apararkən nələri yoxlamalıdır?*

Cavab: Nasaz, işləməyən hərəkət heyəti, digər lokomotivlə aparıldıqda aşağıdakılara əmin olmalıdır:

- işləməyən elektrik hərəkət heyətinin kabinəsində, kuzovun altında və damında bütün işlər dayandırılmalı və adamlar təhlükəsiz zonaya çəkilməli;

- kontrollerin dəstəyi «0» vəziyyətinə qoyulmalı və cərəyanqəbuledici endirilməli;

- köməkçi maşınların və cərəyanqəbuledicinin düyməli açarını açıb lövhədən çıxarmalı, düyməli açar və reversiv dəstək qabaqdakı maşinistdə olmalı;

- elektrik hərəkət heyətində idarəetmə açarlarını söndürməli, həmçinin elektrik qatarlarında idarəetmə sxeminin baş dövrə açarını açmalı;

- dam ayırıcısının, köməkçi maşınların dövrəsini və dartı mühərriklərinin ayırıcıları dövrədən açılmalıdır.

2.2.80. Sual: *Vaqonları elektrik-istilik sistemi ilə təchiz olunmuş EL-də lokomotiv briqadaları tərəfindən hansı təhlükəsizlik tələblərinə əməl olunmalıdır?*

Cavab: Vaqonları elektrik-istilik sistemi ilə təchiz olunmuş EL-də, əlavə olaraq aşağıdakı təhlükəsizlik tələblərinə riayət olunmalıdır:

- lokomotivlə başdakı vaqon arasında elektrik-istilik sistemi birləşdirildikdən sonra lokomotiv qatardan açılanadək elektrik-istilik sisteminin açarı maşinistdə olmalı;

- vaqon qatardan açılarkən və ya qatara qoşularkən, onun hərəkətli hissəsinə baxış keçiriləndə, elektrik-istilik sistemi

lokomotivdən açıldıqda və ya qoşulduqda, maşinist elektrik-istilik sistemini, yüksək gərginlikli və köməkçi dövrəni, teztəsirli açarı dövrədən açmalı, cərəyanqəbuledicini endirməli və elektrik-istilik sisteminin açarını qatarın elektromexanikinə və ya qatar rəisinə verməli;

- elektrik-istilik sisteminin başdakı vaqona qoşulması və açılması qatarın elektromexaniki və ya qatar rəisi tərəfindən dielektrik əlcəklə maşinistin nəzarəti altında aparılmalı və onlar birləşdirməni qurtardıqdan sonra açarı maşinistə verməli;

- açar maşinistdə olmadıqda elektrik-istilik sistemini qoşmaq və qatarı hərəkətə gətirmək qadağandır;

- hərəkət vaxtı bir qrup vaqon qatardan aralandıqda maşinist dərhal elektrik-istilik sistemini söndürməli;

- lokomotivdə elektrik-istilik sisteminin qoruyucusu işə düşərsə, maşinist təkrar bir dəfə də sistemi qoşa bilər. Təkrar iş düşmə halı olduqda, səbəb və nasazlıq aradan qaldırıldıqdan sonra sistem qatarın elektromexanikinə və ya qatar rəisinin şifahi sorğusu əsasında qoşulmalıdır.

2.2.81. Sual: Dizelə, köməkçi avadanlıqlara və elektrik avadanlıqlarına baxış keçirilməzdən əvvəl lokomotiv briqadası hansı işləri görməlidir?

Cavab: Dizelə, köməkçi avadanlıqlara və elektrik avadanlıqlarına baxış keçirilməzdən əvvəl elektrik dövrəsindən cərəyan kəsilməli və akkumulyator batareyasının açarı ayrılmalıdır.

2.2.82. Sual: Lokomotiv briqadası tərəfindən gərginlik altında olan cihazlarda və aparatlarda təmir aparmaq olarmı?

Cavab: Gərginlik altında olan cihazları, aparatları açmaq və onlarda hər hansı nasazlığı düzəltmək qadağandır.

Elektrik dövrəsində cərəyan kəsildikdən sonra avtomat ayırıcının, elektrik aparatlarının və maşınların çıxışlarına naqilləri birləşdirmək və ya baxış keçirmək, eləcə də qoruyucuları dəyişdirmək olar.

2.2.83. Sual: Maşinistin əsas iş yeri kabinədə haradadır?

Cavab: Maşinistin əsas iş yeri kabinədə sağ tərəfdədir.

2.2.84. Sual: *Dzeli işləməyən seksiyada təhlükəsizliyi təmin etmək üçün lokomotiv briqadası hansı tədbirləri görməlidir?*

Cavab: İL-in bir dizeli işləmirsə, hərəkət digər seksiya tərəfindən aparılırsa, işləməyən seksiyada təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün aşağıdakı tədbirlər görülməlidir:

- kontrollerin baş və reversor dəstəyi «0» vəziyyətinə qoyulmalı, idarəetmə düymələri (ışığılandırma düyməsindən başqa) söndürülməməli;

- dartı mühərriklərinin ayırıcıları açıq vəziyyətdə qoyulmalıdır.

2.2.85. Sual: *Lokomotiv briqadası lokomotivi qəbul edərkən lokomotivdə təhlükəsizlik texnikasına aid hansı alət və avadanlıqlar olmalıdır?*

Cavab: Lokomotivi (MVHH) qəbul edərkən aşağıdakı qoruyucu ləvazimatların olması yoxlanılmalıdır:

- dielektrik xalçalar və əlcəklər, əleyhqaz (İL-də qazla yanğınsöndürmə qurğusu olarsa) və səsə qarşı qulaqlıq aparatının olub-olmamasını yoxlamalıdır.

Qoruyucu ləvazimatlar vaxtaşırı, müvafiq qaydada yoxlanılmalıdır. Yoxlama müddətini keçən ləvazimatların istifadəsi qəti qadağandır.

2.2.86. Sual: *EL-i (MVHH) təmir və texniki baxış məntəqəsinin xəndəyinə qoyularkən lokomotiv briqadası hansı işləri görməlidir?*

Cavab: EL (MVHH) təmir və texniki baxış məntəqəsinin xəndəyinə qoyulmazdan əvvəl elektrik cərəyanqəbuledici endirilməli, lokomotiv (MVHH) təmirə qoyulduqdan sonra əl əyləci ilə əyləclənməli, işlək lokomotiv vaqonla təmirə qoyulan lokomotivdən açılaraq kənarlaşdırılmalıdır.

2.2.87. Sual: *Lokomotivlərin seksiyaarası pnevmatik xortumlarının açılması və qoşulması necə aparılır?*

Cavab: Vaqonun və lokomotivin seksiya aralarında pnevmatik xortumlarının, elektrik-istilik sistemlərinin birləşdirilməsi və açılması, eləcə də avtoqoşquların yoxlanması lokomotivin

(MVHH) tam əyləclənməsindən sonra, cərəyanqəbuledici endirilmiş halda şəxsən maşinistin icazəsi ilə aparılmalıdır.

Vaqon və seksiyaarası elektrik birləşdiricilərinin qoşulub-açılması ancaq elektrik cərəyanının dövrədən kəsilmiş halında aparılmalıdır.

Əyləc magistralında birləşdirici xortumu açmazdan əvvəl sonluq kranı bağlanmalıdır.

Əyləc magistralının üfürülməsi üçün birləşdirici xortumu başlıqla saxlamalı, sonra isə kran açılmalıdır.

Qatara qoşulmazdan əvvəl avtoqoşqunun vəziyyətini yoxlamaq üçün maşinist lokomotivi sərnəşin qatarından 5 metr, yük qatarından isə 10 metr məsafədə saxlamalıdır.

2.2.88. Sual: *Kontrollerin vəziyyəti hansı həddən yuxarı olduqda dizel şöbəsinə daxil olmaq qadağandır?*

Cavab: Kontrollerin 10-dan yuxarı vəziyyətində dizel şöbəsinə daxil olmaq qadağandır.

2.2.89. Sual: *Lokomotiv briqadası lokomotiv və MVHH-də sərnəşinlər üçün hər hansı bir təhlükə yarandıqda nə etməlidir?*

Cavab: Lokomotiv briqadaları lokomotivdə və MVHH-də sərnəşinlər üçün təhlükə yarada biləcək hər hansı bir nasazlığı dərhal aradan qaldırmalıdır. Aşkar olunan nasazlıqları yol boyu aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda, həmin təhlükəli yer etibarlı şəkildə çəpərlənməlidir.

Əsas və ya dövriyyə deposuna çatan kimi maşinist nasazlıqlar haqqında lokomotivin texniki vəziyyəti jurnalında qeydiyyat aparmalıdır.

Nasazlıq aradan qaldırılmayanadək lokomotivi istismara buraxmaq olmaz.

2.2.90. Sual: *Hərəkət zamanı elektrik qatarının dam avadanlığında nasazlıq yarandıqda lokomotiv briqadası hansı işləri görməlidir?*

Cavab: Elektrik qatarının dam avadanlığında nasazlıq yarandıqda və hərəkəti davam etdirmək mümkün olmadıqda,

cərəyanqəbuledici endirilib hava kranını seksiyada «Əl ilə – köməkçi kompressor» vəziyyətinə gətirilməlidir.

2.2.91. Sual: Elektrikləşdirilmiş dəmir yolunda lokomotiv briqadasına elektrik hərəkət vasitəsinin damına qalxaraq hər hansı bir iş görməyə icazə verilmir?

Cavab: Elektrikləşdirilmiş dəmir yolunda elektrik hərəkət vasitəsinin damına qalxaraq hər hansı bir iş görmək qəti qadağandır.

Elektrikləşdirilmiş dəmir yolunda lokomotivin (MVHH) damına qalxaraq iş görmək zərurəti yarandıqda, maşinistin şifahi sorğusuna əsasən enerji dispetçeri tərəfindən kontakt şəbəkəsindən gərginlik çıxarılmalıdır. Enerji dispetçerinin əmrinə əsasən elektrik təchizatı distansiyasının 2 işçisi kontakt şəbəkəsini torpaqlamalıdır.

Lokomotiv briqadası kontakt şəbəkəsinin torpaqlanmasına tam əmin olduqdan sonra elektrik təchizatı distansiyasının işçilərinin icazəsi və bilavasitə iştirakı ilə lokomotivin (MVHH) damında iş görə bilər.

Damda nasazlıq aradan qaldırıldıqdan sonra elektrik təchizatı sahəsinin işçiləri torpaqlama ştanqını çıxarmalıdır.

2.2.92. Sual: Qatar tuneldə məcburən dayandıqda lokomotiv briqadası hansı işləri görməlidir?

Cavab: Qatar tuneldə məcburən dayandıqda qatarın dayanması səbəbi dəqiqləşdirilməli və oradan çıxmaq üçün bütün imkanlardan istifadə edilməlidir.

Məcburən dayanmış qatarı tuneldən çıxarmaq qaydası deponun xüsusi təlimatında göstərilməlidir.

Tuneldə qaz iyi hiss edildikdə ələqaz geyilməlidir.

2.2.93. Sual: Lokomotiv briqadası nəyə borcludur?

Cavab: Maşinistlər və maşinist köməkçiləri aşağıda göstərilənlərə əməl etməyə borcludur:

- işə gəlməmişdən qabaq yaxşı istirahət etməli;
- işdə olarkən lokomotiv briqadalarının üstündə: elektrik təhlükəsizliyi üzrə qrupun verilməsini təsdiq edən vəsiqə,

lokomotivi (MVHH) idarə etmək hüququ verən şəhadətnamə, maşinist köməkçisinin vəsiqəsi olmalı;

- lokomotivə (MVHH) qalxarkən və düşərkən üzü pilləkənə tərəf olmaqla tutacaqdan tutmalı;

- lokomotivə (MVHH) texniki baxış keçirərkən xüsusi geyimdə olmalıdır.

2.2.94. Sual: Lokomotiv briqadaları nələri bilməlidir?

Cavab: Maşinist və maşinist köməkçiləri aşağıdakıları bilməlidirlər:

- lokomotivin (MVHH) konstruksiyasının, avadanlıqlarının baş verə bilən nasazlığını və onların aradan qaldırılma üsullarını;

- istehsalatda iş vaxtı insana təsir göstərən təhlükəli və zərərli amilləri;

- zərərçəkənə ilk tibbi yardımın göstərilməsini;

- dərman və sargı materialları olan çantanın yerini;

- yüksək və aşağı gərginlikli elektrik naqillərinin, maşınların, cihaz və aparatların yerini;

- əməyin mühafizəsi, istehsalat sanitariyası və yanğın təhlükəsizliyi qaydalarının tələblərini.

2.2.95. Sual: Depo ərazisində və sexlərdə lokomotiv briqadaları nələrə əməl etməlidir?

Cavab: Depo ərazisində, o cümlədən sexlərdə aşağıdakılara əməl olunmalıdır:

- əməyin təhlükəsizliyi nişanlarının və işarələrinin tələblərinə riayət etmək;

- qaldırılmış yükün altında dayanmamaq;

- baxış xəndəklərini, tunel və keçid körpüçükləri qoyulmuş yerdən keçmək;

- avadanlıqların qoruyucu çəpərlərinə icazəsiz daxil olmamaq;

- elektrik cihazlarına, onlara birləşən naqillərin sonluqlarına, ümumi işıqlandırmanın elementlərinə, kontakt şəbəkəsinin dayaqlarına toxunmamaq;

- kontakt şəbəkəsi naqilini qırılmış və yerə düşmüş vəziyyətdə görün kimi dərhal həmin yer çəpərlənməli və elektrik dispetçerinə məlumat verilməli, gərginlik altında qalıb yerə düşmüş naqıl 8 metrədən yaxın olduqda həmin sahədən kiçik addımlarla (ən çoxu 0,1 m) uzaqlaşmaq;

- gərginlik altında olan elektrik şkaflarını açmamaq;
- hərəkət edən xidməti keçidlərdən istifadə etmək;
- təhlükəsizliyi qorumaq üçün lokomotivin, vaqonun, yük qaldırıcı kranın, avtomobillərin hərəkətinə qarşı diqqətli olmaq;
- lokomotiv (MVHH) təmirə qoyularkən və təmirdən çıxarılararkən «**Ehtiyatlı olun! Əndazəsiz yer**» təhlükəsizlik işarəsi plakatlarının tələblərinə əməl etməlidir.

2.2.96. Sual: *Lokomotiv briqadaları yanğın təhlükəsizliyinin hansı tələblərinə əməl etməlidir?*

Cavab: Maşinist lokomotivdə yanğın təhlükəsizliyinə cavabdehdir.

Lokomotiv briqadaları yanğın təhlükəsizliyinin aşağıdakı tələblərinə əməl etməlidir:

- maşinist kabinəsi və maşın zalı təmiz saxlanılmalı, kənar əşyalarla oranın doldurulmasına yol verməməli;

- alətlər, işarə əşyaları, silgi materialları qutuda, sürtgü materialları dəmir qablarda, izolyasiyaedici qoruyucu vasitələr, yanğın avadanlıqları onlar üçün ayrılmış xüsusi yerlərdə saxlanılmalı və təyinatı üzrə istifadə edilməlidir. Elektrik qatarında silgi və sürtgü materialları vaqonun altında qutuda saxlanılmalı;

- bütün mühafizə avadanlıqları saz vəziyyətdə saxlanılmalı;

- maşın zalında lokomotiv briqadasının və digər şəxslərin siqaret çəkməsi, həmçinin od yandırması qadağandır.

2.2.97. Sual: *Lokomotiv briqadaları şəxsi gigiyena qaydalarına necə əməl etməlidir?*

Cavab: Lokomotiv briqadaları şəxsi gigiyena qaydalarının aşağıdakı tələblərinə əməl etməlidir:

- dizel yanacağına, sürtgü materiallarına, soyudulmuş suya

toxurankən dəri xəstəliyinə tutulmanın qarşısını almaq üçün xüsusi pastadan və bioloji əlcəkdən istifadə edilməlidir. Göstərilən qoruyucu vasitələrdən istifadə edərkən tibb məntəqəsinin həkimi ilə məsləhətləşmək lazımdır;

- qoruyucu pastadan istifadə olunması lazım gəlmişsə, iş qurtardıqdan sonra əlləri sabunla yumalı, yuyulmuş əllərə borlu vazelin və fonalin mazi yüngülvari sürtülməlidir;

- dəridə yoluxma yaranan zaman həkimə müraciət edilməlidir. Həkimin məsləhəti ilə işçi müvəqqəti olaraq başqa işə keçirilməlidir.

2.2.98. Sual: *Təzyiq altında olan cihazlarda və birləşdiricilərdə hava itkisini, və çənlərdə nasazlığı aradan qaldırmaq üçün hansı işlər görülməlidir?*

Cavab: Təzyiq altında olan cihazlarda və birləşdiricilərdə hava itkisini, aparat və çənlərdə nasazlıqları aradan qaldırmaq üçün əvvəlcə sistemdən sıxılmış hava buraxılmalıdır.

Ventil və kranları çəkiclə və digər əşyalarla açıb-bağlamaq qəti qadağandır.

Maşinist lokomotivin əyləc sisteminin yoxlanılması barədə maşinist köməkçisini xəbərdar etməli və bu işə lokomotivin (MVHH) altında adamların olmadığına, əyləc və qol ötürücülərində hər hansı bir işin aparılmadığına, əyləc cihazlarının qoşulmasına əmin olduqdan sonra başlamalıdır.

Qoruyucu toru olmayan, naqillərin izolyasiyası və çəngəli nasaz olan səyyar fənərlərin istifadəsi qadağandır. Səyyar fənərləri elektrik mənbəyinə qoşarkən əldə tutmaq və ya bir yerə möhkəm bağlamaq lazımdır.

2.3. Lokomotiv təsərrüfatında işləyən işçilərin vəzifə borcları

2.3.1. Sual: *Kimlər lokomotiv briqadasına aid edilir?*

Cavab: Lokomotivlərin, MVHH-in maşinistləri və maşinist köməkçiləri, həmçinin ocaqçılar (buxar lokomotivlərində)

lokomotiv briqadasına aid edilir.

2.3.2. Sual: Kimlər maşinist işləyə bilər?

Cavab: Lokomotivlərin və MVHH-in müvafiq dərəcə növünü idarə etməsi haqqında vəsiqə-şəhadətnaməsi olan, dəmir yolunda Texniki İstismar Qaydalarını (TİQ), işarəvermə təlimatını, qatarların hərəkəti və manevr işi üzrə təlimatları, texniki təhlükəsizlik qaydaları və istehsalat sanitariyası üzrə təlimatı, dəmir yolu müəssisələri işçilərinin nizamnaməsini, lokomotiv briqadalarının vəzifələrinə aid qüvvədə olan əmrləri, göstərişləri və təlimatları bilən, lokomotiv deposunun imtahan komissiyasında sınaq yoxlamasını müvəffəqiyyətlə verən, sərbəst işləməyə qadir olması barədə maşinist-təlimatçısının yazılı rəyi olan şəxslər maşinist işləyə bilər.

2.3.3. Sual: Kimlər maşinist və maşinist köməkçisi təyin oluna bilər?

Cavab: Lokomotivlərin (MVHH) maşinisti və maşinist köməkçisi təyin olunan şəxslər həkim-ekspert komissiyasından tibbi müsbət rəy aldıqdan və dəmir yolu rəhbərliyinin təyin etdiyi qaydada psixoloji peşə seçimindən keçdikdən sonra, göstərilən şəxslərin bilikləri, texniki təhlükəsizlik qaydaları və istehsalat sanitariyası təlimatları üzrə yoxlamadan sonra, elektrik təhlükəsizliyi üzrə müvafiq ixtisas qrupu alan şəxslər maşinist və ya maşinist köməkçisi təyin oluna bilər.

2.3.4. Sual: Lokomotiv briqadası nə üçün lokomotivə daimi təhkim olunmalıdır və bunun əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

Cavab: Lokomotivləri texniki cəhətdən saz vəziyyətdə saxlamaq, lokomotiv briqadasının məsuliyyətini daha da artırmaq, iş prosesində hərəkətin təhlükəsizliyinin və qarşılıqlı əlaqələrin təmin olunmasına nail olmaq üçün lokomotiv briqadasının heyəti daimi olmalıdır.

Lokomotiv briqadalarının şəxsi heyəti – işçilərin işgüzar və mənəvi keyfiyyətləri bir-birinə psixoloji uyğunlaşmalarını nəzərə almaqla lokomotivlərə təhkim olunmalıdır. Qatarların yay və qış mövsümünə görə hərəkət qrafikinə uyğun olaraq ildə

2 dəfə belə təhkim olmaya depoda baxılır və depo rəisinin əmri ilə təsdiq olunur.

İş stajı bir ildən az olan təcrübəsiz maşinistə müvafiq olaraq təcrübəli maşinist köməkçisi və maşinist təhkim olunur. Müstəsna hallarda lokomotiv briqadasının şəxsi heyətində dəyişiklik aparılmasına depo rəisinin və yaxud onun istismar üzrə müavininin icazəsi ilə yol verilir.

Yeni təhkim olunmuş lokomotiv briqadası ilə ilk səfərqabağı depo rəhbərliyi şəxsən, depo rəhbərliyi olmadıqda maşinist-təlimatçısı və ya depo növbətçisi təlimat aparmalıdır.

2.3.5. Sual: Sərnişin qatarlarına hansı maşinist və maşinist köməkçisi təyin olunur?

Cavab: Sərnişin qatarının heyətində işləmək üçün 1-ci və 2-ci ixtisas dərəcəsi olan lokomotiv maşinistləri təyin olunurlar.

Müstəsna hallarda göstərilən ixtisas dərəcəsi olmayan, amma nəzəri və praktiki cəhətdən hazırlıqlı ixtisas təhsilli maşinistlər təyin oluna bilər.

Sərnişin qatarlarında işləmək üçün lokomotiv briqadalarının şəxsi heyəti qatarların yay və qış hərəkət cədvəlinə görə və lazım gəldikdə əlavə sərnişin qatarlarına xidmət etmək üçün siyahıya alınmaqla lokomotiv deposu rəisinin təqdimatına əsasən «Lokomotiv» şöbəsinin rəisi tərəfindən təsdiq olunur.

2.3.6. Sual: Tək (köməkçisiz) işləyən maşinist necə təyin olunur?

Cavab: Tək (köməkçisiz) işləyən maşinistlər həmin iş üçün hər il tibbi müayinədən keçdikdən sonra və maşinistlik stajı 1 ildən az olmadıqda tək maşinist işləməyə təyin olunurlar.

2.3.7. Sual: İşlədiyi lokomotivin tipi və iş sahəsi dəyişdikdə lokomotiv briqadasına olan tələblər hansılardır?

Cavab: Lokomotiv maşinistlərinin başqa sahəyə və yaxud iş növünə görə yeri dəyişildikdə, xidmət etdikləri lokomotivlər başqa seriyalı lokomotivlərlə əvəz olunduqda, qatarı idarə etmək və yaxud manevr işini icra etmək üçün sərbəst işləməyə

maşinist-təlimatçısının nəzarət-təlimat səfərindən və müsbət yazılı rəyindən sonra buraxılır.

İşdə üç aydan artıq fasilə olduqda, lokomotiv briqadası lokomotiv depolarında fəaliyyət göstərən komissiyada sınaq yoxlamasından imtahan verdikdən və əlavə təlimatlandırıldıqdan sonra sərbəst işləməyə buraxılır, lazım gəldikdə isə onlarla nəzarət-təlimat səfəri keçirilir.

Sınaq yoxlamasından keçməyən işçilər ikinci dəfə komissiyanın təyin etdiyi vaxtda (15 gündən gec olmamaqla) təkrar imtahan verə bilər. İkinci dəfə imtahan verə bilməyən şəxslər müəyyən edilmiş qaydada başqa işə keçirilə bilər. Başqa işə keçməkdən imtina edən şəxslər qanunla işdən azad olunurlar.

2.3.8. Sual: Maşinist iş müddətində lokomotivi hansı halda tərk edə bilər?

Cavab: Lokomotiv maşinistinin iş vaxtında lokomotivdən getməsi qadağandır. Müstəsna hallarda belə bir zərurət yarandıqda lokomotivi (qatarı), hərəkət tərkibini təhlükəsiz hərəkəti təmin olunan yerdə saxlamalı, onun özbaşına hərəkətə gəlməsinin qarşısını almaq üçün dəmir yolunda müəyyən olunmuş qaydada əyləcləməli, bərkitməli və lokomotivi maşinist köməkçisinin nəzarəti altında saxlamalıdır.

2.3.9. Sual: Tək (köməkçisiz) işləyən maşinist lokomotivi necə tərk edə bilər?

Cavab: Köməkçi olmadıqda, maşinist yalnız lokomotivi (MVHH) qeyri işlək vəziyyətə gətirdikdən, onu özbaşına hərəkətə gətirməmək üçün müəyyən edilmiş qaydada bərkidərək idarəetmə açarını götürdükdən və kabinəni bağladıqdan sonra tərk edə bilər.

2.3.10. Sual: Maşinist hansı halda bələdçi tələb edə bilər və bələdçi ona nə üçün verilir?

Cavab: Maşinsitə hər hansı bir sahədə işləməyə icazəsi olmadıqda və həmin sahəyə buraxılması zərurəti yarandıqda bələdçilik etmək üçün başqa maşinist və yaxud lokomotivi idarə etmək hüququ haqqında şəhadətnaməsi olan, həmin sahədə ən azı 2 ildən

az stajı olmayan sərbəst maşinist işləməyə buraxılmasının mümkünlüyü barədə maşinist-təlimatçısının müsbət rəyi olan maşinist və maşinist köməkçisi göndərilir.

Bələdçi qatarı sahə boyunca təhlükəsiz və səmərəli hərəkətini təmin edən bütün lazımi məlumatları qatarı idarə edən maşinistə bildirməlidir.

Qatarın idarə olunmasında, təhlükəsizliyin təmin olunmasında, hərəkət cədvəlinin yerinə yetirilməsində bələdçi və qatarı idarə edən maşinist birgə məsuliyyət daşıyır.

2.3.11. Sual: Lokomotiv briqadasının vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab: Lokomotiv briqadası aşağıda göstərilən qayda və təlimatları bilməli və dəqiq yerinə yetirməlidir:

- Dəmir Yolunun «Texniki İstismar Qaydaları»nı;
- Dəmir Yolunda «İşarəvermə təlimat»larını;
- Dəmir Yolunda «Qatarların hərəkəti və manevr işi üzrə təlimat»ı;
- lokomotiv briqadalarının vəzifələrinə aid qüvvədə olan əmrləri, göstərişləri, təlimatları və digər normativ aktları;
- Dəmir Yolu müəssisələri işçilərinin intizam nizamnaməsini;
- lokomotivlərin təmiri və istismarı zamanı təhlükəsizlik texnikasına əməl olunması qaydalarını, istehsalat – sanitariya qaydalarını bilməlidirlər.

2.3.12. Sual: Lokomotiv briqadası lokomotivlərin texniki xidmətini (TX) necə və harada keçirməlidir?

Cavab: Lokomotivlərə texniki xidmət göstərilməsi, qatarların səmərəli idarə edilməsi və manevr işinin yerinə yetirilməsi üzrə briqada daima özünün texniki biliyini, peşə ustalığını və ixtisasını artırmalıdır.

Lokomotivlərə texniki xidmət TX-1 lokomotiv briqadası tərəfindən lokomotivi qəbul və təhvil verdikdə, bəzi hallarda isə stansiya yollarında dayanarkən aparılır.

2.3.13. Sual: Lokomotiv briqadası işə necə gəlməlidir?

Cavab: Lokomotiv briqadası işə yaxşı istirahət etdikdən sonra hazırlıqlı, iş geyim formasında, cədvəl üzrə və yaxud depo növbətçisinin çağırışı ilə təyin olunan vaxtda gəlməlidir.

2.3.14. Sual: Lokomotiv briqadası təyin olunmuş vaxtda işə gələ bilmədikdə nə etməlidir?

Cavab: Müəyyən edilmiş vaxtda lokomotiv briqadası işə gələ bilmədikdə bu barədə ən azı iş vaxtından 3 saat əvvəl depo növbətçisinə məlumat verməlidir.

2.3.15. Sual: İş vaxtı Lokomotiv briqadasının üzərində hansı sənədlər olmalıdır?

Cavab: İş vaxtı lokomotiv briqadasının üzərində aşağıdakı sənədlər olmalıdır:

- maşinistdə lokomotivi idarə etmək haqqında şəhadətnamə və yaxud şəxsiyyətini təsdiq edən vəsiqə (lokomotivi idarə etmək haqqında vəsiqənin deponun kadrlar şöbəsində saxlanılması haqqında qeydiyyat, əgər depoda belə qayda müəyyən edilibsə);

- maşinistin formulyarı və marşrutu, texniki formulyar, xəbərdarlıq talonu, qatarların hərəkət cədvəli, stansiyaların texniki-sərəncam aktından çıxarış, xidmət olunan sahədə qatarların təyin olunmuş hərəkət sürəti və rejim xəritəsi;

- maşinist köməkçisində maşinist köməkçisi haqqında vəsiqə, texniki formulyar, xəbərdarlıq talonu, xidmət olunan sahədə qatarların hərəkət sürətinə dair çıxarış.

2.3.16. Sual: Lokomotiv briqadasının lokomotivi qəbul edərkən vəzifələri:

Cavab: Lokomotivin (MVHH) qəbulu və təhvil zamanı, eləcə də yolda, dayanacaqlarda lokomotivə (MVHH) texniki xidmət üzrə müəyyən edilmiş normativ sənədlərinə və yerli təlimatların tələblərinə ciddi əməl olunmalıdır.

2.3.17. Sual: Lokomotiv briqadası səfəri başa vurduqdan sonra lokomotivi necə təhvil verməli və onun vəzifələri;

Cavab: Maşinist müəyyən edilmiş qaydada tərtib etdiyi marşrutu (yol vərəqəsini) maşinist formulyarını, işlədiyi səfərin

və ya növbənin sürətölçən lentini, hərəkəti məhdudlaşdırmaq barədə xəbərdarlıq vərəqəsini (blankını), əyləc haqqındakı arayışı (lokomotiv qatardan açılmadan hərəkəti davam etdirməkdən başqa), lokomotiv idarəetmə və maşinist kabinəsinin açarlarını depo növbətçisinə təhvil verir. Hərəkətin təhlükəsizliyini təhlükə qarşısında qoyan çatışmamazlıqlar aşkar edilsə bu barədə depo növbətçisi maşinistlərin irad kitabında qeydiyyat aparır.

2.3.18. Sual: *Yolda hadisə baş verdikdə lokomotiv briqadası əsas depoya qayıtdıqdan sonra nə etməlidir?*

Cavab: Qatarı idarə edərkən və ya manevr işində hər hansı bir xəta hadisəsi baş verərsə, lokomotivin detal və aqreqları sıradan çıxarsa, lokomotiv briqadasının günahı üzündən hərəkət cədvəli pozulduqda, lokomotiv briqadası depoya girdikdən sonra baş verən hadisə haqqında depo rəisinin adına izahat yazaraq məlumat verir. Briqada depoya, rəisin və ya onun istismar üzrə müavininin iş vaxtından sonra gecə gələrsə izahatını depo növbətçisinə verir.

2.3.19. Sual: *Maşinist köməkçisinin vəzifələri nədən ibarətdir?*

Cavab: Lokomotivin (MVHH-nin) maşinist köməkçisinin vəzifələri aşağıdakılardan ibarətdir:

- lokomotivə qulluq və texniki xidmət göstərmək üçün maşinist tərəfindən verilən tapşırıqları vaxtında və dəqiq yerinə yetirmək, həmçinin lokomotivin (MVHH) detal və aqreqlarlarının işinə nəzarət, yolda qarşılaşdığı qatarların vəziyyətinə, lokomotivin və ya qatarın özbaşına hərəkətə gəlməsinə qarşı tədbir görmək;

- işıqforun qadağanedici işarəsinə doğru hərəkət etdikdə ayaq üstə maşinistin yanında dayanaraq işarənin göstərişini maşinistə təkrar etmək, kontrollerin vəziyyətinə, əyləc magistralında havanın təzyiqini maşinistə təkrar etmək. Qatarın dayanması üçün maşinist tədbir görmədikdə, qadağanedici işarəni keçməmək üçün qatarı saxlamaq;

- maşinist qatarı idarə etmək qabiliyyətini itirdikdə qatarı və ya lokomotivi saxlamaq, onun özbaşına hərəkətə gəlməsinə qarşı müəyyən edilmiş qaydada bərkitmək, radio-rabitə vasitəsi ilə yaxındakı qatarın maşinistinə, qatar dispetçerinə, stansiyaların növbətçisinə məlumat vermək (qatarın sonrakı hərəkətini dispetçer müəyyən edir).

2.3.20. Sual: Lokomotiv briqadasının hüquqları nədən ibarətdir?

Cavab: Lokomotiv briqadasının vəzifəsinə dair depoda olan normativ və texniki sənədlərdən istifadə etmək, lokomotivdə təmirin növlərini və keyfiyyətlə aparılmasını yoxlamaq, təmir kitabına və texniki vəziyyət jurnalına iradlar qeyd etmək, qatarların hərəkəti zamanı təhlükəsizliyi təmin etmək məqsədi ilə çatışmamazlıqlar barədə rəhbər işçilərə məlumat vermək, xidməti telefondan istifadə etmək, maşinist köməkçisinin formulyarına nöqsanlar barədə qeydlər etmək, işin yaxşılaşması üçün yolun vəzifəli şəxslərinə müraciət etmək və s.

YOL TƏSƏRRÜFATI VƏ ONUN İSTİSMARI

**3.1. Hərəkətin təhlükəsizliyində «Yol təsərrüfatı»
xidmətinin rolu**

3.1.1. Sual: *İkiyollu mənzillərin düz sahələrində yolların oxları arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?*

Cavab: İkiyollu mənzillərin düz sahələrində yolların oxları arasındakı məsafə 4100 mm-dən az olmamalıdır.

3.1.2. Sual: *Düz sahələrdə üç və dördyollu xətlərin ikinci və üçüncü yollarının oxları arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Düz sahələrdə üç və dördyollu xətlərin ikinci və üçüncü yollarının oxları arasındakı məsafə ən azı – 5000 mm olmalıdır.

3.1.3. Sual: *Stansiyalardakı yanaşı yolların oxları arasındakı məsafə düz sahələrdə nə qədər, ikinci dərəcəli yollarında və yük rayonlarının yollarında nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Stansiyalardakı yanaşı yolların oxları arasındakı məsafə ən azı 4800 mm, ikinci dərəcəli yollarda isə 4500 mm olmalıdır.

3.1.4. Sual: *Stansiyalarda baş yollar kənarda yerləşdiyi halda onların arasındakı məsafənin nə qədər olmasına icazə verilir?*

Cavab: Stansiyalarda baş yollar kənarda yerləşdiyi halda «Azərbaycan Dəmir Yolları» QSC sədrinin icazəsi ilə onların arasındakı məsafə 4100 mm olmalıdır.

3.1.5. Sual: *Torpaq yatağının üstdən eni nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Torpaq yatağının üstdən eni biryollu xətlərdə 5,5 metr, ikiyollu xətlərdə 9,6 metr, qayalıq və bataqlıq yerlərdən keçən xətlərdə ən azı 5,0 metr və 9,1 metrdən az olmamalıdır.

3.1.6. Sual: *Torpaq yatağının kənarının üstdən eni nə*

qədər olmalıdır?

Cavab: Torpaq yatağının kənarının üstdən eni yolun hər iki tərəfindən minimum 0,4 metr olmalıdır.

3.1.7. Sual: Hansı radiusda əyri sahələrdə torpaq yatağı genişləndirilir?

Cavab: Radiusu 2000 metrdən az olan əyri sahələrdə torpaq yatağı müəyyən edilən norma üzrə genişləndirilir.

3.1.8. Sual: Su daşan yerlərdə torpaq yatağının kənarı nə qədər olmalıdır?

Cavab: Su daşan yerlərdə torpaq yatağının kənarı güclü külək əsən zaman dalğanın maksimum hündürlüyündən 0,5 metrdən yüksək olmalıdır.

3.1.9. Sual: Yolun düz və radiusu 350 metr və çox olan əyri sahələrdə relslərin başlıqlarının daxili səthləri arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?

Cavab: Yolun düz və radiusu 350 metrdən çox olan əyri sahələrdə relsarası məsafə 1520 mm olmalıdır.

3.1.10. Sual: Daha kəskin əyrilərdə relsarası məsafə nə qədər olmalıdır?

Cavab: Radiusu 349-dan 300 metrə qədər olan yerdə 1530 mm, radiusu 299 metrə və az olan yerlərdə isə 1535 mm olmalıdır.

3.1.11. Sual: Rels–şpal manqaları kompleks dəyişmə-yən sahələrdə (yəni əsaslı təmirdən keçməmiş sahələrdə) bu ölçülər nə qədər olmalıdır?

Cavab: Radiusu 650 metrdən çox olan əyri və düz sahələrdə relsarası məsafənin nominal eninin 1524 mm olmasına icazə verilir.

Kəskin əyrilərdə aşağıda göstərilən relsarası məsafələr olmalıdır:

- radiusu 650 metrdən–450 metrə qədər–1530 mm;
- radiusu 449 metrdən–350 metrə qədər–1535 mm;
- radiusu 349 metr və az olanda – 1540 mm olmasına icazə verilir.

3.1.12. Sual: Yolun düz və əyri sahələrində düzəldilməsi

tələb edilməyən relsarası məsafənin nominal ölçülərdən darlıq və genlik üzrə kənara çıxma nə qədər olmalıdır?

Cavab: Bu hallarda relsarası məsafənin darlığının mənfi 4 mm-dən az, genliyinin müsbət 6 mm-dən böyük götürülməsinə icazə verilmir.

3.1.13. Sual: Hərəkət sürəti 50 km/saat və az olan sahələrdə darlığa və genliyə nə qədər icazə verilir?

Cavab: Hərəkət sürəti 50 km/saat və az müəyyən edilmiş sahələrdə darlıq mənfi 4 mm, genlik müsbət 10 mm-dən çox olmamalıdır.

3.1.14. Sual: Relsarası məsafənin hansı ölçülərə qədər az və ya çox olmasına icazə verilir?

Cavab: Relsarası məsafənin 1512 mm-dən az, 1546 mm-dən çox olmasına icazə verilmir.

3.1.15. Sual: Yoldəyişənlərdə və kənar kəsişmələrdə hansı nasazlıqlar mövcud olduqda onların istismarı qadağan olunur?

Cavab: Yoldəyişənlərdə və kənar kəsişmələrdə hər hansı nasazlıqlar mövcud olduqda onların istismarı aşağıda göstərilən hallarda qadağan olunur:

- yoldəyişənin tiyələri dartı qollarından aralandıqda;
- tiyənin və dartı qolunun qabağında yoldəyişənin bağlı halında tiyənin çərçivəsi relsdən 4 mm və çox aralı qaldıqda;
- təkər cütü dayağının tiyənin üzərinə çıxması təhlükəsini yarada bilən tiyənin bütün hallarında ovxalanması və ovxalanmanın uzunluğu böyük olduqda;
- baş yollarda ovxalanma uzunluğu 200 mm və çox olduqda;
- qəbul–göndərmə yollarında 300 mm və çox, digər stansiya yollarında 400 mm və çox olması;
- tiyənin başlığının en kəsiyinin 50 mm və çox ölçmə yerində tiyənin çərçivə relsinə nisbətən 2 mm və çox aşağı olması;
- konturrels başlığının işlək üzü ilə çarpazın ürəkciyinin işlək üzü arasındakı məsafə 1472 mm-dən az olması;

- konturrels və bığcıq başlığının işlək sapları arasındakı məsafə 1435 mm-dən çox olması;
- tiyənin və çərçivə relsinin sınması;
- çarpazın, ürəkciyin, bığcıqın və ya konturrelsin sınması;
- birboltluda boltun və ya ikiboltlu içlikdə isə hər iki konturrels boltunun qırılması zamanı.

3.1.16. Sual: *Calaqsız rels hansı sahələrdə qoyula bilər?*

Cavab: Bütün kateqoriyalı düz yollarda və radiusu 350 metrədən az olmayan əyri sahələrdə calaqsız rels qoyula bilər.

3.1.17. Sual: *Rels pletində ciddi qüsurlar və ya çat aşkar edilərsə təcili olaraq hansı tədbirləri görmək lazımdır?*

Cavab: Müvəqqəti olaraq qüsurlu yer dəmir yanlığa alınmalı, əgər sınıq üzə çıxarsa 25 km/saatda xəbərdarlıq qoyaraq, qüsurlu yer 8-11 metr uzunluqda kəsilib əvəzinə rels qoyulmalı, sonra isə pletin bütövlüyü bərpa olunmalıdır.

3.1.18. Sual: *Giriş işıqforunda:*

a) Bir qırpışan sarı işıq (bir yaşıl) nəyi göstərir?

Cavab: Qatara müəyyən edilmiş sürətlə stansiyanın baş yoluna daxil olmasına icazə verilir, növbəti işıqfor açıqdır və onu aşağı sürətlə keçmək tələb olunur.

b) Bir qırpışan yaşıl, bir sarı işıq və bir işıqlanan yaşıl zolaq nəyi göstərir?

Cavab: Qatara 80 km/saatdan yuxarı olmayan sürətlə stansiyanın yan yoluna daxil olmağa icazə verilir, növbəti işıqfor açıqdır və onu 80 km/saatdan çox olmayan sürətlə keçmək tələb olunur.

c) İki sarı və bir işıqlanan yaşıl zolaq nəyi göstərir?

Cavab: Qatara 60 km/saatdan yuxarı olmayan sürətlə stansiyanın yan yolunda dayanmağa hazır vəziyyətdə qəbul olunmağa icazə verilir, növbəti işıqfor bağlıdır.

ç) Üç sarı işıq harada tətbiq olunur?

Cavab: Motor-vaqonlu qatara «tək lokomotivlə» götü-

rülməyən növlü drezinə yolun boş hissəsinə xüsusi ehtiyatla 20 km/saatdan artıq olmayan sürətlə qırmızı işarəli marşrut işıqforuna qədər hərəkət etməsinə icazə verilir.

3.1.19. Sual: *Çıxış işıqforunda yuxarıdakı qırpışan iki sarı işıq nəyi göstərir?*

a) Yuxarıda qırpışan iki sarı işıq nəyi göstərir?

Cavab: Qatara stansiyadan aşağı sürətlə yola düşməyə icazə verilir, qatar yoldəyişən üzərində istiqamətini dəyişərək hərəkət edir, növbəti işıqfor açıqdır.

b) Bir yaşıl və bir ağ-ay işığı nəyi göstərir?

Cavab: Qatara stansiyadan yola düşməyə icazə verilir, qabaqda iki və ya daha çox blok-sahə boşdur.

c) Bir sarı bir ağ-ay işığı nəyi göstərir?

Cavab: Qatara stansiyadan yola düşməyə icazə verilir, qabaqda bir blok-sahə boşdur.

3.1.20. Sual: *İşıqforun şərti icazəverici işarəsi avtoblok-lama ilə təchiz olunmuş sahələrin sürətli yoxuşunda keçid işıqforunda yerləşdirilmiş lövhədən əksetdirici nişanla verilən şaf-faf ağ rəngli «T» hərfi şəklində işarə nəyi göstərir?*

Cavab: Yük qatarına qırmızı işarəli işıqforu 20 km/saatdan artıq olmayan sürətlə xüsusi ehtiyatla keçməyə və bundan sonra hərəkət üçün maneə yarandıqda onu dərhal saxlamağa hazır olmaqla icazə verilir.

3.1.21. Sual: *Relsarası standart və qısaldılmış uzunluqlar hansılardır?*

Cavab: R – 50 və daha ağır tipli relslərin standart uzunluğu 25 metr və 12,5 metr olmalıdır.

Qısaldılmış relslərin uzunluqları 25 metr üçün 24,92, 24,84 metr; 12,5 metr üçün isə 12,46, 12,42 və 12,38 metr olmalıdır.

3.1.22. Sual: *İstismar prosesində relslər tək-tək dəyişdirilərkən yolda olan relslə yeni dəyişdirilmiş relsdə şaquli və üfüqi çıxıntıların (pilləciklərin), yəni rels başlıqlarında müqayisədə hündürlükdə fərq nə qədər olmalı, əgər fərq çox olarsa*

hansı ölçülər götürülməlidir?

Cavab: 1 mm-dən çox şaquli və ya üfqi pilləyə malik olan relslər keçid yanlıqları ilə birləşdirilməlidir. Çıxıntılı (pilləcikli) calağın üzərindən qatarların hərəkət sürəti havanın temperaturundan asılı olaraq aşağıdakı kimi olmalıdır:

Hərəkət sürəti:

Pillənin ölçüsü – havanın temperaturu müsbət 25° C-dən yüksək, mənfi 25° C və aşağı olduqda;

1 mm-dən 2 mm-ə qədər – 80 km/saat; 50 km/saat;

2 mm-dən 4 mm-ə qədər – 40 km/saat; 25 km/saat;

4 mm-dən 5 mm-ə qədər – 15 km/saat; 15 km/saat;

5 mm-dən artıq olarsa hərəkət dayandırılır.

3.1.23. Sual: *R–75, R–65 və R–50 tipli relslərin hündürlüyünün, başlığının və oturacağıının ölçüləri hansılardır və bir p/metr uzunluğunda relsin çəkisi nə qədərdir?*

Cavab:

Relslərin tipi:	R – 75	R – 65	R – 50
Hündürlüyü:	192 mm	180 mm	152 mm
Oturacağı:	50 mm	150 mm	132 mm
Başlığı:	72 mm	71 mm	70 mm
Çəkisi:	74,41 kq	64,72 kq	51,67 kq

3.1.24. Sual: *Standart ağac şpallar neçə növ və hansı ölçüdə olur? (hündürlüyü, eni və uzunluğu) hansılardır?*

Cavab: Standart ağac şpalların üç növü olur və ölçüləri (hündürlüyü, eni və uzunluğu) aşağıdakılardır.

Növləri	Hündürlüyü	Eni	Uzunluğu
I	180 mm	150 mm	2750 mm+ - 20 mm
II	160 mm	230 mm	2750 mm+ - 20 mm
III	150 mm	230 mm	2750 mm+ - 20 mm

3.1.25. Sual: *Adi yoldəyişən hansı əsas hissələrdən ibarətdir və onlar hansılardır?*

Cavab: Adi yoldəyişən üç əsas hissədən ibarətdir:

- 1-ci hissəyə: çərçivə relsin qabaq calağından arxa calağınadək, tiyənin kökünə kimi olan məsafədə çərçivə relsləri, tiyələr və onların bağlayıcıları daxildir;

- 2-ci hissəyə: çərçivə relsinin arxa calağından konturrelsin qabaq calağı, çarpazın ön calağınadək məsafədə keçid əyri və düz yollara daxildir;

- 3-cü hissəyə: konturrelsin ön calağı, çarpazın ön calağından arxa məsafədə çarpaz və konturrelslər daxildir.

3.1.26. Sual: *Adi yoldəyişənlərdə izin nəzarət ölçmə yerləri və onların şablonla ölçüləri hansılardır?*

Cavab: Adi yoldəyişənlərdə ölçü yerləri aşağıdakılardır:

Çərçivə relsinin ön calağında – 1520 mm (R–65 və R–50 tipli yoldəyişənlərdə) tiyənin ucunda R–65 tipli yoldəyişən 1/11 və 1/9 markada – 1524 mm; R–50 tipli 1/9 və 1/11 markada – 1528 mm; tiyənin kökündə düz yolda – 1521 mm, yan yolda – 1520 mm, keçid əyrisinin ortasında R–65 və R–50 hər ikisində 1/11 markada – 1520 mm; hər iki tipdə 1/9 markada – 1524 mm; əyrinin sonunda, çarpazın əvvəli və sonunda hər iki tərəfdə, həmçinin ürəkciyin 20 mm olan yerində – 1520 mm olmalıdır.

3.1.27. Sual: *Adi yoldəyişənlərdə normadan kənara çıxma halları hansı ölçülərdə olur (darlıq və genliyə görə)?*

Cavab: Çərçivə relsinin calağında, tiyənin ucunda və kökündə genliyə müsbət 4 mm, keçid əyri ortasında müsbət 10 mm, çarpazda müsbət 3 mm; darlığa mənfi 2 mm, çarpazda və əyrinin sonunda mənfi 3 mm icazə verilir. Yeyilmə nəzərə alınmaqla ölçü 1546 mm-dən çox olmamalıdır.

3.1.28. Sual: *İşarə nişanları və yol işarələri yolun hansı tərəfində və hansı məsafədə qoyulur?*

Cavab: İşarə nişanları hərəkət istiqamətinin sağ tərəfində, yol işarələri isə kilometrələr hesabı ilə sağ tərəfdə kənar yolun

oxundan ən azı 3100 mm məsafədə qoyulur.

3.1.29. Sual: *Hüddud sütuncuqları iki yolun arasında hansı məsafədə qoyulur?*

Cavab: Hüddud sütuncuqları qovuşan yolların oxları arasında 4100 mm məsafədə olan yerdə qoyulur.

3.1.30. Sual: *Yolölçən vaqon, yoxlama zamanı yolda mövcud olan hansı nasazlıqları lent üzərində əks etdirir?*

Cavab: Yoxlama zamanı yolda olan yolun genişlənməsini, daralmasını, yolun yatmasını hər sapın ayrılıqda səviyyəsinin kənara çıxmasını, çarpaz yatmalarını, yolun planda vəziyyətini əks etdirir.

3.1.31. Sual: *Yoxlama zamanı yolda aşkar olunmuş nasazlıqlar necə düzəldilir?*

Cavab: Vaqonun lenti alınan kimi analiz olunur, daha ciddi qüsurlar birinci növbədə, sonra qeyriciddi, daha sonra qalan qüsurlar yerində briqadanın köməyi ilə düzəldilir ki, növbəti yoxlamada nasazlıqlar təkrar olunmasın.

3.1.32. Sual: *Yolun cari saxlanması zamanı hansı işlərin görülməsi nəzərdə tutulur?*

Cavab: Yolun cari saxlanması müntəzəm olaraq yolun vəziyyətini nəzarətdə saxlamaqla vaxtlı-vaxtında aşağıdakı işlərin görülməsini təmin edir:

- yolun şablonla sökülüb-tikilməsini;
- calaqlarda məsamələrin tənzimlənməsini;
- profildə yolun düzəldilməsini;
- rixtovkanın, şpalların, çevirici tirlərin, relslərin və onların bağlayıcılarının, ballastın hissə-hissə dəyişdirilməsini;
- suaxıdıcı körpü məcrələrinin vaxtaşırı təmizlənməsi və s. işlərin görülməsini təmin edir.

Yolun cari saxlanışının iki həftəlik işi planlaşdırılır, planlaşdırılan işlər yol briqadalarının iki həftəlik qrafikində (PU-74 formalı hesabatda) qeyd olunur.

3.1.33. Sual: *Yolun cari saxlanması zamanı əsas üsul nədən ibarətdir və bu üsul necə tətbiq olunur?*

Cavab: Yolun cari saxlanması əsas üsul yolda əmələ gələn biləcək nasazlıqların vaxtında qarşısının alınmasıdır. Bu məqsədlə yolun ümumi vəziyyəti, həmçinin onun ayrı-ayrı elementlərinin vəziyyəti öyrənilməli və yolda qüsurların və nasazlıqların əmələ gəlmə səbəbləri aydınlaşdırılaraq onların vaxtında düzəldilməsi təmin olunmalıdır.

3.1.34. Sual: Neçə cür təmir işləri var?

Cavab: Əsaslı, orta, qaldırma relsləri təzə relslərlə bütöv dəyişmək, relsləri qismən yararlı relslərlə dəyişdirmək, yoldəyişənin metal hissələrini yeni və ya yararlı yoldəyişənlərlə əvəz etmək.

3.1.35. Sual: Əsaslı, orta və qaldırma təmir işləri nə vaxt aparılır və bu təmir işləri nədən asılıdır?

Cavab: Əsaslı təmir işləri relslərdə normadan artıq yeyilmə olduqda aparılır.

Əsaslı təmir zamanı çirkli ballast, rels-şpal çərçivəsi dəyişdirilir, eyni zamanda torpaq yatağı, süni qurğular və ballast qatı da təmir olunur.

Orta təmir işləri ballast qatının çirklənməsi zamanı aparılır. Çirkli ballast təmizlənir və bərabər tək-tək rels, şpal və bağlayıcılar dəyişdirilir.

Qaldırma təmir işləri ən çox yayılmış təmir növlərindən biridir. Belə ki, qaldırma təmir işləri zamanı şpalın altında çınqılın bərabər olması və yumşaqlığı, relsaltı oturacaq və ballastın su keçirmə qabiliyyəti pozulduqda aparılır.

Əsaslı, orta və qaldırma təmir işləri həmin sahədə buraxılan yükün kütləsindən (tonnajdan) asılıdır. Belə ki, əsaslı təmir 500 mln.ton.km, orta təmir 350 mln.ton.km, qaldırma təmir işləri 150 mln.ton.km-dən sonra aparılır.

3.1.36. Sual: Əsaslı təmir işlərinin qəbulunun texniki şərtləri nədən ibarətdir?

Cavab: Yol aşağıdakı normalardan kənara çıxmamalıdır:

- şablona görə düz sahədə rels sapları arasındakı məsafə – 2 mm;
- relslərin səviyyəsinə görə – 3 mm.

3.1.37. Sual: Calasız yolda plan və uzununa profil

necə olmalıdır?

Cavab: Planda calaqsız yol düz və əyrinin radiusu 350 metrdən artıq olan yerlərdə qoyulur.

3.1.38. Sual: *Ən uzun və qısa relsin pleti necə metr olmalıdır?*

Cavab: Normal pletin uzunluğu 700 – 800 metr olmaqla 250 metrdən az olmamalıdır. Yol şöbəsi rəisinin icazəsi ilə 150 metrə kimi rels pleti yola qoymaq olar. Ən uzun plet 950 metrdir.

3.1.39. Sual: *Rels pletlərinin bir-birinə birləşdirilməsi və calaq bağlayıcıları necə olmalıdır?*

Cavab: Hava şəraitinin dəyişməsi ilə əlaqədar olaraq, pletin uzunluğu artır və azalır. Bununla əlaqədar uzanmanı və qısalmanı kompensasiya etmək üçün pletlər arasında nizamlayıcı relslər qoyulur. Bir-birinə birləşən pletlərin uzunluqlarının yarısının cəmi 600 metrdən çox olarsa, üç cüt nizamlayıcı, 600 metr olarsa, iki cüt nizamlayıcı rels qoyulur. Nizamlayıcı relslərin uzunluqları 12,5 (12,42) metr götürülür.

3.1.40. Sual: *Rels pletində hərəkətin gərginlik dərəcəsi neçə cür olur?*

Cavab: Calaqsız yolun istismarı prosesi zamanı pletdə əmələ gəlmiş hərərət gərginliyi iki cür olur:

- epizodik gərginlik;
- mövsüm gərginliyi.

3.1.41. Sual: *Torpaq yatağı nədir?*

Cavab: Torpaq yatağı dəmir yolunun üst quruluşuna qədər olan hissəsidir.

3.1.42. Sual: *Torpaq yatağı neçə cür olur?*

Cavab: Torpaq yatağı iki cür olur:

- qazma torpaq yatağı;
- tökmə torpaq yatağı.

3.1.43. Sual: *Qazma və tökmə torpaq yatağı hansı yerdə qurulur?*

Cavab: Qazma torpaq yatağı dağ və dağətəyi ərazilərdə, tökmə torpaq yatağı isə relyefi düz olan sahələrdə qurulur.

3.1.44. Sual: *Torpaq yatağı hansı elementlərdən ibarətdir?*

Cavab: Torpaq yatağı əsasən bədən, oturacaq yanlardan (yamaclardan) və qaşdan ibarətdir.

3.1.45. Sual: *Torpaq yatağının yamaclarının maililiyi nədən asılıdır?*

Cavab: Torpaq yatağının yamaclarının maililiyi qazma və tökmənin hündürlüyündən asılı olaraq dəyişir.

Hündürlük 3 metrə 1:1; 6 metrə 1:1,5; 12 metrə 1:1,75; 12 metrə hündürlükdə 1:2 nisbətində dəyişir.

3.1.46. Sual: *Torpaq yatağı hansı qruntlardan qurulur?*

Cavab: Torpaq yatağında bütün drinajlı yerli torpaqlardan istifadə edilir.

3.1.47. Sual: *Torpaq yatağında hansı xəstəliklər olur?*

Cavab: Torpaq yatağında qrunnun (torpağın) yük götürmə qabiliyyəti azaldıqca onun nəmliyi artır. Yatağı və ballast prizmasını sağlam saxlamadıqda, aşağıdakı xəstəliklər yaranır:

- ballast tiknəsi;
- ballast yastığı;
- ballast kisəsi;
- ballast yuvası kimi xəstəliklər yaranır.

Nəticədə yataq deformasiyaya uğrayaraq çökmələr əmələ gəlir.

3.1.48. Sual: *Yuxarıda göstərilən xəstəlikləri aradan qaldırmaq üçün hansı tədbirlər görülməlidir?*

Cavab: Torpaq yatağının üst qatında baş vermiş deformasiyaları – çökmələri, təknələri, kisələri, yuva və s. xəstəlikləri aradan qaldırmaq üçün həmin hissə kəsilib götürülür, yerinə qırmadaş, çinqıl, şlak, qum və qrunn tökülür.

3.1.49. Sual: *Torpaq yatağında olan suları axıtmaq üçün hansı qurğulardan istifadə edilir?*

Cavab: Dəmir yolundan, o cümlədən torpaq yatağından atmosfer, sel və qrunn sularını yığıb kanal, lotoq, su ötürücü arxlar və küvetlər vasitəsi ilə körpülərə tərəf yönəltmək lazımdır.

3.1.50. Sual: Sürüşmə necə əmələ gəlir?

Cavab: Torpaq yatağının yamaclarında qrunnun (torpağın) çox sulanması nəticəsində aşağı gil qatından su keçməyərək sürüşmə əmələ gətirir.

3.1.51. Sual: Qabarma necə əmələ gəlir?

Cavab: Yataqda donma vaxtı eyni tərkibli (mergel, gil) və nəmliyi olmayan quru qruntda deformasiya nəticəsində qabarma baş verir. Belə olduqda həmin yer kəsilib götürülür və yeni qruntda əvəz edilir.

3.1.52. Sual: Uçurum əsasən hansı dəmir yolu torpaq yatağında baş verir?

Cavab: Uçurum əsasən dağ, dağətəyi ərazilərdə baş verir. Bunun qarşısını almaq üçün tunel, qalereya, istehkam və qoruyucu divarlardan istifadə edilir.

3.1.53. Sual: Torpaq yatağının eni nə qədər olmalıdır?

Cavab: Torpaq yatağının eni tək yolda düz sahələrdə 5,6 metr, dağlıq sahələrdə 5,0 metr, cüt yolda düz sahələrdə 9,6 metr, dağlıq sahələrdə isə 9.0 metr olmalıdır.

3.1.54. Sual: Torpaq yatağının normal istismarını təmin etmək üçün nə edilməlidir?

Cavab: Arxlarda dağüstü və suötürücü novlarda suyun maneəsiz axınını təmin etmək, torpaq yatağı ayrılmasının və tökülmələrin ayrılərindəki aşmaların aradan götürülməsi təmin edilməlidir.

3.1.55. Sual: Torpaq yatağında qoruyucu və bərkidici qurğular nə deməkdir?

Cavab: Dəmir yolunda torpaq yatağının, su ötürücü, qoruyucu və bərkidici qurğularının saxlanması qaydalarına riayət etmək, qatarların fasiləsiz, təhlükəsiz və təyin edilmiş sürətlə hərəkətini təmin etmək deməkdir.

3.1.56. Sual: Torpaq yatağına və onun qurğularına neçə cür nəzarət və baxış var?

Cavab: Torpaq yatağına, onun bərkidici-qoruyucu qurğularına 4 cür nəzarət və baxışlar var.

Onlardan:

- a) sistemativ nəzarət;
- b) cari baxışlar;
- v) dövrü baxışlar;
- q) xüsusi müayinələr və müşahidələr.

3.1.57. Sual: *Torpaq yatağına edilən nəzarət kimlər tərəfindən həyata keçirilir?*

Cavab: Torpaq yatağına, onun bərkidici-qoruyucu qurğularına sistemativ nəzarət, dəmir yolu və süni qurğular üzrə nəzarətçilər, yol briqadirləri, torpaq yatağı üzrə ixtisaslaşmış briqadaların briqadirləri tərəfindən və 1№-li əlavədə göstərilən müddətlərdə həyata keçirilir.

3.1.58. Sual: *Uçurumlarda, sürüşmələrdə, yuyulmalara məruz qalan yerlərdə yoxlamalar necə aparılır?*

Savab: Uçurumlara, sürüşmələrə, yuyulmalara və digər deformasiyaları olan qeyri-sabit torpaq yataqlarının vəziyyətinə baxışlar və nəzarət edilmə qaydaları, hər bir sahə üçün yol distansiyası tərəfindən işlənilib hazırlanan və «İnfrastruktur» Departamentinin rəisi tərəfindən təsdiq olunan xüsusi yerli təlimatla müəyyən edilməlidir.

3.1.59. Sual: *Torpaq yatağının və onun tikililərinin normal istismarını təmin etmək üçün nə etmək lazımdır?*

Cavab: Su ötürücü qurğuların dibinin, drenaj kəsiklərinin çıxışlarını təmizləmək, suyun maneəsiz axmasını təmin etmək, kolları və ağacları kəsməklə su ötürücü arxları, novları təmizləmək lazımdır.

3.1.60. Sual: *Torpaq yatağının əsaslı təmirinə nələr daxildir?*

Cavab: Hər bir ayrı-ayrı hallarda əsaslı təmirin keçirilməsi zəruriyyəti və onun həcmi torpaq yatağının və onun tikililərinin hissə-hissə tədqiqi əsasında sahənin mühəndis-geoloji xüsusiyyətləri, yük gərginliyi və digər yerli şəraiti nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.

3.1.61. Sual: *Yolların əsaslı, orta və doldurma təmiri*

zamanı nə etmək lazımdır?

Cavab: Əsaslı təmir zamanı torpaq yatağında uçurum, ballast dərinləşmələri (çanaqlar, yataq, kisələr, yuva və s.) aradan qaldırılmaqla təmiri, kənarların kəsilməsi və düzəldilməsi, sü ötürücülərin bərpası və təmiri, həmçinin ayrı-ayrı yerlərdə torpaq yatağının genişləndirilməsi yerinə yetirilməlidir.

3.1.62. Sual: Dəmir yolunun sürüşmədən qorunması tədbirləri necə olur?

Cavab: Tutucu qurğuların, konturbanket, dayaq divarı, konturfors, cərgəli dirəklər, qrunut sularının kənara axıdılması, üst səthə axmanın (novun) və üst hissənin hamarlanması su keçirməyən örtüyün qurulması lazımdır. Dəmir yolunun üst quruluşunun altına tökülən müəyyən ölçüləri olan trapesiya şəkilli konstruksiya – bütün qrunutlardan ibarətdir.

3.1.63. Sual: Körpünün üst quruluşu hansı elementlərdən ibarətdir?

Cavab: Körpünün üst quruluşu aşağıdakı elementlərdən ibarətdir:

- rels, k/rels, k/bucaqlıq, mühafizə bucaqlığı, körpü tiri, mühafizə tiri və pəncəli bolt;
- mühafizə boltu və bərkidicilər.

3.1.64. Sual: Körpü tirinin en kəsiyinin ölçüləri nə qədərdir?

Cavab: Körpü tirinin en kəsiyinin ölçüləri aşağıdakı kimdir:

Uzununa tirlər və ferma arasında məsafə m.	Körpü tirlərinin en kəsikləri	
	Kontur bucaqla olanda	Kontur rels olanda
1	2	3
2,0 m-ə qədər olanda	20x24	20x24
2,0 m-dən 2,2 m-ə qədər	20x24	22x26
2,2 m-dən 2,3 m-ə qədər	22x26	22x28
2,3 m-dən 2,5 m-ə qədər	22x28	24x30

3.1.65. Sual: Konturrels nə üçün qoyulur?

Cavab: Körpünün girişində konturrels qatarı körpü boyu istiqamətləndirərək körpünü uçmağa qoymur.

3.1.66. Sual: Mühafizə tirinin vəzifəsi nədir?

Cavab: Mühafizə tirinin vəzifəsi körpü tirlərinin epyurasının pozulmasına imkan verməməkdir.

3.1.67. Sual: Dayaq hissələri nə üçün qoyulur və onların vəzifələri nədən ibarətdir?

Cavab: Dayaq hissələri şaquli qüvvələri qəbul edir, onları dayaqlara ötürür, oradan da dayaqların özüllərinə paylayır.

3.1.68. Sual: Hansı dayaq hissələrini tanıyırsınız?

Cavab: Yastı, tangensial, sektor və diyircəkli.

3.1.69. Sual: Aşırımlar növlərinə görə neçə cür olurlar?

Cavab: Aşırımlar növlərinə görə 6 cür olur:

- plitə şəkilli;
- qabırğalı;
- palıqonal şəkilli;
- paraleloqram şəkilli;
- çərçivə şəkilli;
- tağ şəkilli.

3.1.70. Sual: Materialına görə aşırımlar neçə cürdür?

Cavab: Materialına görə aşırımlar 5 cür olur:

- metal aşırımlar;
- dəmir-beton aşırımlar;
- tağlı daş aşırımlar;
- tağlı dəmir beton aşırımlar;
- ağac aşırımlar.

3.1.71. Sual: Mühafizə bucaqlarının ölçüləri hansıdır?

Cavab: Mühafizə bucaqlarının mm-lərlə ölçüləri – L160x100x12-dir.

3.1.72. Sual: Aşırımların uzunluğundan asılı olaraq hansı dayaq hissələri və nə vaxt qoyulur?

Cavab: Dəmir-beton aşırımın uzunluğu 10 metr olarsa, onda yastı dayaq hissələri, 10 metrdən 20 metrə qədər olarsa tangensial dayaq hissələri, 20 metrdən çox olarsa diyircəkli və sektor şəkilli dayaq hissələri qoyulur.

Metal aşırımın uzunluğu 10 metr olarsa yastı dayaq hissələri, 25 metrdən çox olarsa diyircəkli və sektor şəkilli dayaq hissələri qoyulur.

Metal aşırımın uzunluğu 5 metrə qədər olarsa onda bir yaruslu ferma altı ağac tir qoyulur.

3.1.73. Sual: *Yolun oxu ilə körpünün oxu arasındakı fərqi neçə mm-ə qədər olmasına icazə verilir?*

Cavab: Yolun oxu ilə körpünün oxu arasındakı fərqi cəmi 30 mm olmasına icazə verilir.

3.1.74. Sual: *Aşırımın yükləmə qabiliyyəti necə hesablanır və hesabat üçün hansı göstəricilər lazımdır?*

Cavab: Aşırımın yükləmə qabiliyyəti müvafiq düsturlar əsasında aparılır, yük götləmə qabiliyyətini hesablamaq üçün aşağıdakı göstəriciləri əvvəlcədən təyin etmək lazımdır.

L_p , h_b , e , h_n dayaqda, h_n ortada, P .

C_{max} , L_n , L , C_o , W , Z_o , D , d .

Bunları bildikdən sonra məlum formula əsasında aşırımın yük götləmə qabiliyyətini hesablamaq olar.

3.1.75. Sual: *Körpüdə deformasiyanı hansı cihazla ölçürlər?*

Cavab: Körpüdə deformasiyanı «Proqibometr» cihazı ilə ölçürlər.

3.1.76. Sual: *Körpüdə gərginlik hansı cihazla ölçülür?*

Cavab: Körpüdə gərginlik «Tenzometr» cihazı ilə ölçülür və onun vahidi kq/sm^2 -dir.

3.1.77. Sual: *Körpünün dayağı neçə cür olur?*

Cavab: Körpünün dayağı müxtəlif konstruksiyalı kənar və orta dayaqlardan ibarətdir. Materialına görə dayaqqlar monolit betondan, but betondan, dəmir betondan, daş hörgüdən, yığma betondan və yığma dəmir betondan ibarətdir. Dayaqqlar monolit və yığma olurlar.

Yığma dayaqqlar iki cür olur:

- yığma dirəklər (oboloçka) şəklində;
- yığma monolit şəklində.

3.1.78. Sual: *Dayaqa çatın əmələ gəlməsinin səbəbləri hansılardır?*

Cavab: Dayaqla çat bu səbəblərdən əmələ gəlir: -
özülün əsası zəif olanda;

- calaq şkaflarının üstündə olanda;
- dayaq keyfiyyətsiz hazırlandıqda.

3.1.79. Sual: *Hansı körpülərdə konturrels qoyulur?*

Cavab: Tam uzunluğu 50 metrədən böyük olan körpülərdə konturrels qoyulur.

3.1.80. Sual: *Metal aşırıda hansı element eninə tirlə uzununa tiri birləşdirir?*

Cavab: Metal aşırısında «Rıbka» eninə tirlə uzununa tiri birləşdirir.

3.1.81. Sual: *Fasonka nə üçün qoyulur?*

Cavab: Dioqonal birləşmələrini birləşdirmək üçün «Fasonka»dan istifadə olunur.

3.1.82. Sual: *Körpüdə qabarit ölçüləri neçədir?*

Cavab: Körpüdə qabarit – 4,90 metrdir.

3.1.83. Sual: *Bərabərləşdirici cihaz körpüdə nə üçün qoyulur?*

Cavab: Bərabərləşdirici cihaz körpüdə aşırımları tənzimləmək üçün qoyulur.

3.1.84. Sual: *Torpaq yatağının hündürlüyü neçə metr olanda körpünün girişində düşmə pilləkəni qoyulur?*

Cavab: Torpaq yatağının hündürlüyü 5,0 metrədən çox olanda körpünün girişində düşmə pilləkəni qoyulur.

3.1.85. Sual: *Körpüdə sığınacaq neçə metrədən bir və necə qoyulur?*

Cavab: Körpüdə sığınacaq şahmat üsulu ilə 25 metrədən bir qoyulur.

3.1.86. Sual: *Hansı süni qurğuları tanıyırsınız?*

Cavab: Aşağıdakı süni qurğular mövcuddur:

- körpülər, tunellər, yolötürücülər, piyadalar üçün körpülər, viaduk, akveduk və daş körpülər;
- metal körpülər, dəmir-beton körpülər, borular, sifonlar və dyükerlər.

3.1.87. Sual: *Tunellərdə qabarit nə qədərdir?*

Cavab: Tunellərdə qabarit 4,90 metrdir.

3.1.88. Sual: *Tyubinqlər tunellərdə neçə cür olur?*

Cavab: Tyubinqlər tunellərdə iki cür olur:

- çuqun;
- dəmir – beton.

3.1.89. Sual: *Akveduk və viaduk harada qoyulur?*

Cavab: Akveduk qazmalarda kanal suyunu buraxmaq üçün, viaduk isə dağlıq sahələrdə və yarğanlarda tikilir.

3.1.90. Sual: *Borular neçə cür olur?*

Cavab: Borular 3 cür olur:

- dəmir – beton borular;
- metal borular;
- tağlı daş borular.

Formasına görə isə 2 cür olur:

- dairəvi;
- düzbucaqlı.

3.1.91. Sual: *Körpüdə konsol neçə cür olur?*

Cavab: Körpüdə konsol 2 cür olur:

- qısa konsol;
- uzun konsol.

3.1.92. Sual: *Pəncəli bolt hansı elementi bərkidir?*

Cavab: Pəncəli boltla körpü tirləri aşırımın yuxarı kəmərinə birləşdirilir.

3.1.93. Sual: *Mühafizə boltu nə üçündür?*

Cavab: Mühafizə boltu mühafizə tirləri ilə körpü tirini birləşdirir.

3.1.94. Sual: *Körpünün məcrasında suyu istiqamətləndirmək üçün hansı tikintilər tikilməlidir?*

Cavab: Körpünün məcrasında suyu istiqamətləndirmək üçün perepadlar, pilləvari sahilbərkitmə divarları, dambalar və baqaj divarları tikilməlidir.

3.1.95. Sual: *Dayaq hissəsi aşırım altı sahəyə nə ilə bərkidilir?*

Cavab: Dayaq hissələri aşırım altı sahəyə anker boltları ilə birləşdirilir.

3.1.96. Sual: *Körpüdə ballastın qalınlığı nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Körpüdə ballast qatının qalınlığı 30 sm olmalıdır.

3.1.97. Sual: *Metal aşırımların hissələri hansı vasitələrlə birləşir?*

Cavab: Metal aşırımların hissələri qaynaq, bolt və pərçim birləşmələri ilə birləşdirilir.

3.1.98. Sual: *Yüksək gərginləşmiş boltların bərkidilməsi hansı açarlarla yoxlanılır və norma nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Yüksək gərginləşmiş boltların bərkidilməsi «Dinamometrik» açarlarla yoxlanılır, norma 110 kq/sm²-dir.

3.1.99. Sual: *Zəif pərçim birləşmələri nə ilə yoxlanılır?*

Cavab: Zəif pərçim birləşmələri çəki ilə yoxlanılır.

3.1.100. Sual: *İnşaat hündürlüyü nə deməkdir?*

Cavab: Relsin altından aşırımın aşağı konstruk-siyasına qədər olan hissəsinə inşaat hündürlüyü deyilir.

3.1.101. Sual: *Metal körpünün aşırımlarının rənglənməsinin müddəti neçə ildir?*

Cavab: Metal körpünün aşırımlarının rənglənməsi müddəti 5 ildir.

3.1.102. Sual: *Metal aşırımları rəngləmək üçün hansı materiallardan istifadə olunur?*

Cavab: Metal aşırımları rəngləmək üçün – 124 XB və ya 125 XB materiallarından istifadə olunur.

3.1.103. Sual: *Dayağın özülləri neçə cür olur?*

Cavab: Dayağın özülləri 3 cür olur:

- yığma dəmir-beton oboloçka;
- buraxılmış quyu (opusknie kolobsı);

- kesonnu.

Özül yığma oboloçka 2 yerə bölünür:

- yığma dəmir-beton svay O – 0.40 – 1 metr;

- svay oboloçkadan ibarət olan dirək şəkilli özüllər – O – 1,6-2,4 metr.

3.1.104. Sual: *Aşırımın işçi elementlərində pərçim birləşməsini necə dəyişirlər?*

Cavab: Aşırımın işçi elementlərində pərçimi qatarlararası fasilədə dəyişirlər.

3.1.105. Sual: *Piyada körpülərinin elektriklişdirilmiş sahələrində qoruyucu şit nə üçün və hansı ölçüdə qoyulur?*

Cavab: Piyadaların təhlükəsizliyini qorumaq üçün hündürlüyü 2,0 metr, eni isə 1,0 metr olan qoruyucu şit piyada körpüsünün hər iki tərəfinə qoyulur.

3.1.106. Sual: *Metal körpülərdə yanğına qarşı avadanlıqlar hansılardır?*

Cavab: Metal körpülərdə yanğına qarşı avadanlıqlar aşağıdakılardır:

Həcmi – 200 litr olan çəllək, 0,25 m³ həcmində qumla dolu yeşik, yanğınsöndürən və gidropult.

3.1.107. Sual: *Körpü tirləri arasındakı məsafə nə qədərdir?*

Cavab: Körpü tirləri arasındakı məsafə 150 mm-dir.

3.1.108. Sual: *Körpüyə neçə cür baxış keçirilir?*

Cavab: Körpüyə 4 cür baxış keçirilir:

- gündəlik nəzarət;

- cari baxış;

- vaxtaşırı baxış;

- xüsusi baxış.

3.1.109. Sual: *Uzunluğuna görə körpülər neçə cür olur?*

Cavab: Uzunluqlarından asılı olaraq körpülər 3 cür olur:

- kiçik körpülər;

- orta körpülər;

- böyük körpülər.

3.1.110. Sual: *Köhnə körpülər hansı körpülərə deyilir?*

Cavab: 1907-ci ilin normaları üzrə hesablanmış və istismar müddəti 60 ildən artıq olan körpülərə köhnə körpülər deyilir.

3.1.111. Sual: *Körpülərdə konturrels neçə tipdə aşağı qoyulur?*

Cavab: Körpülərdə konturrels bir tipdə aşağı qoyulur.

3.1.112. Sual: *Dəmir yolu keçidləri nədir?*

Cavab: Dəmir yolu keçidləri dəmir yolu ilə avtomobil yolunun bir səviyyədə kəsişməsi olub, qatarların və avtomobil nəqliyyatı vasitələrinin hərəkətinin təhlükəsizliyini təmin edən qurğudur.

3.1.113. Sual: *Relslər arasındakı döşəmə rels bağlantısından nə qədər hündür olmalıdır?*

Cavab: Relslər arasındakı döşəmələr rels başlığından 1–3 sm-ə kimi hündür olmalıdır.

3.1.114. Sual: *Mexanikləşdirilmiş şlaqbaumlar dəmir yolundan hansı məsafədə olmalıdır?*

Cavab: Mexanikləşdirilmiş şlaqbaumlər kənar relsdən 8,5 metrdən az və 14 metrdən çox olmayan məsafədə quraşdırılır.

3.1.115. Sual: *Şlaqbaumlər bağlı vəziyyətdə olanda avtomobil yolundan nə qədər hündürlükdə olmalıdır?*

Cavab: Şlaqbaumlər bağlı vəziyyətdə avtomobil yolundan 1–1,25 metr hündürlükdə olmalıdır.

3.1.116. Sual: *Avtomatik, yarımavtomatik və elektrik şlaqbaumlərində çəpərləyici tirlərin standart uzunluğu nə qədərdir?*

Cavab: Avtomatik, yarımavtomatik və elektrik şlaqbaumlərində çəpərləyici tirlərin standart uzunluğu 4,6 və 8,0 metr olmalıdır.

3.1.117. Sual: *Avtomatik, yarımavtomatik və elektrik şlaqbaumlərini çəpərləyici tirlərinin uzunluğundan asılı olaraq dəmir yolundan hansı məsafədə olmalıdır?*

Cavab: Avtomatik, yarımavtomatik və elektrik şlaqba-

umları çəpərləyici tirlərinin uzunluğundan asılı olaraq kənar relsdən ən azı 6, 8 və 10 metr məsafədə olmalıdır.

3.1.118. Sual: *Keçidin hərəkətli hissəsinin eni nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Keçidin hərəkətli hissəsinin eni avtomobil yolunun hərəkət hissəsinin eninə bərabər, lakin 6 metrdən az olmamalıdır.

3.1.119. Sual: *«Birxətli dəmir yolu» və ya «Çoxxətli dəmir yolu» xəbərdarlıq nişanları necə qoyulmalıdır?*

Cavab: «Birxətli dəmir yolu» və ya «Çoxxətli dəmir yolu» xəbərdarlıq nişanları işıqforla birlikdə, o olmadıqda isə kənar relsdən ən azı 20 metr məsafədə qoyulur.

3.1.120. Sual: *Dəmir yolu keçidlərində bir yolun o biri yola nisbətən nə qədər hündür olmasına icazə verilir?*

Cavab: Yolun düz sahələrində yerləşən keçidlərin hüdudlarında qonşu yolların yollararası məsafəsi 5000 mm-ə qədər olduqda rels başlıqlarının səviyyəsindəki fərq 40 mm-dən çox, yollararası məsafə 5000 mm-dən çox olduqda isə 50 mm-dən çox olmamalıdır.

3.2. Yol təsərrüfatı və onun istismarında əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik

3.2.1. Sual: Yolun və süni qurğuların təmiri, saxlanması və baxışı zamanı hansı təhlükəsizlik qaydaları rəhbər tutulur?

Cavab: Yolun və süni qurğuların təmiri, saxlanması və baxışı zamanı dəmir yolunun TİQ, İT, TTQ və Yol rəhbərliyi tərəfindən verilmiş digər normativ sənədlər əldə rəhbər tutulur.

3.2.2. Sual: Yol işçiləri iş zamanı hansı fərdi mühafizə vasitələrindən istifadə edirlər?

Cavab: Yol işçiləri iş zamanı əsasən sarı rəngli işarə jileti, əlcək, xüsusi geyim və xüsusi ayaqqabı geyinməlidirlər.

3.2.3. Sual: Süni qurğularda və körpülərdə işləyən işçilər əlavə hansı fərdi mühafizə vasitələrindən istifadə edirlər?

Cavab: Süni qurğularda və körpülərdə işləyən işçilər signal jileti, əlcək, xüsusi geyim, ayaqqabıdan başqa dəbilqə, mühafizə kəməri və eynəklərdən istifadə etməlidirlər.

3.2.4. Sual: Yol baxıcıları yola baxış keçirərkən hansı istiqamətdə hərəkət etməlidir?

Cavab: Yol baxıcısı qatarın əks hərəkəti istiqamətində hərəkət etməlidir.

3.2.5. Sual: Qırmızı lövhəcik iş yerindən neçə metr məsafədə qoyulur?

Cavab: Qırmızı lövhəcik iş yerindən 50 metr məsafədə qoyulur.

3.2.6. Sual: Qatar iş yerinə neçə metr yaxınlaşan zaman işçilər yoldan çıxmalıdırlar?

Cavab: Qatarın hərəkət sürətindən asılı olaraq iş yerinə azı 400 metr qalmış işçilər yoldan çıxmalıdırlar.

3.2.7. Sual: Qatarın buraxılması üçün işçilər yolun hansı tərəfinə çıxmalıdır?

Cavab: Yolda işləyən işçilər qatarın buraxılması zamanı ikiyollu sahədə qonşu yola tərəf, təkoyllu sahələrdə isə yolun

kənar relsindən azı 2 metr aralıda dayanmalıdır.

3.2.8. Sual: *İş yerinə gedərkən işçilər necə hərəkət etməlidir?*

Cavab: İş yerinə işçilər yolun kənarı ilə bir-birilərinin ardınca, qrupdan qabaq və arxa tərəfdən əlində qırmızı əl bayraqlı işarəçi olmaqla hərəkət etməlidirlər.

3.2.9. Sual: *Kimyəvi maddələrlə işləyərkən hansı fərdi mühafizə vasitələrindən istifadə olunur?*

Cavab: Kimyəvi maddələrlə işləyərkən mühafizə eynəyindən, nəfəs yollarının qorunması üçün əleyhqaz və ya respiratordan, rezin əlcəkdən istifadə olunur.

3.2.10. Sual: *Maneə yeri 200 metr və az olarsa hasarlanma necə aparılır?*

Cavab: Maneə yerindən hər iki tərəf 50 metr məsafədə səyyar qırmızı işarə ilə çəpərlənir, həmin işarələrdən mənzildəki rəhbər maililik və qatarların maksimum hərəkət sürətindən asılı olaraq «B» məsafəsində (1100, 1200, 1300 metr və s.) üç ədəd partlayıcı (petard) yerləşdirilir (hər birinin arası 20 metr olmaqla) və iş yerinə yaxın partlayıcıdan qatar göstərilən tərəfə 200 metr məsafədə sürəti azaltmağı tələb edən səyyar sarı işarə qoyulur.

Birinci partlayıcıdan iş yerinə tərəf qırmızı işarə tutulmuş işarəçinin mühafizəsi altında olmalıdır. Bu halda iş ikiyollu sahədə aparılırsa qonşu yola hər iki tərəfdən 500–1500 metr məsafədə səyyar «C» işarəsi ilə hasarlanır. Səyyar qırmızı işarələr isə iş rəhbərinin nəzarətində olmalıdır.

3.2.11. Sual: *Maneə yeri 200 metrdən çox olarsa çəpərlənmə necə aparılır?*

Cavab: Maneə yeri əvvəlki kimi çəpərlənməkdən əlavə iş yerində 50 metr məsafədə hər iki tərəfdən qırmızı işarələr qoyulur, onlar əlavə qoyulmuş işarəçilərin mühafizəsi altında olur. İş rəhbərinin göstərişi ilə işarələr qoyulur və götürülür. Bir xətti yolda çəpərləmə aparılarkən səyyar «C» işarəsi qoyulur.

3.2.12. Sual: *Dəmir yolu rəhbərliyinin əmrinə əsasən*

sürətin daim azaldılması tələb edilən yerlər təhlükəli yer kimi necə çəpərlənir?

Cavab: Təhlükəli yerin sərhədlərindən hər iki tərəfə 50 metr məsafədə «təhlükəli yerin başlanğıcı» və «təhlükəli yerin sonu» daimi işarə nişanları ilə çəpərlənir.

Bu işarə nişanlarından sonra «A» məsafəsində mənzilin rəhbər maililiyindən və qatarın maksimal hərəkət sürətindən asılı olaraq (800, 1000, 1100, 1400 metr) sürəti daimi azaltma işarəsi qoyulur.

3.2.13. Sual: *Sürəti azaltmağa ehtiyac olmamaqla briqada yolda cari təmir işləri apararkən, briqada üzvlərinin təhlükəsizliyini təmin etmək və yolda briqadanın işlədiyini məşinistə xəbər vermək üçün iş yerində hansı işarəverici nişanı və hansı məsafədə qoymaq lazımdır?*

Cavab: Belə hallarda briqada işləyən sahədə tək və cüt yolda hər iki tərəfdən 500–1500 metr məsafədən «C» işarəverici nişan qoyulur. Qatar o işarəyə yaxınlaşarkən lokomotivə xəbərdaredici işarə verir.

3.2.14. Sual: *Yolda iş apararkən qatar yaxınlaşanda hansı məsafədə yolu boşaltmaq lazımdır?*

Cavab: İş zamanı həmin yola yaxınlaşan qatar briqadaya 400 metr məsafədən az olmayaraq qaldıqda briqada yoldan çıxmalı və ondan 2 metr yaxın olmayaraq aralıqda dayanaraq qatarın keçməsinə gözləməlidir.

3.2.15. Sual: *«Ümumi həyəcan» işarəsi necə verilir?*

Cavab: «Ümumi həyəcan» işarəsi bir uzun, üç gödək səslər qrupu ilə verilir.

3.2.16. Sual: *«Yanğın həyəcanı» işarəsi necə verilir?*

Cavab: «Yanğın həyəcanı» işarəsi bir uzun iki gödək səslər qrupu ilə verilir.

3.2.17. Sual: *«Hava həyəcanı» işarəsi necə verilir?*

Cavab: «Hava həyəcanı» işarəsi 2–3 dəqiqə ərzində sürəkli sıra səslər, həmçinin fasiləsiz bir sıra qısa səslər qrupu ilə verilir.

3.3. Yol təsərrüfatı və onun istismarında çalışan

işçilərin vəzifə borcları

3.3.1. Sual: İşarəçinin vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab: Yolda işləyən işçilərin qatarın yaxınlaşması zamanı vaxtında yoldan çıxmaları barədə işarə verməsi üçün təyin edilir.

3.3.2. Sual: Yol ustası hansı müddətdə yolu yoxlamalıdır və yoxlamanın nəticələrini haraya qeyd etməlidir?

Cavab: Yol ustası hər yarımayda yol briqadiri ilə birlikdə yolu yoxlamalı və nəticələri xüsusi PU-28 və 29 formalı cib kitabçasında qeyd etməlidir.

3.3.3. Sual: Yol ustasının vəzifə borcu və səlahiyyətləri nədən ibarətdir?

Cavab: Yol ustası xidmət etdiyi məntəqənin sahəsində qatarların müəyyən olunmuş sürətlə və təhlükəsiz hərəkətini təmin etməli, müəyyən olunmuş müddətdə plan tapşırıqlarını yerinə yetirməli, cari saxlanışla yolüstü quruluş materiallarının, torpaq yatağının, süni qurğuların saz halda saxlanılmasını təmin etməli, işçinin briqadada gündəlik işini müəyyənləşdirməli, görülmə işlərin yüksək keyfiyyətli olmasına nəzarət etməli, işçi briqadalarını lazımi materiallarla təmin etməli, maşın, mexanizm, iş alətləri, işarə nişanlarının saz vəziyyətdə saxlanılmasını təmin etməli, görülmə işlərin düzgün hesabatını aparmalı, yarımaylıq qrafiklərin gündəlik görülmə işə münasib doldurulmasına diqqət yetirməlidir.

İstehsal mədəniyyətinin yüksəldilməsinə və nizam-intizamın yüksək səviyyədə olmasına nail olmalıdır. O, rəhbərlik etdiyi sahənin əmək fəaliyyətinin yüksəldilməsinə, qatarların təhlükəsiz hərəkətinin təmin olunmasına cavabdehlik daşıyır.

O, öz sahəsi üçün təmir işlərinin plan və tapşırıqlarının vaxtında verilməsini, lazımi yolüstü quruluşun materiallarını rəhbərlikdən tələb edə bilər. Digər məsələlərin həllində də iştirak etmək səlahiyyətinə malikdir.

Başa çatmış və təmiri qurtarmış yolun qəbulunda işçilərin, həmçinin torpaq və süni qurğuların təmiri işlərinin

qəbulunda iştirak edə bilər.

İş görülməyəndə işçilər üçün təhlükəli olan sahələrdə işin dayandırılmasını tələb edə bilər.

Əmək intizamını pozmuş işçilərin cəzalandırılmasını rəhbərlikdən tələb edə bilər və s.

3.3.4. Sual: *Uçurumla mübarizə dəstəsinin rəhbəri hansı təlimatları bilməlidir?*

Cavab: Uçurumla mübarizə dəstəsinin rəhbəri aşağıdakı təlimatları bilməlidir:

- yol işləri görən zaman qatarın təhlükəsiz hərəkətinin təmin edilməsi üzrə təlimatı;
- yolun cari təlimatı;
- işarələr vermə təlimatı;
- uçurumla mübarizə ustasının, briqadirinin, gözətçisinin və dağa-qayaya dırmaşan işçilərin vəzifə təlimatını.

3.3.5. Sual: *Uçurumla mübarizə briqadirinin əsas vəzifəsi nədir?*

Cavab: Hər on gündən bir dəmir yoluna yaxın olan qorxulu dağ yamaclarını və torpaq sahələrini yoxlayıb asılı və ayrı-ayrı kövrək daş-qaya parçalarının yola uçub tökülməsi qorxusu olan zəif torpaq sahələrini aşkara çıxarmaqdır.

3.3.6. Sual: *Dağa-qayaya dırmaşan işçilərin iş cədvəli necə olmalıdır?*

Cavab: Dağa-qayaya dırmaşan işçilər həftədə iki dəfədən az olmayaraq öz uçurum sahələrindəki qorxulu qaya parçalarında atmosfer amillərinin təsiri nəticəsində baş vermiş fiziki-mexaniki dəyişiklikləri yoxlamalıdır.

3.3.7. Sual: *Növbəyə başlayan keçid növbətçisi nəyi yoxlamalıdır?*

Cavab:

- keçiddən hər iki tərəfə 50 metr məsafədə dəmir yolunu;
- keçid avadanlıqlarının vəziyyətini və onların bütün qurğularını;
- plomblanan qurğularda plombların pozulmamasını;
- əl işarələrinin, alətlərin, inventarların olmasını və

vəziyyətini.

3.3.8. Sual: *Keçid növbətçisi hərəkətin təhlükəsizliyini qorxu altına alan nasazlığı aşkar etdikdə nə etməlidir?*

Cavab: Keçid növbətçisi hərəkətin təhlükəsizliyini qorxu altına alan nasazlığı öz gücü ilə dərhal ləğv etmək mümkün olmadıqda, təhlükəli yeri dayanma işarəsi ilə çəpərləməli, nəqliyyat vasitələrinin keçiddən hərəkətini bağlamalı, sonra isə bu haqda stansiya növbətçisini (qatar dispetçerini) və onun vasitəsi ilə yol ustasını (yol briqadirini) məlumatlandırmalıdır. Bundan sonra hadisənin nəticələrini aradan qaldırmaq üçün tədbirlər görməlidir. Kömək tələb olunan hallarda nəfəsli şeypurla və ya asılmış metal əşyaya vurmaqla bir uzun üç qısa səs qrupu ilə ümumi həyəcan işarəsi verməlidir.

3.3.9. Sual: *Keçid növbətçisi hansı halda qatara, lokomotivə və ya drezinə dayanma işarəsi verməlidir?*

Cavab: Keçid növbətçisi aşağıdakı hallarda qatara, lokomotivə və ya drezinə dayanma işarəsi verməlidir:

- təkərdə sürüngəc olduğuna görə qüvvətli zərbələr;
- fırlanmayan təkər olduqda;
- yanğın;
- buksun qızması;
- adamın və ya yükün qatardan düşmə təhlükəsi və s.

nöqsanlar nəzərə çarpdıqda dayan işarəsi verməlidir.

3.3.10. Sual: *Keçiddə və ya onun yaxınlığında yol nəqliyyat hadisəsi baş verdikdə, keçid növbətçisi hansı işləri yerinə yetirməlidir?*

Cavab: Qatarların və nəqliyyat vasitələrinin hərəkətinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün aşağıdakı tədbirləri görməlidir:

- baş vermiş hadisə barədə stansiya növbətçisinə (qatar dispetçerinə), eləcə də polisə, yol ustasına (yol briqadirinə), həmçinin imkan daxilində avtomobil yolunun saxlanması icra edən yol təşkilatına yerli təlimatın müəyyən etdiyi qaydada məlumat vermək;

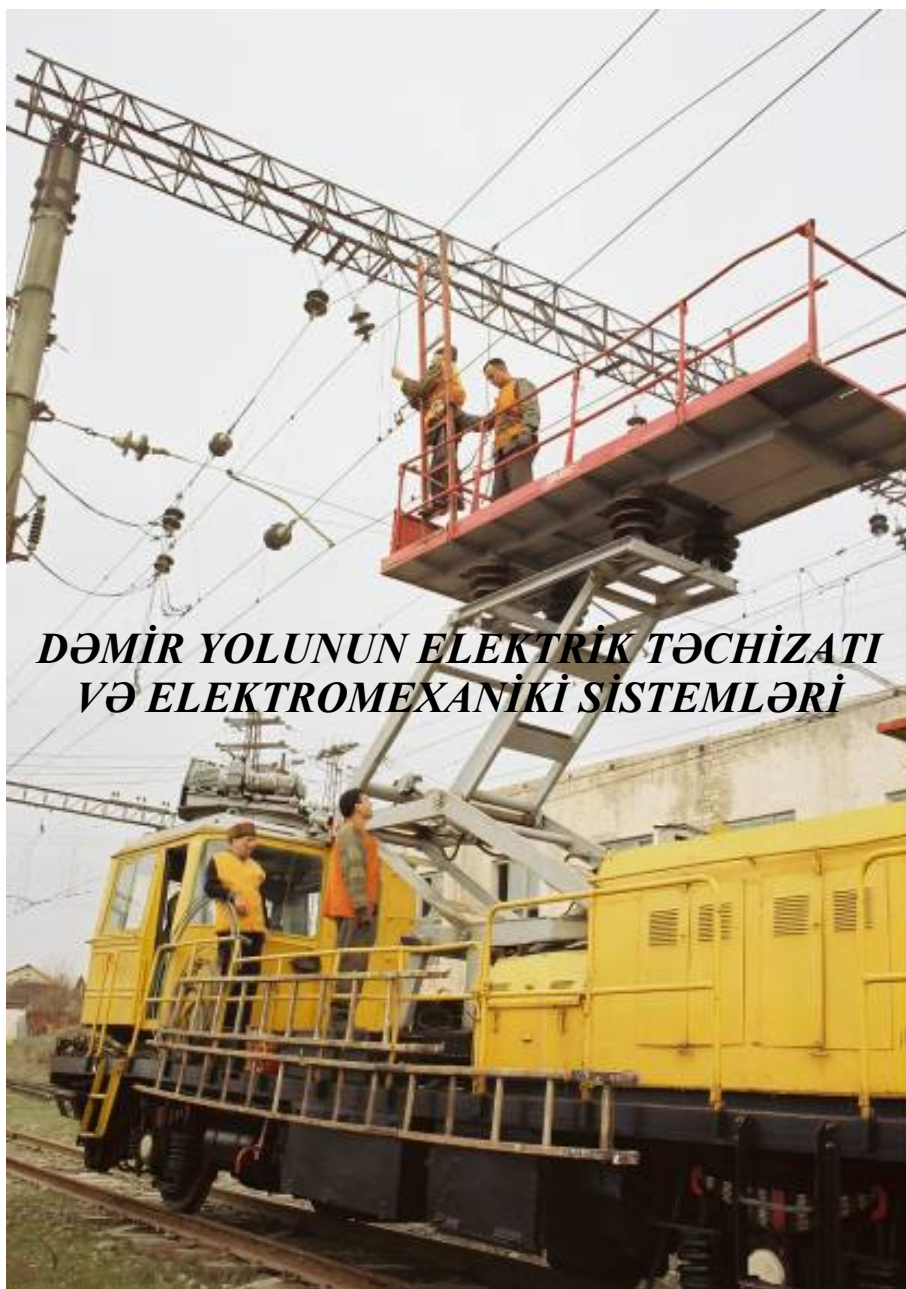
- zərərçəkənlərə ilk yardım göstərmək, lazım gəldikdə imkan daxilində «təcili yardım» çağırmaq.

3.3.11. Sual: Keçid növbətçisi qatarı harada və necə qarşılmalıdır?

Cavab: Keçid növbətçisi qatarı bir qayda olaraq keçid postunun binası yanında, kənar relsdən 3 metrədən yaxın olmayan məsafədə, başını hərəkət istiqamətinə qarşı yarımdövrə vəziyyətdə saxlamaqla, üzünü yola tərəf qarşılmalıdır. Qatarı iki yol arasında və ya qonşu yolda olmaqla, eləcə də avtomobil yolunun hərəkət hissəsində duraraq qarşılamaq qadağandır.

3.3.12. Sual: Dəmir yolu keçidinə yaxınlaşan avtomobil sürücüləri nə etməlidirlər?

Cavab: Sürücü dəmir yolu keçidinə yaxınlaşdıqda yol nişanlarını, işıqforları, nişanlama xətlərini, şlaqbaumun vəziyyətini və keçid növbətçisinin göstərişlərini əsas tutmalı və yaxınlaşan qatarın olmadığına əmin olmalıdır.

***DƏMİR YOLUNUN ELEKTRİK TƏCHİZATI
VƏ ELEKTROMEXANİKİ SİSTEMLƏRİ***

**4.1. Dəmiryol nəqliyyatının elektrik təchizatı üzrə
hərəkətin təhlükəsizliyi**

4.1.1.Sual: «Texniki İstismar Qaydaları» nə deməkdir?

Cavab: «Texniki İstismar Qaydaları» dəmir yolunun istismarında ardıcıl işlərin görülməsi, ölçülərin, lazımı obyektlərin saxlanması, qatarların hərəkətinin təhlükəsizliyinin təşkili və işarə vermənin prinsiplərinin tətbiqidir.

4.1.2. Sual: Tikililər, qurğular, mexanizmlər və avadanlıqlar nəyə uyğun istismar olunmalıdır?

Cavab: Tikililər, qurğular, mexanizmlər və avadanlıqlar təsdiq olunmuş layihəyə və dəmir yolunun təlimatlarına uyğun istismar olunmalıdır.

4.1.3. Sual: İri əndazəli və ağır çəkili nəqliyyat vasitələri yüklə və yüksüz keçidlərdən kimlərin iştirakı ilə keçməli və kimin buna icazəsi olmalıdır?

Cavab: İri əndazəli və ağır çəkili nəqliyyat vasitələri yüklə və yüksüz keçidlərdən yol ustası və ya briqadirinin iştirakı ilə keçməli və Yol sahəsi rəisinin icazəsi olmalıdır.

4.1.4. Sual: Əndazəsi 4,5 metrdən hündür olan mexanizmlər elektricləşdirilmiş dəmir yolunu kimin icazəsi ilə keçməlidir?

Cavab: Əgər əndazəsi 4,5 metrdən hündür olan mexanizmlər elektricləşdirilmiş dəmir yolunu keçərsə buna elektrik təchizatı sahəsi rəisinin icazəsi olmalıdır.

4.1.5. Sual: Dəmir yolunun alt və üst hissəsi elektrik və rabitə xətti, neft, qaz kəməri və yaxud başqa texniki qurğularla kəşisərsə buna kimin icazəsi olmalıdır?

Cavab: Dəmir yolunun alt və üst hissəsi elektrik və rabitə xətti, neft, qaz kəməri və yaxud başqa texniki qurğularla kəşisərsə buna yalnız «Azərbaycan Dəmir Yolları» QSC Sədrinin icazəsi olmalıdır.

4.1.6. Sual: *Bərpa işləri görən qatarların, drezinlərin və yanğınsöndürən qatarların daimi dayanacağı olan yollarda digər qatarların dayanmasına icazə verilmirmi?*

Cavab: Bərpa işləri görən qatarların, drezinlərin və yanğınsöndürən qatarların daimi dayanacağı olan yollarda digər qatarların dayanması qadağan olunur.

4.1.7. Sual: *İşarə nəyə xidmət edir?*

Cavab: İşarə hərəkətin dəqiq təşkilinə və qatarların manevr işlərinə xidmət edir.

4.1.8. Sual: *İşarəvermə, mərkəzləşdirmə və bloklama qurğularının tipini kim təsdiq edir?*

Cavab: İşarəvermə, mərkəzləşdirmə və bloklama qurğularının tipini Dəmir Yolunun işarəvermə və rabitə şöbəsi təsdiq edir.

4.1.9. Sual: *Baş yolda işıqforun işarə göstəricisini 3 ayda bir dəfə kim yoxlayır?*

Cavab: Baş yolda işıqforun işarə göstəricisini 3 ayda bir dəfə işarəvermə və rabitə sahəsinin rəisi yoxlayır.

4.1.10. Sual: *Hər ay işıqforda işarə göstəricisini kim yoxlayır?*

Cavab: Hər ay işıqforda işarə göstəricisini lokomotivdə rabitə üzrə böyük elektromexanik yoxlayır.

4.1.11. Sual: *Elektrik qurğuları nəyi təmin etməlidir?*

Cavab: Elektrik qurğuları qatarların avtobloklama vasitələrinin və başqa dəmir yolu obyektlərinin fasiləsiz elektrik təchizatını təmin etməlidir.

4.1.12. Sual: *Sabit cərəyanla hərəkət edən qatarlarda gərginliyin səviyyəsi neçə kilovolt olmalıdır?*

Cavab: Sabit cərəyanla hərəkət edən qatarlarda gərginliyin səviyyəsi aşağı gərginlik 2,7 KV, yuxarı gərginlik isə 4 KV olmalıdır.

4.1.13. Sual: *Dəmir yolu rəhbərliyinin razılığı ilə müəyyən sahələrdə sabit cərəyanın səviyyəsi neçə KV-a qədər düşə bilər?*

Cavab: Dəmir Yolu rəhbərliyinin razılığı ilə müəyyən sahələrdə sabit gərginliyin səviyyəsi 2,4 KV-a qədər düşə bilər.

4.1.14. Sual: *Kontakt şəbəkəsinin hündürlüyü stansiyalarda və mənzillərdə relsin başlığından hansı məsafədə olur?*

Cavab: Kontakt şəbəkəsinin hündürlüyü relsin başlığından stansiyalarda 6250 mm, mənzillərdə isə 5750 mm məsafədə olur.

4.1.15. Sual: *Sabit cərəyanla qidalanan kontakt şəbəkəsinin hündürlüyü relsin başlığından hansı məsafəyə qədər fərqlənə bilər?*

Cavab: Dəmir yolu rəhbərliyinin icazəsi ilə aşağı hündürlük 5550 mm, yuxarı hündürlük isə 6800 mm-dək ola bilər.

4.1.16. Sual: *Tikililərdə və qurğularda təmir işləri görülməyə nəyə riayət olunmalıdır?*

Cavab: Qatarların təhlükəsiz hərəkətinə və təhlükəsizlik texnikasına riayət olunmalıdır.

4.1.17. Sual: *Kontakt şəbəkəsinin işçiləri təmir işlərinə başlamazdan əvvəl kiminlə əlaqə saxlamalıdır?*

Cavab: İşə başlamazdan əvvəl enerji dispetçeri ilə əlaqə saxlamalıdır.

4.1.18. Sual: *İMB qurğularında dəyişən cərəyanların normaları hansılardır?*

Cavab: İMB qurğularında dəyişən cərəyanların normaları 115, 230 və ya 380 voltdur.

4.1.19. Sual: *Nominal gərginliyin normadan kənara çıxma həddi nə qədərdir?*

Cavab: Nominal gərginliyin normadan kənara çıxma həddinin 10%-dən artıq azalmasına və 5 %-dən artıq yüksəlməsinə icazə verilmir.

4.1.20. Sual: *Kontakt şəbəkəsi, avtobloklama vasitələrinin qidalanma və ayırma sxemləri kim tərəfindən təsdiq edilir?*

Cavab: Kontakt şəbəkəsi, avtobloklama vasitələrinin qidalanma və ayırma sxemləri «Azərbaycan Dəmir Yolları» QSC-nin Sədri tərəfindən təsdiq edilir.

4.1.21. Sual: *Gərginliyi 1000 V-dan yuxarı olan elektrik ötürücü hava xətlərinin ən böyük sallanma vəziyyətində aşağı nöqtəsindən yerin səthinə qədər olan məsafə mənzillərdə və stansiyalarda nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Gərginliyi 1000 V-dan yuxarı olan elektrik ötürücü hava xətlərinin ən böyük sallanma vəziyyətində aşağı nöqtəsindən yerin səthinə qədər olan məsafə mənzillərdə 6 metr, stansiyalarda isə 7 metr olmalıdır.

4.1.22. Sual: *Xüsusi çətin şəraitdə yeni elektrifikasişdırılan xətlərdə yolun oxundan kontakt şəbəkəsi dayaqlarının daxili hissəsinə qədər məsafə stansiyalarda və mənzillərdə nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Xüsusi çətin şəraitdə yeni elektrifikasişdırılan xətlərdə yolun oxundan kontakt şəbəkəsi dayaqlarının daxili hissəsinə qədər məsafə stansiyalarda 2450 mm, mənzillərdə isə 2750 mm olmalıdır.

4.1.23. Sual: *Kontakt şəbəkəsi nasaz olduqda, EÇ-nin işçisi qatar gözlənən tərəfdən maşinistə «Cərəyanqəbuledicini endir!» işarəsini vermək üçün hansı məsafədə dayanmalıdır?*

Cavab: Kontakt şəbəkəsi nasaz olduqda, EÇ-nin işçisi qatar gözlənən tərəfdən maşinistə «Cərəyanqəbuledicini endir!» işarəsini vermək üçün 500 metr məsafədə dayanmalıdır.

4.1.24. Sual: *«Cərəyanqəbuledicini endir!» işarəsi necə verilir?*

Cavab: «Cərəyanqəbuledicini endir!» işarəsi gündüz – sol əlin şaquli qaldırılmış vəziyyətində sağ əlin öndə üfüqi xətt boyu təkrarlanan hərəkəti ilə, gecə – fənərin şəffaf ağ işığı ilə üfüqi və şaquli təkrar hərəkəti ilə verilir.

4.1.25. Sual: *Dayağa qoyulmuş kvadrat lövhədə yeri qara və ortasında ağ rəngdə üfüqi xətt olan şüar nəyi bildirir?*

Cavab: Dayağa qoyulmuş kvadrat lövhədə yeri qara və ortasında ağ rəngdə üfüqi xətt olan şüar «Cərəyanqəbuledicini endir!» işarəsini bildirir.

4.2. Elektrik təchizatı sistemi üzrə əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik

4.2.1. Sual: Elektrik təchizatı dartı yarımstansiyalarında və stansiyalarda təhlükəsizliyi təmin edən neçə kateqoriya var və onlar hansılardır?

Cavab: Elektrik təchizatı dartı yarımstansiyalarında və stansiyalarda təhlükəsizliyi təmin edən dörd kateqoriya var və onlar aşağıdakılardır:

Gərginliyin çıxarılması və torpaqlanması, gərginliyi açmadan cərəyan daşıyan hissələrdə və onların yaxınlığında, gərginlik altında olan cərəyandaşıyan hissələrdən uzaqda və avadanlıqlardan gərginliyin qismən çıxarılması.

4.2.2. Sual: İşçilər elektrik avadanlıqlarında təftiş və təmir işlərini görərkən işə hansı sənədlərlə buraxılır?

Cavab: İşə «sərəncam», «naryad» və «naryad-buraxılış» sənədləri ilə.

4.2.3. Sual: «Naryad» nə deməkdir?

Cavab: «Naryad» işin yerini, vaxtını bildirən, işləyənlərin və onların təhlükəsizliyini təmin edən sənəd deməkdir.

4.2.4. Sual: İşin görülməsinə məsul rəhbər vəzifəyə hansı elektrik təhlükəsizliyi ixtisas qrupu olan işçiləri təyin etmək olar?

Cavab: Bu məsul rəhbər vəzifəyə elektrik təhlükəsizliyi ixtisasının 5-ci qrupu olan işçiləri təyin etmək olar.

4.2.5. Sual: Gərginliyi 1000 V-dan yuxarı olan avadanlıqlarda işləmək üçün neçə nəfər və hansı elektrik təhlükəsizliyi qrupu olan işçini cəlb etmək olar?

Cavab: Bu avadanlıqlarda işləmək üçün iki nəfəri, birinin ən aşağısı IV-cü o birisinin isə II-ci qrupdan aşağı olmayan işçiləri cəlb etmək olar.

4.2.6. Sual: Məsul rəhbər kimi briqadanın təhlükəsizliyinə kim məsuliyyət daşıyır?

Cavab: İş icraçısı məsuliyyət daşıyır.

4.2.7. Sual: Dielektrik rezin əlcək neçə KV gərginlikdə

sınaqdan çıxarılır?

Cavab: Dielektrik rezin əlcək 6 KV gərginlikdə sınaqdan çıxarılır.

4.2.8. Sual: Elektrik qurğularının izolyasiyasının müqaviməti neçə MOm-dan artıq olmalıdır?

Cavab: Elektrik qurğularının izolyasiyalarının müqaviməti 0,5 MOm-dan artıq olmalıdır.

4.2.9. Sual: Dielektrik rezin boru neçə KV gərginlikdə sınaqdan çıxarılır?

Cavab: Dielektrik rezin boru 15 KV gərginlikdə sınaqdan çıxarılır.

4.2.10. Sual: Qoruyucu bel kəməri neçə kq çəkiddə mexaniki sınaqdan çıxarılır?

Cavab: Qoruyucu bel kəməri 225 kq çəkiddə mexaniki sınaqdan çıxarılır.

4.2.11. Sual: Leyter neçə KV gərginlikdə və hansı müddətdə yoxlanılır?

Cavab: Leyter 40 KV gərginlikdə sınaqdan keçirilir və 6 aydan bir yoxlanılır.

4.2.12. Sual: 10 KV gərginlik ölçü cihazı neçə KV gərginlikdə sınaqdan çıxarılır?

Cavab: 10 KV gərginlik ölçü cihazı 20 KV gərginlikdə sınaqdan çıxarılır.

4.2.13. Sual: Nə üçün elektrik qurğuları gərginlik altında olmayan torpaqlama konturuna birləşir?

Cavab: Elektrik qurğuları gərginlik altında olmayan torpaqlama konturuna insan həyatının və elektrik avadanlıqlarının qorunması üçün birləşdirilir.

4.2.14. Sual: İş prosesində insan həyatını qoruyan tədbirlər hansılardır?

Cavab: İş prosesində insan həyatını qoruyan təşkilati və texniki tədbirlərdir.

4.2.15. Sual: İşçilər nədən xəsarət ala bilərlər?

Cavab: İşçilər elektrikdən, mexaniki, bioloji və kimyəvi amillərdən xəsarətlər ala bilərlər.

4.2.16. Sual: Elektrik qövsündən gözü qorumaq üçün

hansı müdafiə vasitəsindən istifadə etmək lazımdır?

Cavab: Elektrik qövsündən gözü qorumaq üçün müdafiə-edici eynəkdən istifadə etmək lazımdır.

4.2.17. Sual: Hansı məsafədə görülmən iş hündürlükdə görülmən iş sayılır?

Cavab: Ayağın yer səthindən 1 metr hündürlükdə yuxarıda dayanmasıyla görülmən iş hündürlükdə görülmən iş sayılır.

4.2.18. Sual: Mühafizə kaskası işçiləri hansı xəsarətlərdən qoruyur?

Cavab: Mühafizə kaskası işçiləri başın zədələnməsindən və günəş şüasından qoruyur.

4.2.19. Sual: İşçiye naryad yazıldıqdan və sərəncam verildikdən sonra hansı təlimat keçirilir?

Cavab: İşçiye naryad yazıldıqdan və sərəncam verildikdən sonra cari təlimat keçirilir.

4.2.20. Sual: İş stajı 1 ildən az olan və 1 ildən yuxarı olan işçilərə hansı müddətdən sonra və hansı təlimat keçirilir?

Cavab: İş stajı 1 ildən az olan işçilərə 1,5 ayda bir dəfə, stajı 1 ildən yuxarı olan işçilərə isə 3 ayda bir dəfə təkrar təlimat keçirilir.

4.2.21. Sual: Dartı yarımstansiyalarının və kontakt şəbəkəsi rayonlarının növbətçiləri əməliyyat idarəetmə ərəfəsində kimin təbəçiliyindədir?

Cavab: Dartı yarımstansiyalarının və kontakt şəbəkəsi rayonlarının növbətçiləri əməliyyat idarəetmə ərəfəsində enerji dispetçerinin təbəçiliyindədirlər.

4.2.22. Sual: Yüksək gərginlikli elektrik avadanlıqlarında istifadə olunan torpaqlamanın en kəsiyi neçə mm-dən az olmamalıdır?

Cavab: Yüksək gərginlikli elektrik avadanlıqlarında istifadə olunan torpaqlamanın en kəsiyi 25 mm-dən az olmamalıdır.

4.2.23. Sual: Torpaqlama naqilinin 30%-i yararsız hala düşərsə ondan istifadə oluna bilərmi?

Cavab: Torpaqlama naqilinin 30%-i yararsız hala düşərsə

ondan istifadə oluna bilməz.

4.2.24. Sual: *Yüksək gərginlikli elektrik qurğularında qəza hadisələri baş verdikdə növbətçi elektromexanik kimə məlumat verməlidirlər?*

Cavab: Yüksək gərginlikli elektrik qurğularında qəza hadisələri baş verdikdə ilk növbədə enerji dispetçerinə məlumat verilməlidir.

4.2.25. Sual: *Elektrik qurğuları nə deməkdir?*

Cavab: Elektrik enerjisini qəbul edən, dəyişdirən, paylayıb ötürən xətlər, o cümlədən elektrik işıqlandırma şəbəkəsi və dalğa aparıcıları elektrik qurğuları sayılır.

4.2.26. Sual: *İşlək elektrik qurğuları nə deməkdir?*

Cavab: Elektrik enerjisinin qoşulduğu andan və hər an gərginliyi qəbuletməyə hazır olan qurğulara işlək elektrik qurğuları deyilir.

4.2.27. Sual: *Qeyri işlək elektrik qurğuları nəyə deyilir?*

Cavab: İstismarda olmayan, həmçinin uzun müddətdə açılmış və bütün bu vaxtda torpaqlanmış elektrik qurğularına qeyri işlək elektrik qurğuları deyilir.

4.2.28. Sual: *Hava xətti nədir?*

Cavab: Dayağın üzərində izolyator vasitəsi ilə bərkidilmiş elektrik naqillərinə hava xətti deyilir.

4.2.29. Sual: *Transformator yarımstansiyaları nə deməkdir?*

Cavab: Bir gərginliyi digər gərginliyə keçirən qurğuya (artırıcı və ya azaldıcı) transformator yarımstansiyası deyilir.

4.2.30. Sual: *Dəst transformator yarımstansiyaları hansılardır?*

Cavab: Artırıcı və azaldıcı transformatorlar və paylayıcı qurğulardan ibarət elektrik qovşağıdır.

4.2.31. Sual: *«NOM» transformatorlar neçə fazalı olur və harada istifadə olunur?*

Cavab: Bir fazalı yağ transformatorları avtobloklama vasitələrində və ölçü sistemlərində istifadə olunur.

4.2.32. Sual: *Kontakt şəbəkəsi nədir?*

Cavab: Dəst cərəyanının ötürülməsini təmin edən avadanlıqlar və naqilləri saxlayan konstruksiyadır.

4.2.33. Sual: Konstruksiya aparatı nədir?

Cavab: Konstruksiya aparatı yüksək gərginliyi açan və qoşan aparatdır (avtomat, açar, ayırıcı və s.).

4.2.34. Sual: Yöndilən gərginlik nədir?

Cavab: İnsan həyatı üçün təhlükəli olan, açılmış məftillərə və avadanlıqlara, başqa işlək hava xəttindən yöndilən gərginlikdir.

4.2.35. Sual: Yöndilən gərginliyin təhlükəsiz zonası nə qədər olmalıdır?

Cavab: Yöndilən gərginliyin təhlükəsiz zonası 1 KV-a qədər hava xətti üçün 2 metr, 1÷25 KV üçün 10 metr, 35 KV üçün 15 metr, 110 KV üçün 20 metr, 150-220 KV üçün isə 25 metr olmalıdır.

4.2.36. Sual: Elektrik avadanlıqlarının eyni potensiallı olması üçün nə etmək lazımdır?

Cavab: Elektrik avadanlıqlarının eyni potensiallı olması üçün onları şuntlamaq lazımdır.

4.2.37. Sual: Müxtəlif potensiallı elementlər hansılardır?

Cavab: Bir-biri ilə metallik birləşmiş avadanlıqların müxtəlif potensiallı elementləridir.

4.2.38. Sual: Neytral element nədir?

Cavab: Neytral element izolyatorların arasında yerləşən, gərginlik altında olmayan və torpaqlama ilə mexaniki əlaqəsi olmayan elementdir.

4.2.39. Sual: Addım gərginliyi nə deməkdir?

Cavab: Qəza nəticəsində qırılıb yerə düşmüş yüksək gərginlikli hava xəttinin teli yerin səthində 40 metr diametri olan sahədə potensial yaradır. Bu sahədə ayaqların addımları arasında olan (0,8 metr) məsafəyə addım gərginliyi deyilir.

4.2.40. Sual: Addım gərginliyindən necə mühafizə olunmaq olar?

Cavab: Addım gərginliyinə düşməmək üçün ayaqları qaldırmadan (sürüşməklə) yaxud iki ayağı qaldırıb sahəni tullanmaqla keçmək lazımdır.

4.3. Elektrik təchizatı işçilərinin vəzifə borcları

4.3.1. Sual: Şöbə rəisinin vəzifə borcu nədir?

Cavab: Şöbə rəisi elektrik təchizatı təsərrüfatlarının ümumi inzibati və texniki rəhbərliyini həyata keçirir.

4.3.2. Sual: Dartı yarımstansiyalar və elektrik şəbəkələri üzrə şöbənin rəis müavininin vəzifə borcu?

Cavab: Bütün texniki məsələlərin həlli, təsərrüfatın inkişafı layihələrinin işlənilməsi rəis müavininin vəzifə borcudur.

4.3.3. Sual: Şöbənin rəis müavinin vəzifə borcu?

Cavab: Kontakt şəbəkəsi, dartı yarımstansiyalar və elektrik şəbəkələrinin istismarına aid bütün məsələlər.

4.3.4. Sual: Şöbənin istismar-texniki bölmə rəisinin vəzifə borcu?

Cavab: İstismarla əlaqədar avadanlıqların təmiri və istismarı, texniki layihələrə baxılması, əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası ilə əlaqədar məsələlərin aparılması.

4.3.5. Sual: Dartı yarımstansiyaları, elektrik şəbəkələri üzrə bölmə rəisinin vəzifə borcu?

Cavab: Elektrik enerjisinin istehlakı, qənaətli sərfi və istehlakçılarla müqavilələrin bağlanması.

4.3.6. Sual: Elektrik təchizatı sahəsi rəisinin vəzifə borcu?

Cavab: Bütün sahənin işinin rəhbərliyi, inzibati və texniki məsələlərin həlli.

4.3.7. Sual: Elektrik təchizatı sahəsinin rəis müavininin vəzifə borcu?

Cavab: Kontakt şəbəkəsi rayonlarının işinə nəzarət, kontakt şəbəkəsi və avtobloklama qurğuları xətlərinin istismarı.

4.3.8. Sual: Kontakt şəbəkəsi rayonu rəisinin vəzifə borcu?

Cavab: İstismarda olan kontakt şəbəkəsi, avtobloklama hava xəttində təmir və plan-xəbərdarlıq işlərinin aparılması.

4.3.9. Sual: Dartı yarımstansiya rəisinin vəzifə borcu?

Cavab: Avadanlıqların təlimat və qaydalar əsasında istismarı, istismar heyətində əməyin mühafizəsinin təmin edilməsi.

4.3.10. Sual: Elektrik şəbəkəsi rayonları rəislərinin vəzifə borcları?

Cavab: Stansiyalarda və dəmir yolu obyektlərində işıqlandırmanın təmini.

4.3.11. Sual: Təmir-təftiş sahəsi rəisinin vəzifə borcu?

Cavab: Dartı yarımstansiyalarında bütün plan- profilaktik işlərin aparılmasının təmini.

4.3.12. Sual: Kontakt şəbəkəsi rayonunun böyük elektromexanikinin vəzifə borcu?

Cavab: Naryad sisteminin aparılması, plan-xəbərdarlıq işlərinin təsdiq olunmuş cədvələ uyğun aparılması.

4.3.13. Sual: Kontakt şəbəkəsi rayonunun elektromexanikinin vəzifə borcu?

Cavab: İşləyən briqadalarda işə rəhbərlik etmək və aparılmış işlərin hesabı.

4.3.14. Sual: Kontakt şəbəkəsi rayonunun elektromexanikinin əlavə vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Kontakt şəbəkəsi rayonunun elektromexanikinə əlavə vəzifə borcu qəza-bərpa və plan-xəbərdarlıq işlərində iştirak etməkdən ibarətdir.

4.3.15. Sual: Dartı yarımstansiyasının böyük elektromexanikinin vəzifə borcu?

Cavab: Dartı yarımstansiyasında görülən işlərin naryadının verilməsi, lazım gəldikdə briqdaya əlavə işçilərin daxil edilməsi və obyektə əməyin mühafizəsinə cavabdehlik.

4.3.16. Sual: Dartı yarımstansiyasının növbətçi elektromexanikinin vəzifə borcu?

Cavab: 12 saatlıq növbə ərzində enerji dispetçeri tərəfindən verilən bütün əmr və sərəncamları yerinə yetirmək və təhlükəsizlik texnikasına riayət etmək.

4.3.17. Sual: *Dartı yarımstansiyasının elektro-montyorunun vəzifə borcu?*

Cavab: Dartı yarımstansiyasının elektromontyoru naryad və sərəncamla işlərin görülməsi üçün briqadalara daxil olur.

4.3.18. Sual: *Elektrik şəbəkəsi rayonunun elektromontyorunun vəzifə borcu?*

Cavab: Elektrik şəbəkəsi rayonunun elektromontyorunun vəzifə borcu dəmir yolu obyektlərinin işıqlandırılması və baş vermiş qəzaların ləğvində iştirak etməkdir.

4.3.19. Sual: *Təmir-təftiş sahəsinin elektromexanikinin vəzifə borcu?*

Cavab: Təmir-təftiş sahəsinin elektromexanikinin vəzifə borcu ixtisasından asılı olaraq, yağla dolmuş elektrik aparatlarının, rele mühafizəsi, 3,3 KV-luq avadanlıqların təmir və plan-müayinə işlərinin aparılmasıdır.

4.3.20. Sual: *Təmir-təftiş sahəsinin elektromontyorunun vəzifə borcu?*

Cavab: Təmir-təftiş sahəsinin elektrik montyoru dartı yarımstansiyasında naryadla, sahənin özündə görülən işlərdə iştirak etməlidir.

4.3.21. Sual: *Yol elektromexanika laboratoriyası rəisinin vəzifə borcu?*

Cavab: Yol elektrik-mexaniki laboratoriya rəisi dartı yarımstansiyalarında mürəkkəb mühafizə, nəzarət işlərinin aparılmasını təşkil və təmin edir.

4.3.22. Sual: *Yol elektrotexniki laboratoriyası mühəndisinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?*

Cavab: Yol elektrotexniki laboratoriyası mühəndisi metreoloji ölçmələri, dəmir yolu obyektlərinin torpaqlanması, dartı yarımstansiyalarda mürəkkəb rele mühafizələrinin yoxlanılması işlərini yerinə yetirir.

4.3.23. Sual: *Böyük enerji dispetçerinin vəzifə borcu nədən ibarətdir?*

Cavab: Böyük enerji dispetçeri növbədə olan enerji dispetçerinin işinə nəzarət edir və lazım gəldikdə onu operativ şəkildə əvəz edir.

4.3.24. Sual: Enerji dispetçerinin vəzifə borcu?

Cavab: Enerji dispetçeri təbəçiliyində olan kontakt şəbəkə rayonları və dərzi yarımstansiyalarında işlərin naryad və yaxud sərəncamla operativ görülməsini tənzimləyir.

**5.1. Dəmir yolunuda işarəvermə və rabitə sistemində
hərəkətin təhlükəsizliyi**

5.1.1. Sual: İşarələr nəyə xidmət edir?

Cavab: İşarələr hərəkətin təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə xidmət edir.

5.1.2. Sual: İşarələr qavrama tərzinə görə neçə hissəyə bölünür?

Cavab: İşarələr qavrama tərzinə görə iki hissəyə bölünür:

- görünən işarələr;
- səsli işarələr.

5.1.3. Sual: Görünən işarələr istifadə olunma vaxtına görə neçə hissəyə bölünür?

Cavab: Görünən işarələr istifadə olunma vaxtına görə üç hissəyə bölünür:

- gündüz;
- gecə;
- gecə – gündüz.

5.1.4. Sual: Gündüz işarələri nə ilə verilir?

Cavab: Gündüz işarələri disklər, lövhələr, bayraqlar və işarə göstəriciləri ilə verilir.

5.1.5. Sual: Gecə işarələri nə ilə verilir?

Cavab: Gecə işarələri əl və qatar fənərləri, dirək üzərindəki fənərlərlə və işarə göstəricilərinin müəyyən edilmiş zəngli işarələri ilə verilir.

5.1.6. Sual: Səs işarələri bir-birindən nə ilə fərqlənir?

Cavab: Səs işarələri bir-birindən səslərin sayı və ahəngdarlığının müxtəlif davamiyyəti ilə fərqlənir.

5.1.7. Sual: İşıqforlar öz təyinatına görə hansılardır?

Cavab: İşıqforlar öz təyinatına görə aşağıdakılardır:

- giriş;

- çıxış;
- marşrut;
- keçid;
- qoruyucu;
- çəpərləyici;
- xəbərdaredici;
- təkraredici;
- lokomotiv
- manevr;
- təpə.

5.1.8. Sual: Giriş işıqforunun təyinatı nədir?

Cavab: Giriş işıqforu qatarların stansiyaya girməsinə icazə verir və ya qadağan edir.

5.1.9. Sual: Çıxış işıqforunun təyinatı nədir?

Cavab: Çıxış işıqforu qatarların stansiyadan yola düşməsinə icazə verir və ya qadağan edir.

5.1.10. Sual: Marşrut işıqforunun təyinatı nədir?

Cavab: Marşrut işıqforu qatarın bir rayondan digərinə hərəkətinə icazə verir.

5.1.11. Sual: Keçid işıqforunun təyinatı nədir?

Cavab: Keçid işıqforu qatarın bir blok-sahədən o birinə keçməsinə icazə verir və ya qadağan edir.

5.1.12. Sual: Qoruyucu işıqforun təyinatı nədir?

Cavab: Qoruyucu işıqfor dəmir yolu xəttinin digər dəmir yolu xətləri ilə kəsişdiyi yerləri qorumaq üçün istifadə olunur.

5.1.13. Sual: Çəpərləyici işıqforun təyinatı nədir?

Cavab: Çəpərləyici işıqfor keçidlərdə, böyük süni qurğularda, uşqun yerlərdə, həmçinin vaqonların təmirinin icrası vaxtı qatarların çəpərlənməsində istifadə olunur.

5.1.14. Sual: Xəbərdaredici işıqforun təyinatı nədir?

Cavab: Xəbərdaredici işıqfor əsas işıqforun göstəricisi haqda xəbərdarlıq edir.

5.1.15. Sual: Təkraredici işıqforun təyinatı nədir?

Cavab: Təkraredici işıqfor əsas işıqforun görüntüsünü yerli şəraitə görə təkrar edir.

5.1.16. Sual: *Lokomotiv işıqforunun təyinatı nədir?*

Cavab: Lokomotiv işıqforu qabaqdakı işıqforun verdiyi işarəni lokomotivdə bildirir.

5.1.17. Sual: *Manevr işıqforunun təyinatı nədir?*

Cavab: Manevr işıqforu manevrin aparılmasına icazə verir və ya qadağan edir.

5.1.18. Sual: *Təpə işıqforunun təyinatı nədir?*

Cavab: Təpə işıqforu vaqonların təpədən buraxılmasına icazə verir, və ya qadağa qoyur.

5.1.19. Sual: *Elektrik mərkəzləşməsi qurğuları nəyi təmin etməlidir?*

Cavab: Elektrik mərkəzləşməsi qurğuları işıqfor və yoldəyişənlərin əlaqəli qapanmasını, işarətmə aparatında yoldəyişənin vəziyyətini, seksiyaların tutulmasına nəzarəti, işıqforların marşrutda və ayrılıqda idarə olunması imkanını təmin etməlidir.

5.1.20. Sual: *Elektrik mərkəzləşməsi qurğusu nəyə yol verməməlidir?*

Cavab: Elektrik mərkəzləşməsi qurğusu tutulmuş yolda işıqforun açılmasına və yoldəyişənin hərəkət altında çevirməsinə yol verməməlidir.

5.1.21. Sual: *Dispetçer mərkəzləşməsi nəyi təmin etməlidir?*

Cavab: Dispetçer mərkəzləşməsi bir sıra stansiya və mənzillərin yoldəyişənlərinin və işarələrinin bir məntəqədən idarə olunmasını təmin etməlidir.

5.1.22. Sual: *Yoldəyişənlərin və işarələrin açar asılılığı nəyi təmin edir?*

Cavab: Açar asılılığı qurğuları nəzarət kilidlərinin köməyi ilə yoldəyişənlərin və işarələrin qarşılıqlı qapanmasını təmin edir.

5.1.23. Sual: *Stansiya bloklaması nəyi təmin edir?*

Cavab: Stansiya bloklaması stansiya növbətçisi tərəfindən məntəqələrdə qatarların qəbul və göndərilmə marşrutlarının və

stansiya daxili marşrutlarının düzgün hazırlanması üzərində nəzarəti təmin edir.

5.1.24. Sual: *Təpə mərkəzləşdirilməsi nəyi təmin etməlidir?*

Cavab: Təpə mərkəzləşdirilməsi yoldəyişənlərin fərdi idarə edilməsini, idarəetmə pultunda yoldəyişənlərin vəziyyətinə və yoldəyişən seksiyaların tutulmasına nəzarəti təmin edir.

5.1.25. Sual: *Avtomat keçid işarəvericisi və avtomat şlaqbaumlar nəyi təmin etməlidir?*

Cavab: Keçid işarəvericiləri avtomobil yolları tərəfə dayanma işarələri verməyə, avtomat şlaqbaumlar isə qatar keçidə yaxınlaşarkən keçidi əvvəlcədən nəqliyyat vasitələrindən azad etmək üçün lazımi vaxt ərzində bağlı vəziyyəti təmin etməyə xidmət edir.

5.1.26. Sual: *Hava xətləri məfəllərinin aşağı nöqtəsi ilə yer səthi arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Hava xətləri məfəllərinin aşağı nöqtəsi ilə yer səthi arasındakı məsafə mənzillərdə 2,5 metr, stansiyada 3,0 metr, avtomobil yolları ilə kəsişmələrdə isə 5,5 metrdən az olmamalıdır.

5.1.27. Sual: *İMB və rabitə xətləri zədələndikdə, onları hansı növbə ilə bərpa etmək lazımdır?*

Cavab: İMB və rabitə xətləri zədələndikdə, onları qatar dispetçeri, enerji dispetçeri, yol bloklama, stansiyalararası qatar və yoldəyişmə rabitə evi ardıcılığı növbəsi ilə bərpa etmək lazımdır.

5.1.28. Sual: *Təpə vaqon sürət yavaşdırıcısı nəyi təmin edir?*

Cavab: Təpədən tərkibin buraxılması zamanı ağır və nişanlı vaqonların əyləclənməsini yerinə yetirir.

5.1.29. Sual: *Vaqon yavaşdırıcılarının əyləc sisteminə görə hansı tipləri vardır?*

Cavab: Vaqon yavaşdırıcılarının əyləc sisteminə görə tipi aşağıdakılardır:

- kəlbətinvari çəkici (KB) tipli;
- kəlbətinvari sıxıcı-qaldırıcı (KNP) tipli;

- kəlbətinvari sıxıcı (M50) tipli.

5.1.30. Sual: *Dəmir yolunda hansı texnoloji rabitə növü var?*

Cavab: Dəmir yolunda qatarların təhlükəsizliyini təmin etmək üçün magistral, yol-qatar və enerji-dispetçer, manevr və radio-qatar, stansiyalararası rabitə növləri var.

5.1.31. Sual: *Dəmir yolunda hansı tip avtomat telefon stansiyaları var?*

Cavab: Dəmir yolunda addım, koordinat və elektron tipli ATS-lər istismar olunur.

5.1.32. Sual: *Dəmir yolunda rabitəni təşkil etmək üçün hansı yüksək tezlikli aparatlardan istifadə olunur?*

Cavab: Dəmir yolunda işarəvermə və rabitə sahələrinin xətt aparat zallarında (XAZ) əsasən K-60, K-24, B-12-3, B-3-3, P-310, P-305 yüksək tezlikli aparatlardan istifadə olunur.

5.2.33. Sual: *Rabitə kanalı hansı məqsədlər üçün istifadə olunur?*

Cavab: Telefon, teleqraf danışıqları və siqnalları uzaq məsafələrə ötürmək üçün istifadə olunur.

5.1.34. Sual: *Rabitədə sönmə əmsalının ölçü vahidi nədir?*

Cavab: Rabitə kanallarında sönmə əmsalları neper və desibellə ölçülür

Inp=8,79 db.

Desibel danışıq siqnallarının səviyyəsinin kanalın girişində və çıxışındakı nisbətləridir.

5.1.35. Sual: *Danışıq tezliyi hansı effektiv ötürücülük zolağındadır?*

Cavab: Danışığın normal effektiv tezliyi 300÷3400 hers (Hz) arasındadır.

5.1.36. Sual: *Fiber-optik rabitə kabelində informasiya necə ötürülür?*

Cavab: Fiber-optik rabitə kabelində informasiya analoq (mis kabellərdə) sistemindən fərqli olaraq optik kabeldəki zərif liflərlə (fiberlərlə) ötürülür. Bu liflər kvarts materialından

hazırlanır ki, bununla da yüksək keyfiyyətli çoxkanallı rabitə yaratmaq mümkündür.

5.1.37. Sual: Rabitə avadanlıqlarında torpaqlama işləri nə üçün aparılır?

Cavab: Rabitə avadanlıqlarında xidməti personalı yüksək gərginlikdən qorumaq üçün avadanlıqların gövdəsi yerlə elektrodlar və ya xüsusi kontur vasitəsi ilə torpaqlanır.

5.1.38. Sual: Optik rabitə sistemində 2 mb/s informasiya axını nə deməkdir?

Cavab: 2 mb/s informasiya axını optik rabitə avadanlıqlarında yüksək tezlikli OTN aparatında yaranır və bu 30 rəqəmsal kanal deməkdir.

1 kanal – 64 kilobit/saniyə deməkdir.

5.1.39. Sual: Qatar radio-rabitəsi (QRR) nə üçün nəzərdə tutulmuşdur?

Cavab: QRR daşıma proseslərinin idarə edilməsi zamanı qatarların hərəkəti ilə bilavasitə əlaqədar olan vəzifəli şəxslərin bir-biri ilə rabitə əlaqəsi saxlaması üçün nəzərdə tutulmuşdur.

5.1.40. Sual: QRR-dən kimlər istifadə edirlər?

Cavab: QRR-dən maşinistlər, maşinist köməkçiləri, qatar, lokomotiv və enerji dispetçerləri, stansiya növbətçiləri istifadə edirlər.

5.1.41. Sual: QRR hansı rejimlərdə işləyə bilər?

Cavab: QRR simpleks və dupleks rejimlərində işləyə bilər.

5.1.42. Sual: Simpleks və dupleks rejimləri nə ilə xarakterizə olunur?

Cavab: Simpleks rejimi informasiyanın növbə ilə qəbulu və ötürülməsi ilə xarakterizə olunur.

Dupleks rejimi isə informasiyanın eyni vaxtda qəbulu və ötürülməsi ilə xarakterizə olunur.

5.1.43. Sual: Dəmir Yolunun QRR-də hansı radiostansiyalardan istifadə olunur?

Cavab: Dəmir Yolunun QRR-də 43RTS və 42RTM radiostansiyalardan istifadə olunur.

5.1.44. Sual: PONAB-ın fəaliyyət prinsipi nədən ibarətdir?

Cavab: PONAB-ın fəaliyyət prinsipi buksların gövdəsində yaranmış infraqırmızı şüalanmanın impulsar şəklində elektrik siqnallarına çevrilməsini və qatardakı qızmış bukslar haqqında informasiyanın ötürülməsini təmin etməkdir.

5.1.45. Sual: PONAB qurğusu hansı cihazlardan ibarətdir?

Cavab: PONAB qurğusu mənzillərdəki, stansiyalardakı və yerüstü stansionar qurğulardan ibarətdir.

5.1.46. Sual: PONAB cihazının nəzarət etdiyi sahələrdə hərəkət vasitəsi hansı minimum sürətlə hərəkət etməlidir?

Cavab: PONAB cihazının nəzarət etdiyi sahələrdə hərəkət tərkibi 10 km/saat-dan artıq sürətlə hərəkət etməlidir.

5.1.47. Sual: Yerüstü PONAB qurğularının tərkibinə nə daxildir?

Cavab: Yerüstü PONAB qurğularının tərkibinə sol kamera, yerüstü sağ kamera, təkərlərin keçirildiyi 4 ədəd verici, rels dövrəsi və 2 ədəd birləşdirici muftalar daxildir.

5.2. İşarəvermə və rabitə sistemi işçilərinə aid əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik

5.2.1. Sual: Əməyin mühafizəsi nədir?

Cavab: Əməyin mühafizəsi işçinin əmək prosesində adamların iş qabiliyyəti və sağlamlığının qorunması, təhlükəsizliyin, sanitariya-gigiyena və müalicə-profilaktik tədbirlər və vəsaitlərinin texniki, sosial-iqtisadi, təşkilati və qanunverici bir sistemidir.

5.2.2. Sual: Əməyin mühafizəsinin işini, tənzimləyici və qanuni normalar sistemini nə təşkil edir?

Cavab: Əməyin mühafizəsini, təlimatlar, normalar, qanunlar və əməyin təhlükəsizliyi standartlar sistemi təşkil edir.

5.2.3. Sual: Bədbəxt hadisələrin qarşısını almaq üçün hansı tədbirlər nəzərdə tutulur?

Cavab: Bədbəxt hadisələrin qarşısını almaq üçün təşkilati, texniki, sanitar-gigiyenik, iqtisadi və qanuni tədbirlər nəzərdə tutulur.

5.2.4. Sual: *İstismar zamanı təhlükəli və zərərli faktorlar hansı qruplara bölünür?*

Cavab: İstismar zamanı təhlükəli və zərərli faktorlar aşağıdakı qruplara bölünür:

- fiziki;
- kimyəvi;
- bioloji;
- psixofizioloji.

5.2.5. Sual: *Təşkilatlarda əməyin mühafizəsinin təşkilinə kim məsuliyyət daşıyır?*

Cavab: Təşkilatlarda əməyin mühafizəsinin təşkilinə direktor (rəis) və onun müavinləri məsuliyyət daşıyır.

5.2.6. Sual: *Əməyin mühafizəsi haqda qanunvericiliyin yerinə yetirilməsinə nəzarəti kim həyata keçirir?*

Cavab: Əməyin mühafizəsi haqda qanunvericiliyin yerinə yetirilməsinə nəzarəti prokurorluq orqanları həyata keçirir.

5.2.7. Sual: *Dəmir yolu nəqliyyatında hansı nəzarət növlərindən istifadə olunur?*

Cavab: Dəmir yolu nəqliyyatında operativ, pilləli (inzibati-ictimai), ictimai, dövlət və inzibati nəzarət orqanları tərəfindən keçirilən yoxlama nəzarət növlərindən istifadə olunur.

5.2.8. Sual: *İşə qəbul zamanı hansı təlimatlar aparılır?*

Cavab: İşə qəbul zamanı giriş və iş yerində ilkin təlimatlar aparılır.

5.2.9. Sual: *Giriş təlimatını kim keçirir?*

Cavab: Giriş təlimatını texniki təhlükəsizlik işləri üzrə mühəndis və ya təşkilatın baş mühəndisi mühazirə və ya söhbət formasında aparır.

5.2.10. Sual: *Giriş təlimatı harada keçirilir?*

Cavab: Giriş təlimatı əməyin mühafizəsi kabinetində, texniki təhsil vasitələrindən və əyani tədris vasitələrindən istifadə etməklə keçirilir.

5.2.11. Sual: İlkin təlimat nə vaxt keçirilir?

Cavab: İlkin təlimat giriş təlimatdan sonra işə başlamazdan və ya stajirovkadan əvvəl keçirilir.

5.2.12. Sual: İş yerində ilkin təlimatın keçirilməsi haqda qeyd hansı jurnalda aparılır?

Cavab: İş yerində ilkin təlimatın keçirilməsi haqda qeyd TNU-19 formalı jurnalda aparılır.

5.2.13. Sual: İstifadə olunmuş TNU-19 formalı jurnal nə qədər saxlanılır?

Cavab: İstifadə olunmuş TNU-19 formalı jurnal 1 il saxlanılır.

5.2.14. Sual: İş zamanı hansı növ təlimatlar aparılır?

Cavab: İş zamanı aşağıdakı təlimat növləri aparılır:

- təkrar;
- növbədənəknar;
- cari.

5.2.15. Sual: Təkrar təlimat nə məqsədlə aparılır?

Cavab: Təkrar təlimat ixtisasından, təhsilindən, stajından asılı olmayaraq əməyin mühafizəsi üzrə biliyin möhkəmləndirilməsi və yüksəldilməsi məqsədi ilə bütün işçilərlə aparılır.

5.2.16. Sual: Növbədənəknar təlimatın aparılma müddəti?

Cavab: Başqa təşkilatlarda bədbəxt hadisə baş verdikdə və ya təşkilatda təhlükəsizlik tələbatları pozulduqdan 3 (üç) gündən gec olmayaraq növbədənəknar təlimat keçirilir.

5.2.17. Sual: Təkrar təlimatın aparılmasının dövriliyi nə qədərdir?

Cavab: Təkrar təlimat 3 (üç) aydan bir, bir dəfədən gec olmayaraq TNU-19 formalı jurnalda qeyd edilməklə aparılır.

5.2.18. Sual: Bədbəxt hadisə zamanı xidməti araşdırmanı kim aparır?

Cavab: Bədbəxt hadisə zamanı xidməti araşdırmanı təşkilatın (sexin), əməyin mühafizəsi üzrə şöbə rəisi (mühəndisi), əməyin mühafizəsi üzrə böyük inzibati müvəkkili və ya sexin həmkarlar komitəsinin başqa nümayəndəsi aparır.

5.2.19. Sual: *Bədbəxt hadisə zamanı xəsarət alan şəxsə hansı sənəd verilir?*

Cavab: Bədbəxt hadisə zamanı xəsarət alan şəxsə İZ formalı akt verilir.

5.2.20. Sual: *İZ formalı aktın saxlanma müddəti nə qədərdir?*

Cavab: İZ formalı akt bədbəxt hadisənin qeydiyyatı götürüldüyü gündən 45 il müddətində saxlanılır.

5.2.21. Sual: *Hansı istehsalat xəsarətləri xüsusi xidməti araşdırmaya aiddir?*

Cavab: Aşağıdakı istehsalat xəsarətləri xüsusi xidməti araşdırmaya aiddir:

- qrup halında bədbəxt hadisə;
- ölümlə əlaqədar bədbəxt hadisə.

5.2.22. Sual: *Hansı bədbəxt hadisə istehsalatda qrup halında bədbəxt hadisə kimi qeydə alınır?*

Cavab: Bədbəxt hadisənin ağırlığından asılı olmayaraq iki və daha artıq işçinin eyni zamanda xəsarət alması istehsalatda qrup halında bədbəxt hadisə kimi qeydə alınır.

5.2.23. Sual: *İZ formalı akt hansı müddətə tərtib edilir?*

Cavab: İZ formalı akt bədbəxt hadisənin araşdırılması 3 (üç) sutka müddətində aparıldıqdan sonra tərtib edilir.

5.2.24. Sual: *Xüsusi araşdırma aktı hansı müddətə tərtib edilir?*

Cavab: Bədbəxt hadisənin araşdırılması 10 (on) gün müddətində xüsusi araşdırma komissiyası tərəfindən aparılır və xüsusi araşdırma aktı tərtib edilir.

5.2.25. Sual: *Hansı bədbəxt hadisə xüsusi ilə ağır sayılır?*

Cavab: Ölümlə nəticələnən hadisə xüsusi ilə bədbəxt hadisə sayılır.

5.2.26. Sual: Hansı bədbəxt hadisə qeydə alınmır?

Cavab: Təbii ölüm, özünə qəsd hadisəsi və cinayət edərək cinayətkarın aldığı xəsarətlər qeydə alınmır.

5.2.27. Sual: Təhlükəsizlik nişanları və işarə rəngləri nəyə görə nəzərdə tutulub?

Cavab: İşarə rəngləri və təhlükəsizlik nişanları birbaşa təhlükə ilə əlaqədar işləyən fəhlələrin diqqətini cəlb etmək, təhlükəsizliyi təmin etmək, habelə lazım olan məlumatların verilməsi üçün nəzərdə tutulub.

5.2.28. Sual: Qadağanedici nişanların hansı əsas və yardımçı rəngləri var?

Cavab: Qadağanedici nişanların əsas rəngi – qara, yardımçı (əks) rəng – ağdır.

5.2.29. Sual: Xəbərdaredici işarələrin hansı rəngləri var?

Cavab: Xəbərdaredici işarələrin əsas rəngi – sarı, yardımçı rəng isə – qarıdır.

5.2.30. Sual: Məlumatverici işarələrin hansı rəngləri var?

Cavab: Məlumatverici işarələrin əsas rəngi – yaşıl, yardımçı rəng isə – ağdır.

5.2.31. Sual: Göstərici işarənin hansı rəngləri var?

Cavab: Göstərici işarələrin əsas rəngi – göy, yardımçı rəngi isə – ağdır.

5.2.32. Sual: Dəmir yolu işçilərinin fərdi mühafizə vasitələri ilə (FMV) təmin edilmə qaydası, onların saxlanması, istismarı və onlara qulluq hansı sənəddə öz əksini tapıb?

Cavab: Dəmir yolu işçilərinin fərdi mühafizə vasitələri ilə (FMV) təmin edilmə qaydası, onların saxlanması, istismarı və onlara qulluq etməsi Yol standartında və 12.07.1995-ci il tarixli 90/N sayılı əmrdə öz əksini tapıb.

5.2.33. Sual: Təşkilatlarda fərdi mühafizə vasitələrinin paylanması hansı qayda ilə aparılır?

Cavab: Təşkilatlarda fərdi mühafizə vasitələrinin paylanması müdiriyyət tərəfindən tərtib edilmiş, təşkilatın həmkarlar komitəsi ilə razılaşdırılmış sifariş əsasında aparılır.

5.2.34. Sual: Anbara daxil olan FMV kim tərəfindən

yoxlanmalıdır?

Cavab: Həmkarlar komitəsinin nümayəndəsinin iştirakı ilə komissiya anbara daxil olan hər məhsulun 10%-ni yoxlamalıdır.

5.2.35. Sual: *Fərdi mühafizə vasitələri harada və necə saxlanılır?*

Cavab: Fərdi mühafizə vasitələri xüsusi quru, qızdırılan otaqlarda, başqa əşya və materiallardan izolə edilmiş, ölçü və boyuna görə çeşidlənmiş halda saxlanılır.

5.2.36. Sual: *Xüsusi isti geyim və ayaqqabılar nə vaxt verilir?*

Cavab: Xüsusi İsti geyim və ayaqqabılar ilin soyuq ayları başladıqda paylanır, ilin isti vaxtı başladıqda isə yığılır. Dəqiq period müqavilə əsasında müəyyən edilir və kollektivə verilir.

5.2.37. Sual: *İşçi iş yerinə FMV-siz gəldikdə rəhbərlik nə etməlidir?*

Cavab: Rəhbərlik FMV-nin istifadəsinə nəzarət etməli, işçinin xüsusi geyimsiz işə çıxmasına yol verməməli, habelə xüsusi geyim və ayaqqabı nimdaş və çox çirkli olduqda işçini işə buraxmamalıdır.

5.2.38. Sual: *İstehsalat xəsarəti nədir?*

Cavab: İstehsalat xəsarəti istehsalatda bədbəxt hadisə nəticəsində insan orqanizminin gözlənilmədən zədələnməsi və ya nasazlığıdır (əzilmə, yanma, yaralanma, sınıq, elektrik cərəyanı ilə zədələnmə, kəskin zəhərlənmə və s.).

5.2.39. Sual: *İxtisas xəstəliyi nədir?*

Cavab: İxtisas xəstəliyi işçinin ziyanlı əmək şəraitində işləməsi nəticəsində yaranan xəstəlikdir.

5.2.40. Sual: *Müdafiə vasitələri istismar qaydasının xarakterinə görə necə bölünür?*

Cavab: Müdafiə vasitələri istismar qaydasının xarakterinə görə iki kateqoriyaya bölünür:

- kollektiv müdafiə vasitələri;
- fərdi müdafiə vasitələri.

5.2.41. Sual: *Əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması işi necə maliyyələşdirilir?*

Cavab: Əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması işi üç mənbədən maliyyələşdirilir:

- kapital qoyuluşu;
- əsaslı təmir;
- istismar.

5.2.42. Sual: *Tibbi baxış hansı növlərdə aparılır?*

Cavab: İşə qəbul zamanı əvvəlcədən tibbi baxış və periodik tibbi baxış növləri üzrə aparılır.

5.2.43. Sual: *Əvvəlcədən tibbi baxış nəyə lazımdır?*

Cavab: Əvvəlcədən tibbi baxış yeni işə qəbul olunan şəxsin seçdiyi ixtisasın əmək şəraitinin tələbatlarına uyğun olub-olmadığını dəqiqləşdirmək üçün lazımdır.

5.2.44. Sual: *Əlavə qida almağa hüququ olan işçilərin siyahısını kim tərtib edir?*

Cavab: Əlavə qida almağa hüququ olan işçilərin siyahısını həmkarlar komitəsinin razılığı ilə təşkilatın rəhbərliyi tərtib edir.

5.3. İşarəvermə və rabitə sistemi işçilərinin vəzifə borcları

5.3.1. Sual: *«İşarəvermə və rabitə» şöbəsi rəisinin vəzifə borcu nədir?*

Cavab: «İşarəvermə və rabitə» şöbəsi rəisi qatarların hərəkətinin təhlükəsizliyinin təmin olunmasına, avtomatika, teleme-xanika və rabitə qurğularının etibarlılığının artırılmasına yönəlmiş tədbirlərin yerinə yetirilməsinə texniki rəhbərlik və nəzarət edir. Departamentin tabeliyində olan İşarəvermə və rabitə sahələrində işlərin yerinə yetirilməsini təşkil edir.

5.3.2. Sual: *«İşarəvermə və rabitə» şöbəsinin İMB üzrə rəis müavininin vəzifə borcu nədir?*

Cavab: İMB qurğularının etibarlı işinin təmin olunmasına rəhbərlik edir.

Qatarların hərəkətinin təlimatçısı olan İMB və mexaniki çeşidləmə qurğularının normal işini pozan nasazlıqları aşkar

edir, onların etibarlılığını artırmaq üçün tədbirlər hazırlayır və həyata keçirir.

5.3.3. Sual: *«İşarəvermə və rabitə» şöbəsinin rabitə üzrə rəis müavininin vəzifə borcu nədir?*

Cavab: Rabitə qurğularının etibarlı işinin təmin olunmasına rəhbərlik edir.

Qatarların fasiləsiz və təhlükəsiz hərəkətini təmin edən rabitə qurğularının normal işini pozan nasazlıqları aşkar edir, onların etibarlılığını artırmaq üçün tədbirlər hazırlayır və həyata keçirir.

5.3.4. Sual: *İstehsalat sahəsi rəisinin vəzifələri hansılardır?*

Cavab: İstehsalat sahəsinin rəisi, sahənin istehsalat-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qaydaları, təlimatları və başqa materialları bilməlidir. Sahədəki qurğuların iş prinsipini nəzəri və praktiki cəhətdən bilməli, texnoloji baxımdan işlərin yerinə yetirilməsini, elektrik avadanlıqlarının texniki istismar qaydalarını, əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik qaydalarını, istehsalatda iqtisadiyyatın təşkilinin əsaslarını, əmək qanunvericiliyinin əsaslarını və distansiyalarda fəaliyyət göstərən əmək qaydalarını bilməlidir.

5.3.5. Sual: *Baş elektromexanikin vəzifələri hansılardır?*

Cavab: Baş elektromexanik istehsalat işlərində nəzəri və praktiki qaydaları bilməli, əlaqədar sahədəki qurğuların işləmə prinsipini bilərək onlara nəzarət etməli, lazım gələrsə onların üzərində ölçmə aparmalı, elektrik və digər parametrləri normaya uyğun saxlamalı, çilingər-montaj işlərini, distansiyada əmək qanunvericiliyi qaydalarını öyrənməli və sistemativ olaraq biliyini artırmalıdır.

5.3.6. Sual: *Elektromexanikin vəzifələri hansılardır?*

Cavab: Nəzəri və praktiki olaraq qurğulara xidmət etmək, onların saz vəziyyətdə saxlanılmasını, lazım gələrsə təmir və montaj işlərini apararaq ölçü parametrlərini lazımi normaya gətirilməsini təmin etməlidir. Bunları yerinə yetirən zaman yerli istehsalat qaydalarına riayət etməli, qabaqcıl xidmət üsullarına əsaslanmalı və daima tabeliyində olan işçiləri öyrətməlidir.

VAQON TƏSƏRRÜFATI

6.1. Vaqon təsərrüfatı üzrə hərəkətin təhlükəsizliyi

6.1.1. Sual: *Qatarların hərəkəti ilə əlaqədar işçilərin məsuliyyəti nədən ibarətdir?*

Cavab: Qatarların hərəkəti ilə əlaqədar vaqon təsərrüfatında çalışan hər bir işçi öz vəzifəsi daxilində hərəkətin təhlükəsizliyinə və Texniki İstismar Qaydalarının yerinə yetirilməsinə məsuliyyət daşıyır.

6.1.2. Sual: *Əyləc avadanlıqlarında nə təmin edilməlidir?*

Cavab: Hərəkət tərkibində, o cümlədən, özü hərəkət edən xüsusi hərəkət tərkibinin, əl əyləcləri müəyyən edilmiş normada saxlanılmalı və dəmir yolunun müəyyən etdiyi hesablamaya uyğun əyləc effektivliyi təmin edilməlidir.

6.1.3. Sual: *Ayrılma və qırılma hissələri necə olmalıdır?*

Cavab: Ayrılma və qırılma nəticəsində tərkibdən çıxan bilən və ya yola düşən əyləc qolu ötürmələrinin bütün hissələri qoruyucu qurğulara malik olmalıdır.

6.1.4. Sual: *Avtoqoşqu oxunun rels başlığının səviyyəsindən hündürlüyü nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Avtoqoşqu oxunun rels başlığının səviyyəsindən hündürlüyü lokomotivlərdə, sərnəşin və boş yük vaqonlarında 1080 mm-dən çox olmamalıdır. Lokomotivlərdə və içərisində insan olan sərnəşin vaqonlarında 980 mm-dən və yük vaqonlarında (yüklü halda) 950 mm-dən, 6 və 8 oxlu vaqonlarda isə 900 mm-dən az olmamalıdır.

6.1.5. Sual: *Yük qatarlarında lokomotivlə birinci yüklü vaqonun arasında və sərnəşin qatarlarında lokomotivlə birinci vaqon arasında avtoqoşquların mərkəzi oxları arasındakı fərq nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Yük qatarlarında lokomotivlə birinci vaqon arasında məsafə 110 mm-dən, sərnəşin qatarlarında isə bu məsafə 100 mm-dən çox olmamalıdır.

6.1.6. Sual: *Vaqonların texniki xidməti və təmiri harada aparılır?*

Cavab: Vaqonların texniki xidməti və təmiri texniki xidmət məntəqələrində, vaqon depolarında və zavodlarda aparılır.

6.1.7. Sual: *Vaqonlarda texniki xidmət zamanı nələri yoxlamaq lazımdır?*

Cavab: Vaqonlarda texniki xidmət zamanı vaqonların qovşaqlarının və hissələrinin vəziyyətini və yeyilməsini, onların müəyyən edilmiş ölçülərə uyğunluğunu yoxlamaq lazımdır.

6.1.8. Sual: *Bütün 4 oxlu vaqonlarda, dumkarlarda və 8 oxlu çən vaqonlarında arabacıqların hər iki tərəfindəki sürüşkənlərin arasındakı minimal məsafə cəmi nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Bütün 4 oxlu vaqonlarda arabacıqların hər iki tərəfdəki sürüşkənlərin arasındakı minimal məsafə cəmi 4 mm-dən az 20 mm-dən çox, hopper-dozatorlarda 6 mm-dən az 12 mm-dən çox, dumkarlarda 12 mm-dən az 20 mm-dən çox, 8 oxlu çən vaqonlarında 4 mm-dən az 15 mm-dən çox olmamalıdır.

6.1.9. Sual: *Qatarın hər bir vaqonu çeşidləmə və tərtibat stansiyalarında yol keçərkən hansı işləri görmək lazımdır?*

Cavab: Qatarlar hərəkət qrafikində nəzərdə tutulmuş stansiyalarda texniki xidmətdən keçməli, nasazlıq aşkar edildikdə işə təmir edilməlidir. Bu stansiyalarda vaqonların açılmadan təmiri təşkil edilməlidir.

6.1.10. Sual: *Texniki xidmət məntəqəsi olmayan stansiyalarda hər bir vaqon qatara qoşulmazdan əvvəl görülməli tədbirlər?*

Cavab: Texniki xidmət məntəqəsi olan yaxın stansiya qədər hərəkət etmək üçün baxılmalı və hazırlanmalıdır.

6.1.11. Sual: *Qatarın texniki xidmətə təqdim edilməsi və onlara göstərilən texniki xidmət qaydaları hansı sənəddə öz əksini tapır?*

Cavab: Qatarın texniki xidmətə təqdim edilməsi və onlara göstərilən texniki xidmət qaydaları Dəmir Yolu rəhbərliyi tərəfindən

təsdiq edilmiş texnoloji prosesdə öz əksini tapır.

6.1.12. Sual: *Texniki xidmət məntəqələrinin işçiləri texnoloji proses və qatarların hərəkət qrafikinə uyğun olaraq nə etməlidirlər?*

Cavab: Texniki xidmət məntəqələrinin işçiləri texnoloji proses və qatarların hərəkət qrafikinə uyğun olaraq vaqonlara vaxtında texniki xidmət göstərməli və lazımı təmir etməlidirlər.

6.1.13. Sual: *Təminat sahəsi ərazisində hərəkətin təhlükəsizliyinə və vaqonların qatardan açılmadan hərəkətinə görə kim məsuliyyət daşıyır?*

Cavab: Təminat sahəsi ərazisində hərəkətin təhlükəsizliyinə və vaqonların qatardan açılaraq sərbəst hərəkətinə görə dəmir yolunun müəyyən etdiyi məntəqələrin işçiləri məsuliyyət daşıyır.

6.1.14. Sual: *Qatarda avtoəyləclər necə yoxlanılır?*

Cavab: Qatarlarda əyləc magistralının vəziyyəti və sonra bütün vaqonların əyləclərinin iş fəaliyyəti tam yoxlanılır.

6.1.15. Sual: *Əyləclərin tam yoxlanması nə vaxt keçirilir?*

Cavab: Qatarı göndərməzdən əvvəl tərtibat stansiyalarında, lokomotiv dəyişdiriləndən sonra, onun hərəkət etdiyi sahə 600 km-dən çox olduqda, lokomotiv briqadasının dəyişdirildiyi yerlərdə və vaqonlara texniki xidmət məntəqələri olan stansiyalardan birində yük qatarının avtoəyləclərinin tam yoxlanılması aparılmalıdır.

6.1.16. Sual: *Qatarın avtoəyləclərinin tam yoxlanmasından sonra hansı işlər görülməlidir?*

Cavab: Vaqon müayinəçisi tərəfindən aparıcı lokomotivin maşinistinə qatarın əyləclə təchizatı və onların normal (düzgün) təsiri barədə dəmir yolu tərəfindən müəyyən edilmiş VU-45 formalı arayış verməlidir.

6.1.17. Sual: *Bütün qatarların yoxlanılma qaydası kim tərəfindən müəyyən edilir?*

Cavab: Bütün qatarların yoxlanılma qaydası Dəmir Yolu rəhbərliyi tərəfindən müəyyən edilir.

6.1.18. Sual: *Yük və sərnişin qatarlarının sonlarını bildirən işarə cihazlarının asılması və götürülməsi kimə həvalə edilir?*

Cavab: Yük və sərnişin qatarlarının sonlarını bildirən işarə cihazlarının asılması və götürülməsi vaqonlara texniki xidmət mənzələrinin işçilərinə həvalə edilir.

6.1.19. Sual: *Təkər cütləri hansı tələblərə cavab verməlidir?*

Cavab: Hər bir təkər cütü onlar üçün müəyyən edilmiş təmir, baxış, müayinəsi və tərtibatı təlimatının tələblərini təmin etməli, ox üzərində təkər cütünün tərtib olunduğu tarix, yer və tam müayinədən keçməsi barədə nişan, eləcə də onun tərtibat zamanı qəbulu barədə möhür vurulmalıdır.

6.1.20. Sual: *Yük vaqonlarında təkər cütlərinin neçə tip növü vardır?*

Cavab: Yük vaqonlarında təkər cütlərinin iki tip növü vardır:

- RU – 950;
- RU1Ş – 950.

6.1.21. Sual: *Təkər cütlərində neçə cür təmir işləri aparılır?*

Cavab: Təkər cütlərində iki cür təmir işləri aparılır:

- elementlər dəyişdirilmədən;
- elementlər dəyişilərək.

6.1.22. Sual: *Diyircəkli yastıqlı buksalarda hansı sürtgü yağından istifadə edilir?*

Cavab: Diyircəkli yastıqlı buksalarda LZSNİİ dəmir yolu sürtgü yağından istifadə olunur.

6.1.23. Sual: *Buksun tam təftişi zamanı hansı əməliyyatlar aparılır?*

Cavab: Buksun tam təftişi zamanı buksun demontajı, diyircəkli yastıqların, buks qovşağının digər detallarının və təkər cütlərinin yuyulması, baxışı və yoxlanılması, buks detallarının və təkər cütlərinin təmiri kimi əməliyyatlar aparılır.

6.1.24. Sual: *Vaqon sisternaların ramalarında hansı çatışmazlıqlara rast gəlmək olur?*

Cavab: Vaqon sisternaların ramalarında çatlara, sınıqlara, burulmalara və yeyilmələrə rast gəlmək olar.

6.1.25. Sual: Nəzarətçi – defektoskopçu nəyi bilməlidir?

Cavab: Nəzarətçi – defektoskopçu detalların maqnitləndirmə üsulu ilə yoxlanılmasını və defektoskopların iş prinsipini bilməlidir.

6.1.26. Sual: Dəmir yolunun işarəvermə Təlimatının tələblərinin sözsüz yerinə yetirilməsi kimlər üçün məcburidir?

Cavab: İşarəvermə Təlimatının tələblərinin sözsüz yerinə yetirilməsi dəmir yolunun bütün bölmələri və işçiləri üçün məcburidir.

6.1.27. Sual: Vaqonların təmiri hansı təlimatlara uyğun aparılmalıdır?

Cavab: Vaqonların depo təmiri SV-587 sayılı 21 avqust 1998-ci ildə təsdiq olunmuş «Depo təmiri üzrə rəhbər sənəd»in tələblərinə uyğun, əsaslı təmir isə SV-627 sayılı 31 dekabr 1998-ci ildə təsdiq olunmuş «Əsaslı təmir üzrə rəhbər sənəd»in tələblərinə uyğun aparılmalıdır.

6.1.28. Sual: Vaqonların yeni sistemli təmir növü ilə – faktiki iş həcminin yerinə yetirilməsi üzrə (qaçışa uyğun) təmiri necə aparılır?

Cavab: Vaqonların yeni sistemli təmir növü ilə – faktiki iş həcminin yerinə yetirilməsi təmiri aşağıdakı kimi aparılır:

- vaqonlarda depo təmiri hər 100 min km-dən, sisternalar isə 110 min km-dən sonra (2 ildən artıq olmamaqla);

- əsaslı təmirdən sonra depo təmiri 160 min km-dən sonra (2 ildən artıq olmamaqla);

- istehsal tarixindən sonra depo təmiri 210 min km-dən sonra (3 ildən artıq olmamaqla) aparılır.

6.1.29. Sual: Sisterna vaqonlarında qaynaq işləri aparılmağdan əvvəl nəyə diqqət yetirilməlidir?

Cavab: Sisterna vaqonlarında qaynaq işləri aparılmağdan əvvəl çənin üst qapağında yuyucu-buxarlayıcı stansiya

tərəfindən yapışdırılmış VU-19 sayılı aktın olmasına və çənin yuyulub dəqazasiya olunmasına əmin olmaq lazımdır.

6.1.30. Sual: *Təmir olunan vaqonlara görə cavabdehliyin müddəti nə qədərdir?*

Cavab: Hər bir təmir olunan vaqonun hissə və detallarının saz işləməsinə onu təmir edən depo, vaqonun növbəti planlı təmirinə qədər cavabdehlik daşıyır.

6.1.31. Sual: *Vaqonlar cari təmirə nə vaxt verilir?*

Cavab: Qatarların tərkibində olan vaqonlardan hər hansı birində nasazlıq yaranarsa və bu nasazlığın aradan qaldırılma müddəti qatarın stansiyada dayanma müddətindən artıq olarsa, bu zaman vaqon qatardan açılaraq cari təmirə verilir.

6.2. Vaqon təsərrüfatı üzrə əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik

6.2.1. Sual: *Təşkilatda əməyin mühafizəsinə və təşkilinə kimlər məsuliyyət daşıyır?*

Cavab: Qüvvədə olan qanunvericiliyə görə əməyin təşkilinə bir qayda olaraq rəis və onun müavinləri məsuliyyət daşıyırlar.

6.2.2. Sual: *Dəmir yolu nəqliyyatında əməyin mühafizəsinin vəziyyətinə nəzarətlər hansılardır?*

Cavab: Dəmir yolu nəqliyyatında əməyin mühafizəsinin vəziyyətinə operativ, pilləli, ümumi, dövlət və idarə orqanlarının həyata keçirdikləri nəzarətlər daxildir.

6.2.3. Sual: *İşə qəbul zamanı və iş ərzində keçirilən təlimatlar hansılardır?*

Cavab: İşə qəbul zamanı giriş, iş yerində işə ilkin, təkrar, növbədənəknar və cari təlimatlar keçirilir.

6.2.4. Sual: *Təlimatın aparılması haqda məlumat hansı jurnalda qeyd olunur?*

Cavab: Təlimatın aparılması haqda məlumat TNU-19 formalı jurnalda qeyd olunur.

6.2.5. Sual: *İZ formalı aktın saxlanma müddəti neçə ildir?*

Cavab: Bədbəxt hadisənin qeydə alındığı təşkilatda 45 il müddətində saxlanılır.

6.2.6. Sual: *Sual: Təmirə göndərilən vaqonlarda hansı işlər görülməlidir?*

Cavab: Təmirə göndərilən vaqonlar daxildən buxarlanmalı, yuyulmalı, qazsızlaşdırılmalı, təmizlənməli və xaricdən yuyulmalıdır.

6.2.7. Sual: *Qaynaq işləri kim tərəfindən aparılmalıdır?*

Cavab: Qaynaq işlərini attestasiya qanununa əsasən, vəsiqəsi olan və sınaq işlərini keçmiş qaynaqçılar aparmalıdır.

6.2.8. Sual: *Kran sürücüsü nəyi bilməlidir?*

Cavab: Kran sürücüsü kranların quruluşunu, iş prinsipini və istismar qaydalarını bilməlidir.

6.2.9. Sual: *Vaqon təmiri çilingəri nəyi bilməlidir?*

Cavab: Vaqon təmiri çilingəri işinin əsaslarını, vaqonun detallarını, xüsusiyyətlərini və işlədilən çilingər alətlərinin növlərini bilməlidir.

6.2.10. Sual: *Qazançı nəyi bilməlidir?*

Cavab: Qazançı sisternaların quruluşunu, onun detallarını, təmir zamanı işlədilən material və alətlərin növlərini bilməlidir.

6.2.11. Sual: *Elektrik qaynaqçısı nəyi bilməlidir?*

Cavab: Elektrik qaynaqçısı qaynaq aparatının quruluşunu, iş prinsipini və qaynaq tikişinin normalarını bilməlidir.

6.2.12. Sual: *Dəmirçi nəyi bilməlidir?*

Cavab: Dəmirçi metal külçələrin qızdırılma qaydalarını, sobaların və avadanlıqların iş prinsiplərini bilməlidir.

6.3. Vaqon təsərrüfatı işçilərinin vəzifə borcları

6.3.1. Sual: *Vaqon təsərrüfatı işçilərinin (VTİ) ümumi vəzifələri nə hesab olunur?*

Cavab: Vaqon təsərrüfatı işçilərinin (VTİ) ümumi vəzifələri hərəkətin təhlükəsizliyini, daşınan yüklərin qorunmasını şərtsiz təmin etməklə sərnəşin və yükdaşıma ehtiyacını ödəmək, texniki vəsaitlərdən səmərəli istifadə etmək, ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə riayət etmək hesab olunur.

6.3.2. Sual: *Qatarların hərəkəti ilə əlaqədar hər bir VTİ-si hansı məsuliyyəti daşıyır?*

Cavab: Qatarların hərəkəti ilə əlaqədar hər bir işçi öz vəzifəsi daxilində hərəkətin təhlükəsizliyi və Texniki İstismar Qaydalarının yerinə yetirilməsinə məsuliyyət daşıyır.

6.3.3. Sual: *VTİ-nin TİQ-ə riayət etmələrinə cavabdehlik kimlərə həvalə edilir?*

Cavab: VTİ-nin TİQ-ə riayət etmələrinə cavabdehlik müvafiq bölmə rəhbərlərinə həvalə edilir.

6.3.4. Sual: *VTİ-nin hər biri hansı tədbirləri görməyə borcludur?*

Cavab: VTİ-nin hər bir işçisi insanların həyatına və sağlamlığına, hərəkətin təhlükəsizliyinə, təhlükə yaranarkən qatar və ya manevr edən tərkibə dayanma işarəsi verməyə və ya onların dayanması üçün başqa tədbirləri görməyə borcludur.

6.3.5. Sual: *Tikililərdə və ya qurğularda hərəkətin təhlükəsizliyinə və ya ətraf mühitin çirklənməsinə səbəb ola biləcək nasazlıq aşkar edilərkən VTİ-si hansı tədbirləri görməlidir?*

Cavab: VTİ dərhal təhlükəli yerin çəpərlənməsi və nasazlığın aradan qaldırılması üçün tədbirlər görməlidir.

SƏRNIŞIN DAŞIMA TƏSƏRRÜFATI

7.1. Sərnişin daşımalarında hərəkətin təhlükəsizliyi

7.1.1.Sual: *Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa təkər cütündə darağın qalınlığı nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa təkər cütündə darağın qalınlığı 33-25 mm olmalıdır.

7.1.2. Sual: *Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa təkər cütündə darağın qalınlığı nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa təkər cütündə darağın qalınlığı 33-28 mm olmalıdır.

7.1.3. Sual: *Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa təkər cütündə çəmbərin qalınlığı nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa təkər cütündə çəmbərin qalınlığı 30 mm olmalıdır.

7.1.4. Sual: *Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa təkər cütündə çəmbərin qalınlığı nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa təkər cütündə çəmbərin qalınlığı 35 mm olmalıdır.

7.1.5. Sual: *Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa yüklənmiş təkər cütlərinin daxili səthləri arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa yüklənmiş təkər cütlərinin daxili səthləri arasındakı məsafə $1440+3/-1$ mm-ə qədər olmalıdır.

7.1.6. Sual: *Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa yüklənmiş təkər cütlərinin daxili səthləri arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa yüklənmiş təkər cütlərinin daxili səthləri arasındakı məsafə $1440+3/-3$ mm-ə qədər olmalıdır.

7.1.7. Sual: *Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa sərnişin vaqonlarının təkərlərinin diyirlənmə səthində yeyilmə həddi neçə mm-dən çox olmamalıdır?*

Cavab: Qatarın sürəti 120-140 km/saata qədər olarsa sərnişin vaqonlarının təkərlərinin diyirlənmə səthində yeyilmə həddi 5 mm-dən çox olmamalıdır.

7.1.8. Sual: *Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa sərnişin vaqonlarının təkərlərinin diyirlənmə səthində yeyilmə həddi neçə mm-dən çox olmamalıdır?*

Cavab: Qatarın sürəti 120 km/saata qədər olarsa sərnişin vaqonlarının təkərlərinin diyirlənmə səthində yeyilmə həddi 7 mm-dən çox olmamalıdır.

7.1.9. Sual: *Hərəkət zamanı təkər cütlərində yaranmış qaynağın (navar) buraxılma həddi nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Hərəkət zamanı təkər cütlərində yaranmış qaynağın (navar) buraxılma həddi 0,5 mm-dən çox olmamalıdır.

7.1.10. Sual: *Sərnişinlərlə dolu vaqonların manevri zamanı sürət nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Sərnişinlərlə dolu vaqonların manevri zamanı sürət 15 km/saatdan çox olmamalıdır.

7.1.11. Sual: *Vaqonlu və ya vaqonsuz lokomotivin vaqonlara yaxınlaşması zamanı manevr sürəti nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Vaqonlu və ya vaqonsuz lokomotivin vaqonlara yaxınlaşması zamanı manevr sürəti 3 km/saatdan çox olmamalıdır.

7.1.12. Sual: *Lokomotiv və vaqon arasında avtoqoşquların məsafə fərqi nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Lokomotivlə 1-ci vaqonun avtoqoşqusu arasındakı məsafə fərqi 100 mm-dir, qalan vaqonlarda isə avtoqoşqular arasında buraxıla bilən məsafə fərqi qatarın hərəkət sürətindən asılıdır. Əgər qatarın hərəkət sürəti 120 km/saata qədər olarsa onda avtoqoşqular arasındakı məsafə fərqi 70 mm-dən, qatarın hərəkət sürəti 120 km/saatdan çox olarsa onda avtoqoşqular arasındakı məsafə fərqi 50 mm-dən çox olmamalıdır.

7.1.13. Sual: *Relsin baş hissəsindən avtoqoşqunun mərkəzi xəttinə qədər olan məsafə (maksimum-minimum) nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Relsin baş hissəsindən avtoqoşqunun mərkəzi xəttinə qədər olan məsafə 980-1080 mm olmalıdır.

7.1.14. Sual: *Qatarın hərəkəti zamanı vaqon «yuz» (hərəkət zamanı təkər öz oxu ətrafında fırlanmırsa) gedirsə onda hansı tədbirlər görülməlidir?*

Cavab: Qatarın hərəkəti zamanı vaqon «yuz» (hərəkət zamanı təkər öz oxu ətrafında fırlanmırsa) gedərsə bələdçi vaqonun dəhlizində yerləşən hava buraxıcı klapanın dəstəyini qaldırır və əyləc qəlibinin təkərin fırlanma səthindən ayrılmasını gözləyir. Əgər əyləc qəlibi təkərin fırlanma səthindən ayrılmırsa onda təcili olaraq əyləc kranını çəkməklə qatar saxlanılır və hadisə haqqında qatar rəisinə, elektrikə, qatar ustasına məlumat verilir. Baş vermiş hadisəni (nasazlığı) yerində aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda, vaqonun əyləc sistemi bağlanır və qatarın hərəkəti 1-ci texniki müayinə məntəqəsinə qədər təmin olunur. Baş vermiş nasazlıqla əlaqədar, hərəkətin sürətini tənzimləmək məqsədi ilə maşinistə məlumat verilir.

7.1.15. Sual: *Maşinist tərəfindən verilən siqnallar nəyə işarə edir?*

Cavab: Maşinist tərəfindən aşağıdakı siqnallar verilə bilər və onlar bu cür işarələrin

- 3 uzun siqnal – qatarın əyləclənməsini;
- 2 uzun siqnal – əyləclərin buraxılmasını;
- 3 qısa siqnal – qatarın dayanmasını;
- 1 uzun siqnal – qatarın yola salınmasını;
- 1 uzun 3 qısa – ümumi həyəcanı;
- 1 uzun 2 qısa siqnal – yangın həyəcanı;
- qısa siqnallar – hava həyəcanı.

7.1.16. Sual: *Vaqonun təkər cütlərində buksaların (yastıqların) qızma səbəbləri hansılardır?*

Cavab: Vaqonun təkər cütlərində buksaların (yastıqların) qızması aşağıdakı səbəblərdən baş verə bilər:

- sürtgü yağının normadan az olması;
- yastıqların diyircəklərinin yeyilməsi;

- seperatorların qırılması;
- daxili və xarici həlqələrin nasazlığı və s.

7.1.17. Sual: *Sərnişin vaqonlarının banı neçə mm yana çıxarsa onun qatara qoşulması qadağan edilir?*

Cavab: Sərnişin vaqonlarının banı 50 mm-dən çox yana çıxarsa onun qatara qoşulması qadağandır.

7.1.18. Sual: *Vaqonun tarası nə deməkdir?*

Cavab: Vaqonun boş halda arabacıqları və təkər cütləri ilə birlikdə ümumi çəkisi tara adlanır.

7.1.19. Sual: *Vaqonlarda yüklər necə yerləşdirilməlidir. Əgər yük düzgün yerləşdirilməsə onda hansı hadisə baş verə bilər?*

Cavab: Vaqonlara yüklər hər tərəfə eyni səviyyədə yerləşdirilməlidir. Əgər yük düzgün yerləşdirilməsə onda vaqon bir tərəfə yanı üstə əyilə bilər və nəticədə qatarda hərəkətin təhlükəsizliyi təmin olunmaz.

Vaqona yığılan yüklər onun yük götürmə qabiliyyətindən artıq olarsa, onun bel sütununun qırılmasına səbəb ola bilər.

Vaqonda normadan artıq yükün olmasını (gözlə) vaqonun arabacığında mərkəzi yayların həddindən artıq sıxılmasından və avtoqoşqu qurğuları arasındakı məsafə fərqiindən gözlə görmək olar.

7.2. Sərnişin daşımalarında (SD) əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik

7.2.1. Sual: *SD-də əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik sahəsi üzrə neçə təlimat növü mövcuddur?*

Cavab: SD-də əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik sahəsi üzrə 5 təlimat növü mövcuddur:

- giriş;
- ilkin;
- cari;
- növbədənəknar;
- təkrar (3 ayda bir dəfədən az olmayaraq).

7.2.2. Sual: *SD-də pilləli nəzarət sistemi kimlər tərəfindən aparılır?*

Cavab: 1-ci pillə – müəssisələrdə sex briqadirləri və ustaları tərəfindən, 2-ci pillə – idarə rəhbərliyi tərəfindən ayda 1 dəfə, 3-cü pillə – rəhbərlik tərəfindən 3 ayda 1 dəfə aparılır.

7.2.3. Sual: *İş zamanı tərtibatçı briqada hansı təhlükəsizlik texnikası qaydalarına riayət etməlidir?*

Cavab: İş zamanı tərtibatçı briqada aşağıdakı təhlükəsizlik texnikası qaydalarına riayət etməlidir:

- hərəkət tərkibinin olmamasına əmin olduqdan sonra yolları rels başlığına ayaq qoymadan keçməli;
- yollar boyu iki yolun ortası ilə qatarların və hərəkətli manevr tərkibinin hərəkətinə diqqət yetirməklə keçməli;
- yolun kənarı ilə yola 2 metrden yaxın olmamaqla getməli;
- qatar ilə tutulu olan yollardan keçərkən vaqonların əyləc meydançalarından və tamburlardan istifadə etməklə keçməlidirlər.

Manevr işini icra edərkən sərbəst hərəkətə mane olmasın deyə, tərtibatçı briqadanın geyimləri kip düyməli olmalı, baş papağı isə normal eşitməni təmin etməlidir.

7.2.4. Sual: *Qatarın hərəkəti zamanı vaqonda yanğın hadisəsi baş verərsə bələdçi nə etməlidir?*

Cavab: Hərəkət zamanı vaqonda yanğın hadisəsi baş verərsə bələdçi təcili olaraq əyləc kranı vasitəsi ilə qatarı saxlamalı, qatar rəisinə xəbər verməli, vaqonun baş elektrik qoruyucusunu çıxarmalı, bütün qapıları açaraq sərnışinləri təhlükəsiz tərəfə düşürməli, əgər lazım gələrsə alovun başqa vaqonlara keçməməsi məqsədilə (maşinistə xəbər verməklə) vaqonları biribirindən ayırmalı sonra isə vaqonlarda olan yanğın söndürən balonlarla alovu söndürməlidir.

7.2.5. Sual: *Vaqonda yanğın hansı səbəbdən baş verə bilər?*

Cavab: Vaqonlarda yanğın hadisəsi icazə verilməyən tez alışan əşyaların aparılması, elektrik şitində qoruyucuların standartda uğun olmaması, vaqonun daxilində nəzərdə tutulma-

yan yerlərdə siqaret çəkilməsi zamanı, restoran vaqonun mətbəxində sobalarda tezalısan mayelərin saxlanılması və s. səbəblərdən baş verə bilər.

7.2.6. Sual: *Qatar hər hansı mənzildə məcburi dayanarsa onun «çəpərlənməsi» hansı qaydada aparılır?*

Cavab: Qatarın «çəpərlənməsi» əməliyyatı maşinistin verdiyi signala görə sonuncu vaqonların bələdçiləri tərəfindən həyata keçirilir.

Belə ki, sonuncu vaqonun bələdçisi vaqonda olan 3 ədəd petardı və şamı (fakel sveça) götürərək vaqondan 800 metr geriyyə mənzilə tərəf gedir. Petardların 2 ədədini maşinist tərəfə (hər petardın arasında məsafə 20 metr olmalıdır) 1 ədədini isə maşinistin köməkçisi tərəfə qoyaraq axırncı petarddan 20 metr vaqona tərəf gəlir və maşinistin komandasını gözləyir. Maşinist öz tərəfindən «çəpərlənmə» əməliyyatının sona çatmasını bildirərsə onda bələdçi öz əşyalarını (petard, alışan fakel-sveça, fənər, bayraq və s.) yoldan yığışdırıb öz vaqonuna qaydır.

7.2.7. Sual: *Elektrik cərəyanından zədəalma hallarının qarşısını almaq üçün hansı qoruyucu vasitələr tətbiq olunur?*

Cavab: Elektrik cərəyanından zədə alma hallarının qarşısını almaq üçün tələb olunan qoruyucu vasitələr 4 qrupa bölünür:

- gərginlik altında olan hissələrdən insan həyatını qorumaq üçün tətbiq edilən əlavə izolyasiya yaradan qoruyucu vasitə;

- gərginliyi göstərən, yeri dəyişdirilən və cərəyanın qiymətini ölçən cihazlar insan həyatını qoruyan ikinci qrup qoruyucu vasitə;

- təşkilati və texniki xarakter daşıyan qoruyucu vasitə;

- insanları elektrik qövsündən və yanan məhsulların alovundan qoruyan qoruyucu vasitə.

7.2.8. Sual: *Qaldırıcı vasitələrdən kimlərin istifadə etməsinə icazə verilir?*

Cavab: Təlimata əsasən depo rəhbərliyi tərəfindən verilmiş vəsiqəsi olan işçilərə qaldırıcı vasitələrdən istifadə etməyə icazə verilir.

7.2.9. Sual: *Qrup halında olan vaqonların müayinəsi zamanı yolu axırncı vaqondan neçə metr məsafədən keçmək olar?*

Cavab: Qrup halında olan vaqonların müayinəsi zamanı yolu axırncı vaqondan 5 metr məsafədən keçmək olar.

7.2.10. Sual: *2 vaqonun arasından ara məsafəsi neçə metr olduqda keçmək olar?*

Cavab: 2 vaqonun arasından ara məsafəsi 10 metr olduqda keçmək olar.

7.2.11. Sual: *Qatarların, lokomotivlərin və manevr lokomotivlərinin hərəkəti zamanı yolun kənarından neçə metr aralı məsafədən keçmək olar?*

Cavab: Qatarların, lokomotivlərin və manevr lokomotivlərinin hərəkəti zamanı yolun kənarından 2 metr aralı məsafədən keçmək olar.

7.2.12. Sual: *Neçə volt gərginlik insan həyatı üçün təhlükəsizdir?*

Cavab: 12 volt gərginlik insan həyatı üçün təhlükəsizdir.

7.2.13. Sual: *Bələdçilərlə cari təlimat nə vaxt keçirilir?*

Cavab: Bələdçilərlə cari təlimat, briqada heyəti qatırı qəbul etdikdən sonra keçirilir.

7.3. Sərnişin daşımalarda işçilərin vəzifə borcları

7.3.1. Sual: *Başmaq post növbətçisinin əsas vəzifə borcları nədən ibarətdir?*

Cavab: Başmaq post növbətçisinin əsas vəzifə borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

- stansiya yollarında duran vaqonların özbaşına hərəkətə gəlməsinin qarşısını almaq üçün onlar düzgün və etibarlı bərkidilməli;

- stansiyaların park yollarında vaqonların bərkidilməsi üçün istifadə olunan əyləc başmaqları xüsusi ayrılmış yerdə saxlanılmalı və qıfıllanmalı;

- postda istifadə olunan bütün başmaqlar nömrələnməli və bağlanmalıdır.

7.3.2. Sual: *Vaqonların bərkidilməsi hansı qaydada həyata keçirilir?*

Cavab: Vaqonların bərkidilməsi aşağıdakı qaydada həyata keçirilir:

- yolun yararlı uzunluğunda yerləşən tərkiblərin bərkidilməsi;
- stansiya yollarının ayrı-ayrı sahələrində vaqon qruplarının bərkidilməsi.

7.3.3. Sual: *Hansı yerlərdə əyləc başmaqlarının qoyulması qadağandır?*

Cavab: Aşağıda göstərilən yerlərdə əyləc başmaqlarının qoyulması qadağandır:

- bilavasitə rels calağı qarşısında;
- yoldəyişənin çarpazı qarşısında;
- tiyənin çərçivə relsinə yanaşdığı yerdə;
- əyrinin xarici relsində.

7.3.4. Sual: *Hansı başmaqlardan istifadə etmək olmaz?*

Cavab: Qırılmış, oturacağı əzilmiş və əyilmiş başmaqlardan istifadə etmək olmaz.

7.3.5. Sual: *Stansiyada manevr işi necə aparılır?*

Cavab: Stansiyada manevr işi stansiyanın texnoloji iş prosesinə uyğun və plan əsasında aşağıdakıları nəzərə almaqla aparılmalıdır:

- qatarların vaxtında tərtib olması və göndərilməsi;
- vaqonların minib-düşmək üçün sərnixin platformalarına vaxtında verilməsi və onların vaxtında yığışdırılması;
- vaqonların hazırlığına az vaxt sərf edilməsi;
- bütün manevr vasitələrindən və texniki qurğulardan səmərəli istifadə edilməsi;
- qatarların stansiyaya fasiləsiz qəbulu və göndərilməsi;

- hərəkətin, manevrlə əlaqədar işçilərin təhlükəsizliyi və hərəkət tərkibinin saxlanması.

7.3.6. Sual: Manevr işinə rəhbərlik edən işçilər kimlərdir?

Cavab: Texniki İstismar Qaydalarının 15.13-cü bəndinə uyğun olaraq stansiya yollarında manevr ancaq bir işçinin – stansiya növbətçisinin, manevr dispetçerinin, çeşidləmə təpəsinin və ya park növbətçisinin, dispetçer mərkəzləşməsi ilə təchiz edilmiş sahələrdə isə qatar dispetçerinin göstərişi ilə aparılmalıdır. Manevr işinə rəhbərlik edən işçilər arasında vəzifə borclarının bölgüsü stansiyanın texniki-sərəncam aktında göstərilir.

7.3.7. Sual: Qatar tərtibatçısının və köməkçisinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Növbəyə başlayarkən qatar tərtibatçıları və köməkçiləri aşağıdakıları yerinə yetirməyə borcludurlar:

- öz manevr rayonundakı yollarda olan vəziyyətlə tanış olmalı;

- park yollarında qatarın olmasını və onların düzgün əyləcləndirilməsini yoxlamalı;

- qatarların və vaqonların qoşulmasını və bərkidilməsini yoxlamalı;

- növbəni təhvil verən tərtibatçıdan qatarlardan hansının formalaşdırılmış, hansının isə formalaşdırılmamış olmasını, qatarlara qoşulacaq vaqonların harada olmasını öyrənməli;

- manevr dispetçerindən vaqonların qatara qoşulması və açılması barədə göstəriş almalı;

- maşinsti, tərtibatçı köməkçisini, yerli idarəetmə postunun növbətçisini, sürət tənzimləyicisini növbənin iş planı ilə tanış etməli;

- qatar tərkibinə yaxınlaşarkən vaqonların qoşulu olmasını, onların altında adam və hərəkətə mane olan əşyaların olmamasını və vaqonda təmirin aparılmamasını yəqin etməli;

- qatar tərkibinin formalaşdırılmasından və yerinin dəyişdirilməsindən sonra vaqonların bir-biri ilə qoşulu olmasını yoxlamalı;

- hüddud diyircəyindən vaqonların kənara çıxmamalarını müəyyən etməlidir.

Qatar tərkibinin parkdan parka yerinin dəyişdirilməsi zamanı tərtibatçı hərəkət istiqamətində 1-ci vaqonun tamburunda olmalıdır.

7.3.8. Sual: Vaqon neçə hissədən ibarətdir?

Cavab: Vaqon 5 hissədən ibarətdir:

- ban;
- rama;
- hərəkət edən hissələr;
- avtoqoşqu qurğuları;
- əyləc sistemi.

7.3.9. Sual: Avtoqoşqular neçə hissədən ibarətdir?

Cavab: Avtoqoşqular 5 hissədən ibarətdir:

- qıfıl;
- qıfıl saxlayıcı;
- qoruyucu;
- qaldırıcı;
- qaldırıcının valiki;

7.3.10. Sual: Hansı nasazlıqlara görə avtoqoşqular arasında öz-özünə açılma hadisəsi baş verə bilər?

Cavab: Avtoqoşqular arasında öz-özünə açılma hadisələri bir neçə səbəblərə görə baş verə bilər. Avtoqoşqu qıfılının, qıfıl saxlayıcının, böyük və kiçik dişlərin yeyilməsi, avtoqoşquları biribirindən ayıran dirsəyin zəncirinin qısa olması və s.

7.3.11. Sual: Qatarın hərəkəti zamanı avtoqoşqular arasında öz-özünə açılma hadisəsi baş verərsə bələdçinin vəzifə borcu hansıdır?

Cavab: Qatarın hərəkəti zamanı avtoqoşqular arasında öz-özünə açılma hadisəsi baş verərsə ilk növbədə (sərnişinlərlə

bədbəxt hadisə baş verməməsi məqsədilə) keçid qapılarını bağlamaq, qatar rəisinə xəbər vermək, birlikdə (maşinistin iştirakı ilə) avtoqoşquları yoxlamaq, yoxlama nəticəsində avtoqoşquda baş vermiş nasazlığı aradan qaldırmaq, nasazlığı aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda qatar heyəti ilə birlikdə qatarın axırınıcı vaqonu ilə avtoqoşquların yerini dəyişmək lazımdır.

7.3.12. Sual: Təkar cütü nə üçündür?

Cavab: Təkar cütü vaqondan alınan ağırlığı relsə ötürmək üçündür. Təkar cütü 2 ədəd bütöv tökülmüş təkarlardan və oxdan ibarətdir.

7.3.13. Sual: Qatarın hərəkəti zamanı buksada «qızma» hadisəsi baş verərsə bələdçinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Qatarın hərəkəti zamanı vaqonların buksalarında qızma hadisəsi baş verərsə bu zaman vaqon bələdçiləri tərəfindən əyləc kranı vasitəsi ilə qatarı saxlamalı, qatar rəisinə məlumat verməli, qatar dayandıqdan sonra vaqonun bukslarını yoxlamalıdır. Yoxlama zamanı bukslarda istilik yoxdursa, deməli buksların qızmasını göstərən cihazların (SKNB və ya PONAB) göstərişi yanlıştır. Əgər həqiqətən vaqonun buksu qızıbsa, ilk növbədə şkifin qayıqları çıxarılmalı və bu haqda TXM-in işçilərinə məlumat verilməlidir.

7.3.14. Sual: Vaqonun əyləc sistemi nə üçündür?

Cavab: Vaqonun əyləc sistemi hərəkətin sürətindən asılı olmayaraq onu vaxtında saxlamaq üçündür.

7.3.15. Sual: Vaqonlarda əyləc kranlarından hansı hallarda istifadə edilir?

Cavab: Qatarın hərəkəti zamanı vaqonlarda hər hansı bədbəxt hadisə baş verərsə və yaxud qatarın hərəkətinin təhlükəsizliyi təmin olunmazsa belə hallarda əyləc kranından istifadə edilir.

7.3.16. Sual: Vaqonlarda hansı maddələrin və əşyaların aparılması qadağandır?

Cavab: Vaqonda partlayıcı, tez alışan (benzin, kerosin, spirt, qaz balonu və s.), üfunət iyi gələn əşyaların aparılması qəti qadağandır.

7.3.17. Sual: *Qış mövsümündə vaqonların istismarı zamanı işçilərin əlavə vəzifə borcu nədən ibarətdir?*

Cavab: Qarlı, çovğunlu, buzlu havalarda qatarların hərəkəti zamanı vaqonların hərəkət edən hissələri, əyləc sistemi, avtoqoşqu qurğuları və s. buz bağlayır, nəticədə qatarlar texniki nasazlıqlara görə stansiya və mənzillərdə saxlanılır, onların hərəkət cədvəli pozulur və hərəkətin təhlükəsizliyi qorxu altında qalır. Belə hadisələrin qarşısını vaxtında almaq məqsədilə ilk növbədə vaqonlarda daimi olaraq kömür ehtiyatı, lom, balta, qarmaq kürək, vedrə və başqa əşyaların olması vacibdir. Eyni zamanda aşkar edilmiş texniki nasazlıqlar qatarlar yola salınana qədər aradan qaldırılmalıdır. Göstərilənlərdən əlavə böyük dayanacaqlarda vaqon işçiləri qatarın vaqonlarının buz bağlamış hissələrini buzdan və qardan təmizləməlidirlər.

8.1. Texniki qurğuların hərəkətin təhlükəsizliyində rolu

8.1.1. Sual: Texniki İstismar Qaydaları nə deməkdir?

Cavab: Texniki İstismar Qaydaları dəmiryol nəqliyyatının bütün sahələrinin qarşılıqlı fəaliyyətinin, dəmir yolunun dəqiq və fasiləsiz işini və hərəkətin təhlükəsizliyinin, qatarların və manevr işlərinin təhlükəsizliyinin təmin olunması deməkdir.

8.1.2. Sual: Yolu çəpərləmə qurğularının təhlükəsizliyi nə deməkdir?

Cavab: Yolu çəpərləmə qurğuları (atıcı başmaqlar və ya yoldəyişmələr) çəpərləmə vəziyyətinə qoyulduğu halda yollar-dan qatarların və ya hərəkət tərkibinin hərəkət axınına imkan verməməlidir.

8.1.3. Sual: İnsanların həyatı, maddi-texniki vasitələrin və qurğuların saxlanması üçün təhlükə yaradan səbəblər hansılardır?

Cavab: İnsanların həyatı, dəmir yolu nəqliyyatının maddi-texniki vasitələrinin və qurğularının saxlanması üçün təhlükə yaradan ekstremal vəziyyətin yaranması şəraitində qatarların hərəkəti və manevr işi qaydaları «Azərbaycan Dəmir Yolları» QSC Sədrinin təsdiq etdiyi normativ aktlarla müəyyənləşdirilir.

8.1.4. Sual: Hərəkət tərkiblərinin texniki xidməti zamanı çəpərləmə qaydası nədən ibarətdir?

Cavab: Hərəkət tərkibinin texniki xidməti və təmiri zamanı dəmir yolunun müəyyən etdiyi qaydaya uyğun olaraq işıqforla çəpərlənmə üsulu tətbiq edilir.

8.2. Texniki qurğulara xidmət edən işçilərin əməyinin mühafizəsi və texniki təhlükəsizliyi

8.2.1. Sual: *Əməyin mühafizəsi üzrə müvafiq normativlərə əməl olunması nədən ibarətdir?*

Cavab: Əməyin mühafizəsi üzrə müvafiq normativ aktlarda nəzərdə tutulmuş əməyin təhlükəsizliyi, gigiyenası və yanğına qarşı mühafizə tələblərini öyrənmək, mənimsəmək və onlara əməl etməkdən ibarətdir.

8.2.2. Sual: *Tikinti və quraşdırma işləri haqqında nə demək olar?*

Cavab: Tikinti və quraşdırma işinin təşkili ilə əlaqədar layihə üzərində işləyərkən texnoloji qayda və xəritəni, təlimatı, göstəriş və başqa sənədləri hazırlayarkən təhlükəsizlik texnikasının tələbləri nəzərə alınmalıdır.

8.2.3. Sual: *Dəmir yolu obyektlərində mülkü müdafiənin təşkili nədən ibarətdir?*

Cavab: Tikinti işi gedən yerlər lazımi müdafiə üçün qoruyucu qurğu və avdanlıqlarla təchiz edilməklə yanaşı etibarlı çəpərlənməlidir.

8.2.4. Sual: *Tikinti meydançasının baş planı nədən ibarətdir?*

Cavab: Tikinti meydançasının baş planını hazırlayarkən işlək gediş-gəliş yollarının, keçidlərin eni elə götürülməlidir ki, hərəkət vaxtı təhlükəsizlik təmin edilsin. Eyni zamanda nəqliyyatın hərəkəti üçün yollar, elektrik təchizatı, kranlar, mexaniki qurğular nəzərə alınmalıdır.

8.2.5. Sual: *Yanan və tez alovlanan materialları necə saxlamaq lazımdır?*

Cavab: Yanan və tez alovlanan materialları yanmayan qabda, yaxud da dərinləşdirilmiş torpaqda saxlamalı və yanğın təhlükəsizliyi tam təmin edilməlidir.

8.2.6. Sual: *Qablaşdırılmış şəkildə gətirilmiş kərpicin yığılma qaydaları necədir?*

Cavab: Qablaşdırılmış şəkildə gətirilmiş kərpicin yığılma qaydası: üst-üstə və üfüqi şəkildə iki qalaqdan artıq olmamalıdır.

8.2.7. Sual: *Dairəvi meşə materiallarının yığılma qaydası necədir?*

Cavab: Dairəvi meşə materialları üst-üstə yığılır və hündürlüyü ən çox 1,5 metr olur.

8.2.8. Sual: *Tikinti meydançası gediş-gəliş çox olan küçəyə çıxırsa nə etmək lazımdır?*

Cavab: Tikinti meydançası gediş-gəliş çox olan küçəyə çıxırsa, onda küçə tərəfdən meydança çəpərlənməlidir. Əgər tikilən bina bir başa xəttə çıxırsa, onda çəpərin başına günlük qoymaq lazımdır.

8.2.9. Sual: *Tikinti meydançasında çəpərin qoyulması qaydaları nədən ibarətdir?*

Cavab: Çəpərin dirəkləri 1 metr torpağa basdırılmalı və üst hissədə çəpərin hündürlüyü 2,5-3 metr olmalıdır.

8.2.10. Sual: *Tikinti materiallarının yığılmasında təhlükəsizlik texnikası barədə nə demək olar?*

Cavab: Bütün tikinti materialları onlar üçün ayrılmış xüsusi sahədə səliqə ilə yığılmalıdır. Əməkçilərin keçməsi üçün təhlükəli yerlərdə xəbərdarlıq plakatları asılmalı və xüsusi işarələr tətbiq edilməlidir.

8.2.11. Sual: *Tikintidə istifadə olunan ayaqaltıların hazırlanması texnologiyası nədən ibarətdir?*

Cavab: Taxta və başqa materiallardan ayaqaltıları hazırlayarkən aşağıdakı tələblərə cavab verilməlidir:

- davamlı və möhkəm olmalı;
- insanların təhlükəsizliyi təmin edilməli;
- materialların yüksəklikdə işləyən işçilərə ötürülməsi zamanı təhlükəsizliyə xələl gətirilməməlidir.

8.2.12. Sual: *Xüsusi hallarda tələb olunan ayaqaltıların hündürlüyü kim tərəfindən verilən layihə əsasında quraşdırılır?*

Cavab: Xüsusi hallarda tələb olunan ayaqaqlıların hündürlüyü 4 metrədən artıq olarsa, onda bu cür ayaqaqlılar tikintinin baş mühəndisi tərəfindən təsdiq edilmiş layihə əsasında quraşdırılmalıdır.

8.2.13. Sual: Ayaqaqlının birləşdiricisi necə olur?

Cavab: Ayaqaqlının dayağı, çərçivəsi, pilləkəni və digər birləşdiriciləri şaquli vəziyyətdə quraşdırılan elementləri əlaqələndirici birləşdiricilərlə bərkidilməlidir.

8.2.14. Sual: İşçi ayaqaqlıdan istifadə etdikdə təhlükəsizlik işi nədən ibarətdir?

Cavab: Təhlükəsizlik işini təmin etmək məqsədilə ayaqaqlının döşəməsi vaxtaşırı zibildən təmizlənməli, qışda isə qardan təmizlənilib qum çəpilməlidir.

8.2.15. Sual: Tikintidə tamamlama işi aparılarkən təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?

Cavab: Texnoloji prosesin gedişindən asılı olaraq hər bir tikinti işinin öz xüsusiyyəti var. Müxtəlif növ tikinti (daş, suvaq, dam örtüyü, quraşdırma və s.) işində əməkçilərin təhlükəsizlikləri təmin edilməlidir.

8.2.16. Sual: Tikintidə divarın qoyulması işini apararkən təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?

Cavab: Divarın qoyulması üçün konteynerlərdə və xüsusi daşqalaqda gətirilən materiallar elə yerləşdirilməlidir ki, onları iş görülməli yerə gətirərkən materialın düşməsinin qarışısı alınsın. Divar qoyularkən xüsusi ayaqaqlılardan istifadə edilməlidir.

8.2.17. Sual: Tikilən divar hündür olduqda hansı təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidir?

Cavab: Tikilən divarın hündürlüyü iki mərtəbədən artıq olduğu halda divarın tikilməsini davam etdirmək üçün mərtəbələrarası örtük bağlanmalı və yaxud da mərtəbələr arasında müvəqqəti döşəmə olmalıdır. Bunlar olmasa divarın tikilməsini davam etdirmək qadağandır.

8.2.18. Sual: Dəmir-beton işinin aparılma prosesi nədən ibarətdir?

Cavab: Dəmir-beton məmulatlarını tökmək üçün xüsusi qəliblər hazırlanır. Qəliblərin etibarlılığını təmin etmək üçün onun hissələri bir-birinə möhkəm bağlanmalıdır.

8.2.19. Sual: *İşçi hündürlükdə aparılan işi yerinə yetirmək üçün nə etməlidir?*

Cavab: İşçi 2,5 metr hündürlüyündə aparılan işi yerinə yetirməsi üçün ayaqaltı qoymalı, əgər ayaqaltı qoymaq mümkün deyilsə, onda qoruyucu kəmərlər geyinməlidir və iş zamanı kəmərlər çox etibarlı olan konstruksiyaya bağlanmalıdır.

8.2.20. Sual: *Binanın xaricində rəngləmə işini aparmaq üçün təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?*

Cavab: Binanın xaricində rəngləmə işini aparmaq üçün taxtadan düzəldilmiş ayaqaltılardan və yaxud da nənnidən istifadə edilməlidir. Bu işi aparmaq üçün pilləkəndən istifadə etmək qadağandır.

8.2.21. Sual: *Rəngləmə işini binanın daxilində aparmaq üçün hansı təhlükəsizlik tədbirləri görmək lazımdır?*

Cavab: Daxili rəngləmə işini aparmaq üçün ayaqaltıdan və yaxud da xüsusi meydançası olan pilləkəndən istifadə edilməlidir.

8.2.22. Sual: *Binanın daxilində hava ilə işləyən cihazla rəngləmə zamanı hansı təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidir?*

Cavab: Binanın daxilində hava ilə işləyən cihazla rəngləmə işi apararkən rəngsaz nəfəs yolunu qoruyan cihazla təmin edilməli və eyni zamanda qoruyucu eynəklər geyinməlidir.

8.2.23. Sual: *Tez buxarlanan rənglərlə işləyərkən nələr qadağan edilir?*

Cavab: Tez buxarlanan rənglərlə işləyən zaman siqaret çəkmək və alov yandırmaq qəti qadağandır.

8.2.24. Sual: *Bağlı binalarda rəngləmə işinin təhlükəsizlik tədbirləri barədə nə demək olar?*

Cavab: Bağlı binalarda rəngləmə işi apararkən, binanın daxilində işləyən işçilərin 4 saatdan artıq binada qalması qadağandır.

8.2.25. Sual: *Şüşə kəsilməsinin təhlükəsizlik tədbirləri nədən ibarətdir?*

Cavab: Külli miqdarda şüşənin kəsilməsi tələb olunarsa, bu iş ayrıca binada xüsusi masanın üzərində görülməlidir.

8.2.26. Sual: *Daş yonulması üçün işçi nə etməlidir?*

Cavab: Tikinti sahəsində üzlənişli daşların üstündə işləmək tələb olunarsa, bu iş xüsusi çəpərlənmiş sahədə aparılmalı və həmin sahəyə kənar şəxslərin girməsi qadağan edilməlidir.

8.2.27. Sual: *Daşın üzərində iş apararkən işçinin təhlükəsizlik tədbirləri barədə nə demək olar?*

Cavab: Daş üzərində iş apararkən işçi əlcək və qoruyucu eynək geyinməlidir. Əgər daş quru vəziyyətdə yonularsa həmin yer tozsoran qurğu ilə təchiz edilməlidir.

8.2.28. Sual: *Binanın damında dəmir işləri apararkən hansı təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidir?*

Cavab: Binanın damında taxta quraşdırma işinin tam yararlığı dəqiqləşdirildikdən sonra işçilərin dəmir işlərinin başlamalarına icazə verilməlidir. Damda işləyən işçilər qoruyucu kəmərlər və sürüşməyən ayaqqabı ilə təmin edilməlidir.

8.2.29. Sual: *Binanın damında bütün işlərin görülməsi hansı şəraitdə qadağan edilir?*

Cavab: Tutqun havada, güclü dumanda, 6 baldan yuxarı küləkli havada, leysan tipli yağışda və qar yağanda damda hər hansı işin görülməsi qadağan edilir.

8.2.30. Sual: *Binanın sökülməsində hansı tələblər yerinə yetirilməlidir?*

Cavab: Sökülməyə başlamazdan qabaq su, qaz, istilik, elektrik və kanalizasiya xətləri açılmalıdır.

8.2.31. Sual: *Binanın sökülməsində uçma qorxusu varsa təhlükəsizlik qaydaları hansılardır?*

Cavab: Əgər sökülən binanın uçma qorxusu varsa, təhlükəsizliyi təmin etmək məqsədi ilə həmin yer çəpərlənməli və uçan binanı mexanikləşdirilmiş üsulla sökərkən insanların həmin sahəyə daxil olması əvvəlcədən qadağan edilməlidir.

8.2.32. Sual: *Tikintidə palçıqqatanın təhlükəsizlik texnikasının qaydaları barədə nə demək olar?*

Cavab: Tikintidə palçıqqatanın bütün fırlanan hissələri qoruyucu örtüklə bağlanmalı və gövdəsi torpaqlanmalıdır.

8.2.33. Sual: *Əhəngsöndürən işçi nə ilə təmin edilməlidir?*

Cavab: Əhəngsöndürən işçi qoruyucu eynək və respiratorla təmin edilməlidir.

8.2.34. Sual: *Əhəngsöndürülən yerin təhlükəsizlik tədbirləri nədən ibarətdir?*

Cavab: Əhəngsöndürülən yerdə əhəngsöndürənin bütün hərəkətli hissələri çəpərlənməli və gövdəsi torpaqlanmalıdır.

8.2.35. Sual: *Əhəng çuxurunun hündürlüyü nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Əhəng çuxurunun üstü bağlı olmalı və yanları çəpərlənməlidir. Çəpərin hündürlüyü 1 metr olmalıdır və çəpərin üstündə xəbərdarlıq işarəsi plakası asılmalıdır.

8.2.36. Sual: *Bucurqad yerləşdirilən yerin təhlükəsizliyi necə təmin edilməlidir?*

Cavab: Bucurqad yerləşdirilən yer etibarlı çəpərlənməli və yaxud da elə yerdə quraşdırılmalıdır ki, orada insanların gediş-gəlişi qadağan edilsin.

8.2.37. Sual: *Bucurqad əl ilə idarə edilərkən aşağı düşmə sürəti nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Bucurqad əl ilə idarə edilərkən aşağı düşmə sürəti 20m/dəq-dən artıq olmamalıdır.

8.2.38. Sual: *Bucurqad çərçivəsini bərkitmək üçün lazım olan ballastın çəkisi nə qədər olmalıdır?*

Cavab: Bucurqad çərçivəsini bərkitmək üçün ballastın çəkisi nənninin yükü ilə birlikdə çəkisindən iki dəfə artıq olmalıdır.

8.2.39. Sual: *Bucurqad elektrik idarə sistemi nəyi təmin etməlidir?*

Cavab: Bucurqad elektrik idarə sistemində konstruksiyanın layihəsində göstərilən həddə bərabər olmalıdır.

8.2.40. Sual: Elektrik bucurqadı necə hərəkətə gətirilir?

Cavab: Elektrik bucurqadlar nənnidən idarə edilir. Daha doğrusu nənnini hərəkətə gətirmək üçün işə salma düyməsi sıxılır və sıxılmış vəziyyətdə saxlanılır. Düymə buraxılan kimi nənni dərhal dayanır.

8.2.41. Sual: Nənninin çəpərlənmə hündürlüyü nə qədər olmalıdır?

Cavab: Nənninin çəpərlənmə hündürlüyü 1,2 metrdən az olmamalıdır.

8.3. Texniki qurğulara və tikililərə xidmət edən işçilərin vəzifə borcları

8.3.1. Sual: İş yerində işçilərin təhlükəsizlik tədbirləri hansılardır?

Cavab: Müəssisənin hər bir işçisi onların görəcəyi iş üçün müəyyən edilmiş təhlükəsizlik texnikasına, yanğın təhlükəsizliyi və istehsalat sanitariyası üzrə qayda və təlimatlara riayət etməlidir.

8.3.2. Sual: İstehsalat şöbəsi rəisinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: İstehsalat şöbəsi rəisinin vəzifə borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

- təmir-tikinti işlərinin yerinə yetirilməsinə nəzarət etməklə işin təşkilini təmin etməli və istehsalat işlərində əməyin mühafizəsi üzrə qərarlarına riayət edilməsinə nəzarətin təmin edilməsini ;

- təmir-tikinti işlərinin yerinə yetirilməsinə nəzarət etməklə işin təşkilində aylıq, həftəlik və gündəlik iş qrafikinə reallaşdırılmasını;

- obyektin tikintisində təsdiq olunmuş qrafikə uyğun olaraq tikinti materialları ilə təmin edilməsini;

- kollektiv müqavilələrin işlənməsinə və onun tədbirlərinin yerinə yetirilməsinə nəzarəti və şöbənin işçilərinə rəhbərlik etməsini;

- sahələrdə metodiki rəhbərliyin həyata keçirilməsini təmin edir.

8.3.3. Sual: Texniki və smeta şöbəsinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Texniki və smeta şöbəsinin vəzifə borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

- istehsalın texniki hazırlığının və texniki səviyyəsinin yüksəldilməsinin təşkil edilməsinə;

- tikinti-quraşdırma işlərində xərclərin azalmasına;

- layihə sənədlərinin sifarişçidən qəbulunun və yoxlanılmasının təşkil edilməsində və yerinə yetirilməsində nəzarətə;

- layihə qərarlarında lazımi dəyişiklikləri layihə təşkilatları ilə razılaşdırmaya;

- avadanlıqların yeniləşdirilməsinə və iş yerlərinin səmərəlilişdirilməsi üzrə layihə sənədlərinə baxılmasına nəzarət edir.

8.3.4. Sual: Baş mexanikin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Baş mexanikin vəzifə borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

- inşaat maşınlarının,avtomobillərin və avadanlıqların tikintidə texniki cəhətdən fasiləsiz işinin təmin edilməsini, baxışların, sınaqların və normativ texniki cəhətdən təmirinin təşkil edilməsini;

- müəssisənin tikinti sahələrinin inşaat materialları, avadanlıqları, ehtiyat hissələri və sürtgü-yanacaq tələbatının müəyyən edilməsini;

- yeni materialların, avadanlıqların qəbulunun təşkil edilməsini;

- digər xidmətlərlə birgə əməyin mühafizəsini və təhlükəsizliyinin təşkilinə nəzarət edilməsini;

- yük qaldıran maşın və avadanlıqların yoxlanılması və sınaqların aparılmasının təşkil edilməsini;

- iş yerlərinin attestasiyası üzrə komissiyanın işində iştirakı və şöbənin işçilərinə başçılıq edilməsini təmin edir.

8.3.5. Sual: Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası üzrə mühəndisin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası üzrə mühəndisin vəzifə borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

- tikinti təşkilatında təhlükəsiz və sağlam əmək şəraitinin yoxlanılmasını;

- işçilərlə təhlükəsizlik texnikası üzrə ilkin təlimatın aparılmasını;

- tikintidə, iş yerində əmək şəraitinin ödənilməsini və mühafizə qurğularının texniki vəziyyətlərinin yoxlanılmasını;

- xüsusi geyim, qoruyucu ayaqqabı, başlıq və s. mühafizə qurğularına sifarişlərin düzgün tərtib olunmasına nəzarəti;

- təhlükəsizlik üzrə stendlərin, vitrinlərin yaradılması, yanğından mühafizə stend və avadanlıqların yerləşdirilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

8.3.6. Sual: Sahə rəisinin vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Sahə rəisinin vəzifə borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

- tikinti, tikinti-təmir təşkilatlarının əsasnaməsinə müvafiq sahəyə rəhbərliyin həyata keçirilməsindən və istehsal həcmi üzrə plan tapşırıqlarının yerinə yetirilməsindən;

- avadanlıqların tam yüklənməsi və onların texniki imkanlarından istifadəsi əsasında məhsulun əmək sərfinin aşağı salınmasından;

- xammalın, yanacağı, materialın, enerjinin səmərəli sərfindən;

- işçilərin briqadalarda yerləşdirilməsindən;

- texnoloji proseslərə riayət olunmasını və onların pozulma səbəblərini aşkar edib aradan qaldırılmasından;

- yerinə yetirilən işin keyfiyyətinin yoxlanılmasından və qüsurların aradan qaldırılmasından;

- sahədə ahəngdar işin təmin edilməsindən;

- işçilərin istehsalat təlimatlarının, əməyin mühafizəsinin, təhlükəsizlik texnikasının və istehsalat sanitariyasının, alət və avadanlıqların texniki istismar qaydalarının yerinə yetirilməsi üzrə tədbirləri və onlara riayət olunmasına nəzarətindən;

- işçilərin işinin tarifikasiyasında onlara ixtisas dərəcələri verilməsində iştirak etməkdən ibarətdir.

8.3.7. Sual: İş icraçısının vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: İş icraçısının vəzifə borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

- işçilərin texnoloji proseslərdə avadanlıqların istismarı üzrə təlimatlara və əməyin mühafizəsi normalarına riayət edilməsinin təmin edilməsini;

- ritmik iş proseslərinə, növbə ərzində iş və istirahət rejiminə əməl olunmasını;

- texniki cəhətdən əsaslandırılmış əmək sərfi nomalarını təmin edən tədbirlərin həyata keçirilməsini;

- əmək haqqının ödənilməsi şərtlərinin onlara izah edilməsini;

- həmkarlar ittifaqı ilə birlikdə əmək və istehsalat intizamının möhkəmləndirilməsini, kollektiv üzvlərinin ixtisasının və iqtisadi biliklərinin yüksəldilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

8.3.8. Sual: Anbardarın vəzifə borcları nədən ibarətdir?

Cavab: Anbardarın vəzifə borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

- əməyin mühafizəsi, təhlükəsizlik texnikası, istehsalat sanitariyası və yanğına qarşı mühafizə qaydalarına riayət etməklə anbarda yükləmə-boşaltma işlərinin aparılmasının təşkili;

- mal-materialların qəbulu, saxlanması və buraxılması üzrə anbar sahəsindən səmərəli istifadəsi və lazım olan materialların axtarışını asanlaşdırmaq üzrə işlərə rəhbərlik;

- anbara yığılmış mal-materialların qorunması, saxlanma rejiminə riayət olunması;

- anbar əməliyyatı uçotunun aparılması və mədaxil-məxaric sənədlərinin tərtibatı qaydalarına riayət olunması;

- yanğına qarşı vasitələrin olması və onların sazlığına, inventar və avadanlıqların vəziyyətinə nəzarəti;
- mal-materialların inventarizasiyasında iştirak etməkdən ibarətdir.

8.3.9. Sual: Briqadirin vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Briqadir həmkarlar təşkilatı ilə birlikdə əmək və istehsalat intizamının möhkəmləndirilməsi, kollektiv üzvlərinin ixtisasının və iqtisadi biliklərinin yüksəldilməsini təmin edir.

8.3.10. Sual: Dülgərin işə başlamazdan əvvəl vəzifə borcu nədən ibarətdir?

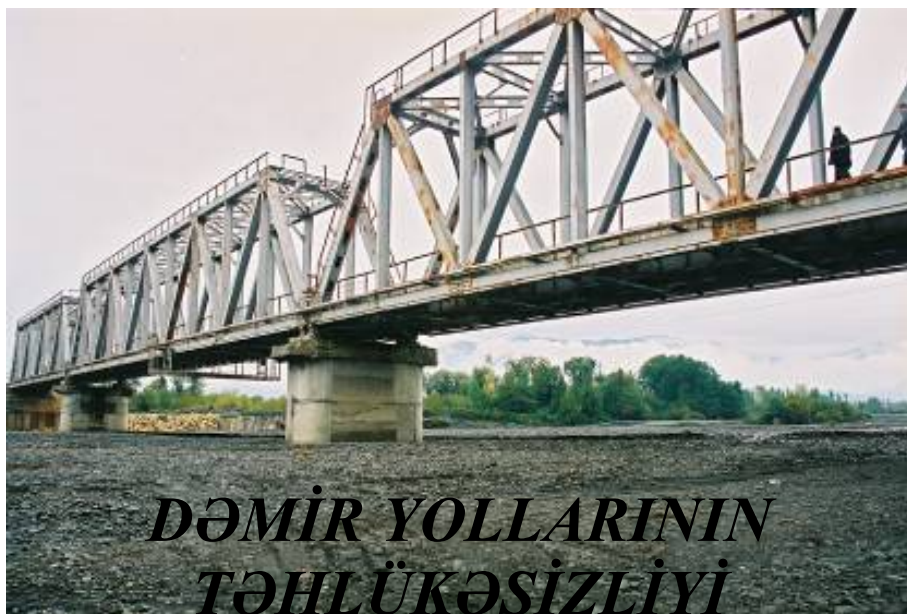
Cavab: Dülgər işə başlamazdan qabaq işlədiyi dəzgahı tam qaydaya salmalı və təhlükəsiz işi təmin etməlidir.

8.3.11. Sual: Suvaqçı binanın xaricində suvaq işi apararkən vəzifə borcu nədən ibarətdir?

Cavab: Suvaqçı binanın xaricində suvaq işi aparmaq üçün taxtadan düzəldilmiş ayaqaltılardan və yaxud da nənnidən istifadə etməlidir. Nənnidən istifadə edilərsə suvaq işini aparan an işçiyə qoruyucu kəmərlər verilməlidir.

8.3.12. Sual: Rəngsaz tikintidə rəngləmə işini aparmaq üçün nədən istifadə etməlidir?

Cavab: Rəngsaz tikintidə rəngləmə işini aparmaq üçün ayaqaltıdan və yaxud da xüsusi meydançası olan piləkənlərdən istifadə etməlidir.

9.1. Təhlükəsizlik xidməti işçilərinin vəzifə borcları

9.1.1 Sual: Təhlükəsizlik xidməti işçilərinin vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab: Dəmir yolunda olan obyektləri, daşınan yükləri oğurluqdan və yanğından mühafizə etməkdən ibarətdir.

9.1.2. Sual: Dəmir yolunda şübhəli şəxsləri saxlamağa və əşyaları yoxlamağa neçə nəfər olduqda icazə verilir?

Cavab: Dəmir yolunda şübhəli şəxsləri saxlamağa və əşyaları yoxlamağa iki nəfər və daha artıq olduqda icazə verilir.

9.1.3. Sual: Dəmir yolunda gəzən kənar şəxslərin sənədlərini yoxlayarkən onları dəmir yolundan neçə metr kənarlaşdırmaq lazımdır?

Cavab: Dəmir yolunda gəzən kənar şəxslərin sənədlərini yoxlayarkən əvvəl onları dəmir yolundan 2,5 metr kənarlaşdırmaq lazımdır.

9.1.4. Sual: Yoldəyişdirici postlardan və başqa qurğulardan dəmir yoluna çıxarkən nəyə fikir verilməlidir?

Cavab: Yoldəyişdirici postlardan və başqa qurğulardan dəmir yoluna çıxarkən hərəkət tərkibinin olmadığını yəqin etməlidir.

9.1.5. Sual: Təhlükəsizlik xidməti işçisinin qatar tam dayanmamış minib-düşməsinə icazə verilmirmi?

Cavab: Təhlükəsizlik xidməti işçisinin qatar tam dayanmamış minib-düşməsinə icazə verilmir.

9.1.6. Sual: Təhlükəsizlik xidməti, onun təbəçiliyində olan atıcı komandaları hansı növ silahdan istifadə edirlər?

Cavab: Təhlükəsizlik xidmətinin təbəçiliyində olan atıcı komandaları 1895-ci il nümunəli naqan (revolver) tipli silahdan istifadə edirlər.

9.1.7. Sual: *Naqan (revolver) tipli xidməti silah neçə ədəd güllə tutur?*

Cavab: Naqan (revolver) tipli xidməti silah yeddi ədəd güllə tutur.

9.1.8. Sual: *Naqan (revolver) tipli xidməti silah neçə kalibrlidir?*

Cavab: Naqan (revolver) tipli xidməti silah 7,62 kalibrlidir.

9.1.9. Sual: *Postlarda və başqa işlərdə xidməti növbələrin müddəti hansı nominala əsasən təyin edilir?*

Cavab: Təhlükəsizlik işçisinin iş və istirahət rejimini tənzimləyən təlimata əsasən təyin edilir.

9.1.10. Sual: *Havanın temperaturu mənfi 20⁰C-dən aşağı, kölgədə müsbət 30⁰C və daha artıq olduqda, eləcə də güclü külək əsdikdə kənar stasionar postlarda növbə müddəti neçə saata qədər azaldıla bilər?*

Cavab: Havanın temperaturu mənfi 20⁰C-dən aşağı, kölgədə müsbət 30⁰C və daha artıq olduqda, eləcə də güclü külək əsdikdə kənar stasionar postlarda növbə müddəti 2 saata qədər azaldıla bilər.

9.1.11. Sual: *Dəstə, komanda və qatarlarda əməyin mühafizəsi günü hər ayın hansı günündə keçirilir?*

Cavab: Dəstə, komanda və qatarlarda əməyin mühafizəsi hər ayın ikinci həftəsinin çərşənbə günü keçirilir.

9.1.12. Sual: *Gündəlik təlimat iş yerində kimlər tərəfindən aparılır?*

Cavab: Gündəlik təlimat dəstə, komanda (qatar) rəisləri, onların müavinləri və qarovul rəisləri tərəfindən aparılır.

9.1.13. Sual: *Gündəlik təlimat iş yerində nə vaxt aparılır?*

Cavab: Gündəlik təlimat hər gün işə başlamazdan əvvəl aparılır.

9.1.14. Sual: *Qrup halında və ya iki nəfərdən artıq adam getdikdə ona kim rəhbərlik edir?*

Cavab: Qrup halında və ya iki nəfərdən artıq adam getdikdə ona qarovul rəisi tərəfindən təyin edilmiş naryad başçısı rəhbərlik edir.

9.1.15. Sual: *Süni qurğularda gedərkən nələrə fikir verilməlidir?*

Cavab: Süni qurğularda gedərkən hər iki tərəfə keçən qatarlara və verilən işarələrə fikir verilməlidir.

9.1.16. Sual: *Süni qurğularda qrup halında gedərkən işçilər bir-birindən neçə metr məsafədə hərəkət etməlidir?*

Cavab: Süni qurğularda qrup halında gedərkən işçilər bir-birindən 2-3 metr məsafədə hərəkət etməlidir.

9.1.17. Sual: *Qatar körpüyə yaxınlaşarkən atıcı nə etməlidir?*

Cavab: Qatar körpüyə yaxınlaşarkən atıcı körpüdəki meydançalarda dayanmalı və yalnız qatar keçdikdən sonra hərəkətini davam etdirməlidir.

9.1.18. Sual: *Tunellərin bir tərəfindən digər tərəfinə tunelin içi ilə keçməyə hansı hallarda icazə verilir?*

Cavab: Əgər yerli şəraitə görə tunelin bir tərəfindən digər tərəfinə tunelin üstü ilə keçmək mümkün deyilsə, bu halda tunelin içi ilə keçməyə icazə verilir.

9.1.19. Sual: *Tunelin içi ilə hərəkət edərkən işçilər necə hərəkət etməlidirlər?*

Cavab: Yolun kənar divarının dibi ilə bir-birindən 3-5 metr məsafədə cərgə ilə hərəkət etməlidirlər.

9.1.20. Sual: *Tunelə qatar yaxınlaşdıqda atıcı nə etməlidir?*

Cavab: Tunelə qatar yaxınlaşdıqda tunelin divar oyuqlarında dayanmalı və yalnız qatar keçdikdən sonra hərəkətini davam etdirməlidir.

9.1.21. Sual: *Tuneldən keçərkən üst paltarının yaxalığını qaldırmağa və papağın qulaqlıqlarını aşağı salmağa icazə verilmirmi?*

Cavab: Tuneldən keçərkən üst paltarının yaxalığını qaldırmağa və papağın qulaqlıqlarını aşağı salmağa icazə verilmir.

9.1.22. Sual: *Saatdarların harada dəyişdirilməsinə icazə verilir?*

Cavab: Saatdarlar təhlükəsiz yerdə stansiyaların parkında yollardan kənarda dəyişdirilə bilər. Bu mümkün olmadıqda hərəkət olmayan yolların arasında, körpülərin, tunellərin və başqa süni qurğuların post meydançalarında dəyişdirilməlidir.

9.1.23. Sual: *Qarovul rəisi postu dəyişərkən posta neçə saatdarla gəlməlidir?*

Cavab: Qarovul rəisi postu dəyişərkən posta bir saatdar ilə gəlməli, qalanları isə təhlükəsiz yerdə dayanmalıdır.

9.1.24. Sual: *Postun təhvil-təslim vaxtı qarovul rəisi əsasən nəyə nəzarət etməlidir?*

Cavab: Postun təhvil-təslim vaxtı qarovul rəisi əsasən qatarın yaxınlaşmasına nəzarət etməlidir.

9.1.25. Sual: *Əgər post markası ilə növbə dəyişilərsə bu vaxt qatarların gəlməsinə kimlər nəzarət etməlidir?*

Cavab: Əgər post markası ilə növbə dəyişilərsə bu vaxt qatarların gəlməsinə saatdarların özləri nəzarət etməlidir.

9.1.26. Sual: *Qatar yaxınlaşarkən saatdar və başqa xidməti naryadda olan şəxslər nə etməlidir?*

Cavab: Xidməti naryadda olan şəxslər və saatdarlar qatar yaxınlaşarkən post köşkünə girməli, stansiyada isə təhlükəsiz yerə keçməli və bu zaman postun təhvil-təslimi dayanandırılmalıdır.

9.1.27. Sual: *Xidməti naryadda olan şəxslərə nələr qadağan edilir?*

Cavab: Xidməti naryadda olan şəxslərə relsin üstündə oturmaq, qatar yaxınlaşarkən yolu keçmək, vaqonun altına girmək, vaqona söykənmək və üstünə çıxmaq, hərəkət vaxtı minmək və düşmək qadağan edilir.

9.1.28. Sual: *Stansiya yollarında vaqonların arasındakı məsafə nə qədər olduqda vaqonların arasından keçməyə icazə verilmir?*

Cavab: Stansiya yollarında vaqonların arasındakı məsafə 10 metrdən az olarsa vaqonların arasından keçmək qadağandır.

9.1.29. Sual: *Platformada olan yükü yoxlamaq üçün platformaya hansı tərəfdən və nəyə əmin olduqdan sonra qalxmaq olar?*

Cavab: Platformada olan yükü yoxlamaq üçün platformaya yalnız yan tərəfdən və bortların bağlı olduğuna əmin olduqdan sonra qalxmaq olar.

9.1.30. Sual: *Platformada olan yükü yoxlayarkən nə etmək lazımdır?*

Cavab: Platformada olan yükü yoxlayarkən yük bərkidilən məftillərdən tutmaq lazımdır.

9.1.31. Sual: *Platformanın hansı hissəsində hərəkət etmək qadağandır?*

Cavab: Platformanın bortunun üstü ilə hərəkət etmək qadağandır.

9.1.32. Sual: *Elektrikləşdirilmiş yollarda vaqonların üst lüklərini, konteynerlərin damlarını, ikinci mərtəbəyə yüklənmiş avtomaşınları yoxlayarkən elektrik xəttindən neçə metr məsafə saxlanılmalıdır?*

Cavab: Elektrikləşdirilmiş yollarda vaqonların üst lüklərini, konteynerlərin damlarını, ikinci mərtəbəyə yüklənmiş avtomaşınları yoxlayarkən elektrik xəttindən iki metrdən az olmayaraq məsafə saxlanılmalıdır.

9.1.33. Sual: *Platforma və yarımvaqonlarda olan avtotexnikanı nə vaxt yoxlamaq olar?*

Cavab: Platforma və yarımvaqonlarda olan avtotexnikanı qatar hər iki tərəfdən siqnallarla çəpərləndikdən sonra yoxlamaq olar.

9.1.34. Sual: *Platforma və ya yarımvaqonlara yüklənmiş avtomaşınları necə yoxlamaq lazımdır?*

Cavab: Sıx yüklənmiş avtomaşınların kabinəsinin, kuzaşının üstünə çıxmadan platformanın və ya yarımvaqonun döşəməsində dayanaraq yoxlamaq lazımdır.

9.1.35. Sual: *Hansı yollarda vaqonların mühafizəyə qəbul edilməsinə yol verilmir?*

Cavab: Çeşidləmə və manevr işi görülmən yollarda vaqonların mühafizəyə qəbul edilməsinə yol verilmir.

9.1.36. Sual: *Hansı halda stansiyada platformada olan yükə baxış zamanı bir platformadan digərinə keçməyə icazə verilir?*

Cavab: Stansiyada platformada olan yükə baxış zamanı bir platformadan digərinə keçməyə yalnız bort açıq və ya bağlı olmasından asılı olmayaraq bərkidilmiş halda olduqda icazə verilir.

9.1.37. Sual: *Yükü müşayət edərkən qatarın hərəkəti zamanı nələr qadağan edilir?*

Cavab: Yükü müşayət edərkən platformanın bortundan 1 metrden az məsafədə dayanmaq, bortdan tutmaq, bortun üstündə oturmaq, keçid meydançalarına qatar tam dayanmamış qalxmaq və düşmək, bir platformadan digərinə, bir vaqondan digərinə damın üstü ilə keçmək, keçid meydançalarının pilləkənlərində oturmaq qadağan ediliir.

9.1.38. Sual: *Şəxsi heyətə nə vaxt silah verilə bilər?*

Cavab: Şəxsi heyətə silahı onu atmağa icazəsi olan, silahın istifadəsi, saxlanması və tətbiqi qaydalarını bilən və xidməti naryadda olan şəxslərə verilir. Şəxsi heyətə silah yalnız posta və başqa tip naryada gedərkən verilir.

9.1.39. Sual: *Atıcı silah alarkən silahın hansı hissələrinə fikir verməlidir?*

Cavab: Xidməti naryadda olan şəxs silah alarkən silahın sandığında və güllə yerində güllənin olmadığına əmin olmalı və silahın saz olduğunu yoxlamalıdır.

9.1.40. Sual: *Silahı harada doldurub-boşaltmağa icazə verilir?*

Cavab: Silahın doldurulub-boşaldılmasına qarovul rəisinin və ya onun köməkçisinin rəhbərliyi altında müəyyən edilmiş yerdə icazə verilir.

9.1.41. Sual: *Silah kimin nəzarəti altında doldurulur və boşaldılır?*

Cavab: Qarovul silahı onun rəisi və ya köməkçisinin komandası və nəzarəti altında doldurub-boşaldır. Silah doldurulduqdan sonra qoruyucu ayağa qoyulur.

9.1.42. Sual: *Silahın doldurulma və boşaldılma yeri əlavə nə ilə təchiz edilməlidir?*

Cavab: Silahın doldurulma və boşaldılma yeri əlavə gülləütutucu ilə təchiz edilməlidir.

9.1.43. Sual: *Xidməti naryadda olan şəxs postda olarkən silahı hansı vəziyyətdə saxlamalıdır?*

Cavab: Xidməti naryadda olan şəxs postda olarkən silahı aşağıdakı vəziyyətdə saxlamalıdır:

- karabin – qayışda, ayağın yanında, ayaq üstə, atəş açmağa hazır vəziyyətdə;
- avtomat – sinədə, qayışda, ayaq üstə, atəş açmağa hazır vəziyyətdə;
- revolver (tapanca) kaburada, qayışda saxlanılmalıdır.

9.1.44. Sual: *Xidməti naryadda olan şəxsə nələr qadağan edilir?*

Cavab: Xidməti naryadda olan şəxsə aşağıdakılar qadağan edilir:

- xidmətə nasaz silah gətirmək;
- silahın lüləsinin içərisinə nə isə salmaq;
- silahı onun üçün nəzərdə tutulmayan yerdə saxlamaq və ya başqa adama vermək, lazım olmadıqda silahı doldurub-boşaltmaq;
- postdan dəyişdirildikdən və qarovul otağına gəldikdən sonra silahı özündə saxlamaq.

9.1.45. Sual: *İzolyasiyaedici əleyhqazlardan istifadə etmək kimlərə icazə verilir?*

Cavab: İzolyasiyaedici əleyhqazlar ciddi fərdi cihazlardır, onlardan yalnız xüsusi tibbi müayinə keçmiş, proqram üzrə öyrədilmiş şəxslərə istifadə etməyə icazə verilir.

9.1.46. Sual: *Həyəcan signalı çağırışı zamanı Təhlükəsizlik xidmətinin şəxsi heyətinə nələr qadağan olunur?*

Cavab: Həyəcan signalı çağırışı zamanı Təhlükəsizlik xidmətinin şəxsi heyətinə hərəkət yollarına paltar və şəxsi əşyaları atmaq, keçidlərdə, yanğın deposunun qapı aralığında dayanmaq və başqa maneələr yaratmaq qadağan edilir.

9.1.47. Sual: *Yanğın qatarının hərəkəti zamanı Təhlükəsizlik xidmətinin şəxsi heyətinə nələr qadağan edilir?*

Cavab: Yanğın qatarının hərəkəti zamanı pillələrdə və vaqonlararası keçidlərdə dayanmaq qadağandır.

9.1.48. Sual: *Yanğın avtomobilinin (qatarının) vaqon-qarajdan çıxarılması və salınması kimlərin başçılığı altında aparılmalıdır?*

Cavab: Yanğın avtomobilinin (qatarının) vaqon-qarajdan çıxarılması və salınması yalnız yanğın dəstəsinin (qatarının) rəisi, rəis müavini və ya qarovul rəisinin başçılığı altında aparılmalıdır.

9.1.49. Sual: *Yanğınla mübarizə vaxtı nələr qadağan olunur?*

Cavab: Yanğınla mübarizə vaxtı aşağıdakılar qadağan olunur:

- yanğın avtomobili (qatarı) tam dayanmamış işə başlamaq;

- yanğın hidratı quyularının, qaz və istilik kommunikasiyasının açıq alovla işıqlandırılması, su, qaz, istilik kommunikasiyaları quyusuna izoləedici əleyhqaz geymədən (fərdi nəfəs yolunu müdafiə vasitəsi), karabinə bərkidilmiş xilasedici kəndir olmadan və ikinci şəxsin nəzarəti olmadan düşmək;

- yüksəkliyə qalxarkən və yüksəklikdə işləyərkən su şlanqına bərkidilmiş su lüləsinin kəmərinin üstünə çıxmaq;

- qaldırılan və ya endirilən yükün altında dayanmaq;

- yanğın lüləsinin tutan yanğınsöndürən lazımı mövqeyə çatmamış və ya lazımı yüksəkliyə qalxıb yanğın şlanqını bərkitməmiş suyun verilməsi qadağandır.

Dəmiryol nəqliyyatı üzrə ümumi yoxlama TESTLƏRİ

1. Dünyada ilk dəmir yolu neçənci ildə və hansı ölkədə istifadəyə verilmişdir?
 - a) 1820-ci ildə Almaniyada; b) 1832-ci ildə Fransada;
 - c) 1825-ci ildə İngiltərədə; d) 1835-ci ildə Belçikada;
 - e) 1830-cu ildə Rusiyada.
2. Azərbaycanda ilk dəmir yolu nə vaxt istismara verilmiş və uzunluğu nə qədər olmuşdur?
 - a) 1875-ci ildə və uzunluğu 15 km;
 - b) 1880-cı ildə və uzunluğu 20 km;
 - c) 1878-ci ildə və uzunluğu 18 km;
 - d) 1882-ci ildə və uzunluğu 25 km;
 - e) 1870-ci ildə və uzunluğu 22 km.
3. Dəmiryol, avtomobil, dəniz, boru kəməri və hava nəqliyyatları arasında hansı növ nəqliyyat ixtisaslaşmış və fasiləsiz nəqliyyat sayılır?
 - a) hava nəqliyyatı; b) dəniz nəqliyyatı;
 - c) avtomobil nəqliyyatı; d) boru kəməri nəqliyyatı;
 - e) dəmiryol nəqliyyatı.
4. Qatarların hərəkət, texniki və sahə sürətləri (v_h , v_s , v_t) arasındakı nisbət necədir?
 - a) $v_h < v_t < v_s$; b) $v_t < v_h < v_s$;
 - c) $v_h > v_t > v_s$; d) $v_s > v_h < v_t$;
 - e) $v_s < v_h < v_t$.

5. Yük gərginliyinin ölçü vahidi nədir?

- a) ton*km; b) ton/km; c) ton*km/sut;
d) ton*km/vaq; e) ton*km/km.

6. DYN-da istifadə edilən qabaritlərin hansı ölçüləri mövcuddur?

- a) eni və uzunluğu;
b) eni və hündürlüyü;
c) uzunluğu və hündürlüyü;
d) eni, uzunluğu və hündürlüyü;
e) hündürlüyü.

7. Öyrilərdə xarici relsin daxili rels üzərindəki maksimum hündürlüyü dəmir yollarında nə qədər təşkil edir?

- a) 120 mm; b) 180 mm; c) 140 mm; d) 150 mm; e) 160 mm.

8. Biryollu xətlərdə torpaq qatının eni adi qruntlar üçün nə qədər təşkil edir?

- a) 5 m; b) 5,6 m; c) 5,2 m; d) 5,8 m; e) 5,5 m.

9. İkiyollu xətlərdə torpaq qatının eni qaya qruntları üçün nə qədər təşkil edir?

- a) 9 m; b) 9,5 m; c) 9,1 m; d) 9,8m; e) 9,3 m.

10. Relslərin hansı tipləri mövcuddur?

- a) R45, R60 və R70; b) R50, R65 və R75;
c) R43, R55 və R65; d) R50, R60 və R70;
e) R55, R65 və R75.

11. Relsin tipi nəyi ifadə edir?

- a) relsin uzunluğunu; b) en kəsiyinin sahəsini;
c) bir poqon metrinin kütləsini; d) oturacağının enini;
d) hündürlüyünü.

12. Bir kilometr yola maksimum neçə şpal qoyulur?

- a) 1800; b) 1600; c) 2200; d) 2000; e) 1840.

13. Azərbaycan dəmir yolunda koleyanın eni neçə mm təşkil edir?

- a) 1440 mm; b) 1520 mm; c) 1435 mm;
d) 1524 mm; e) 1500 mm.

14. Stansiya yollarının minimum faydalı uzunluğu nə qədər olmalıdır?

- a) 850 m; b) 900 m; c) 800 m; d) 950 m; e) 750 m.

15. Azərbaycan dəmir yolunun elektriklişdirilmiş xətlərində təmas şəbəkəsindəki gərginlik neçə V təşkil edir?

- a) 2700V; b) 3300V; c) 25000V; d) 22000V; e) 3000V.

16. Mənzillərdə təmas naqili relsin başlığı səviyyəsindən hansı hündürlükdə yerləşir?

- a) 6000 mm; b) 5750 mm; c) 6500 mm;
d) 6250 mm; e) 5500 mm.

17. Stansiyalarda təmas naqili relsin başlığı səviyyəsindən hansı hündürlükdə asılır?

- a) 6000 mm; b) 5750 mm; c) 6500 mm;
d) 6250 mm.; e) 5500 mm.

18. Buxar, dizel, elektrik, azturbin və motolokomotivlərdən hansının F.İ.Ə. ən çoxdur?

- a) elektrik lokomotivi; b) buxar lokomotivi;
c) motolokomotivi; d) qazturbin lokomotivi;
e) dizel lokomotivi.

19. Universal yük vaqonlarının arasında hansı tip vaqon 6-oxlu istehsal edilir?

- a) yarımvaqon; b) platforma; c) sisterna;
d) üstü bağlı vaqon; e) izotermik vaqon.

20. Hansı yük vaqonu 4 və 8-oxlu istehsal edilir?

- a) üstü bağlı vaqon; b) platforma;
c) izotermik vaqon; d) sisterna;
e) vaqon-xopper.

21. Qatara təsir edən qüvvələrdən hansıları idarə ediləndir?

- a) dartı qüvvəsi; b) müqavimət qüvvəsi;
c) əyləc qüvvəsi; d) dartı və əyləc qüvvələri;
e) dartı və müqavimət qüvvələri.

22. Qatara təsir edən hansı qüvvə hərəkət istiqamətində təsir göstərir?

- a) əyləc qüvvəsi; b) müqavimət qüvvəsi;
d) dartı qüvvəsi; c) əyləc və müqavimət qüvvələri;
e) heç bir qüvvə.

23. Qatara təsir edən hansı qüvvə idarə edilməyəndir?

- a) dartı qüvvəsi; b) əyləc qüvvəsi;
- c) müqavimət qüvvəsi; d) hər uc qüvvə;
- e) heç bir qüvvə.

24. Qatara təsir edən hansı qüvvələr hərəkətə əks istiqamətdə yönəlmişdir?

- a) müqavimət qüvvəsi;
- b) dartı qüvvəsi;
- c) əyləc qüvvəsi;
- d) müqavimət və əyləc qüvvələri;
- e) hər üç qüvvə.

25. Lokomotivin dartı xarakteristikası hansı asılılıqla ifadə olunur?

- a) $W_m = f(v)$; b) $B_t = f(v)$; c) $F_d = f(v)$;
- d) $F_d = f(Q)$; e) $I_e = f(v)$.

26. Lokomotivin cərəyan xarakteristikası hansı asılılıqla ifadə olunur?

- a) $F_d = f(v)$; b) $I_e = f(v)$; c) $W_m = f(v)$;
- d) $B_t = f(v)$; e) $I_e = f(Q)$.

27. Qatarın hərəkət tənliyi onun hansı hərəkət rejimi üçün yazılır?

- a) əyləcləmə rejimi üçün; b) boş işləmə rejimi üçün;
- c) dartı rejimi üçün; d) hər üç rejim üçün;
- e) heç bir rejim üçün.

28. Qatarın hərəkət tənliyi hansı göstəricilər arasındakı asılılığı ifadə edir?

- a) qüvvə və kütlə;
- b) qüvvə və təcil;
- c) kütlə və təcil;
- d) qüvvə, kütlə və təcil;
- e) qüvvə və məsafə.

29. Hansı avtomatika sistemi telemexanika sistemi sayılır?

- a) avtomatik bloklaşdırma;
- b) elektrik mərkəzləşməsi;
- c) avtomatik lokomotiv siqnalizasiyası;
- d) dispetçer mərkəzləşməsi;
- e) təpə mərkəzləşməsi.

30. Hansı rabitə növləri naqillli rabitəyə aiddir?

- a) radiorabitə; b) telefon;
- c) radiorele;
- d) teleqraf;
- e) telefon və teleqraf.

31. Hansı rabitə növləri naqilsiz rabitə sayılır?

- a) telefon;
- b) teleqraf;
- c) telefon və teleqraf;
- d) radiorabitə;
- e) radiorele və radiorabitə.

32. Radiorabitənin hansı növü televiziya proqramlarının ötürülməsini təmin edir?

- a) qatar;
- b) radiorele;
- c) təpə;
- d) uzaq;
- e) stansiya.

33. Yük daşımalarının hansı növü iki və daha çox dəmir yollarının iştirakı ilə yerinə yetirilir?

- a) yerli;
- b) birbaşa;
- c) birbaşa qarışıq;
- d) birbaşa beynəlxalq;

e) beynəlxalq dəmiryol.

34. Sərnişin daşımalarının hansı növü bir dəmir yolunun sərhədləri daxilində yerinə yetirilir?

- a) uzaq; b) yerli; c) şəhərkənarı;
d) beynəlxalq; e) birbaşa.

35. Göndərişin hansı növü yükün daşınması üçün ayrıca bir yük qatarı tələb edir?

- a) xırda; b) aztonnajlı; c) vaqonlu; d) qruplu; e) marşrutlu.

36. Vaqonlu göndərişlər üçün yükün daşınma sürəti nə qədər təşkil edir?

- a) 180 km/sut.; b) 330 km/sut.; c) 550 km/sut.;
d) 660 km/sut.; e) 440 km/sut.

37. Hansı daşıma sənədi yüklə birgə yük qəbuledənə verilir?

- a) yol cədvəli; b) yükün qəbulu haqqında qəbz;
c) qaimə; d) yol cədvəlinin kötüyü;
e) vaqon vərəqi.

38. Hansı daşıma sənədi göndəriş stansiyasında qalır?

- a) qaimə; b) yol cədvəli;
c) yükün qəbulu haqqında qəbz; c) vaqon vərəqi;
e) yol cədvəlinin kötüyü.

39. Hansı daşıma sənədi yük göndərənə verilir?

- a) qaimə; b) yol cədvəli;

- c) yol cədvəlinin kötüyü; d) yükün qəbulu haqqında qəbz;
e) natura vərəqi.

40. Hansı daşıma sənədi təyinat stansiyasında qalır?

- a) qaimə; b) natura vərəqi;
c) yol cədvəli; d) yol cədvəlinin kötüyü;
e) yükün qəbulu haqqında qəbz.

41. Hansı göndəriş növü üçün yükün daşınma sürəti 180 km.sut. təşkil edir?

- a) xırda; b) aztonnajlı; c) vaqonlu;
d) qruplu; e) xırda və aztonnajlı.

42. Yük qatarlarının hansı növü ən azı bir texniki stansiyanı emalsız keçir?

- a) marşrut; b) birbaşa; c) sahə; d) yığma; e) çıxma.

43. Hansı yük qatarı qonşu sahə stansiyaları arasında dövr edir?

- a) ötürmə; b) çıxma; c) yığma; d) sahə; e) marşrut.

44. Yük qatarlarının hansı növü hər bir aralıq stansiyada dayanır?

- a) birbaşa; b) sahə; c) ötürmə; d) çıxarma; e) yığma.

45. Hansı yük qatarı dəmiryol qovsağının stansiyaları arasında dövr edir?

- a) yığma; b) sahə; c) marşrut; d) ötürmə; e) çıxartma.

46. Hansı tip hərəkət qrafiklərində qatarların hərəkət xəttləri paralel yerləşir?
a) cüt; b) paketli; c) ikiyollu; d) paralel; e) çoxyollu.
47. Hərəkət qrafikinin hansı tipi üçün qatarların kəsişməsi yalnız stansiyalarda mümkündür?
a) paketsiz; b) ikiyollu; c) tək;
d) qeyri-paralel; e) biryollu.
48. Qatarburaxma qabiliyyəti hansı qrafiklər üçün ən böyük qiymət alır?
a) qismən paketli; b) cüt; c) biryollu;
d) paketli; e) paralel.
49. Tək və cüt istiqamətlərdəki qatarların sayı müxtəlif olduqda, qrafikin tipi necə adlanır?
a) çoxyollu; b) qeyri-paralel; c) tək;
d) paketli; e) cüt.
50. Hansı yük qatarı tez xarab olan yüklərin daşınmasına xidmət edir?
a) sahə; b) yığma; c) təcili; d) çıxarma; e) marşrut.
51. Hərəkət qrafikinin hansı göstəricisi vahiddən böyük qiymət ala bilər?
a) qeyri-cütlük əmsalı; b) paketlilik əmsalı;
c) sürət əmsalı; d) çıxarma əmsalı;
e) mənzillərin qeyri-oxşarlıq əmsalı.

52. Yükləmə-boşaltma işləri daşıma prosesinin hansı elementinə aiddir?

- a) başlanğıc; b) nəqlətmə; c) son;
d) hər üçünün; e) başlanğıc və son.

53. Hansı növ yüklər üçün üstüaçıq anbarlar layihələndirilir?

- a) buğda; b) maye yüklər; c) konteynerlər;
d) ərzaq məhsulları; e) sement.

54. Hansı mexanizmlər fasiləsiz işləyən maşınlara aid edilir?

- a) kranlar; b) konveyerlər;
c) avtoyükləyicilər; d) vaqonçeviricilər;
e) elektrik yükləyiciləri.

55. Hansı mexanizmlər yükləri şaquli və ona yaxın üfüqi bucaq altında nəql etmək imkanına malikdir?

- a) konveyerlər; b) elektrik yükləyiciləri;
c) kranlar; d) elevatorlar;
e) avtoyükləyicilər.

56. Hansı göstərici həm fasiləsiz, həm də fasiləli işləyən masınların məhsuldarlığına təsir göstərir?

- a) bir poqon metrə düşən ağırlıq;
b) yükqaldırma sürəti;
c) yükqaldırma qabiliyyətinə görə istifadə əmsalı;
d) mexanizmin hərəkət sürəti;
e) zamana görə istifadə əmsalı.

57. Hansı ergonomik göstərici insanın maşının idarə olunduğu yerin ölçülərinə uyğun olmasını xarakterizə edir?

- a) gigiyenik; b) antropometrik; c) fizioloji;
d) psixofizioloji; e) psixoloji.

58. Hansı göstəricilər maşının görkəmini, orijinallığını, harmonikliyini xarakterizə edir?

- a) antropometrik; b) psixoloji; c) gigiyenik;
d) fizioloji; e) estetik.

59. Hansı tip kranlar yükləri dairə sərhədində qaldırır və nəql edirlər?

- a) köprülü; b) stasionar kabelli;
c) stasionar tam dönən; d) keçidli;
e) stasionar tam dönməyən.

60. Hansı göstərici həm ədədi, həm də səpələnən yüklər üçün kranın məhsuldarlığına təsir göstərir?

- a) daşınan yükün miqdarı; b) qreyferin tutumu;
c) işçi orqanın dolma əmsalı; d) yükün həcmi kütləsi;
e) bir saat ərzində tsikllərin sayı.

61. Konveyerin hansı hissəsinin qiyməti daha çox təşkil edir?

- a) dartıcı stansiyanın; b) yükləyici qurğunun;
c) lentin; d) barabanların;
e) ramanın

62. Konveyerlər yükləri hansı istiqamətlərdə nəql etmək imkanına malikdir?

- a) üfüqi;
- b) şaquli;
- c) şaquli yaxın bucaq altında;
- d) bütün istiqamətlərdə;
- e) üfüqi və üfüqə yaxın bucaq altında.

63. Hansı göstərici həm ədədi, həm də səpələnən yüklər üçün konveyerin məhsuldarlığına təsir göstərir?

- a) yükün kütləsi;
- b) yükün hərəkət sürəti;
- c) yüklər arasındakı məsafə;
- d) yükün en kəsiyinin sahəsi;
- e) yükün həcmi kütləsi.

64. Hansı bunkerlərə siloslar deyilir?

- a) hündürlüyü çox olmayan;
- b) diametri böyük olan;
- c) həcmi çox olan;
- d) hündürlüyü enindən çox böyük olan;
- e) en kəsiyinin sahəsi çox olan.

65. Həcmi kütləsi $0,6 < \gamma \leq 1,1 \text{ t/m}^3$ olan səpələnən yüklər hansı yüklərə aid edilir?

- a) ağır; b) yüngül; c) orta;
- d) çox ağır; e) tozvari.

66. Altlıqlar üzərində paketləşdirilmiş yüklər hansı vaqonlarda daşınır?

- a) yarımvaqon; b) platforma; c) sisterna;
- d) üstü bağlı; e) refrijerator.

67. Brutto kütləsi neçə ton olan konteynerlər orta tonnajlı konteynerlərə aid edilir?
- a) 1,25; b) 10; c) 5 və 10; d) 2,5; e) 2,5 və 5.
68. Hansı konteynerlərin eni hündürlüyünə bərabərdir?
- a) az tonnajlı; b) orta tonnajlı; c) iri tonnajlı;
d) hamsının; e) heç birinin.
69. Konteynerlər hansı tip vaqonlarda daşınır?
- a) üstü bağlı; b) sisterna; c) refrijerator;
d) xopper; e) platforma.
70. Hansı tip konteynerlərin uzunluğu hündürlüyündən kiçikdir?
- a) iri tonnajlı; b) orta tonnajlı; c) az tonnajlı;
d) hamısının; e) heç birinin.
71. Yük əməliyyatlarının mexanikləşdirilməsinin səmərəli variantının seçilməsi üçün ümumiləşdirici göstərici kimi hansı göstərici çıxış edir?
- a) kapital qoyuluşları; b) gətirilmiş xərclər;
c) istismar xərcləri; d) maya dəyəri;
e) əməyin məhsuldarlığı.
72. İstismar xərclərində hansı elementin xüsusi çəkisi çoxdur?
- a) yanacaq xərclərinin; b) enerji xərclərinin;

- c) təmir xərclərinin; d) əmək haqqının;
e) sürtgü materiallarının qiymətinin.

73. Hansı yüklər yalnız yarımvaqonlarda daşınır?

- a) taralı-ədədi; b) dağılan; c) səpələnən;
d) maye; e) heç biri.

74. Yük daşımalarının hansı növü Azərbaycan Dəmir Yolu üçün xarakterik deyil?

- a) birbaşa beynəlxalq; b) birbaşa qarışıq; c) yerli;
d) birbaşa; e) heç biri.

75. Bir üstü bağlı vaqonda ən azı neçə az tonnajlı göndəriş yerləşə bilər?

- a) üç; b) iki; c) bir; d) beş; e) dörd.

76. “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin Nizamnaməsi dəmiryol nəqliyyatının hansı fəaliyyətini tənzimləyir?

- a) kommersiya; b) yük; c) istismar;
d) yük və kommersiya; e) bütün fəaliyyətləri.

77. Nəqliyyat markası hansı yüklərə vurulur?

- a) dağılan; b) maye; c) taralı-ədədi;
d) səpələnən; e) hamısına.

78. Kəsr şəklində verilən dəmiryol markasının məxrəcində hansı məlumat göstərilir?

- a) təyinat stansiyasının kodu;
b) göndəriş stansiyasının kodu;

- c) təyinat dəmir yolunun kodu;
- d) göndəriş dəmir yolunun kodu;
- e) hamısı.

79. Hansı göndəriş növü üçün yükün daşınma sürəti 550 km.sut. təşkil edir?

- a) xırda; b) aztonnajlı; c) vaqonlu;
- d) qruplu; e) marşrutlu.

80. Dəmiryol stansiyaları arasındakı tarif məsafəsi hansı normativ sənədə əsasən təyin olunur?

- a) Tarif rəhbərliyi №1;
- b) Yüklərin daşınma qaydaları;
- c) Tarif rəhbərliyi №4;
- d) DYTİQ;
- e) “ADY”QSC-nın Nizamnaməsi.

81. Yüklərin daşınma xərci hansı normativ sənədə əsasən hesablanır?

- a) Tarif rəhbərliyi №4;
- b) DYTİQ;
- c) Tarif rəhbərliyi №5;
- d) Yüklərin daşınma qaydaları;
- e) Tarif rəhbərliyi №1.

82. Hansı tip vaqonlar universal yük vaqonlarına aiddir?

- a) dumkarlar; b) yarımvaqonlar; c) xopperlər;
- d) iki mərtəbəli platformalar; e) nəqliçilər.

83. İxtisaslaşdırılmış yük vaqonlarına hansılar aid edilir?

- a) üstü bağlı; b) platforma; c) sisterna;

d) xopper; e) izotermik.

84. Vaqonun xüsusi həcmnin vahidi nədir?

a) t/m^3 ; b) $m^3/saat$; c) m^3/t ; d) m^3/ox ; e) vahidi yoxdur.

85. Vaqonun brutto kütləsinin uzunluğuna nisbəti hansı göstəricini xarakterizə edir?

a) xüsusi həcm; b) tara əmsalı;
c) xüsusi uzunluq; d) bir oxa düşən ağırlıq;
e) bir poqon metrə düşən ağırlıq.

86. Vaqonun xüsusi yükləmə göstərici ilə tərs mütənasib olan nədir?

a) xüsusi uzunluq;
b) oxa düşən ağırlıq;
c) xüsusi sahə;
d) xüsusi həcm;
e) tara əmsalı.

87. Vaqonun məhsuldarlığının ölçü vahidi nədir?

a) $\frac{ton}{vaqon}$; b) $\frac{ton \cdot km}{vaq}$; c) $\frac{ton \cdot km}{saat}$;
d) $\frac{ton \cdot km}{vaq \cdot saat}$; e) $\frac{ton}{saat}$.

88. Hansı qrafiklər qatarların eyni istiqamətdə hərəkət intervalına riayət etməklə tərtib edilir?

a) paralel; b) biryollu; c) paketsiz; d) tək; e) cüt.

89. Müxtəlif kateqoriyalı qatarların buraxılış qrafiki necə adlanır?

a) qarışıq; b) paketli; c) ikiyollu; d) qeyri-paralel; e) cüt.

90. Hansı qrafiklər üçün qeyri-cütlük əmsalı vahidə bərabərdir?

a) paralel; b) cüt; c) paketli; d) biryollu; e) tək.

91. Hansı qrafiklərdə paketlilik əmsalı sıfıra bərabərdir?

a) tək; b) çoxyollu; c) paketsiz;
d) qeyri-paralel; e) qismən paketli.

92. Hansı mənzil məhdudlaşdırıcı mənzil adlanır?

a) uzunluğu böyük olan;
b) qatarburaxma qabiliyyəti böyük olan;
c) periodu kiçik olan;
d) maililiyi böyük olan;
e) qatarburaxma qabiliyyəti kiçik olan.

93. Paketlilik əmsalı vahidə bərabər olan qrafik necə adlanır?

a) paralel; b) biryollu; c) tək; d) paketli; e) qarışıq.

94. Bölmə məntəqəsinə əks istiqamətlərdə iki qatarın qəbul edilməsi arasındakı minimum vaxt hansı stansiya intervalını xarakterizə edir?

a) qatarların eyni vaxtda qəbul edilməməsi intervalı;
b) kəsişmə intervalı;
c) eyni istiqamətdə hərəkət intervalı;

- d) eyni vaxtda qəbul edilməməsi və göndərilməsi intervalı;
 - e) dayanacaqsız kəsişmə intervalı.
95. Biryollu mənzilləri ayıran bölmə məntəqəsində qatarların eyni vaxtda qəbul edilməməsi intervalı ilə hansı intervalın cəmi qatarların dayanacağını müəyyən edir?
- a) eyni istiqamətdə hərəkət intervalı;
 - b) dayanacaqsız kəsişmə intervalı;
 - c) kəsişmə intervalı;
 - d) eyni vaxtda göndərilməməsi və qəbul edilməməsi intervalı;
 - e) paket intervalı.
96. Paketsiz qrafiklər hansı stansiya intervalına riayət etməklə tərtib edilir?
- a) kəsişmə intervalı;
 - b) qatarların eyni vaxtda qəbul edilməməsi intervalı;
 - c) eyni vaxtda qəbul edilməməsi və göndərilməsi intervalı;
 - d) eyni istiqamətdə hərəkət intervalı;
 - e) dayanacaqsız kəsişmə intervalı.
97. Biryollu və ikiyollu mənzilləri ayıran bölmə məntəqəsindən əks istiqamətlərdə iki qatarın dayanacaqsız buraxılması arasındakı minimum vaxt hansı stansiya intervalını xarakterizə edir?
- a) qatarların eyni vaxtda qəbul edilməməsi intervalı;
 - b) dayanacaqsız kəsişmə intervalı;
 - c) eyni istiqamətdə hərəkət intervalı;

- d) eyni vaxtda göndərilməməsi və qəbul edilməməsi intervalı;
e) kəsişmə intervalı.
98. Sarı işığa hərəkət zamanı paketdə buraxılan qatarlar bir-birindən neçə blok-sahə ilə ayrılır?
- a) üç; b) dörd; c) bir; d) beş; e) iki.
99. Qatarburaxma qabiliyyəti hansı period üçün hesablanır?
- a) saatlıq; b) illik; c) sutkalıq; d) aylıq; e) dəqiqəlik.
100. Daşıma qabiliyyəti hansı period üçün təyin edilir?
- a) sutkalıq; b) aylıq; c) dəqiqəlik; d) illik; e) saatlıq.
101. Hansı qrafiklər üçün qatarburaxma qabiliyyəti cüt qatarlarla ifadə olunur?
- a) biryollu cüt; b) ikiyollu; c) biryollu tək;
d) qarışıq; e) çoxyollu.
102. Qatarburaxma qabiliyyəti hansı göstərici ilə tərs mütənasibdir?
- a) texnoloji pəncərələrin müddəti;
b) qrafikin periodu;
c) etibarlılıq əmsalı;
d) sutkadakı dəqiqələrin miqdarı;
e) perioddakı qatarların sayı.
103. Qatarların məhdudlaşdırıcı mənzil üzrə buraxılması variantları üçün qrafikin periodu hansı elementlərə görə fərqlənir?

- a) qatarların mənzil üzrə hərəkət müddəti;
- b) stansiya intervalları;
- c) sürətlənmə-yavaşma müddəti;
- d) hər üç elementin cəmi;
- e) stansiya intervalları ilə sürətlənmə-yavaşma müddətinin cəmi.

104. Bir və ya bir cüt sərnəşin qatarlarının buraxılması ilə əlaqədar çıxarma vaxtının bir və ya bir cüt yük qatarının mənzili tutma müddətinə nisbəti qrafikin hansı göstəricisini xarakterizə edir?

- a) qeyri-cütlük əmsalı;
- b) paketlilik əmsalı;
- c) sürət əmsalı;
- d) çıxarma əmsalı;
- e) mənzillərin qeyri-oxşarlıq əmsalı.

105. Hansı üsul qatarburaxma qabiliyyətinin artırılmasının rekonstruktiv üsullarına aiddir?

- a) paket qrafiklərinin tətbiqi;
- b) ikiqat dartının tətbiqi;
- c) ikinci baş yolun tikilməsi;
- d) birləşmiş qatarların təşkili;
- e) itələmənin tətbiqi.

106. Hansı üsul qatarburaxma qabiliyyətinin artırılmasının təşkilati-texniki üsullarına aid edilir?

- a) mənzillərin qısaldılması;
- b) ikiqat dartının və itələmənin tətbiqi;
- c) İMB qurğularının rekonstruksiyası;
- d) ikinci baş yolun tikilməsi;
- e) baş yolların sayının artırılması.

107. Hansı sinif stansiyaların işinin həcmi ən az təşkil edir?

- a) I; b) II; c) III; d) IV; e) V.

108. Hansı stansiyalara texniki stansiyalar deyilir?

- a) çeşidləmə; b) yük; c) sahə;
d) aralıq; e) çeşidləmə və sahə.

109. Hansı əməliyyatlar texniki əməliyyatlara aid edilir?

- a) yükləmə;
b) sərnəşinlərə biletlərin satışı;
c) qatarların qəbulu və göndərilməsi;
d) boşaltma;
e) baqajın qəbulu və verilməsi.

110. Daşıma sənədlərinin tərtibi hansı əməliyyatlara aid edilir?

- a) texniki; b) sərnəşin; c) yük;
d) kommersiya; e) heç birinə.

111. Hansı element istənilən manevr yarım reysinin vacib tərkib hissəsini təşkil edir?

- a) ətalət üzrə hərəkət; b) sürətlənmə;
c) əldə edilmiş sürətlə hərəkət; d) əyləcləmə;
e) hamısı.

112. Manevr işinin hansı üsulla yerinə yetirilməsi zamanı məhsuldarlıq daha çox təşkil edir?

- a) oturtma üsulu ilə; b) izolə edilmiş itələmələrlə;
c) seriyalı itələmələrlə; d) təpədən çeşidlənmə zamanı;

e) heç biri üçün.

113. Hansı stansiyaların işinin əsasını yığma qatarların emalı təşkil edir?

a) yük; b) çeşidləmə; c) sərnişin; d) sahə; e) aralıq.

114. Tranzit qatarların emalı hansı stansiyanın işinin əsasını təşkil edir?

a) aralıq; b) sahə; c) sərnişin; d) yük; e) çeşidləmə.

115. Təpənin eniş hissəsində yerləşən hansı əyləc pozisiyası tuşlama əyləclənməsini təmin edir?

a) birinci; b) ikinci; c) üçüncü; d) hamısı; e) heç biri.

116. Qəbuletmə və çeşidləmə parklarının ardıcıl yerləşməsi zamanı hansı element tərkibin təpədə çeşidlənmə müddətinə daxil olmur?

a) lokomotivin tərkibin arxasına keçmə müddəti;
b) tərkibi dartıb yola çıxarma müddəti;
c) tərkibi təpəyə qədər itələmə müddəti;
d) tərkibin təpədən buraxılma müddəti;
e) vaqonların çeşidləmə yollarında sıxlaşdırılması müddəti.

117. Vaqonların tərkiblərə yığılması hansı parkda yerinə yetirilir?

a) qəbuletmə; b) tranzit; c) çeşidləmə;
d) göndərmə; e) hamısında.

118. Yük vaqonlarına neçə rəqəmli nömrə verilir?

a) 4; b) 5; c) 6; d) 7; e) 8.

119. Yükləyən və daşıyan nəqliyyat vasitəsinin növünə və qatnaşdığı sahəyə görə nəqliyyat vasitəsinin tipini xarakterizə edir?

a) I; b) II; c) III; d) IV; e) V.

120. Hansı yerli vəqonlar yüklənmiş yükləmə işlərində iştirak edir?

- a) yüklü vəqon qəbul edilib, boş göndərilən;
- b) yüklənmə üçün boş vəqon qəbul edilib;
- c) yüklü vəqon qəbul edilib, yüklü göndərilən;
- d) yığılma vəqonlar;
- e) hamısı.

121. Stansiyanın işinin təhlilinin hansı növü sutka və növbə ərzində aparılır?

- a) tematik; b) operativ; c) periodik;
- d) hamısı; e) heç biri.

122. Hansı halda vəqonların stansiyada dayanma müddətinin uçuşunun təhlili nömrəsiz üsulla aparılır?

- a) sutkalıq vəqon dövriyyəsi 50 vəqona qədər olduqda;
- b) 50 vəqon olduqda;
- c) 50 vəqondan çox olduqda;
- d) 50 vəqon və az olduqda;
- e) 50 vəqon və çox olduqda.

123. Hansı qovşaqlarda yükləmə işləri üstünlük təşkil edir?

- a) tranzit; b) yerli; c) tranzit-yerli;
- d) hamısında; e) heç birində.

124. Hansı tip sərnəşin vaqonlarının tutumu ən çox olur?

- a) yataq; b) kupe; c) plaskart;
d) hamısının; e) heç birinin.

125. Vaqonun məhsuldarlığı hansı göstərici ilə tərs mütənasibdir?

- a) orta sutkalıq yürüslə;
b) boş yürüş əmsalı ilə;
c) dinamik yüklənmə ilə;
d) dövretmə müddəti ilə;
e) statik yüklənmə ilə.

126. Yükləyən vaqonunun dövretmə müddəti hansı göstərici ilə tərs mütənasibdir?

- a) vaqonun ümumi yürüşü ilə;
b) yüklənən vaqonların sayı ilə;
c) bir yükləmə əməliyyatı altında dayanma müddəti ilə;
d) texniki stansiyada dayanma müddəti ilə;
e) sahə sürəti ilə.

127. Vaqonun dövretmə müddəti ərzində texniki stansiyalar arasında qətimətili məsafə hansı göstəricini xarakterizə edir?

- a) tam reys; b) sutkalıq yürüş; c) vaqon çiyini;
d) yüklü yürüş; e) boş yürüş.

128. Lokomotivlərin hansı yürüşü köməkçi yürüş adlanır?

- a) qatarların başında yürüşü;
b) ikiqat dartı zamanı yürüşü;
c) itələmə zamanı yürüşü;
d) tək yürüşü;

e) ikiqat dartı, itələmə zamanı və tək yürüşlərinin cəmi.

129. Lokomotivlərin hansı yürüşü qeyri-məhsuldar hesab edilir?

- a) qatarların başında yürüşü;
- b) ikiqat dartı zamanı yürüşü;
- c) itələmə zamanı yürüşü;
- d) tək yürüşü;
- e) heç biri.

130. Lokomotivin məhsuldarlığı hansı göstərici ilə tərs mütənasibdir?

- a) qatarların brutto kütləsi;
- b) köməkçi yürüş əmsalı;
- c) orta sutkalıq yürüş;
- d) yük dövriyyəsi;
- e) ümumi yürüş.

131. Lokomotivin məhsuldarlığı hansı vahidlə ölçülür?

- a) $\frac{ton}{lok}$; b) $\frac{tonkm}{saat}$; c) $\frac{tonkm}{lok}$; d) $\frac{tonkm}{lok - km}$; e) $\frac{ton}{km}$.

132. Lokomotivlərin əsas depodan yük qatarları üçün verilməsinin sayı hansı göstərici ilə tərs mütənasibdir?

- a) vaqonların tam reysi; b) işin həcmi;
- c) köməkçi yürüş əmsalı; d) dartı çiyini;
- e) qatarların yürüşü.

133. Lokomotivlərin işçi parkı hansı göstərici ilə tərs mütənasibdir?

- a) köməkçi yürüş əmsalı;
- b) lokomotivin orta sutkalıq yürüşü;

- c) vaqonların işçi parkı;
- d) vaqonların orta sutkalıq yürüşü;
- e) ümumi yürüş.

134. İstismar işinin təhlilinin hansı növü zamanı dekada və ay ərzində texniki normaların yerinə yetirilməsi nəzərdən keçirilir?

- a) carı; b) məqsədli; c) periodik;
- d) hamısı üçün; e) heç biri üçün.

135. Dəmir yollarının oxları arasındakı məsafə mənzillərdə hansı qiymətdən aşağı ola bilməz?

- a) 4800 mm.; b) 4200 mm.; c) 3600 mm.;
- d) 4100 mm.; e) 3800 mm.

136. Stansiyalarda yüklərin bir vaqondan digərinə bilavasitə boşaldıldığı yolların oxları arasındakı məsafə nə qədər təşkil edir?

- a) 4100 mm.; b) 3600 mm.; c) 4800 mm.;
- d) 4200 mm.; e) 4000 mm.

137. Stansiyalar maksimum hansı maililikdə yerləşə bilər?

- a) 1,5‰; b) 2‰; c) 2,5 ‰; d) 2,8‰; e) 3 ‰.

138. Hündür platformaların relsin başcığı səviyyəsindən hündürlüyü nə qədər təşkil edir?

- a) 1000 mm.; b) 1050 mm.; c) 950 mm.;
- d) 1200 mm.; e) 1100 mm.

139. Alçaq platformanın relsin başcığı üzərindəki hündürlüvü nə qədər təşkil edir?
- a) 180 mm.; b) 200 mm.; c) 220 mm.;
d) 150 mm.; e) 250 mm.
140. Avtoqoşqunun oxunun relsin başcığı üzərindəki hündürlüyü boş vaqonlar üçün nə qədər təşkil edir?
- a) 980 mm.; b) 100 mm.; c) 1050 mm.;
d) 1080 mm.; e) 1100 mm.
141. Yüklü yaqonlar üçün avtoqoşqunun oxunun relsin başcığı üzərindəki hündürlüyü nə qədər təşkil edir?
- a) 900 mm.; b) 920 mm.; c) 950 mm.;
d) 1000 mm.; e) 980 mm.
142. Dəmir yolunun oxundan hündür platformaya qədər məsafə nə qədər təşkil edir?
- a) 1880 mm.; b) 1920 mm.; c) 1960 mm.;
d) 1900 mm.; e) 1940 mm.
143. Dəmir yolunun oxundan alçaq platformaya qədər məsafə nə qədər təşkil edir?
- a) 1720 mm.; b) 1760 mm.; c) 1745 mm.;
d) 1825 mm.; e) 1780 mm.
144. Qabaritsiz yüklərlə dolu vaqonlarla manevr işi hansı sürətlə yerinə yetirilir?
- a) 10 km/saat; b) 25 km/saat; c) 20 km/saat;

- d) 5 km/saat; e) 15 km/saat.

145. Lokomotiv arxada olmaqla, vaqonlarla irəliyə hərəkət hansı sürətlə yerinə yetirilir?

- a) 15 km/saat; b) 40 km/saat; c) 20 km/saat;
d) 25 km/saat; e) 30 km/saat.

146. İşıqforun hansı işığı manevr işinin yerinə yetirilməsini qadağan edir?

- a) qırmızı; b) sarı; c) göy; d) yaşıl; e) ağ.

147. Qatarı saxlamaq üçün hansı səs signalı verilir?

- a) bir uzun fit; b) üç qısa fit; c) üç uzun fit;
d) bir qısa fit; e) iki uzun fit.

148. Qatarı yola salmaq üçün hansı səs signalı verilir?

- a) üç qısa fit; b) üç uzun fit; c) iki qısa fit;
d) bir uzun fit; e) iki uzun fit.

149. «Ümumi həyəcan» signalı necə verilir?

- a) bir uzun və iki qısa fitlə;
b) qısa fitlərlə;
c) bir uzun və üç qısa fitlə;
d) bir uzun və bir qısa fitlə;
e) dörd uzun fitlə.

150. «Yanğın həyəcanı» signalı necə verilir?

- a) bir uzun və üç qısa fitlə;
b) bir uzun və iki qısa fitlə;

- c) qısa fitlərlə;
- d) bir uzun və bir qısa fitlə;
- e) üç uzun fitlə.

151. Dəmiryol sahəsinin uzunluğu $L=180$ km, qatarların mənzillər üzrə hərəkət müddəti $t_h=180$ dəq., sürətlənmə-yavaşım müddəti 10 dəq. və aralıq stansiyalarda dayanma müddəti $t_d=110$ dəq olduqda, sahə sürəti neçə km/saata bərabərdir?

- a) 40 km/saat; b) 30 km/saat; c) 36 km/saat;
- d) 32 km/saat; e) 35 km/saat.

152. Vaqonların stansiyada ümumi dayanması $B=1800$ vaqon-saat, qəbul edilən vaqonların sayı $n_q=500$ vaqon və göndərilən vaqonların sayı $n_g=400$ vaqon olarsa, vaqonun stansiyada orta dayanma müddəti neçə saat təşkil edir?

- a) 2; b) 4; c) 3; d) 5; e) 1.

153. İllik yük axını $Q_i=3$ milyon ton, qeyri-bərabərlik əmsalı $k_{qb}=1,22$ və yük qatarının netto kütləsi $Q=2000$ ton olduqda yük qatarlarının sutkalıq hərəkət ölçüləri hansı qiyməti təşkil edəcək?

- a) $10 \frac{qat}{sut}$; b) $3 \frac{qat}{sut}$; c) $8 \frac{qat}{sut}$; d) $5 \frac{qat}{sut}$; e) $12 \frac{qat}{sut}$.

154. Mənzillərdəki blok-sahələrin uzunluğu

$I'_{bi} = I''_{bi} = I'''_{bi} = 1500m$, qatarların hərəkət sürəti $v_h=55$ km/saat və uzunluğu $l_q=1000m$ olarsa, qatarlar arasındakı paket intervalı necə dəqiqə alınacaq?

- a) 5; b) 8; c) 10; d) 7; e) 6.

155. Texnoloji «pəncərə»lərin müddəti $t_1=60$ dəq., etibarlılıq

əmsalı $a_e = 0,9$ və qrafikin periodu $T_q=31$ dəq. olan bir yollu mənzilin qatarburaxma qabiliyyəti neçə cüt qatar/sutka təşkil edər?

- a) 30; b) 50; c) 40; d) 60; e) 25.

156. Texnoloji «pəncərə»lərin müddəti $t_1=120$ dəq.. etibarlılıq əmsalı $a_e = 0,95$ və paket interval $İ=10$ dəq.olan iki yollu mənzilin qatarburaxma qabiliyyəti neçə qatar/sutkaya bərabər olacaq?

- a) 150; b) 125; c) 180; d) 200; e) 140.

157. Ümumi vaqon axını $n=2000$ vaq., bir vaqonun orta uzunluğu $l_v=15$ m, stansiya yollarının faydalı uzunluğu $l_f=1050$ m və lokomotivin orta uzunluğu $l_l=40$ m olduqda, yük qatarlarının sayı nə qədər alınacaq?

- a) 20; b) 40; c) 50; d) 30; e) 60.

158. Orta sutkalıq sənişin axını $A=6000$ sərn./sut.,vaqonun brutto kütləsi $q_b=60$ t, qatarın brutto kütləsi $Q_b=1000$ t və bir vaqonun tutumu $a_o=40$ sənişin olarsa, sənişin qatarlarının sayı nə qədər alınar?

- a) 8; b) 5; c) 10; d) 6; e) 9.

159. Şəhər kənarına orta saatlıq sənişin axını $A_s=1000$ sərn/saat, qatarlar arasındakı interval $I=15$ dəq.və bir vaqonun tutumu $a_o=50$ sənişin olduqda, şəhərkənarı qatar neçə vaqondan ibarət olacaq?

- a) 4; b) 8; c) 5; d) 3; e) 6.

160. Stansiya yollarının faydalı uzunluğu $l_f=850$ m, bir

lokomotivin orta uzunluğu $l=50\text{m}$ və bir poqon metrə düşən ağırlıq $p_m=4\text{t/m}$ olduqda, qatarın kütləsi necə ton alınacaq?

- a) 2500; b) 3200; c) 4000; d) 3000; e) 500.

161. Stansiyada boşaldılan vaqonların yarısı yenidən yüklənərsə, qoşalaşmış əməliyyatlar əmsalı neçəyə bərabər olur?

- a) 1; b) 2; c) 1,5; d) 1,2; e) 1,8.

162. Vaqonların boş şəkildə yürüşü 5000 vaq-km və boş yürüş əmsalı $a_e = 0,5$ olarsa, ümumi yürüş neçə vaq-km təşkil edər?

- a) 10000; b) 20000; c) 7500; d) 15000; e) 2500.

163. Vaqonun orta sutkalıq yürüşü $S_v=250 \frac{\text{km}}{\text{sut}}$; dinamik

yüklənməsi $p_d=50 \frac{\text{tkm}}{\text{vaq} \cdot \text{km}}$, və boş yürüş əmsalı $a_e=0,2$

olarsa, məhsuldarlığı neçə $\frac{\text{tkm}}{\text{vaq} - \text{sut}}$ təşkil edər?

- a) 8000; b) 15000; c) 12000; d) 6000; e) 10417.

164. Vaqonların yüklü şəkildə yürüşü $\Sigma n S_v = 6000$ vaq-km, boş yürüş əmsalı $a_e = 0,3$ və texniki stansiyaların sayı $n_t=12$ olarsa, vaqon çiyini neçə km təşkil edəcək?

- a) 500; b) 650; c) 750; d) 600; e) 850.

165. Yük vaqonunun dövretmə müddəti $\theta=1,5$ sut. və orta sutkalıq yürüşü $S_v=300\text{km/sut}$ olarsa, tam reysi neçə km təşkil edər?
- a) 200; b) 250; c) 350; d) 450; e) 400.
166. Lokomotivlərin köməkçi yürüşü $\Sigma MS_k=1800$ lok-km və köməkçi yürüş əmsalı $\beta_k=0,3$ olarsa, ümumi yürüş neçə lok-km alınar?
- a) 5200; b) 6600; c) 7800; d) 6000; e) 540.
167. Lokomotivlərin tək yürüşü $\Sigma MS_t=1200$ lok-km və qeyri-məhsuldar yürüş əmsalı $\beta_t = 0,2$ olduqda, qatarların başındakı yürüşü neçə lok-km təşkil edəcək?
- a) 240; b) 100; c) 1440; d) 2000; e) 6000.
168. Lokomotivlərin ümumi yürüşü $\Sigma MS_t = 10000$ lok-km, depodan verilmələrinin sayı $M_v=10$ olarsa, dartı çiyini neçə km alınar?
- a) 1000; b) 500; c) 2000; d) 1500; e) 1200.
169. Lokomotivin orta sutkalıq yürüşü $S_1=200\text{km/sut}$, köməkçi yürüş əmsalı $\beta_k = 0,5$ və yük qatarlarının orta brutto kütləsi $Q_b=3000$ t olduqda, lokomotivin məhsuldarlığı neçə $\frac{\text{ton} \cdot \text{km}}{\text{lok}}$ təşkil edər?
- a) 40000; b) 140000; c) 400000;
d) 200000; e) 100000.

170. Lokomotivin orta sutkalıq yürüşü $S_1=500\text{km/sut}$ və dövr-etmə müddəti 12 saat olarsa, dərtdə çiyini neçə km olar?

a) 200; b) 150; c) 180; d) 250; e) 125.

171. Vaqonların orta sutkalıq yürüşü $S_v=300\text{ km}$ və işçi parkı 2000 vaqon, qatarın tərkibindəki vaqonların sayı 40 vaqon, lokomotivlərin orta sutkalıq yürüşü $S_1=500\text{km}$ və köməkçi yürüş əmsalı $\beta_k=0,3$ olarsa, lokomotivlərin işçi parkı nə qədər təşkil edər?

a) 25; b) 32; c) 39; d) 35; e) 30.

172. Manevr yarımreysinin uzunluğu $l_{uc}=1000\text{ m.}$; manevr lokomotivinin "tərkibin arxasına keçmə sürəti $V_{ak}=25\text{ km/saat}$ və hərəkət istiqamətini dəyişməsinə sərf olunan vaxt $t_{id}=0,15\text{ dəq.}$ olarsa, lokomotivin tərkibin arxasına keçmə müddəti necə dəqiqə təşkil edəcək?

a) 1,5; b) 2,5; c) 2; d) 2,55; e) 3,25.

173. Vaqonun orta uzunluğu $l_v=15\text{m.}$, tərkibdəki vaqonların sayı $m_t=30$ vaqon və vaqonların təcridən buraxılma sürəti $V_b=6\text{ km/saat}$ olduqda, tərkibin təcridən buraxılma müddəti necə dəqiqə alınar?

a) 5; b) 4,5; c) 4; d) 4,8; e) 5,5.

174. Hansı tip yük vaqonları üçün tara əmsalı vahiddən böyükdür?

a) üstü bağlı; b) yarımvaqon; c) platforma;
d) sisterna; e) izotermik.

175. Qatarlararası intervalların riyazi gözləməsi $\bar{I}=25$ dəq. və dispersiyası $D=400\text{dəq}^2$ olarsa, variasiya əmsalı nə qədər təşkil edər?

- a) 0,6; b) 0,9; c) 0,8; d) 0,5; e) 0,7.

176. Ürəkçiyn işçi tərəfləri arasında qalan bucağın hansı triqonometrik funksiyası krestovinanın markasını xarakterizə edir?

- a) sin; b) cos; c) ctg; d) tg; e) sec.

177. Əyrinin hansı parametri radiusu ilə tərs mütənasıbdır?

- a) uzunluğu; b) bissektisası; c) tangensi;
d) domeri; e) heç biri.

178. “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin nəzdində sayca hansı stansiyalar üstünlük təşkil edir?

- a) aralıq; b) sahə; c) çeşidləmə; d) yük; e) sərnəşin.

179. Mənzildəki blok-sahələr bir-birindən hansı işıqforlar ayırır?

- a) marşrut; b) xəbərdaredici; c) keçid;
d) manevr; e) çıxış.

180. Hərəkət qrafikinin hansı elementi dartı hesablamaları əsasında təyin olunur?

- a) qatarların mənzillər üzrə hərəkət müddəti;
b) stansiya intervalları;

- c) qatarlararası paket intervalları;
- d) qatarların dayanma normaları;
- e) lokomotivlərin dayanma normaları.

181. Kranın 1 saat işi zamanı yerinə yetirdiyi tsikllərin sayı 10 və bir tsikl ərzində daşınan yükün miqdarı 5 ton olduqda, texniki məhsuldarlıq neçə ton/saat təşkil edər?

- a) 2; b) 15; c) 50; d) 5; e) 30.

182. Tsikllərin sayı 12, qreyferin tutumu $1,5 \text{ m}^3$, dolma əmsalı 0,9 və səpələnən yükün həcmi kütləsi 2 t/m^3 olarsa, kranın məhsuldarlığı neçə ton/saat alınar?

- a) 25,6; b) 32,4; c) 30,5; d) 35,2; e) 28,8.

183. Konveyerin kütləvi məhsuldarlığı 40 t/saat və həcmi məhsuldarlığı $25 \text{ m}^3/\text{saat}$ təşkil edərsə, yükün həcmi kütləsi hansı qiymət alar?

- a) 1,4; b) 2; c) 1,8; d) 1,6; e) 1,5.

184. Ədədi yükün kütləsi 50 kq, hərəkət sürəti 2,5m/san. və yüklər arasındakı məsafə 5m. olarsa, konveyerin məhsuldarlığı neçə ton/saat təşkil edəcək?

- a) 65; b) 50; c) 70; d) 85; e) 90.

185. Yükün en kəsiyinin sahəsi $1,2 \text{ m}^2$, hərəkət sürət 1,5m/san, və həcmi kütləsi 2 t/m^3 olduqda, konveyerin məhsuldarlığı nə qədər alınacaq?

- a) 12960; b) 11600; c) 12400; d) 10800; e) 11900.

186. Kovşun tutumu 1 m^3 , addımı 0,5m, dolma əmsalı 0,8,

hərəkət sürəti 1,5 m/san. və yükün həcmi kütləsi $1,2\text{t/m}^3$ təşkil edərsə, elevatorun məhsuldarlığı neçə ton/saat alınar?

a) 9635; b) 10224; c) 10368; d) 9868; e) 10746.

187. Ədədi yükün kütləsi 200kq, hərəkət sürəti 1,5m/san. və yüklər arasındakı məsafə 5m. olarsa, elevatorun məhsuldarlığı nə qədər alınar?

a) 185; b) 216; c) 234; d) 192; e) 228.

188. Kapital qoyuluşları 500 milyon manat, onların ödənilmə müddəti 10 il və istismar xərcləri 70 milyon manat təşkil edərsə, gətirilmiş xərclər neçə milyon manat alınar?

a) 90; b) 75; c) 110; d) 120; e) 115.

189. İllik yük axını 365000 ton, qeyri-bərabərlik əmsalı 1,2 və vaqonun statik yüklənməsi 60 ton olarsa, sutkalıq vaqon axını nə qədər təşkil edir?

a) 15; b) 18; c) 22; d) 24; e) 20.

190. “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin yük vaqon parkında hansı tip vaqonlar sayca üstünlük təşkil edir?

a) sisternalar; b) üstü bağlı vaqonlar;
c) yarım vaqonlar; d) platformalar;
e) refrijeratorlar.

191. Əsas əməliyyatlara sərf olunan vaxt 1 sut., əlavə əməliyyatlara sərf olunan vaxt 0,5 sut., stansiyalar arasındakı məsafə 1650 km. və yükün daşınma sürəti 330 km/sut. olarsa, daşıma müddəti nə qədər təşkil edəcək?

- a) 5 sut; b) 7 sut; c) 6,5 sut; d) 4,8 sut; e) 5,7 sut.
192. “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-də ən çox hansı tip relslərdən istifadə olunur?
- a) R75; b) R50; c) R43; d) P65; e) hamısından.
193. Həcmi kütləsi $1,1 < \gamma \leq 2 \text{ t/m}^3$ olan səpələnən yüklər hansı yüklərə aid edilir?
- a) yüngül; b) ağır; c) tozvari; d) orta; e) çox ağır.
194. Bunkerin məhsuldarlığı 18000 t/saat, boşaltma kəsiyinin sahəsi 2 m^2 və yükün həcmi kütləsi 1 t/m^3 olarsa. yükün boşaltma sürəti neçə m/san. təşkil edəcək?
- a) 2,2; b) 1,8; c) 1,5; d) 2,3; e) 2,5.
195. Anbarın sahəsi hansı göstərici ilə tərs mütənəsibdir?
- a) əlavə sahələri nəzərə alan əmsalla;
b) sutkalıq yük axını ilə;
c) 1 m^2 sahəyə düşən xüsusi ağırlıqla;
d) anbarlaşdırma əmsalı ilə;
e) yükün saxlanma müddəti ilə.
196. YBM-nin sayı hansı göstərici ilə düz mütənəsibdir?
- a) YBM-nin məhsuldarlığı ilə;
b) növbəlilik əmsalı ilə;
c) YBM-nin boş dayanma müddəti ilə;
d) illik yük axını ilə;
e) hamısı ilə.
197. Səpələnən yüklər üçün kranların məhsuldarlığı hansı göstərici ilə tərs mütənəsibdir?

- a) qreyferin tutumu ilə;
- b) qreyferin dolma əmsalı ilə;
- c) yükün həcmi kütləsi ilə;
- d) kranın yerinə yetirdiyi tsikllərin sayı ilə;
- e) heç biri ilə.

198. Ədədi yüklər üçün konveyerin məhsuldarlığı hansı göstərici ilə tərs mütənəsbdir?

- a) ədədi yükün kütləsi ilə;
- b) yükün hərəkət sürəti ilə;
- c) yüklər arasındakı məsafə ilə;
- d) hamısı ilə;
- e) heç biri ilə.

199. Vaqonun istismar tara əmsalı hansı göstərici ilə tərs mütənəsbdir?

- a) vaqonun tarası ilə;
- b) vaqonun dinamiki yüklənməsi ilə;
- c) boş yürüş əmsalı ilə;
- d) hamısı ilə;
- e) heç biri ilə.

200. Hansı halda vaqonun texniki, yükləmə və istismar tara əmsalları bir-birinə bərabər olur?

- a) boş yürüş olmadıqda;
- b) boş yürüş çox olduqda;
- c) yükləmədən tam istifadə edildikdə;
- d) yükləmədən tam istifadə edilmədikdə;
- e) boş yürüş olmadıqda və yükləmədən tam istifadə edildikdə.

201. Qatarların hərəkət qrafiki nə ilə xarakterizə olunur?

- a) qatarların hərəkət cədvəli;
- b) qatarları yola salmaq üçün sənəd;
- c) maşinist üçün icazə vərəqəsi;
- d) qatar briqadirinə verilən qaimə;
- e) qatarın stansiyada dayanma müddəti.

202. Qatarların tərtib planı nəyə əsaslanır?

- a) vaqon axınlarına və onların sayına;
- b) bir neçə qatarın qoşulmasına;
- c) lokomotivlərin gücünə;
- d) məsafəyə;
- e) yolun profilinə.

203. Dəmiryol xəttinin qatarburaxma imkanı nəyi əks etdirir?

- a) sutka ərzində dəmiryol xəttinin buraxdığı qatarların sayını;
- b) mənzillərdən keçən vaqon axınıni;
- c) müxtəlif istiqamətlərdə hərəkət edən qatarların cəmini;
- d) xəttin gücünü;
- e) işıqforların sayını.

204. Dəmiryol xəttinin yükburaxma imkanı nədir?

- a) müəyyən müddət ərzində xətt üzərindən ən çox buraxılan yüklərin tonlarla çəkisi;
- b) müxtəlif sahələrdə yükvurma və yükboşaltma əməliyyatları;
- c) il ərzində buraxılan vaqon axını;
- d) yük istiqamətində bir saat ərzində xəttədən keçən vaqonların sayı;
- e) mənzillərdən buraxılan yerli qatarların kütləsi.

205. Stansiyanın emalətmə imkanı nədir?

- a) sutka ərzində stansiyada ən çox emal edilə bilən yük qatarlarının sayı (vaqonlarla);
- b) stansiyada boşaldılan vaqonların sayı;
- c) stansiyanın yükvurma imkanı;
- d) müxtəlif təyinatlı ambarların yük tutumu;
- e) stansiyanın yük tutumu.

206. Vaqonların işçi parkı nədir?

- a) dəmir yolu, onun şöbələri və stansiyalarda tapşırığın yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan vaqonlar;
- b) yükvurma əməliyyatı üçün tələb olunan vaqonlar;
- c) stansiyada istismar olunan vaqonlar;
- d) marşrut qatarları üçün istifadə edilən vaqonlar;
- e) yerli qatarlardan açılan vaqonlar.

207. Vaqonların qeyri işçi parkı nədir?

- a) əsasən təmirdə, ehtiyatda olan vaqonlar;
- b) dalan yollarında olan vaqonlar;
- c) tranzit qatarların tərkibində olan vaqonlar;
- d) yük götürmə qabiliyyəti aşağı olan vaqonlar;
- e) vaqon axınında iştirak etməyən vaqonlar.

208. Lokomotivlərin istismar parkı anlayışını izah et.

- a) qatar və manevr işlərində istismar olunan lokomotivlər;
- b) stansiyada istifadə olunan lokomotivlər;
- c) çeşidləmə parkında olan lokomotivlər;
- d) ıkiqat dartı üçün tələb olunan lokomotivlər;
- e) təsərrüfat daşımalarında iştirak edən lokomotivlər.

209. Lokomotivlərin dövriyyə sahəsi (dört çiyi) nədir?

- a) lokomotivlərin bir istiqamətdə hərəkət etdiyi məsafə;
- b) lokomotivlərin sahə stansiyalarında işləməsi;
- c) lokomotivlərdən manevr işləri üçün istifadə;
- d) lokomotivlərin ümumi qaçışı;
- e) lokomotivlərin çeşidləmə stansiyalarında istismarı.

210. Pereqon (mənzil) nədir?

- a) iki bölmə məntəqəsi stansiya, sovuşma və blokpostlar arasında olan dəmiryol sahəsi;
- b) dəmiryol müəssisələri arasında olan məsafə;
- c) qatarların qət etdiyi məsafə;
- d) işıqforlar arasında olan sahə;
- e) çeşidləmə stansiyaları arasında olan məsafə.

211. Qatarların hansı növləri var?

- a) yük və sərnəşin;
- b) emal olunan və emal olunmayan;
- c) tranzit və qeyri-tranzit;
- d) yerli və marşrut;
- e) dolu və boş.

212. Dəmiryol nəqliyyatında daşıma prosesinin idarə olunması bilavasitə hansı bölmə tərəfindən həyata keçirilir?

- a) dispetçer aparatı;
- b) stansiya rəisi;
- c) stansiya növbətçisi;
- d) “Yük daşımaları” Departamenti;
- e) qatar maşinisti.

213. Stansiya növbətçisinin əsas vəzifəsi nədən ibarətdir?

- a) stansiyanın işinə operativ rəhbərlik;

- b) lokomotiv deposu ilə qarşılıqlı əlaqə;
- c) stansiya yollarının texniki vəziyyətinə rəhbərlik;
- d) stansiyada işiqforların işləməsinə nəzarət;
- e) vaqon deposu ilə əlaqə.

214. Yük dövriyyəsi nədir?

- a) yüklərin çəkisinin (t) onların daşındığı məsafəyə (km) hasili;
- b) daşınan yüklərin getdiyi məsafə;
- c) daşınan yüklərin həcmi;
- d) göndərilən yüklərin çəkisi;
- e) yük axınlarının istiqaməti.

215. Yük gərginliyi nədir?

- a) yük dövriyyəsinin, istismar olunan dəmiryol xətlərinin uzunluğuna nisbəti;
- b) dəmiryol nəqliyyatında təsdiq edilmiş texniki ölçüdən artıq aparılan iş;
- c) yükvurmanın həcmnin artıq olması;
- d) yükboşaltma əməliyyatının artımı;
- e) qatarların ölçüdən artıq çəkisi.

216. Vaqonun dövriyyə müddəti nə qədərdir?

- a) vaqonun boşaldılmasından, növbəti boşaldılmayadək olan vaxt;
- b) vaqonun sutka ərzində qət etdiyi məsafə;
- c) qatara qoşulmuş vaqonların qaçışı;
- d) vaqonun stansiyalar arasında getdiyi yol;
- e) vaqonun məhsuldarlığı.

217. Lokomotivin orta sutkalıq qaçışı nəyi göstərir?

- a) sutka ərzində hər bir lokomotivin orta hesabla qət etdiyi məsafəni;
- b) lokomotivin sutka ərzində məhsuldarlığını;
- c) stansiyada istismarda olan manevr lokomotivlərinin işini;
- d) lokomotivlərdən səmərəli istifadəni;
- e) çeşidləmə parkında lokomotivlərin tranzit vaqonlarla aparılan işini.

218. Dinamik yüklənmə nəyi əks etdirir?

- a) vaqonun getdiyi məsafə nəzərə alınmaqla yükləyici imkanından istifadəni;
- b) müxtəlif stansiyalarda aparılan yükləyici-yükboşaltma əməliyyatlarını;
- c) yükləyicinin vaxtında çatdırılmasını;
- d) vaqon parkından səmərəli istifadəni;
- e) vaqonun yüklə birlikdə sürətini.

219. Ötmə məntəqəsinin təyinatı nəyi təmin edir?

- a) ikiyollu xətlərdə qatarların ötürməsini;
- b) sürət qatarlarının ötürməsini;
- c) sənişin qatarları ilə yük qatarlarının ötürməsini;
- d) birxətli yollarda qatarların ötürməsi üçün məntəqəni;
- e) yük qatarlarının təsərrüfat qatarlarını ötürməsini.

220. Stansiyalar hansı əlamətlərinə görə və neçə müxtəlif siniflərə bölünürlər?

- a) stansiyalar işinin həcminə və təyinatına görə sinifsiz, I, II, III, IV, və V siniflərə bölünür;
- b) stansiyalar qatarların say etibarı ilə tərtib edilməsinə görə, sinifsiz və 1-5- siniflərə bölünür;
- c) yükləyici və yükləyiciyə əməliyyatlarına görə, 1-5 siniflərə bölünür;

- d) yerli qatarların emal olunmasına görə. 1-5 siniflərə bölünür;
- e) tranzit qatarların həcmi və təyinatına görə, 1-6 siniflərə bölünür.

221. Çeşidləmə stansiyasının təyinatı nə üçündür?

- a) yük qatarlarının kütləvi sürətdə açılması və tərtib edilməsi üçün;
- b) tranzit qatarların emalı üçün;
- c) marşrut qatarlarının tərtib edilməsi üçün;
- d) yerli qatarların emalı üçün;
- e) müxtəlif təyinatlı sənişin qatarlarının emalı üçün.

222. Yük daşınmasının ilkin ölçü vahidi nədir?

- a) yüklərin kütləsi;
- b) yüklərin həcmi;
- c) yüklərin adları;
- d) yüklərin daşınma sürəti;
- e) yüklərin əndazələri (ölçüləri).

223. Stansiya işinin texnoloji prosesi hansı sənəd əsasında işlənilib hazırlanır?

- a) hərəkət qrafiki, stansiya işinin həcmi, texniki təchizat və digər ilkin məlumatlar;
- b) baş yolların uzunluğunu, yolların ümumi sayını və yoldəyişənlərin markasını əks etdirən məlumata görə;
- c) maşın və mexanizmlərin sayını əks etdirən məlumata görə;
- d) avtomatika, telemexanika, rabitə və s. qurğular haqqında məlumata görə;
- e) stansiya, lokomotiv və depoların texniki sənədlərinə görə.

224. Stansiya işinin texnoloji prosesi əsasən hansı göstəriciləri əks etdirir?

- a) stansiyanın texniki və istismar xarakteristikasını, işin həcmi, qatarların gəlməsi və göndərilməsi haqqında məlumatı və s.;
- b) tranzit qatarların sayını və onların emalını;
- c) emal qatarlarının keyfiyyətini;
- d) yerli vaqonların və dalan yollarının işini;
- e) stansiyanın qəbul, göndərmə və çeşidləmə parkının işini.

225. Manevr işlərinin mahiyyəti nədən ibarətdir?

- a) müəyyən edilmiş əməliyyatların yerinə yetirilməsi üçün, hərəkət tərkibinin stansiya yollarında dövriyyəindən;
- b) yükvurma və yükboşaltma əməliyyatlarından;
- c) vaqonlara cari xidmətdən;
- d) vaqon deposunda əməliyyatların aparılmasından;
- e) tranzit qatarların emalından.

226. Texniki İstismar Qaydaları (TİQ) nədir?

- a) DYN işçilərinin əsas mövqeyi və iş qaydaları, tikililərin, qurğuların və hərəkət tərkibinin əsas normaları və onlara qarşı tələbləri əks etdirən bir sənəddir;
- b) daşıma prosesinin təşkili və idarə edilməsini göstərən bir sənəd;
- c) dəmiryol nəqliyyatının hərəkət qrafikinə yerinə yetirilməsi üçün əsas tələblərdir;
- d) hərəkətin təhlükəsizliyini təyin edən sənəddir;
- e) DYN-da hərəkət tərkibindən istifadə qaydalarıdır.

227. Manevr tərkibi nədir?

- a) manevr işləri aparıldıqda, stansiya yolları ilə bir-birinə qoşulmuş vaqonların hərəkəti;

- b) vaqonların stansiyada bir yoldan digərinə keçirilməsi;
- c) lokomotivlərlə vaqonların hərəkəti;
- d) vaqonların açılması və birləşdirilməsi;
- e) yerli və tranzit vaqonların bir yoldan digər yola verilməsidir.

228. Qəbul-göndərmə parklarının mövqeyinə görə aralıq slansiyaların hansı növləri mövcuddur?

- a) eninə, uzununa və yarım uzununa;
- b) yarım eninə və yarım uzununa;
- c) simmetrik və qeyri-simmetrik;
- d) parkların bir-birinə nisbətən əks istiqamətdə yerləsməsinə görə;
- e) yük və sərnəşin binalarının yerləsməsinə görə olan stansiyalar.

229. Yığma qatar nədir?

- a) qrup qatarların bir növü kimi, yığma qatarlar da aralıq stansiyalarına xidmət edir;
- b) müxtəlif təsərrüfat qatarları;
- c) çeşidləmə stansiyalarında tərtib edilmiş qatarlar;
- d) sahə stansiyalarında tərtib edilmiş qatar;
- e) yük və baqaj vaqonlarından tərtib edilmiş qatarlar.

230. Sahə stansiyalarının əsas təyinatı nədir?

- a) sahə stansiyalarında əsasən hərəkət tərkibinə texniki xidmət, sahə və yığma qatarlarının tərtib edilməsi, yük və sərnəşin əməliyyatları aparılır. Eyni zamanda lokomotiv və lokomotiv briqadalarının dəyişilməsi də nəzərdə tutulur;
- b) yalnız sahə və yığma qatarları tərtib edilir;
- c) bu stansiyalarda yük və sərnəşin əməliyyatları aparılır;

- d) yalnız lokomotiv və lokomotiv briqadaları dəyişdirilir;
- e) ümumi təyinatlı stansiyadır.

231. Sahə stansiyalarında tranzit qatarın emal olunmasına nə qədər vaxt sərf edilir?

- a) 30dəq; b) 25dəq; c) 35dəq; d) 20dəq; e) 40dəq.

232. Sahə stansiyalarında açılmaq üçün daxil olan qatarın texnoloji qrafikə əsasən emal olunması üçün nə qədər vaxt tələb olunur?

- a) 15dəq; b) 20dəq; c) 10dəq; d) 25dəq; e) 30dəq.

233. Çeşidləmə təpəsinin hündürlüyü nə qədərdir?

- a) 3,7-4m; b) 2,7-3,5m; c) 2,5-3,0m;
- d) 3,0-3,5m; e) 3,2-3,6m.

234. Stansiyanın əsas istismar göstəriciləri hansılardır?

- a) sutka ərzində göndərilən, buraxılan və emal edilən qatarların sayı;
- b) vaqonların emal edilməsi, yükləmə və yükləmə boşaltma əməliyyatları;
- c) sərnişin qatarlarının qəbulu və göndərilməsi;
- d) vaqonların çəkilməsi və emalı;
- e) manevr işlərinin həcmi.

235. Ən güclü qurğusu olan çeşidləmə təpəsi sutka ərzində neçə vaqon emal edə bilər?

- a) 5500-dən çox; b) 6000-ə qədər; c) 4500;
- d) 5000-dən çox; e) 4800.

236. Stansiyanın texniki sərəncam aktı (TSA) kim tərəfindən tərtib edilir?

- a) stansiyanın rəisi tərəfindən;
- b) dəmiryol idarəsinin rəhbərliyi tərəfindən;
- c) lokomotiv və vaqon depolarının rəhbərlikləri tərəfindən;
- d) “Yük daşımaları” Departamenti tərəfindən;
- e) Yol şöbəsinin rəisi tərəfindən.

237. Çeşidləmə stansiyasına emal olunmaq üçün daxil olmuş tərkibin emal vaxtı nə qədər olmalıdır?

- a) 15 dəq; b) 1 dəq; c) 20 dəq; d) 25 dəq; e) 30 dəq.
238. Yük axımı nədir?

- a) bir istiqamətdə müəyyən vaxt ərzində daşınan yüklərin miqdarı;
- b) mənzil boyu hər iki istiqamətdə daşınan yük;
- c) bir istiqamətdə olan yük dövriyyəsi;
- d) yüklərin həcmi;
- e) yüklərin çəkisi.

239. “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-də yük qatarlarının orta texniki sürətinin ədədi qiyməti neçədir?

- a) 50km/saat; b) 45km/saat; c) 40km/saat;
- d) 60km/saat; e) 55km/saat.

240. Qatarların texniki və sahə sürətləri arasında fərq nədən ibarətdir?

- a) sahənin aralıq stansiyalarında dayanacaqlara sərf edilən vaxt fərqindən;
- b) texniki sürətin daha da yüksək olmasından;
- c) qatarın kütləsindən;
- d) yolun çətin profilindən;

e) qatarın uzunluğundan.

241. Boş vaqonlardan ibarət olan qatarların tərtib edilməsində xüsusiyyət nədən ibarətdir?

- a) hərəkət tərkibinin növünün seçilməsindən;
- b) hərəkət tərkibinin yük qaldırma imkanından;
- c) qatarların təyinatından;
- d) təyinat stansiyalarından;
- e) marşrutların tərkibindən.

242. Hərəkət qrafiki nədir?

- a) stansiyalarda qatarların hərəkət cədvəlinin qrafiki şəklində əksi;
- b) stansiya rəisinin rəhbər tutduğu sənəd;
- c) qatarların hərəkətini tənzimləyən sənəd;
- d) dispetçerin tərtib etdiyi sənəd;
- e) vaqon axınını əks etirən cədvəl.

243. Qatarın kütləsi hansı amillərdən asılıdır?

- a) tərkibdə olan vaqonların sayından və onların yük qaldırma imkanlarının istifadəsindən;
- b) lokomotivin gücündən;
- c) yolun profilindən;
- d) stansiya yollarının uzunluğundan;
- e) ayrılmada olan radiusdan.

244. Qatarın konstruksiya sürəti nəyi əks etdirir?

- a) lokomotivin konstruksiya sürətinin təmin etdiyi ən yüksək sürəti;
- b) ən böyük texniki sürəti;
- c) texniki vasitələrin imkan verdiyi sürəti;
- d) qatarın texniki vəziyyətindən asılı sürəti;
- e) yolun profilindən asılı olan sürəti.

245. Qatarların gediş sürəti nəyi nəzərə alır?

- a) qatarın dayanacaqlara, qaçışa və yavaşığa sərf etdiyi vaxtı;
- b) qatarın hərəkət sürətinə məhdudiyyəti;
- c) yolun profilini;
- d) yolun üst qatının texniki vəziyyətini;
- e) lokomotivın konstruksiya sürətini.

246. Hərəkət qrafikinin ünsürləri hansılardır?

- a) qatarın pəreqonlarla (mənzillərlə) gediş vaxtı, stansiyalarda dayanma müddəti, stansiya intervalı, qatarlararası interval, lokomotivlərin əsas və döviyyə depoları olan stansiyada norma üzrə olma vaxtı;
- b) əsas əməliyyatların texnoloji normaları, vaqonların qatarlardan açılması, qatarın çəkisi;
- c) stansiyanın qatarburaxma imkanı, avtomatika və telemexanika qurğularının vəziyyəti;
- d) stansiya qurğuları, manevr işlərinin təşkili, bütün aparan əməliyyatlar üçün vaxt norması;
- e) stansiyada qatarlarla aparılan texniki əməliyyatlar, yükləmə, yükləşmə və ötmə əməliyyatları.

247. Qatarların pəreqonlarda (mənzillərdə) gediş vaxtı hansı sürətlə təyin edilir?

- a) gediş sürəti ilə; b) sahə sürəti ilə;
- c) marşrut sürəti ilə; d) texniki sürət ilə;
- e) kommersiya sürəti ilə.

248. Stansiya intervalları nədir?

- a) bölmə məntəqələrində qatarların qəbulu, göndərilməsi və ya buraxılması üçün tələb olunan ən az vaxtdır;

- b) stansiyalar arasında gediş vaxtıdır;
- c) stansiyalar arasında olan ən qısa məsafədir;
- d) stansiyalarda aparılan əməliyyatlar arasında olan vaxtdır;
- e) stansiyada tranzit qatar üçün ayrılmış vaxtdır.

249. Hərəkət qrafikində «paket» anlayışı nədir?

- a) paket - bir istiqamətdə, bir-birinin ardınca gedən və vaxt məhdudiyyəti olan iki və ya daha çox qatardır;
- b) bir neçə qatarın eyni zamanda yola salınması;
- c) müxtəlif istiqamətdə göndərilən iki və ya daha çox qatarlar;
- d) blok sahələrlə məhdudlaşan bir neçə qatarın hərəkəti;
- e) qatarların intensiv hərəkətini təmin edən metod.

250. Dəmiryol xətlərinin qatarburaxma imkanları hansı amillərdən asılıdır?

- a) pəreqonlarda baş yolların sayından; yerin üst qatının gücündən; avtomatika, telemexanika və rabitə qurğularından; dartqı qüvvəsinin gücündən; hərəkətin qrafikindən və s.;
- b) qatarların sürətindən, çəkisindən, relslərin tiplərindən və s.;
- c) qəbul-göndərmə yollarının uzunluğundan. onların sayından, yoldəyişənlərin markalarından və s.;
- d) elektrik stansiyalarının gücündən, ekipirovka qurğularının sayından, gücündən və s.;
- e) hərəkət qrafikinin tipindən, vaqon axının sayından, işçilərin sayından və s.

251. Qatarın irəli hərəkətində -

- a) bütün nöqtələri eyni sürətə və qiymətə malikdir;
- b) eyni sürətə müxtəlif qiymətə malikdir;

- c) müxtəlif sürətə və qiymətə malikdir;
- d) müxtəlif sürətə, eyni qiymətə malikdir;
- e) bütün nöqtələri müəyyən qanunauyğunluqla dəyişən sürətə malikdir.

252. Qatara təsir edən qüvvələr:

- a) xarici qüvvələr;
- b) daxili qüvvələr;
- c) qatarın ağırlıq qüvvəsi;
- d) xarici və daxili qüvvələr;
- e) yerin cazibə qüvvəsi.

253. Qatarın hərəkətinə -

- a) daxili və xarici qüvvələrin təsiri səbəb olur;
- b) yalnız xarici qüvvələrin təsiri səbəb olur;
- c) yalnız lokomotivdən verilən qüvvələr səbəb olur;
- d) daxili qüvvələrin təsiri səbəb olur;
- e) dəyişən qüvvələrin təsiri səbəb olur.

254. Təkər cütlərinə güc haradan ötürülür?

- a) birbaşa dişli çarxdan;
- b) birbaşa elektrik mühərriyindən;
- c) ötürmə ədədi səlis tənzim olunan reduktordan;
- d) ötürmə ədədi pilləli tənzim olunan reduktordan;
- e) həm birbaşa mühərrikdən və həm də dişli çarxdan

255. Lokomotivin arabacığına irəli hərəkəti hansı qüvvə verir?

- a) F_2 aktiv;
- b) K'_k – reaktiv;
- c) tarazlanmamış F_1 qüvvəsi;
- d) F_1 və F'_k qüvvələri birlikdə;
- e) F_1 ilə F'_k qüvvələri birlikdə.

256. İstilik lokomotivində güc neçə mərhələdə çevrilir?

- a) bir mərhələdə; b) iki mərhələdə; c) üç mərhələdə;
d) dörd mərhələdə; e) beş mərhələdə.

257. Elektrik lokomotivlərində güc neçə mərhələdə çevrilir?

- a) bir; b) iki; c) üç;
d) dörd; e) 3 və ya 4 mərhələdə.

258. F_i - indikator dartı qüvvəsi hansı qüvvəyə deyirlər?

- a) bütün itkilər nəzərə alınmaqla təkərin diyirlənmə dairəsinə köçürülmüş qüvvəyə;
b) itkilər nəzərə alınmaqla porşenin və ya qaz-turbin diskinə təsir edən qüvvəyə;
c) itkiləri nəzərə alınmaqla təkərin diyirlənmə nöqtəsinə köçürülmüş qüvvəyə;
d) dişli çarxın ikinci tərəfindəki qüvvəyə;
e) dişli çarxın birinci tərəfinə təsir edən qüvvə azalır, hiperbolik artır.

259. F_k toxunma dartı qüvvəsi –

- a) itkiləri nəzərə almamaqla təkərin diyirlənmə dairəsinə tətbiq olunan qüvvə;
b) itkiləri nəzərə almaqla diyirlənmə dairəsinə tətbiq olunmuş qüvvənin ani qiyməti;
c) itkiləri nəzərə almaqla dişli çarxdakı qüvvə;
d) itkiləri nəzərə almaqla təkərin bir dövründə toxunma qüvvəsi;
e) porşendə yaranan qüvvə.

260. Dartı qüvvəsinin hesabına hansı qiymət götürülür?

- a) ani qiymət; b) minimum qiymət;
c) maksimum qiymət; d) orta qiymət;

e) gətirilmiş qiymət.

261. Hərəkət sürətinin artmasında ilişmə əmsalı necə dəyişir?

- a) artır; b) dəyişməz qalır; c) qeyri-xətti artır;
- d) kvadratik artır; e) azalır.

262. $F_k = f(v)$ xarakteristikası hiperbola xarakterli olduqda dizelin gücü necə dəyişir?

- a) sabit qalır;
- b) o da hiperbola qanunu üzrə dəyişir;
- c) düzxətli dəyişir;
- d) kvadratik dəyişir;
- e) ixtiyari qanun üzrə dəyişir.

263. $F_k = f(v)$ asılılığında F_k dartı quvvəsi sabit qalırsa, N_k gücü necə dəyişir?

- a) N_k dəyişmir;
- b) hiperbolik dəyişir;
- c) düzxətli dəyişərək azalır;
- d) mütənasib düz xətlə artır;
- e) əvvəlcə artır, sonra isə azalır.

264. F_1 dartı quvvəsinin artmasında fırladıcı moment necə dəyişir?

- a) fırladıcı moment azalır;
- b) artır;
- c) dəyişmir;
- d) hiperbolik azalır;
- e) hiperbolik artır.

265. Sabit cərəyanlı dartı mühərrikinin nominal qıda gərginliyi neçə voltdur?

a) 1000 v; b) 1200 v; c) 1600 v; d) 1500 v; e) 2000 v.

266. Sabit cərəyan səbəkəsinin standart gərginliyi neçə voltdur?

a) 1500 v; b) 2000 v; c) 2500 v;
d) 3000 v; e) 3500 v.

267. Sabit cərəyan ötürməsində dizelin dirsəkli valı qoşa təkərə necə birləşir?

a) birbaşa;
b) muftanın köməyi ilə;
c) dartı mühərrikindən;
d) dartı mühərriki və dişli çarx ötürməsindən;
e) xüsusi reduktordan.

268. Sabit cərəyanın ötürülməsin necə tənzimlənir?

a.) səlis və ya pilləli; b) səlis; c) yalnız pilləli;
d) hiperbolik əyri üzrə; e) düz xətt qanunu üzrə.

269. Dizel generator sistemində hansı parametrlərə görə tənzimləmə işi aparılır?

a) yalnız generatorun gərginliyinə görə;
b) onun fırlanma tezliyinə görə;
c) dizelin yanacaq şərtinə görə;
d) generatorun gərginliyinə, dizel yanacağının şərtinə və dirsəkli valın fırlanma tezliyinə görə;
e) generatorun gərginliyinə lövbər cərəyanına, yanacağın şərfinə görə.

270. Sabit cərəyan generatorunun lövbər sarğısından necə cərəyan axır?

- a) sabit cərəyan; b) sinusoidal cərəyan;
- c) düzbucaq tipli cərəyan; d) döyünən cərəyan;
- e) təsirlənmə cərəyanı.

271. Sabit cərəyan mühərrikinin lövbərindən hansı tipli cərəyan axır?

- a) impuls tipli; b) döyünən;
- c) sabit mürəkkəbli dəyişən; d) sönən;
- e) sinusoidal dəyişən.

272. İşə buraxma zamanı sabit gərginlikli dartı mühərrikləri şəbəkəyə necə qoşulur?

- a) paralel;
- b) yalnız ardıcıl;
- c) əvvəl ardıcıl, sonra iki-iki paralel;
- d) ixtiyari;
- e) ulduzvari.

273. Dinamiki (reostallı) əyləcləmə necə yerinə yetirilir?

- a) lövbər əyləc müqavimətinə qısa qapanır;
- b) lövbər və təsirlənmə dövrələri əyləc müqavimətinə qısa qapanır;
- c) lövbər əyləc müqavimətinə qısa qapanır, təsirlənmə dairəsinə kənardan sabit gərginlik verilir;
- d) lövbər və təsirlənmə sarğıları ayrı-ayrı müqavimətlərlə şuntlanır;
- e) lövbərə əks polyarlığı gərginlik verilir.

274. Asinxron dartı mühərrikdə dinamiki əyləcləmə necə yerinə yetirilir?

- a) onun statorunun iki fazasına sabit gərginlik verilir;
- b) iki fazasına dəyişən gərginlik verilir;

- c) stator şəbəkədən açılır və iki fazası sabit gərginliyə daxil edilir;
- d) stator dövrəsi xüsusi müqavimətə qısa qapanır;
- e) fazaların yeri dəyişdirilir.

275. Asinxron dartı mühərrikinin mexaniki xarakteristikasının xarakteri necədir?

- a) düzxətlidir; b) hiperbolikdir;
- c) işçi zonası düzxətlidir; d) parabola xarakterlidir;
- e) kvadratik dəyişir.

Yoxlama testlərinin cavabları

Sualın №-si	Düz- gün cavab	Sualın №-si	Düz- gün cavab	Sualın №-si	Düz- gün cavab	Sualın №-si	Düz- gün cavab	Sualın №-si	Düz- gün cavab
1	c	37	c	73	b	109	c	145	d
2	b	38	e	74	d	110	d	146	c
3	d	39	d	75	b	111	b	147	b
4	c	40	c	76	d	112	d	148	d
5	e	41	e	77	c	113	e	149	c
6	b	42	b	78	b	114	b	150	b
7	d	43	d	79	e	115	c	151	c
8	e	44	e	80	c	116	b	152	b
9	c	45	d	81	e	117	c	153	d
10	b	46	d	82	b	118	e	154	e
11	c	47	e	83	d	119	a	155	c
12	d	48	d	84	c	120	c	156	b
13	b	49	c	85	e	121	b	157	d
14	a	50	c	86	d	122	e	158	e
15	e	51	d	87	b	123	b	159	c
16	b	52	e	88	c	124	c	160	b
17	d	53	c	89	d	125	b	161	c
18	e	54	b	90	b	126	e	162	d
19	a	55	d	91	c	127	c	163	e
20	d	56	e	92	e	128	e	164	b
21	d	57	b	93	d	129	d	165	d
22	c	58	e	94	a	130	b	166	c
23	c	59	c	95	c	131	c	167	e
24	d	60	e	96	d	132	d	168	b
25	c	61	c	97	b	133	b	169	c
26	b	62	e	98	e	134	c	170	e
27	c	63	b	99	c	135	d	171	c
28	d	64	d	100	d	136	b	172	d
29	d	65	c	101	a	137	c	173	b
30	e	66	d	102	b	138	e	174	e
31	e	67	e	103	e	139	b	175	c
32	b	68	c	104	d	140	d	176	d
33	b	69	e	105	c	141	c	177	b
34	b	70	c	106	b	142	b	178	a
35	e	71	b	107	e	143	c	179	c

36	b	72	d	108	e	144	e	180	a
181	c	205	a	229	a	253	b		
182	b	206	a	230	a	254	a		
183	d	207	a	231	a	255	c		
184	e	208	a	232	a	256	c		
185	a	209	a	233	a	257	e		
186	c	210	a	234	a	258	c		
187	b	211	a	235	a	259	d		
188	d	212	a	236	a	260	d		
189	e	213	a	237	a	261	e		
190	b	214	a	238	a	262	a		
191	c	215	a	239	a	263	d		
192	d	216	a	240	a	264	b		
193	b	217	a	241	a	265	d		
194	e	218	a	242	a	266	d		
195	c	219	a	243	a	267	d		
196	d	220	a	244	a	268	a		
197	e	221	a	245	a	269	d		
198	c	222	a	246	a	270	b		
199	b	223	a	247	a	271	e		
200	e	224	a	248	a	272	c		
201	a	225	a	249	a	273	c		
202	a	226	a	250	a	274	c		
203	a	227	a	251	a	275	c		
204	a	228	a	252	d				

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. Məmmədov H.Ə., Bağırov S.M., Məmmədov R.V. və s. «Dəmiryol-nəqliyyatı» – Ümumi kurs, Bakı: Çarşıoğlu, 2002-328 s.
2. Уздин Н.М. «Железные дороги. Общий курс» М: Тр-т, 1991-296 с.
3. Məmmədov Z.Ə. «Heydər Əliyev və Azərbaycan dəmir yolları» Bakı: Azərnəşr, 199-304 s.
4. Bağırov S.M., Xəlilova A.A. «Ətraf mühitin qorunmasında dəmiryol nəqliyyatının ekologiyası» Bakı: Çarşıoğlu, 2002-210 s.
5. Məmmədov H.Ə. «Telemexanikanın əsasları» Bakı: Çarşıoğlu, 1999-134 s.
6. Məmmədov H.Ə., Lazımov T.M. «Dəmir yolu avtomatikasi, telemexanikasi və rabitəsinin xətti elektrik dövrələri nəzəriyyəsi» Bakı: Çarşıoğlu, 2000-63 s.
7. Məmmədov R.V., Abbasov İ.C. «Dəmiryol nəqliyyatında daşıma prosesinin idarə edilməsi» Bakı: AzTU, 2000-45 s.
8. Abbasov İ.C. «Dəmiryol nəqliyyatında yük əməliyyatlarının mexanikləşdirilməsi və kommərsiya işlərinin təşkili» Bakı: AzTU, 2001-77 s.
9. Elyazov İ.Ş., Mövsümov T.H. «Vaqon təsərrüfatı» Bakı: AzTU, 2000-166 s.
10. «Железнодорожный транспорт» Энциклопедия Гл.ред. Н.С.Комаров, М: БРЭ, 1994-559 с.
11. «Железнодорожные станции и узлы» Под ред. В.М.Акулиничева. М: Тр-т, 1992-480 с.

12. Кочнев Ф.П., Сотников И.Б. «Управление эксплуатационной работой железных дорог» М: Тр-т, 1990-424 с.
13. «Проблемы железнодорожного транспорта» Тр. ВНИИЖТ. М: Тр-т, 1999-82 с.
14. Устинский А.А., Степенский Б.М. и др. «Автоматика, телемеханика и связь на железнодорожном транспорте» М: Тр-т, 1985-439 с.
15. «Автоматическая локомотивная сигнализация и авторегулировка» А.М.Брыкеев и др. М: Тр-т, 1981-320с.
16. Бубнов В.Д. «Полуавтоматическая блокировка» М: Тр-т, 1981-229 с.
17. Родимов Б.А., Павлов В.Е., Прокимова В.Д. «Проектирование механизированных и автоматизированные сортировочные горок» М: Тр-т, 1980-96 с.
18. Фонарев Н.М. «Автоматизация процесса расформирования составов на сортировочных горках» М: Тр-т, 1971-272 с.
19. «Телеуправление стрелками сигналов. А.С.Переборов и др. М: Тр-т, 1981-390 с.
20. Kazımov K.M. «ADDY-da qatar və manevr işlə-rində hərəkətin təhlükəsizliyinin pozulması hallarının araşdırılmasına dair təlimat» Bakı: Çarşıoğlu, 2005-80s.
21. Bağırov S.M., Həbib-zadə S.M. «Dəmiryol nəqliyyatının texniki ekspertizası» fənninin proqramı. Bakı: AzTU, 2005, 93-102 s.
22. Илларионов В.А.»Экспертиза дорожно-транспортные происшествий» М: Тр-т, 1985-253 с.

23. «Dəmir yolu nəqliyyatında istehsalatla əlaqəsi olmayan insanlarla baş vermiş bədbəxt hadisələrin xidməti araşdırılması və uçotu qaydaları haqqında təlimat» Bakı: Təhlükəsizlik və Fövqəladə Hallar Departamenti. 2007-9 s.
24. Байэрт Р., Уост Р. «Расследование дорожно-транспортные происшествий» М: Тр-т, 1978-288 с.
25. Илларионов В.А. «Дорожно-транспортная экспертиза. М: МАДИ, 1981-72 с.
26. «Правила дорожного движения» М: Тр-т, 1988-96 с.
27. «Положении об организации производства судебных экспертиз в экспертных учреждениях» Министерства Юстиции. М: 1973-12 с.
- 28.«Единая транспортная система» Под. ред. Галабурды В.Г. М: Тр-т, 2004.
29. Громов Н.Н., Персианов В.А. «Управление на транспорте» М: Тр-т, 2000.
30. Шафоркин Б.И. и др. «Технический прогресс на железнодорожном транспорте» М: Тр-т, 1998.
31. Левин Д.Ю. «Диспетчерские центры и технология управления перевозочным процессом» М: Тр-т, 2005.
32. Tağıyev K.B. «Dəmiryol stansiyaları» Bakı: Azərtədrisnəşr, 1962.
33. «Инструкция по проектированию станции и узлов на железных дорогах» ВСН 76-78. М: Тр-т, 1978.
34. Чернышев М.Д. «Устройство, содержание и ремонт пути» М: Тр-т, 1990.

35. Щенников Л.Н. «АСУ железнодорожного узла» М: Тр-т, 1986.
36. Abbasov İ.Y. «Dəmiryol nəqliyyatında daşıma prosesinin idarə edilməsi» Bakı: Elm, 2003.
37. Nəzirov Q.H. və başqaları. «Sərnişin daşımaları» Bakı: Çarşıoğlu, 2003.
38. Nəzirov Q.H. «ADDY-da sərnişin, baqaj və yük-baqaj daşıma qaydaları» Bakı: Çarşıoğlu, 2006.
39. Sotnikov İ.B. «Gkspluataüiə celeznıx dorog v primerax i zadaçax» M: Tr-t, 1984.
40. Bağırov S.M. «Dəmiryol nəqliyyatının ümumi kursu və texniki istismar qaydaları fənninin proqramı» Bakı: AzTU, 2008, 4-13 s.
41. «Электротехнический справочник» под. ред. Герасимова В.Г. и др. М: Энергоиздат, 1982.
42. Cavadov Ə.Ə. «Daşımalar və vahid nəqliyyat sistemi» Bakı: Təhsil, NRM, 2004.
43. Хомич А.З. «Диагностика и регулировка тепловозов» М: Тр-т, 1977.
44. Галкин В.Г. и др. «Надежность тягового подвижного состава» М: Тр-т, 1981.
45. «Azərbaycan Dəmir Yolunun Texniki İstismar Qaydaları» Bakı: Çarşıoğlu, 2000.
46. Bağırov İ.X. «Dəmir yolunun cari saxlanması və relslərdə yaranan qüsurların qatarların dinamiki xüsusiyyətlərinə təsiri» Bakı: AzTU, 2005.

47. Əhmədov H.M. «İstismar prosesində təkərlərdə və relslərdə yaranan qüsurların qatarların dinamik xüsusiyyətlərinə təsiri» Bakı: AzTU, 2005.
48. «Проблемы железнодорожного транспорта» Тр. ВНИИЖТ. М: Тр-т, 1999.
49. Авербух А.М. «Релейная защита а задачах с решениями и примерами» Л: Энергия, 1978.
50. Казаков А.А. и др. «Системы автоматики и телемеханики на железнодорожном транспорте» М:Тр-т 1988.
51. Савин Л.Д. «Искусственные сооружения» М: Тр-т, 1996.
52. «Инструкция по обеспечению безопасности движения поездов» (№ 4402).
53. «Инструкция по снегоборьбе на железных дорогах» М: Тр-т, 1996.
54. Резников Ю.М. «Стрелочные электроприводы электрической и горочной централизации» М:Тр-т,1989.
55. Коначев Н.С. «Большая энциклопедия транспорта» М: БРЭ, 2003-1030с.
56. «Нормы для расчета и проектирования новых и модернизируемых вагонов железных дорог МПС колеи 1520 мм.» М: ВНИИВ-ВНИИЖТ, 1983.
57. Шервачевич Г.С. «Техника безопасности при ремонте тепловозов» М: Тр-т, 1971.

Nəşriyyatın direktoru:
professor Nadir MƏMMƏDLİ

Dizayn: *Tural Əhmədov*
Səhifələyici: *Sədaqət Kərimova*

Yığılmağa verilib: 25.09. 2010
Çapa imzalanıb: 06.10.2010
Şərti çap vərəqi: 19,5 . Sifariş: №600
Kağız formatı: 60x84 1/16. Tiraj: 500

*Kitab «Nurlan» nəşriyyat-poliqrafiya müəssisəsində
səhifələnib çap olunmuşdur.*
E-mail: nurlan1959@gmail.com
Tel: 497-16-32; 050-311-41-89
Ünvan: Bakı, İçərişəhər, 3-cü Maqomayev döngəsi 8/4.